

ΤΟ ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΕΙΟΝ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ *

ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΒΕΝΕΤΙΚΗΝ ΕΠΟΧΗΝ ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΚΑΘ ΗΜΑΣ ΧΡΟΝΩΝ.

Α'

Καὶ τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον τῆς πόλεως καὶ τ' ἄλλα ἐν Κερκύρᾳ ἀρχαιοφυλακεῖα τῶν Βενετικῶν ἀρχῶν, οἷον τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ καὶ τοῦ Βαΐλου, νέας περιπετείας υπέστησαν, καταπεσοῦσης τῆς ἀριστοκρατικῆς τῶν Βενετῶν κυριαρχίας, ἣν ἐπὶ βραχὺν ἀλλὰ πολυκύμαντον χρόνον, ἀπὸ Ἰουνίου 1797 μέχρι Μαρτίου 1799, διεδέχθησαν οἱ Δημοκράται Γάλλοι, ἀδιάλλακτοὶ καὶ ὀρμητικοὶ πολέμιοι τῶν παλαιῶν καθεστώτων.

Ἡ ἐν ζῶηφῳ πνεύματι πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀνακαινίσεως ἰδρυθεῖσα τότε ἐν Κερκύρᾳ Προσωρινὴ Δημαρχία ¹, ἣτις συνῆλθε τὸ πρῶτον ἐν τῷ Παλατίῳ τοῦ πρώην Βαΐλου, συνέστησεν ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς οὐκ ἐπιτροπὰς, καὶ εἰς τὴν σπουδαιότεραν τούτων τὴν τῆς Δημοσίας σωτηρίας, ἐξασκοῦσαν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν καὶ ἔχουσαν τὴν πρωτοβουλίαν πάσης σημαντικῆς ὑποθέσεως, καὶ ἐντολὴν τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν, ἀνέθεσε τὴν φύλαξιν καὶ διαχείρισιν τῶν ἀρχαιοφυλακείων. Συνάμα δὲ διὰ τοῦ ψηφίσματος αὐτῆς φέροντος χρονίαν 6 Ἰουλίου 1797 Ἑλλ. ἔτους, πρώτου τῆς Κερκυραϊκῆς ἐλευθερίας, προσέταττε τὴν καταστροφὴν τῶν Βενετικῶν σημάτων, ἔτι δὲ τὴν ἐν τῇ Πλατεῖᾳ Κερκύρας ἐνώπιον τοῦ δένδρου τῆς ἐλευθερίας πυρπόλησιν ἀπάντων τῶν ἐγγράφων τῶν ἀφορώντων εἰς διακρίσεις καὶ προνόμια εὐγενείας ². Ἐννοεῖται ἐντεῦθεν ὑπὸ ποῖον πνεῦμα ἡ τῆς Δημοσίας σωτηρίας ἐπιτροπὴ ἀμέσως παρελάμβανε τ' Ἀρχαιοφυλακεῖα διὰ τοῦ Γραμματέως αὐτῆς πολίτου Νικολάου Λοβέρδου ³. Τότε ἐπὶ τοῦ Ἀρχαιοφυλακείου τῆς Πόλεως βλέπομεν ἐξασκουμένην πράγματι ἐπιθεωρητικὴν καὶ ἐξελεγκτικὴν ἐξουσίαν ὑπὸ τοῦ παρὰ τῆς Δημαρχίας διωρισμένου εἰς τὴν

* Ἰδ. σελ. 528.

¹ Municipalità provvisoria.

² "Orsa Lunzi. Storia delle Isole Jonie Sotto il reggimento dei Republicanì Francesi σελ. 43—50 καὶ 51.

³ Δεμάτιον Ἀριθ. 112. Municipalità di Corfù, β.βλ. ἀριθ. 25. Registro lettere del Comitato di Salute Publica. Anno V Republicanò. Pmo. della libertà di Corfù. Ἐπιστολὴ 23 Thermidor. Al Citt. Ex. Secr. Generalizio καὶ 13 Brumaire. All' Ex Cancelliere Prefetizio.

ἀναθεώρησιν τῶν ἀρχαιοφυλακείων Νικολάου Κόντη Μπούκα, ὅστις καὶ εἰς ἀφαίρεσιν ἐγγράφων προέβη, κατὰ τὴν ἐξέσκησιν τῆς τοιαύτης ἐξουσίας, ὅπερ ἐμφαίνουσι καὶ τινες σημειώσεις αὐτοῦ ἀπαντῶμεναι εἰς τινὰς τόμους τῶν διαφόρων ἀντικειμένων τῆς πόλεως Κερκύρας, ὅσον ἢ ἀπὸ 20 Ἰουλίου 1797 ἐν τόμῳ πεντηκοστῷ ἕκτῳ ἐπὶ τῆς ἐνδεκάτης δεσμίδος, περὶ ἀφαιρέσεως τῆς δεκάτης δεσμίδος, καθ' ἃ περιεχούσης Ἀρχιεπισκοπικὸν τελετικὸν ¹ περὶ τῆς συνεντεύξεως τῶν δύο θρησκευμάτων, δηλαδὴ τῶν δύο κλήρων Ὁρθοδόξου καὶ Λατινικοῦ, συμμετεχόντων ἐπὶ Βενετοκρατίας εἰς ἐπιστήμους τινὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ πολιτικὰς τελετάς. ²

Ἐίχε δὲ προστάξῃ, τῇ 6 Ἰουλίου 1797, ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς Δημοσίας σωτηρίας νὰ κατὰ πανθῆμας ἐν τῇ Πλατείᾳ τῆς πόλεως τὸ ἐν τῷ Ἀρχαιοφυλακείῳ σωζόμενον ἀθηναικὸν πρωτότυπον τῆς λεγομένης χρυσοῦς βίβλου, ἐν ᾗ ὑπῆρχον καταγεγραμμένα αἱ τῶν Εὐπατριδῶν οἰκογένειαι, δηλαδὴ οἱ ἄρρενες αὐτῶν, ὧν οἱ ἐνήλικες ἐδικαιούντο νὰ συγκαταριθμῶνται ἐν τῷ Γενικῷ Συμβουλίῳ. ³ Εἰς ταύτην δὲ τὴν διαταγὴν ὑπήκων παρέδιδε τὸ αἰτηθὲν βιβλίον, ὃ εἰσέτι τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον αὐτὸ κατέχων Καγκελλάριος τῆς πόλεως, ὃ τελευταῖος ὡς τοιοῦτος ἐπὶ Βενετοκρατίας διορισθεὶς, Γεώργιος Ἰωάννης Βαπτιστῆς Καλογεράς π. Βενεδίκτου. Ὁ αὐτὸς διατάχθη πρὸς τοῦτοις προφορικῶς τε καὶ ἐγγράφως ὑπὸ τῆς τότε λεγομένης Ἐπιτροπῆς τῆς Οἰκονομίας καὶ ὑπὸ τῆς Προσωρινῆς Δημαρχίας Κερκύρας τῇ πέμπτῃ Παυλῶδους, ἔτους ἕκτου Δημοκρατικοῦ (Νοέμβριος 1797) νὰ δώσῃ τὰ εἰς χεῖράς του, ὡς Καγκελλάριος τῆς πόλεως εὐρισκόμενα ἀργυροῦν μελανοδοχεῖον καὶ λύχνον καὶ τοὺς δύο κώδωνας, τὸν μὲν τοῦ Συμβουλίου τῆς πόλεως, ὅπερ τὸ πάλαι διὰ κώδωνοκρουσίας εἰς συνεδρίασιν συνεκαλεῖτο, τὸν δὲ τοῦ Βασιλαρχείου· εἰς τοῦτο δὲ ἐπίσης ὑπήκουσε. ⁴

¹ Ceremoniale.

² Vol. 56. Arg. Div. Δέση 11 ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου. Ὅρα καὶ Vol. 57 Δέση 4η καὶ Vol. 73 Δέση 18 ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου.

³ Ὑπάρχει νῦν ἐν τῷ Ἀρχαιοφυλακείῳ βιβλίον τι ἐκ καινοῦ χάρτου μὲ ἐξωφύλλον ἐφ' οὗ ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή, ἣτις ὡς φαίνεται ἐγράφη μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Βενετοκρατίας.

Libro di oro.

Libro dei Cittadini Corciresi con gli anni delle loro nascite e matrimoni, che al tempo dell' Aristocrazia Veneta avevano l'esclusivo ingresso nel Consiglio della Città di Corfù così detto de Nobili.

Ἐσοθεν δὲ ἐν μιᾷ γωνίᾳ τοῦ ἐξωφύλλου γεγραμμένα ἑλληνιστὶ δι' ὠραίου μικροῦ χαρακτῆρος ἀναγινώσκονται τὰ ἐξῆς:

« Ἀπόγραφον ἐξαχθὲν ἐκ τοῦ βιβλίου ὑπάρχοντος ἐν τῷ Ἀρχαιοφυλακείῳ τούτῳ καὶ ὅπερ φέρει τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραφήν. »

Καὶ εἰς τὸ πρῶτον φύλλον ὡς προμετώπιον εἶναι τῷ ὄντι ὡς ἐπιγραφή τοῦ βιβλίου δι' ἀρχαιότερου χαρακτῆρος ἡ ἐξῆς: Aggiunta del Libro dei Cittadini Corciresi.

Ὡς δηλοῖ ἡ ἐπιγραφή αὕτη, τὸ βιβλίον τοῦτο δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀντίγραφον τῆς πυρποληθείσης Χρυσῆς βίβλου, ἀλλ' ἀπλῶς Ἀλφαθητικὴ καταγραφή μελῶν τινῶν διαφόρων οἰκογενειῶν ἐξαχθεῖσα ἐκ τινος προσθήκης γενομένης διὰ τὴν βίβλιν Χρυσὴν βίβλον.

⁴ Δεμάτιον Ἀριθ. 117. Ἀριθ. 2. Terzo. Deputazioni e Presidenze di Corfù. Termina-

Καθὼς λοιπὸν καὶ τὰ ἕτερα παλαιὰ ἀρχαιοφυλακεῖα διετηρήθησαν ἕκαστον ὑπὸ ἰδιαιτέραν διεύθυνσιν, οὕτω φαίνεται συνέβη καὶ ὡς πρὸς τὰ βιβλία καὶ ἐγγράφα τῆς παλαιᾶς Καγκελαρίας τῆς πόλεως, τὰ συνιστῶντα τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον αὐτῆς ἄτινα ἔμενον εἰς χεῖρας τοῦ μνησθέντος πρώην Καγκελαρίου αὐτῆς, ὅστις καὶ πιστοποιητικὰ ἐξέδιδεν ἐκ τῶν παρ' αὐτῷ τηρουμένων ἐγγράφων, ἐν αἷς ῥητῶς τῇ 20 Σεπτεμβρίου 1798 μνημονεύει καὶ τὰ βιβλία τοῦ συμβουλίου τῆς πόλεως, ἄτινα, ὡς εἶναι γνωστὸν ἦσαν ἤδη πρὸ ἐτῶν συνεραμμένα εἰς τὰς δεσμίδας τῶν Τόμων τῶν διαφόρων ἀντικειμένων. ¹

Οὐδὲν γινώσκωμεν περὶ τοῦ πῶς καὶ ποῦ εὕρισκετο τὸ ἡμέτερον ἀρχαιοφυλακεῖον, ὅπερ καίτοι ὑπὸ τοῦ πρώην Καγκελαρίου τῆς πόλεως κατεχόμενον, διετέλει ὅμως ὡς εἶδαμεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς προσωρινῆς Δημαρχίας, ἣτις ὀλίγας ἡμέρας ἐδρεύουσα ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ πρώην Βασιλίου, ὅπερ δὲν ἐθεωρήθη κατάλληλον διὰ τὰς συνεδριάσεις αὐτῆς, διὰ ψηφίσματος ἀπὸ 4 Ἰουλίου 1797, συμφώνως τῇ προτάσει τῆς ὑπ' αὐτῆς ἐντεταλμένης Ἐπιτροπῆς περὶ δεόντων οἰκημάτων διὰ τὰς διαφόρους Ἀρχάς, ἀπεφάσισε νὰ μετοικήσῃ μετὰ τῶν ἄλλων Ἀρχῶν τοῦ λαοῦ εἰς τὸ πρῶν Παλάτιον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου εἰς οἴκημα τῆς Κοινότητος μετατρεπόμενον, ν' ἀφήσῃ δὲ τὸ ἤδη ὑπ' αὐτῆς κατεχόμενον παλάτιον τοῦ πρώην Βασιλίου διὰ κατάλυμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ὑποχρεουμένου νὰ μετοικήσῃ εἰς τοῦτο ἐντὸς πέντε ἡμερῶν. Κατὰ δὲ τὴν μνησθεῖσαν πρότασιν, εἴτε ἔκθεσιν τῆς ἐπὶ τῶν οἰκημάτων Ἐπιτροπῆς ἡ Δημαρχία ἐν τῷ πρώην Ἀρχιεπισκοπέῳ ἐλάμβανε τὴν μεγάλην ἰσόγειον αἴθουσαν καὶ παρακείμενα δωμάτια διὰ τὰς Ἐπιτροπὰς, δύο δὲ μικρὰ δωμάτια τῆς τρίτης ὀροφῆς εἰς ἐν συνενούμενα ἔμελλον νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς φύλαξιν τῶν ἐγγράφων τῆς Δημαρχίας. ²

Οὐδεμίαν ἔχομεν βεβαιότητα ἀν εἰς τὰ ἐκεῖ ἐνκαπιθόμενα ἐγγράφα τῆς Δημαρχίας ἐπρόκειτο νὰ περιληφθῶσι καὶ τὰ τοῦ πρώην Ἀρχαιοφυλακείου τῆς πόλεως.

zioni del 29 Maggio 1799 al 24 Aprile 1801 — Βιβλ. 4. φύλλ. 17. Terminazione 45 Luglio 1799.

Δεμάτιον Ἀριθ. 127. Atteggio dell' Onoranda Generale Deputazione di Corfù No 11 Terzo Δέση 7 Memorie 1801—1802. Φύλλ. 199. Ἀναφορὰ 1802 22 Ἰανουαρίου προσαχθεῖσα εἰς τὸν Τιμητάτον Πρόεδρον τῆς Γενικῆς Δεπουτατῆζωνος τῶν Κορυφῶν ὑπὸ Γεωργίου Ἰωάννου Βαπτιστοῦ Καλογερά. Καὶ εἰς φύλλ. 198 συνημμένη ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος διαταγή τῆς Προσωρινῆς Δημαρχίας.

Ὅτι ὑπὸ ἰδιαιτέραν διεύθυνσιν διετηρήθησαν τὰ παλαιὰ Ἀρχαιοφυλακεῖα ἐξάγεται ὡς ἐκ τῆς ἀπαντωμένης ὑπογραφῆς, ἐν τινι Πιστοποιητικῷ ὑπὸ χρονίαν α'. Βλασταίου, ἔτους σ'. Citt. Dom. Alberghini Archivista sostituto degli Atti Generalizii (Δεμάτιον Ἀριθ. 102 Municipalità di Corfù. Lettere Diverse 1797—1798. Δέση 1.)

¹ Δεμάτιον Ἀριθ. 102 Municipalità di Corfù. Lettere Diverse Δέση 2. Πιστοποιητικὸν 20 Σεπτεμβρίου 1798.

² Δεμάτιον Ἀριθ. 107 Municipalità di Corfù Δέση ἀριθ. 10. Fondamenti dell' Amministrazione Centrale. 1797—1798. φύλλ. 143.

Ἄγνοομεν δὲ τίνα ἦσαν τὰ ἔγγραφα τὰ ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ πρώην Βαβίλου εὐρισκόμενα, τῶν ὁποίων ὀλίγον μετὰ ταῦτα, τὴν ἀλλαγῆς μετακόμισιν ἀπήτει ὁ Γάλλος Ταξίαρχος καὶ φρούραρχος πολίτης Καρβίων καὶ περὶ ὧν ἀπήντα αὐτῷ τῇ 23 Ὀμιχλῶδους ἔτους ἔκτου (Νοεμβρίου 1797) ἢ ἐπὶ τῆς Ἀστυνομίας Ἐπιτροπῆ, ὅτι δὲν εἶναι τόσον εὐκόλος ἡ ἐκκένωσις τῶν δωματίων ἐκείνων ἔνθα περιέχονται τσαῦτα ἔγγραφα καὶ τηλικαύτης σημασίας. Ὑπέσχετο δὲ ἐν τσοῦτῳ ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ ἐρευνήσῃ τὸ κατὰ δύναμιν ὅπως εὖρη κατάλληλον μέρος διὰ τὰ ἔγγραφα ἐκεῖνα. ¹ Οὐδὲν γινώσκουμεν περὶ ἐκτελέσεως τοῦ αἰτουμένου μέτρου.

B'.

Ἀφοῦ κατὰ Νοέμβριον 1797 ἀφίχθῆντος εἰς Κέρκυραν τοῦ Εὐγενείου Βωαβρὶ καὶ ὑπασπιστοῦ τοῦ ἐν Ἰταλίᾳ Γάλλου Ἀρχιστρατήγου Βοναπάρτου, ἐκηρύττετο ἡ ἔνωσις τῶν νήσων μετὰ τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, νέος ἐπήρχετο διοικητικὸς ὀργανισμὸς, καθ' ὃν ἡ Κέρκυρα ἀπετέλει μετὰ τῶν Παξῶν, τοῦ Βουθρωτοῦ καὶ τῆς Πάργας, ἓνα νομὸν παρέχουσα εἰς αὐτὸν τ' ὄνομά τῆς. Ἐπομένως τὴν Προσωρινὴν Δημαρχίαν διεδέχετο ἡ Διαχειρίσις τοῦ νομοῦ, εἴτε ἡ Κεντρικὴ Διαχειρίσις, ἐντεταλμένη τὴν γενικὴν τοῦ νομοῦ διοίκησιν, ὅφ' ἦν συνιστῶνται αἱ Δημαρχίαι, διὰ τὴν πόλιν καὶ διὰ τὰς πρωτευούσας κώμας τῆς νήσου. ²

Ἐν τούτοις καὶ ἐν τῷ πρώην Παλατίῳ τοῦ Βαβίλου νέαι συνέβαινον μεταβολαὶ καὶ ἄλλαι ἀρχῶν ἐγκαταστάσεις, ἀποπεμφθέντος ἐκεῖθεν τοῦ Λατίνου Ἀρχιεπισκόπου Φραγκίσκου Μαρία Φέντση, ὅστις μετὰ μικρὸν καὶ ἐκ τῶν νήσων ἐξωρίζετο ὑπὸ τοῦ Γάλλου Ἀρχιστρατήγου Chabot, ὡς ἐπικίνδυνος πολέμιος τῶν καθεστώτων περὶ ἀρχῆς Ἀπριλίου 1798. ³

Κατὰ Μάρτιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους εἰς ἐκ τῶν τῆς Δημαρχίας ἐπιτετραμμένος τὰ περὶ καταλυμάτων δι' ἔγγράφου ὑπὸ χρονίαν 26 Ἀνεμῶδους ἔτους 5'. Δημοκρατικοῦ, ἔνθα ποιεῖται σαφῶς διάκρισιν μεταξὺ οἰκίας τῆς Κοινότητος καὶ οἰκίας τοῦ πρώην Βαβίλου, λαλῶν περὶ τῆς ἐν ταῖς οἰκίαις ταύταις νέας τοποθετήσεως διαφόρων ἀρχῶν, ἐνῶ σὺν τοῖς ἄλλοις ἀναφέρει καὶ τὸ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Βαβίλου δωμάτιον τὸ χρησιμεῦον ἄλλοτε ὡς Καγκελ-

¹ Δεμάτιον. Ἀριθ. 112. Municipal. di Corfù. Βιβλ. Ἀριθ. 23. Registro lettere scritte dal Comitato di Polizia. Ἐπιστολὴ ἀριθ. 79—23 Brumaire Anno 6. Al Cit. Carbon Capo di Brigata e Commandante di piazza.

² Lunzi. Storia κ.τ.λ. Κεφ. η'. σελ. 79 καὶ Κεφ. ια'. σελ. 109.

³ Δεμάτιον Ἀριθ. 102. Municipal. di Corfù Ἐπιστολὴ 23 Germinal an 6. Le general de Division Chabot aux Administrateurs du Departement de Corcyre.

Δεμάτιον Ἀριθ. 112. Mun. κ.τ.λ. Processi Verbali Libro 1mo φυλλ. 69. Ἀντίγραφον τῆς ἀνωτέρω ἐπιστολῆς ἐκοινοποιήθη ὑπὸ τῆς Διαχειρίσεως τοῦ Νομοῦ δι' ἐπιστολῆς αὐτῆς πρὸς τὴν Δημαρχίαν Κερκύρας κατὰ τὴν συνεδρίαν 24 Βλασταίου ἔτους 5'.

λαρίου τῆς πόλεως (Cancellaria dell' ex città) ἐκφράζει τὴν γνώμην, ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ δύνανται νὰ συναχθῶσι τὰ ἔγγραφα τὰ διεσπαρμένα ἐν τοῖς διαφόροις ἀρχειοφυλακείοις τῆς πόλεως καὶ τοῦ φρουρίου ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐπιτήρησιν τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν. ¹

Ἄλλὰ μετ' ὀλίγους μῆνας, περὶ Αὐγούστον 1798, ἄλλαι πρόκειται περὶ συγκεντρώσεως τῶν ἀρχειοφυλακείων ἀποφάσεις τῆς Κεντρικῆς Διαχειρίσεως, λαμβανούσης ἀφορμὴν ἐξ ἀναφορᾶς Γεωργουλά τινος γραμματέως (greffier) τοῦ τότε Προσωρινοῦ Κακουργειοδικείου τοῦ Νομοῦ Κερκύρας. Μὴ δυνάμενος, ὡς λέγει οὗτος, νὰ ἐξακολουθῇ περαιτέρω φυλάττων τὴν εἰς αὐτὸν παραδεδομένην πληθὺν ἐγγράφων ἐν οἷς καὶ δικογραφίαι παλαιαὶ τῆς πρώην Κυβερνήσεως, αἵτινες ἦσαν ἄλλοτε ἐν ταῖς καγκελλαρίαις τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ καὶ τοῦ Βαβίλου (cancellarie ex Generalizia, ex Prettoarea ed ex Prefettizia) ἀπετείνετο πρὸς τὴν Κεντρικὴν Διαχείρισιν, ὅπως ἐπιτρέψῃ αὐτῇ τινὰ τῶν δημοσίων Ἀρχειοφυλάκων ἢ ἕτερον πρόσωπον, εἰς ὃν αὐτὸς ὁ Γεωργουλάς νὰ παραδώσῃ διὰ καταγραφῆς ἅπαντα ἐκεῖνα τὰ ἔγγραφα, ὅσα δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὸ Κακουργειοδικεῖον τοῦ νομοῦ οὗτινος διετέλει γραμματεὺς (ministro). Ἡ περὶ τῆς ἀναφορᾶς ταύτης συνημμένη σχετικὴ ἐκθεσις, ἐφ' ἧς σημειοῦται χρονία 13 Καρποφόρου ἔτους 5'. σκοποῦσα εἰς τὸν τρόπον, καθ' ὃν δύνανται νὰ ἐνωθῶσιν εἰς ἓνα μόνον χῶρον τὰ ἐν τοῖς διαφόροις Ἀρχειοφυλακείοις διεσπαρμένα ἔγγραφα, περιλαμβάνει οὐσιωδῶς τὰ ἐπόμενα.

«Χρῆζει σοβαρωτάτης σκέψεως τὸ περὶ φυλάξεως τῶν διαφόρων Ἀρχειοφυλακείων, ἀστοκῶν, ποινικῶν, συμβολαιογραφικῶν, διοικητικῶν, ἅτινα ὑπάρχουσι νῦν διεσπαρμένα εἰς διαφόρους τόπους, εἰς θέσεις ὑγρὰς καὶ ἀκαταλλήλους πρὸς τὴν ἀκριβῆ διατήρησιν ὑπομνημάτων τσαύτης σημασίας, ἄνευ τῶν μεθόδων, τῶν κανόνων καὶ τῶν διατάξεων, αἵτινες ἐγγυῶνται τὴν δέουσαν ἀγνότητα καὶ ἐπιμέλειαν κατὰ τὴν διαχείρισιν τῶν Δημοσίων Ἀρχειοφυλακείων. Ὅπως ἀρθῶσι τὰ τσαῦτα ἅταπα, συνενωθῶσιν εἰς ἓνα μόνον χῶρον τὰ ῥηθέντα Ἀρχειοφυλακεία, εὐρεθῶσι τόποι στηγνοὶ καὶ κατάλληλοι διὰ τὴν ἀλύμαντον τήρησιν τῶν ἐγγράφων καὶ ὅπως ἐκλεχθῇ ἀρμοδίον πρόσωπον ἵνα παραλάβῃ τὰ πάντα προτείνουμεν τὸ σχέδιον τοῦ ἐπομένου θεσπίσματος (arreté)

«Ἡ Διαχείρισις τοῦ Νομοῦ ἀκούσασα τὴν ἐκθεσιν τοῦ Γραφείου τῆς Γενικῆς Διαχειρίσεως θεσπίζει: Τὰ βιβλία καὶ πάντα τὰ ἔγγραφα τῶν δικαστηρίων τῆς πεποιθῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ κατηργημένου πρώην Κακουργειοδικείου (Camera Criminale) μετὰ πάντα τὰ ἐμμέλη τῶν τὰ χρησιμεύοντα εἰς τὴν ἐναπόθεσιν καὶ φύλαξιν τῶν ἐγγράφων δικιβασθήσονται, ὅσον ἔνεστι

¹ Δεμάτιον. Ἀριθ. 107. Munic. κ.τ.λ. Filza col No 10. Fondamenti dell' Amministrazione Centrale φυλλ. 77 Corfù 26 Ventoso anno 6to Rep. Il Membro Municipale Nocca Deputato agli alloggi all' Amministrazione Municipale di Corfù.

τάχιον, εἰς τὴν κατηρηγμένην μονὴν τὴν ἐπιλεγομένην τῆς Τενέδου ἀναλώμασι τοῦ ταμείου τοῦ Νομοῦ. Παραδοθήσονται τὰ πάντα ὑπὸ τοῦ πολίτου Γεωργουλά εἰς τὸν πολίτην Μαρμορᾶν, φύλακα τῆς ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ ὑπαρχούσης Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, καταγραφομένου παντὸς πράγματος ἐν διπλῶ καταλόγῳ πρὸς ἀσφάλειαν τῶν δύο εἰρημένων πολιτῶν. Ὁ πολίτης Μαρμορᾶς θέλει τοποθετήσῃ ἅπαντα τὰ ἔγγραφα καὶ τὰ βιβλία ἐν τοῖς ὑποδειχθησόμενοις αὐτῷ δωματίοις ὑπὸ τῆς Διαχειρίσεως. Ἐπιτρέπεται εἰς τὸν αὐτὸν Μαρμορᾶ νὰ ἐκδίδῃ πᾶν αἰτούμενον ἀντίγραφον καὶ νὰ ἐκτελῇ πᾶσαν ἐργασίαν προσήκουσαν εἰς τὸν Ἀρχιεπιφύλακα, λαμβάνων τὴν ὑπὸ τῆς νομίμου διατιμῆσεως διατεταγμένην ἀμοιβήν. Θέλει δὲ σημειῶθαι εἰς ἐπὶ τούτῳ βιβλίον πᾶν ἐκδοθὲν ἀντίγραφον καὶ πιστοποιητικὸν καὶ τὴν διὰ ταῦτα εἴσπραξιν καὶ τ' ὄνομα τοῦ ἐνδιαφερομένου καὶ πληρώσαντος, προσυπογράφοντος καὶ τούτου. Ὅφειλε δὲ κατὰ πᾶν δεκαήμερον νὰ εἰσφέρει εἰς τὸ Ταμεῖον τοῦ Νομοῦ πᾶν τὸ διὰ τ' ἀνωτέρω εἰσπραχθὲν ποσόν, λαμβάνων ἐκάστοτε ἀπόδειξιν τῶν μετρηθέντων.

«Εἰς τὴν Γενικὴν Διαχείρισιν παραγγέλλεται νὰ προτείνῃ ἀκολούθως τὰς ιδέας περὶ τῶν παραδεκτῶν καλητέρων συστημάτων, ὡς πρὸς τὰ Ἀρχιεπιφυλακεία.

«Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν Ἀρχιεπιφυλακείων καὶ περὶ τῆς ἐγκαταστάσεως καὶ φυλάξεως αὐτῶν ἐν τοῖς δωματίοις τῆς μνησθείσης μονῆς προνοηθῆτω προσεχῶς κατόπιν τῆς ἐκθέσεως τῆς Γενικῆς Διαχειρίσεως.»¹

Ταῦτα περιέχει τὸ σχεδιασθὲν θέσπισμα. Κατὰ δὲ τὰς τελευταίας αὐτοῦ διατάξεις, δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἐμελλεν ἀκολούθως νὰ γίνῃ πρόνοια καὶ περὶ τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου τῆς πόλεως, ὅπερ ὡς ἀνωτέρω εἶδαμεν ἤτοξ ἔως τότε εἰς χεῖρας τοῦ πρώην Καγκελλάρου αὐτῆς, καθ' ἃ ἐκ τοῦ ἀπὸ 20 Σεπτεμβρίου 1798 πιστοποιητικοῦ αὐτοῦ θετικῶς προκύπτει. Οὐδὲν ὅμως φαίνεται πραγματοποιηθὲν τῶν προτεινομένων εἴτε μελετωμένων μέτρων περὶ συγκεντρώσεως τῶν Ἀρχιεπιφυλακείων ἐν τῇ πρώην Λατινικῇ μονῇ τῆς Τενέδου. Μετ' ὀλίγον τὸν Βιβλιοφύλακα Μαρμορᾶν διεδέχθη ὁ Ἴταλὸς Ρουσκόνης, μὴν Ὀκτωβρίου 1798, εἰς ἃν οὐδεμίαν προκύπτει δοθεῖσα ἐντολή, εἰμὴ περὶ τῆς Βιβλιοθήκης, οὐδενὸς γενομένου λόγου περὶ ἔγγράφων.²

¹ Δεμάτιον Ἀριθ. 106 Mun. κ.τ.λ. Atti diversi 1797—1798. Ἐγγραφοῦν ἀριθ. 130. φέρον χρονίαν ἔγγραφης (enregistré) 13 Καρποφόρου ἔτους 5'. σχετικὸν πρὸς ἀναφορὰν τοῦ μνημονευομένου Γεωργουλά ἀπὸ 7 Καρποφόρου ἔτους 5' πρὸς τὴν Κεντρικὴν Διαχείρισιν τοῦ Νομοῦ καὶ παρὰ ταύτης δι' ἀπιστογραφίσεως παραπεμπομένη εἰς τὴν Γενικὴν Διαχείρισιν, ὅπως ποιήσῃ τὴν ἐκθεσὶν τῆς περὶ τοῦ τρόπου τῆς εἰς ἕνα χῶρον συνενώσεως τῶν ἐν διαφόροις Ἀρχιεπιφυλακείοις διεσπαρμένων ἔγγράφων. Ἡ Γενικὴ Διαχείρισις ὑπάγεται ὡς φαίνεται εἰς τὴν Κεντρικὴν Διαχείρισιν τοῦ Νομοῦ.

² Δεμάτιον Ἀριθ. 112. Μυσ. κ.τ.λ. Β6λ. 26 φ. 83. Ὁ Ἰωάννης Μαρμορᾶς εἶχε διορισθῆ φύλαξ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῇ 11 Δεκεμβρίου (Prairial) ἔτους 5'. δηλαδὴ πρὸς τὰ τέλη Μαΐου 1798.

Ἦγγιζεν ἐν τούτοις ἡ πολεμικὴ καταιγὶς ἥτις καὶ τὰ βραχυχρόνια ἐκεῖνα Δημοκρατικὰ καθεστῶτα ἐμελλε βιαίως ν' ἀνατρέψῃ καὶ ἐν τῇ ἀνατροπῇ ἐκεῖνη ἐμελλον ν' ἀναφανῶσι τὰ ἔχνη τοῦ παλαιοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου τῆς πόλεως.

Γ'

Μὴν Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1798, πολιορκηθέντων τῶν Γάλλων ὑπὸ τῶν συμμαχικῶν στρατιῶν Ῥωσίας καὶ Τουρκίας, εἰς μέγιστον περιήλθον κίνδυνον τὰ Ἀρχιεπιφυλακεία. Αἱ τότε τὴν πόλιν διέπουσαι Γαλλικαὶ ἀρχαί, πρὶν ἢ παραδώσῃ ταύτην τῇ 22 Φεβρουαρίου 1799, εἶχον διασκορπίσῃ, οὐχὶ μόνον τὰ βιβλία καὶ τὰ ἔγγραφα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ μάλλον ἐπιζήλα τῆς πρώην Βενετικῆς Κυβερνήσεως. Ταῦτα δὲ πάντα ἐσπευσαν νὰ διασώσωσιν ἢ ἄμα τῇ ἐξώσει τῶν Γάλλων, προσωρινῶς ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῆς πόλεως συστηθεῖσα ἐξαμελής Ἐπιτροπὴ καὶ ἡ κατὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς νέας μονίμου τάξεως τῆς νεοδημιούτου Ἐπτανήσου Πολιτείας ἀντικαταστήσασα ἐκεῖνην Ἐπιτροπεῖα καὶ Προεδρία τοῦ Ἐλάσσονος Συμβουλίου τῆς Κερκύρας (Deputazione e Presidenza del Minor Consiglio). Κατὰ τὴν διάσωσιν ταύτην ἀναφίνονται τέλος τὰ βιβλία καὶ τὰ ἔγγραφα τῆς πόλεως καὶ ὁ ἐπὶ Βενετοκρατίας Καγκελλάριος αὐτῆς, μετέχων τῆς διασώσεως πρῶτον μὲν ὡς Καγκελλάριος τῆς ἄμα τῇ ἐξώσει τῶν Γάλλων συστηθείσης Προσωρινῆς Ἐπιτροπῆς, ἔπειτα δὲ ὡς Καγκελλάριος τῆς ῥηθείσης Ἐπιτροπεῖας καὶ Προεδρίας.

Καθ' ἃ ἐκτίθενται ἐν τῷ ἀπὸ 11 Ἰουνίου 1799 ὀρισμῷ ἤτοι θεσπίσματι τῶν Ἐπιτρόπων καὶ Προέδρων τοῦ Ἐλάσσονος Συμβουλίου Κερκύρας, τῇ συνεργείᾳ τῶν γραμματέων ἐκείνων οἵτινες καὶ ἐπὶ τῆς πρώην Γαλλικῆς ἀρχῆς εἶχον τὴν φύλαξιν τῶν ὡς εἴρηται διασκορπισθέντων παντοίων ἐκείνων ἔγγράφων, ἐναπετέθησαν συγκεχυμένως εἰς ἐν τῶν ἰσογείων δωματίων τοῦ Δημοσίου Παλατίου (πρώην ἀρχιεπισκοπείου) ὅσα βιβλία καὶ ἔγγραφα ἐλευθερωθείσης τῆς πόλεως, εὐρέθησαν ἐν διαφόροις δωματίοις τοῦ αὐτοῦ παλατίου, ἀποτελοῦντα τὰ πρακτικὰ τῆς παύσεως Γαλλικῆς Κυβερνήσεως, ἐν οἷς καὶ τ' ἀνήκοντα εἰς τὴν τότε Κεντρικὴν Διαχείρισιν, τὴν Δημορχίαν καὶ τὴν Ἐπιτροπὴν τῆς δημοσίας σωτηρίας. Ἐκεῖ δὲ ὑπῆρχον ἐπίσης οἱ τόμοι καὶ ὅ,τι ἄλλο ἦτο ἐν τῷ πρώην Ἀρχιεπιφυλακείῳ τῆς πόλεως. Τὸ δὲ δωμάτιον ἐνθα ταῦτα πάντα ἐναπετέθησαν ἐκλείσθη διὰ κλειδὸς καὶ ἐσφραγίσθη ἐνώπιον τῶν οἰκείων γραμματέων.

Δεμάτιον. Ἀριθ. 109 Mun. κ.τ.λ. Carte Diverse 1797—1798. Θέσπισμα τῆς Κεντρικῆς Διαχειρίσεως τοῦ Νομοῦ Κερκύρας ἀπὸ 3 Ὀμιχλώδους ἔτους 5'. (Ὀκτώβ. 1798) διορίζον ἐπὶ τοῦ Βιβλιοφύλακος Μαρμορᾶ τὸν πολίτην Ρουσκόνην ἀπλοῦν φύλακα (gardien) τῆς Βιβλιοθήκης.—Αὐτόθι. Ἐγγραφοῦν ἀπὸ 6 Ὀμιχλώδους ἔτους 5' δι' οὗ ὁ Ρουσκόνης ἀναγγέλλει πρὸς τὸ Γραφεῖον τῆς Γενικῆς Διαχειρίσεως Κερκύρας ὅτι παρέλαβε παρὰ τοῦ Μαρμορᾶ τὴν Βιβλιοθήκην.

Ἄλλ' αἱ καθ' ἡμέραν παρουσιαζόμεναι αἰτήσεις περὶ ἀντιγράφων ἐκ μέρους τῶν πολιτῶν δὲν ἐπέτρεπον νὰ μείνωσιν οὕτως ἔγκλειστα τ' ἀρχεῖα θεκίνα. Ὅθεν διὰ τοῦ ἀπὸ 11 Ἰουνίου 1799 ὀρισμοῦ, διωρίσθη ὁ Σπυρίδων Γαλλιέλος Ἀρχιεπιφύλαξ οὐχὶ μόνον τῶν ἐν τῷ ῥηθέντι ἐγκλείστῳ δωματίῳ βιβλίων, δεσμίδων καὶ ἐγγράφων, ἀλλὰ καὶ ἐκείνων ἅτινα ἐν αὐτῷ δὲν ἐναπετέθησαν, σὺν τοῖς ἄλλοις δὲ τῶν τόμων καὶ λοιπῶν ἐγγράφων ἅτινα εὐρίσκονται ἐν τοῖς ἐρμαρίοις τοῦ πρώην ἀρχιεπιφύλακείου τῆς πόλεως τουτέστι τῶν ἀνηκόντων εἰς τοὺς ἐνιαυσίους δικαστὰς (Giudici annali) ἐπὶ τῆς πρώην Βενετικῆς Κυβερνήσεως ὡς ἐπίσης πάντων τῶν ἰδιωτικῶν ἐγγράφων συναλλαγματικῶν καὶ ἄλλων, τόσον ἐλευθέρων ὅσοι ὑπὸ κατάσχεσιν, ἅτινα ὑπάρχουσιν ἐν τῇ πρώην Καγκελλαρίᾳ τῆς πόλεως, ἀφείλοντος τοῦ ὡς εἴρηται διοριζομένου νὰ παραλάβῃ πάντα ταῦτα παρὰ τῶν οἰκειῶν γραμματέων δι' ἀκριβοῦς ἀπογραφῆς κατατεθεισομένης ἐκ τῆς Καγκελλαρίας τῆς ταῦτα ὀριζούσης Ἐπιτροπείας καὶ Προεδρίας, χορηγομένου δὲ, διὰ τὴν ἐναπόθεσιν καὶ φύλαξιν τῶν ἐγγράφων τούτων, τοῦ μικροῦ δωματίου τοῦ χρησιμεύοντος ποτὲ ὡς Πρακτικῆς ἀντικαγκελλαρίας, ὑπὸ τὸ παλάτιον τῶν πρώην Βασιλέων. Ὁρεῖται δὲ ὁ ῥηθείς Γαλλιέλος, ὡς ἀρχιεπιφύλαξ, νὰ ἐξάγῃ πάντα τὰ αἰτούμενα ἀντίγραφα καὶ νὰ συντάττῃ τὰς εἰς τὰ μέρη δεούσας πράξεις, ἀπολαμβάνων διὰ ταῦτα τὰς ἐπὶ Βενετοκρατίας ὑπὸ τῶν Ἀρχιεπιφύλακων εἰσπραττομένας ἀμοιβάς. Ἐπὶ τούτῳ δὲ εἰδοποιηθήσονται οἱ οἰκεῖοι πρώην γραμματεῖς περὶ τῆς ὀρισθησομένης ἡμέρας, ὅπως ἀνοιχθῇ τὸ ῥηθὲν δωμάτιον καὶ γίνῃ ἡ παράδοσις. Ἐν τέλει δὲ λέγεται, ὅτι τὰ ἐπίλοιπα βιβλία καὶ ἐγγραφα, ἅτινα ἀνήκον εἰς τὴν πόλιν θέλουσι μείνει εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ παρόντος Καγκελλαρίου τῆς Ἐπιτροπείας καὶ Προεδρίας ἐπειδὴ ὁ αὐτὸς ὑπῆρξεν ὁ φύλαξ τούτων καὶ ὑπὸ τὴν παρελθούσαν Γαλλικὴν Κυβέρνησιν, ὅστις θέλει φροντίσῃ νὰ συνάξῃ ἅπαντα τὰ βιβλία καὶ τὰ ἐγγραφα τ' ἀνήκοντα εἰς τὰς ἐπὶ Γάλλων Ἀρχῆς Κεντρικὴν καὶ Δημοσίαν Σωτηρίαν καὶ Δημαρχίαν, δηλαδὴ ὅσα ἠδυνήθη νὰ εὑρῇ μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως.¹

Ταῦτα ἀπαντῶμεν ἀφορῶντα εἰς τὸ παλαιὸν Ἀρχιεπιφύλακτον τῆς πόλεως Κερκύρας, εἰς τὸν μνησθέντα Ὀρισμὸν τῆς 11 Ἰουνίου 1799. Ἀποδεικνύεται λοιπὸν θετικῶς ὅτι τὰ εἰς τὸ πρώην Ἀρχιεπιφύλακτον τῆς πόλεως ἀνήκοντα βιβλία καὶ ἐγγραφα τῶν ἐπὶ Βενετοκρατίας ἐνιαυσίων δικαστῶν εὐρίσκοντο εἰσέτι ἐν τοῖς ἐρμαρίοις τοῦ αὐτοῦ πρώην Ἀρχιεπιφύλακτου ταῦτα δὲ μὲ ἄλλα ἐγγραφα ὕλης, φρονούμεν, δικανικῆς, εὐρισκόμενα ἐν τῇ πρώην Καγκελλαρίᾳ τῆς πόλεως, παρεδίδοντο εἰς τὸν Σπυρίδωνα Γαλλιέλον τὸν συγχρόνως διορισθέντα Ἀρχιεπιφύλακα τῶν παντοίων βιβλίων καὶ ἐγγράφων τῶν συνα-

¹ Δεμάτιον. Ἀριθ. 117. Ἀριθ. 2. Terzo. Deputazione e Presidenza di Corfù. I Libro Terminazioni (φυλλ. 7, 8 καὶ 9.)

χθέντων, ὡς εἶδαμεν εἰς ἐν τῶν ἰσογείων δωματίων τοῦ δημοσίου παλατίου, καὶ ἐχορηγεῖτο διὰ τὴν φύλαξιν καὶ ἐναπόθεσιν τῶν αὐτῶν βιβλίων καὶ ἐγγράφων, τὸ μικρὸν δωμάτιον τὸ χρησιμεῦον ποτὲ ὡς Πρακτικῆ ἀντικαγκελλαρία ὑπὸ τὸ παλάτιον τοῦ πρώην Βασιλέως.¹ Τὰ δὲ λοιπὰ βιβλία καὶ ἐγγραφα τὰ ὅποια ἀνήκον εἰς τὴν πόλιν ἀφείλοντο εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Καγκελλαρίου τῆς Ἐπιτροπείας καὶ Προεδρίας, ὅστις ὑπῆρξεν φύλαξ τούτων καὶ ὑπὸ τὴν παρελθούσαν Γαλλικὴν Κυβέρνησιν. Οὗτος δὲ ἦτο αὐτὸς ὁ ἐπανειλημμένως μνησθεὶς Γεώργιος Ἰωάννης Βαπτιστῆς Καλογεράς, ὁ πρώην Καγκελλάριος τῆς Πόλεως ἐπὶ Βενετοκρατίας ὁ καὶ ἄμα τῇ ἐξώτει τῶν Γάλλων Καγκελλάριος χρηματίσας τῆς τότε Προσωρινῆς ἐξαμελοῦς Ἐπιτροπῆς.² Ἐννοεῖται δὲ ὅτι τὰ εἰς τούτον ἐμπιστευόμενα βιβλία καὶ ἐγγραφα ἦσαν κυρίως οἱ Τόμοι τῶν διαφόρων ἀντικειμένων καὶ τ' ἄλλα τὰ εἰς τὴν πρώην Καγκελλαρίαν τῆς πόλεως ἀνήκοντα, τὰ πρὸς τὴν διοίκησιν αὐτῆς ἀμέσως σχετιζόμενα, τὰ κυρίως ἀποτελοῦντα τὸ παλαιὸν Ἀρχιεπιφύλακτον αὐτῆς.

Ἀρμόζει δὲ νὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα ὅτι ὁ αὐτὸς Καλογεράς δι' ἐτέρου ἀπὸ 15 Ἰουλίου 1799 Ὀρισμοῦ τῶν μνηθέντων Ἐπιτρόπων καὶ Προέδρων, ἐπεφορτίζετο ἐπίσης τὴν κατάρτισιν τῆς ἐπὶ Ἐπτανήσου Πολιτικῆς συστηθείσης τότε νέας Χρυσῆς βίβλου, ἣτις ὡς ἀνωτέρως τῆς ὑπὸ τῶν Γάλλων πυρποληθείσης παλαιᾶς εὐλόγως ἔπρεπε νὰ ἦναι ἔργον ἀνδρὸς ἔχοντος ἀνά χειρὰς τὰ κυριώτερα ἐγγραφα τοῦ παλαιοῦ Ἀρχιεπιφύλακτου τῆς πόλεως.³

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἶδομεν θετικῶς ὅτι τὰ βιβλία τῶν ἐνιαυσίων δικαστῶν ὑπάρχοντα εἰσέτι καὶ μετὰ τὴν ἔξωσιν τῶν Γάλλων εἰς τὸ ἐν τῷ Παλατίῳ τοῦ πρώην Βασιλέως παλαιὸν Ἀρχιεπιφύλακτον τῆς πόλεως καὶ ἄλλα εἰς τὴν αὐτόθι Καγκελλαρίαν ταύτης, ἐναπετέθησαν εἰς ἐν δωμάτιον τοῦ αὐτοῦ Παλατίου. Ἄλλ' ἂν καὶ οὐδὲν λέγεται ποῦ ἐτέθησαν τ' ἄλλα βιβλία τῆς πόλεως τὰ ἐμπιστευθέντα εἰς τὸν Γεώργιον Ἰωάννην Βαπτιστῆν Καλογεράν, ὡς τότε Καγκελλάριον τῆς προϊσταμένης τῶν ἐγχωρίων πραγμάτων Ἐπιτροπείας καὶ Προεδρίας τοῦ Ἐλάχιστου Συμβουλίου Κερκύρας, ἣτις εἶχε

¹ Σημειούμεν ἐνταῦθα ὡς πρὸς τὸν Σπυρίδωνα Γαλλιέλον ὅτι τῆ 22 Ἰουλίου 1799 διωρίσθη Ἀρχιεπιφύλαξ τῶν Ποινικῶν καὶ Ἀστυκῶν Πράξεων τοῦ πρώην Δικαστηρίου τοῦ Γεν. Προβλεπτοῦ (Foro ex Prefetizio). Τῆ 7 Σεπτ. διατάττετο νὰ ἐκτελέσῃ τὴν διάσωσιν καὶ παράλαβην τούτων ἐκ τῶν μερῶν ὅπου ἦσαν. (Δεμάτιον. Ἀριθ. 119. No. 4 Deputaz. e Presid. di Corfù βιβλ. ἀριθ. 20. Mancati del 1799 al 1801 φυλλ. 1.) Τῆ δὲ 14 Αὐγούστου 1800 ἡ αὐτὴ Ἀρχὴ, ὡς Ἀρχιεπιφύλακα ὑπ' αὐτῆς ἐκλελεγμένον παρηγγείλεν αὐτὸν νὰ ἐκκενώσῃ τὰ εἰς ἄλλας δημοσίας ἀνάγκας προωρισμένα δωμάτια, ὅπου ὑπῆρχον τὰ εἰς αὐτὸν ἐμπιστευόμενα βιβλία καὶ μεταφέρῃ αὐτὰ εἰς ἐν δωμάτιον ἐν τῇ ὄρῳφῃ τοῦ πρώην Παλατίου τοῦ Βασιλέως τὸ ἦδη ἐπὶ τούτῳ παρασκευασθέν. (Αὐτόθι φυλλ. 29) Ἄδελφον ἂν προέκειτο περὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἐμπιστευθέντων ἐγγράφων τοῦ πρώην Ἀρχιεπιφύλακτου τῆς πόλεως ἢ μόνον περὶ τῶν ἄλλων.

² Δεμάτιον ἀριθ. 117. ἀριθ. 2 Terzo ὡς ἄνω. Ἀναφορὰ τοῦ Γ. Ι. Β. Καλογερά.

³ Αὐτόθι φυλλ. 47.

τὴν ἔδραν τῆς ἐν τῷ πρώτῳ Λατινικῷ Ἀρχιεπισκοπεῖα τῷ ἐπὶ Δημοκρατικῶν Γάλλων μετατραπέντι εἰς οἰκῆμα τῆς Κοινότητος τῷ τότε ἐπὶ Ἑπτανήσου Πολιτείας δημοσίῳ παλατίῳ λεγομένῳ, ἦτο ἐπόμενον νὰ τηρῶνται καὶ ταῦτα παρὰ τῆ αὐτῆ Ἐπιτροπεῖα καὶ Προεδρεῖα ἐν τῷ οἰκῆματι ἐκείνῳ, ὡς ὑπαγόμενα εἰς τὴν ἐγχώριον Διοίκησιν, οἰαδήποτε ἂν ὑπῆρχεν ἡ ἐπινομία καὶ ἡ διοργάνωσις αὐτῆς, εἴτε ἐπὶ Ἑπτανήσου Πολιτείας, εἴτε ἐπὶ τῆς ταύτης μετ' ὀλίγα ἔτη διαδεξαμένης δεσποτίας τῶν Αὐτοκρατορικῶν Γάλλων. Σημειωτέον δὲ ὡς πρὸς τοὺς χρόνους ἐκείνους τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας, ὅτι ἕτερος ὁρισμὸς τῶν Ἐπιτρόπων καὶ Προέδρων τοῦ Ἐλάσσονος Συμβουλίου ὑπὸ χρονίαν 15 Ἰουλίου 1799 ἀφορῶν καὶ οὗτος εἰς τὴν διασώσιν τῶν ἐν τῷ Παλατίῳ τῆς Κυβερνήσεως εὐρεθέντων, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ἐγγράφων, δεχεται τὴν πρότασιν ἑτέρου Ἰωάννου Καλογερά Καγκελλαρίου τοῦ Κακουργιοδικείου προσνεχθέντος ἀνευ ἀξιώσεως ἀμοιβῆς νὰ ἐξετάσῃ ἐπιμελῶς τὰ ἐγγραφα ἐκεῖνα, διαλογῆσθαι καὶ κατατάξῃ αὐτὰ πρὸς διευκόλυνσιν τῆς εὐρέσεως πάσης πράξεως ἀναγκαίης εἰς τὰς ἰδιωτικὰς ὑποθέσεις, ὅπως ἐν τάξει αὐτὰ κατατεθῶσιν ἐν τῇ Καγκελλαρίᾳ τῆς Ἐπιτροπείας καὶ Προεδρίας χάριν τῶν ἐνδιαφερομένων.¹ Καὶ ἐντεῦθεν ἀξίζει ἡ πιθανότης ὅτι καὶ τὰ εἰς τὸν Γεώργιον Ἰωάννην Βαπτιστὴν Καλογεράν ἐμπιστευθέντα βιβλία καὶ ἔγγραφα τῆς πόλεως ἐναπετέθησαν ἐν τῷ αὐτῷ οἰκῆματι τῆς τότε προϋσταμένης Ἐγχεωρίου Ἀρχῆς τῆς Κερκύρας. Ἐκεῖ δὲ ἔπρεπε νὰ μένωσιν, ἐκτὸς ἂν οὗτος, ὅστις ἐγένετο βραδύτερον καὶ φύλαξ τῶν βιβλίων τῶν τεθνεώτων συμβολαιογράφων, μὴ ἐτήρησε μετὰ τούτων καὶ τὰ εἰς αὐτὸν ἐμπιστευθέντα παλαιὰ βιβλία καὶ ἔγγραφα τῆς πόλεως ὥσως καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ οἰκίᾳ αὐτὰ περιώσας.

Θέλομεν προσθεῖν ἐνταῦθα ὅτι κατὰ τὰς συμβάσας ἐμφυλίου παραχρᾶς ἐπὶ Ἑπτανήσου Πολιτείας, ἐνεκα τοῦ Ἀριστοκρατικοῦ αὐτῆς Συντάγματος, καθ' ἃς ἐπὶ τὸ δημοτικώτερον συνεκροτήθη ἡ Γενικὴ Ἐπιτροπεῖα τῆς Πόλεως τῶν προκασίων καὶ τῶν κωμῶν τῆς Κερκύρας, ἧτις ἀπὸ τῆς 16 Νοεμβρίου 1801 κατέλαβεν ἐπὶ ὀλίγους μῆνας τὴν θέσιν τῶν προηγουμένων Ἐγχεωρίων Ἀρχῶν, μέχρι μηνὸς Μαρτίου 1802, αὐτὸς ὁ Γεώργιος Ἰωάννης Βαπτιστῆς Καλογεράς, δι' ἀναφορᾶς προσταχθείσης τῇ 24 Ἰανουαρίου 1802 πρὸς τὴν Προεδρίαν τῆς αὐτῆς Γενικῆς Ἐπιτροπείας, ὡς διαταχθεὶς νὰ ἐγχειρίσῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἀργυρᾶν λαμπάδα καὶ τὸ μελανοδοχεῖον, ἅτινα ὑπετίθετο ὅτι εἶχεν εἰσέτι εἰς χεῖράς του, ὡς ὑπάρξας ἐπὶ Βενετοκρατίας Καγκελλάριος τῆς πόλεως, ἀπολογούμενος ὅτι εἶχεν ἤδη παραδώσῃ ταῦτα εἰς τὴν ἐν ἔτει 1797 καθεστηκυῖαν ἐπὶ Γάλλων Ἀρχὴν ἐπέλεγεν: «Ἡ τιμιότης σας ἠξέυρετε μὲ ποίαν θερμότητα ἐνήργησα τὰς προσταγὰς σας ἵνα ἐγχειρίσω εὐθὺς ὅ,τι εἶχα εἰς χεῖράς μου ταύτην τὴν ὑστέραν φορᾶν.»² Διὰ τῶν ἐκ-

¹ Αὐτόθι φῶλλ. 18.

² Δεμάτιον ἀριθ. 127. Atteggio dell' Onoranda Generale Deputazione di Corfù—No 11.

φράσεων αὐτῶν, αἰνίττεται οὗτος γενομένην τινὰ παράδοσιν ἐγγράφων ἢ μᾶλλον πραγμάτων εἰς χεῖράς του εὐρεθέντων ὡς πρώην Καγκελλαρίου τῆς πόλεως; Ὅπως δὴποτε, ἡ γενομένη αὕτη πρόσκλησις εἰς τὸν Καλογεράν, ἔχει μίαν σχέσιν πρὸς τὸ Παλαιὸν Ἀρχιεπιφυλακεῖον τῆς πόλεως, καθ' ὃ μαρτυροῦσα ὅτι οὗτος εἰσέτι καὶ τότε ἐθεωρεῖτο ὡς ἔχων εἰς χεῖράς του πράγματα ἀνήκοντα εἰς τὴν ἐπὶ Βενετῶν Καγκελλαρίαν τῆς πόλεως, ὅπερ ἐνισχυεῖ ἔτι μᾶλλον τὴν ἡμετέραν γνώμην ὅτι αὐτὸς ἦτο πράγματι ὁ κάτοχος τοῦ παλαιοῦ Ἀρχιεπιφυλακεῖου.

Δ.

Διᾶδοχοι τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ Ῥωσικῆς κατοχῆς ἐπῆλθον ἐν τούτοις μετὰ τὴν ἐν Τίλισι εἰρήνην, οἱ αὐτοκρατορικοὶ Γάλλοι δὲν τὰ πρῶτα τάγματα ἀφικνοῦντο εἰς Κέρκυραν τῇ 7 Αὐγούστου 1807 καὶ τῇ 13 ὁ Ἀρχιστράτηγος αὐτῶν. Βύθως δὲ τῇ 14)26 Αὐγούστου ἡ Ἑπτανησιακὴ Γερουσία ἐφάνερον πρὸς τοὺς κατοίκους τὴν ἐπελθούσαν μεταβολὴν καὶ δι' ἑτέρας αὐτῆς προκηρύξεως τῇ 23 Αὐγούστου) 4 Σεπτεμβρίου ἀνήγγελλε τὴν ὑπὸ τοῦ Γάλλου Ἀρχιστρατήγου καὶ Γενικοῦ Κυβερνήτου Κερκύρας καὶ ἑξαπρωμένων χωρῶν Καίσαρος Βερθιέ, ἐπιδοθεῖσαν αὐτῇ ἐν ὀνόματι τοῦ Αὐτοκράτορος τῶν Γάλλων καὶ Βασιλέως τῆς Ἰταλίας Ναπολέοντος Α'. ὑπὸ χρονίαν α'. Σεπτεμβρίου 1807 Ε. Ν. Προσωρινὴν Διοργάνωσιν καθ' ἣν ἡ Ἑπτανήσος Πολιτεία περιλαμβάνατο εἰς τὰς ὑπὸ τὴν Γαλλικὴν Αὐτοκρατορίαν ὑπαγομένης Κυβερνήσεις.¹

Περὶ τὰς ἡμέρας ἐκείνας σημαντικὸν μέρος τῶν ἐγγράφων τοῦ Παλαιοῦ Ἀρχιεπιφυλακεῖου τῆς πόλεως, ἦτοι οἱ Τόμοι τῶν διαφόρων ἀντικειμένων, τὸ λεγόμενον Βιβλίον τοῦ Χρυσοβούλλου καὶ αἱ προσεβείαι εὐρέθησαν ἐν τῷ Δημοσίῳ Παλατίῳ ὅπως ἐν συγκεχυμένῳ καὶ ἐσφορτίσθῃ τῇ 12 Σεπτεμβρίου 1807, ὑπὸ τοῦ τότε ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης καὶ Γενικῆς Ἀστυνομίας Γραμματέως τῆς Ἐπικρατείας νὰ συνάξῃ καὶ διασώσῃ αὐτὰ, αὐτὸς ὁ πρώην Καγκελλάριος Γεώργιος Ἰωάννης Βαπτιστῆς Καλογεράς ὅπερ αὐτὸς οὗτος μαρτυρεῖ. Καὶ ἐντεῦθεν δὲν φαίνεται οὗτος κατὰ τὴν τετραγαμμένην ἐκείνην περίοδον τῶν Κυβερνητικῶν τῆς Ἑπτανήσου μεταβολῶν ὄλω παύσας τοῦ νὰ ἐπιμε-

Terzo. Filze No 7. Memorie da 4 Nov. 1801[12 Feb. 1802. φῶλλ. 199. Ἡ ἐν τῇ Δέσμῃ ταύτῃ εἰρισκομένη ἀναφορὰ τοῦ Γ. Ι. Β. Καλογερά, περὶ ἧς ὁ λόγος, φέρει χρονίαν 1801. 22 Ἰανουαρίου. Ἄλλ' ἡ σημείωσις τοῦ ἔτους εἶναι προδήλως γραφικὸν λάθος, διότι ἡ Ἀρχὴ πρὸς ἣν ἀποτίνεται δὲν ἔπρεπε εἶναι ἀπὸ Νοεμβρίου 1801. Διὰ πραγματικὴν χρονίαν παραδεχόμεθα τὴν 22 Ἰανουαρίου 1802.

¹ Le Tre Costituzioni (1800, 1803, 1817) delle Sette Isole Ionie ed i relativi documenti. Corfù Tipografia Mercurio 1849. σελ. 121, μέχρις 125.

² Χρονικὸν Ν. Ἀρλιώτου ἐκδοθὲν ἀπὸ Ν. Β. Μάνεση. Σελ. 105. Ἡ ὑπὸ τῶν ἀναχωρούντων Ῥώσων εἰς τοὺς Γάλλους παράδοσις τῆς Κερκύρας ἐτελειώθη τὴν 16 Σεπτ. 1807.

λῆται καὶ ἐπιτηρῆ τὰ ἔκπαλαι εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὑπαγόμενα ἔγγραφα τῆς πρῶν Καγκελλαρίας τῆς πόλεως, τουτέστι τοῦ Ἀρχαιοφυλακείου αὐτῆς. Καὶ ἡ περίστασις τῆς ἐν τῷ Δημοσίῳ Παλατίῳ ἐν ἔτει 1807 εὐρέσεως τῶν βιβλίων τῆς πόλεως συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς γνώμης ὅτι ἐκεῖ ἐτηροῦντο ταῦτα καὶ προηγουμένως παρὰ τῆ ἐπὶ Ἑπτανήσου Πολιτείας προϊσταμένη Ἀρχὴ τῆς ἐγχωρίου διοικήσεως Κερκύρας.

Ἄλλ' ὀλίγον διετέλεσεν ἐν τῷ οἰκίματι ἐκεῖνῳ ὁ ἄμ.α τῆ ἐλευσίαι τῶν Αὐτοκρατορικῶν Γάλλων διορισθεὶς Διαχειριστῆς Κερκύρας (Amministratore di Corsù) τουτέστι προϊστάμενος τῆς ἐγχωρίου Διοικήσεως Στυλικῆς Βλασόπουλος, ὁ καὶ βραδύτερον μετὰ τὴν ἔλευσιν τῶν Ἀγγλων ἐξακολούθησας τοιοῦτος. Ἀναφέρει οὗτος πρὸς τὸν Γραμματέα τῆς Ἐπικρατείας τῆ 26 Ἰανουαρίου 1808, ὅτι τὸ γραφεῖόν του μετετέθη ἐκ τοῦ Δημοσίου Παλατίου, εἰς τὴν οἰκίαν τῶν ἀδελφῶν Πολίτη. ¹ Ἰδίως δὲ περὶ τοῦ παρὰ τῆ Διαχειρίσει αὐτοῦ Ἀρχαιοφυλακείου ποιούμενος λόγον τῆ 7 Μαρτίου αὐτοῦ ἔτους, γράφει πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Γερουσίας τῆς Ἑπτανήσου ὅτι «τοιαύτη εἶναι ἡ ἀταξία τοῦ Ἀρχαιοφυλακείου, ὥστε πρὸς εὐρεσιν οἰουδήποτε ἔγγραφου δέον νὰ ἐξετασθῶσι πᾶσαι αἱ πράξεις τῶν παρελθουσῶν Κυβερνήσεων. ²

Ταῦτα ἐξηγοῦσι πιθανῶς διὰ τί ἐν ἔτει 1807 τὰ ἔγγραφα τοῦ Παλαιοῦ Ἀρχαιοφυλακείου τὰ εὐρεθέντα ἐν τῷ Δημοσίῳ Παλατίῳ ὅπως οὖν συγκεχυμένα, ἐνεπιστεύθησαν εἰς τὸν μνησθέντα ἀρχαῖον Καγκελλάριον τῆς πόλεως, ὅστις, ὡς θέλομεν ἰδεῖ κατωτέρω ἀποδεδειγμένως εὐρίσκεται κάτοχος αὐτῶν ἀπὸ μῆνός Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 1807, μέχρι τῆς μεθ' ἱκανὰ ἔτη ἐναποθέσεως αὐτῶν εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ ὑπὸ τὴν Βρετανικὴν Προστασίαν Ἰονίου Κράτους ἀνακαινισθὲν Τοπικὸν Ἀρχαιοφυλακεῖον Κερκύρας.

Ε'.

Πρὸς διευκρίνισιν τοῦ ἡμετέρου θέματος διὰ βραχείας παρεκβάσεως θέλομεν σημειώσῃ ἐνταῦθα ἐν παρόδῳ ὅτι ἐπὶ Ἑπτανήσου Πολιτείας ὑπῆρχεν ἤδη ἐν Κερκύρα καὶ ἐν Ἀρχαιοφυλακείῳ τῆς Γενικῆς Κυβερνήσεως, ὡς καὶ προηγουμένως ἐπιβενετοκρατικῆς τὸ τῆς ὑπερτάτης ἐν ταῖς νήσοις Βενετικῆς Ἀρχῆς τὸ ἐν τῷ Παλαιῷ φρουρίῳ Ἀρχαιοφυλακείῳ τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ τῆς θαλάσσης εἶτε τῶν τῆς Ἀνατολῆς νήτων λεγομένου. Ἄδηλά εἰσι τὰ κατὰ τὴν εἰκοσάμηνον κυριαρχίαν τῶν Δημοκρατικῶν Γάλλων, ὧν ἡ ἐπὶ τῶν ἐπτὰ Νήτων ὑπερτάτη Ἀρχὴ ἦτο κυρίως στρατιωτικὴ. Ἐπὶ Ἑπτανήσου Πολι-

¹ Δεμάτιον ἀρθ. 30 Amministratore Sr. D. Vlassopulo. Registro Imo Dispacci al tre Sig. Secretarii Σελ. 97.

² Αὐτόθι. Registro II Dispacci a S. E. il Presidente del Senato delle Sette Isole Σελ. 20.

τείας βλέπομεν τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον τῆς Γερουσίας μνημονευόμενον ἐν ἐπισήμῳ τινὶ ἔγγραφῳ ὑπὸ χρονίαν 11 Ὀκτωβρίου 1804 τοῦ τότε Γραμματέως τῆς Ἐπικρατείας Ἰω. Καποδιστρίου, τοῦ μετὰ ταῦτα ἀοιδίμου καὶ πολυκλαύστου Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος. Εἰς ἐκεῖνο δὲ τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον τῆς Γερουσίας εἶτε τῆς Γενικῆς Κυβερνήσεως, δίδει ἐπισημοτέραν καθιέρωσιν καὶ διοργανώσιν, ὁ κατὰ τὴν 3 Ἰανουαρίου 1807 ψηφισθεὶς ὑπὸ τοῦ τότε Νομοθετικοῦ Σώματος Ὁργανικὸς νόμος περὶ τῆς Ἡγεμονικῆς Ἀρχῆς τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας.

Διαλαμβάνει ὁ Νόμος ἐκεῖνος ἐν ἀρθρῳ 15'. ὅτι ὑπάρχει Γενικὸς Ἀρχαιοφύλαξ, ἐλεγόμενος παρὰ τῆς Ἡγεμονικῆς Ἀρχῆς, ὅστις φυλάττει ἅπαντα τὰ δημόσια ἔγγραφα τὰ ὑπὸ τῶν Ὑπουργῶν εἰς αὐτὸν παραδιδόμενα καὶ παραλαμβάνει ἐπίσης καὶ φυλάττει τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον τῶν προηγουμένων Διοικήσεων τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἀρχῆς. Ὅριζει δὲ ὁ νόμος αὐτὸς (ἐν ἀρθρῳ 15') ὅτι ἰδιαιτέρον Ἀρχαιοφυλακεῖον φυλάττει τὰ ἔγγραφα τ' ἀφορῶντα εἰς τὴν Ἰδρυσιν τῆς Πολιτείας, τὴν ἀναγνώρισιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν ξένων Δυνάμεων, τὰς διαπραγματεύσεις, τὰς συνθήκας, τὴν ἐξωτερικὴν ἀλληλογραφίαν, ἣν ἡ Ἡγεμονικὴ Ἀρχὴ κρίνει ἀξίαν ἐπιζηλοτέρας περιφρουρήσεως, ὡσαύτως τὰ πρωτότυπα τῶν νόμων καὶ ἅπαντα τὰ ἔγγραφα ἐφ' ὧν οὗτοι στηρίζονται. Κλείεται δὲ διὰ τριῶν κλειδῶν, ὧν μίαν ἔχει ὁ Ἡγεμὼν, μίαν ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργός καὶ μίαν ὁ Γενικὸς Ἀρχαιοφύλαξ. ¹

Τούτου δὲ τοῦ Ἀρχαιοφυλακείου τῆς Γενικῆς Κυβερνήσεως τὴν ὑπαρξίν ἀνεγνώρισε καὶ τὸ Σύνταγμα τοῦ Ἠνωμένου Ἰονίου Κράτους ἐν ἔτει 1817, ποιούμενον ῥητῶς λόγον τοῦ Ἀρχαιοφύλακος τῆς Γενικῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ἠνωμένου Ἰονίου Κράτους. ² Ἀλλὰ τὸ ἴδρυμα τοῦτο, τὸ γνωστὸν καὶ σήμερον ὡς Ἀρχαιοφυλακεῖον τῆς Ἰονίου Γερουσίας, ἀνήκον εἰς τὴν Γενικὴν Κυβερνήσιν τοῦ Ἠνωμένου Ἰονίου Κράτους, οὐδὲν ἔχει κοινὸν οὔτε μετὰ τοῦ παλαιοῦ Ἀρχαιοφυλακείου τῆς Πόλεως Κερκύρας, οὔτε μετὰ τοῦ νῦν Τοπικοῦ Ἀρχαιοφυλακείου.

ΣΤ'.

Μετὰ τὴν Ἰδρυσιν τοῦ Ἠνωμένου Κράτους τῶν Ἰονίων νήσων ὑπὸ τὴν Βρετανικὴν Προστασίαν, τὸ Σύνταγμα τοῦ ἔτους 1817 ἀναγνωρίζει τὴν προγενεστέραν ὑπαρξίν τοῦ ἐγχωρίου Ἀρχαιοφυλακείου Κερκύρας, ὀρίζον εἰς τὰς περὶ τῶν Τοπικῶν Διοικήσεων διατάξεις, ὅτι ὁ τῆς Τοπικῆς διοικήσεως προϊστάμενος Ἐπαρχὸς ἐκάστης νήσου θέλει ἔχει ὑπ' αὐτὸν τὸν Ἀρχαιοφύλακα ὑπ' αὐτοῦ διοριζόμενον, τῆ ἐγκρίσει τῆς Γερουσίας καὶ ὄντα τῆς νήσου ἰθαγενῆ. ³ Συμφῶνως δὲ πρὸς τὰς διατάξεις ταύτας διορίζεται ὁ πρῶτος

¹ Le Tre Costituzioni delle Isole Jonie. Σελ. 114, 116 καὶ 117.

² Κεφ. Γ'. Τμῆμ. γ'. ἀρθ. 23.

³ Σύνταγμα τοῦ ἔτους 1817. Κεφ. Α'. Τμῆμ. Β'. ἀρθ. 4. Τμῆμ. Γ'. ἀρθ. 15.

Ἀρχαιοφύλαξ καὶ ἀναφαίνεται τὸ νῦν Τοπικὸν Ἀρχαιοφυλακεῖον ἐν ἔτει 1818, τὸ ὁποῖον ἐγκατεστάθη τότε παρὰ τῷ Ἐπαρχεῖῳ Κερκύρας, ἐν τῇ κατὰ τὴν ἀγορὰν τῆς πόλεως οἰκίᾳ τῶν Κομητῶν Φλαμπουράρη, πρώην οἰκίᾳ Κομπίτη, ἐν ἣ συνάγονται τὰ ἔγγραφα τῶν πρώην δικφόρων ἐπὶ Γάλλων καὶ Ῥώσων διοικήσεων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1799, ἅτινα ὑπῆρχον παρὰ τῇ Γραμματεῖᾳ τοῦ πρώην Διαχειριστοῦ Κερκύρας Στυλιανοῦ Βλασοπούλου. ¹ Τότε δὲ ὁ μνησθεὶς Γεώργιος Ἰωάννης Βαπτιστῆς Καλογεράς ἐν ἔτει 1819 χρηματίσας τῶς ὑποφύλαξ (vice custode) τῶν βιβλίων τῶν τεθνεώτων Συμβολαιογράφων, ὧν προηγουμένως εἶχεν ὑπάρξει καὶ φύλαξ, παρίσταται ἀρχόμενος τῆς παραδόσεως τῶν παρ' αὐτῷ Συμβολαιογραφικῶν Πράξεων πρὸς τὸν τότε τοπικὸν Ἀρχαιοφύλακα Σπυρίδωνα Βαρλάμ. ² Ἐν ἔτει δὲ 1822 τῇ 5 Αὐγούστου ὡς πρώην Καγκελλάριος τῆς πόλεως ἐκτελεῖ τὴν πρὸς τὸν αὐτὸν Ἀρχαιοφύλακα παράδοσιν τῶν Τόμων οἵτινες ὑπῆρχον ἐν τῷ Ἀρχαιοφυλακείῳ τῆς πόλεως διὰ τακτικῷ καταλόγου, μεθ' ὧν παραδίδει καὶ τὸ ἐκ μεμβράνης βιβλίον τὸ ἐπικαλούμενον χρυσοβούλλον, ἅτινα πάντα ἐσώζοντο παρ' αὐτῷ. ³ Ἐν ἔτει δὲ 1825 κατόπιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 3 καὶ ὑπὸ χρονίαν 25 Ἰουλίου Κυβερνητικῆς πράξεως, δημοσιευσεῖς τῇ 5 Αὐγούστου, ἣτις διέταττε τὴν εἰς τὸ Ἐπαρχεῖον προσαγωγὴν τῶν παρὰ ἰδιώταις ὑπαρχόντων δημοσίων ἐγγράφων ἵνα κατατεθῶσιν ἐν τῷ Τοπικῷ Ἀρχαιοφυλακείῳ, ὁ αὐτὸς Γεώργιος Ἰωάννης Βαπτιστῆς Καλογεράς δι' ἀναφορὰς προσαχθείσης τῇ 20 Σεπτεμβρίου πρὸς τὸν Ἐπαρχον Κερκύρας παρουσίαζεν ἕτερα ἔγγραφα, ἅτινα ἤθελε νὰ παραδώσῃ. Καθ' ἃ δὲ ἐξέθετεν ἐν τῇ ἀναφορᾷ καὶ ἀκριβῶς διελαμβάνοντο ἐν τῇ κεφαλίδι τοῦ προσαγομένου καταλόγου ὅστις ἐχρονολογεῖτο ἀπὸ 20 Αὐγούστου 1825, τὰ ἔγγραφα ἐκεῖνα ἀνήκον εἰς τὸ πρώην Ἀρχαιοφυλακεῖον τῆς πόλεως καὶ συνεπεῖξ τῆς ἀπὸ 12 Σεπτεμβρίου 1807 διαταγῆς τοῦ τότε ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης καὶ ἐπὶ τῆς Γενικῆς Ἀστυνομίας Γραμματέως τῆς Ἐπικρατείας ⁴, εἶχε διασώσει αὐτὰ ἐκ τῆς αἰθούσης τοῦ Δημοσίου Παλατίου ὅπου ἦσαν δισκορπισμένα μετὰ πολλῶν ἄλλων ἅτινα ἤδη παρέδωκεν, εἰς τὸν τότε Ἀρχαιοφύλακα νῦν δὲ Γραμματέα τοῦ Ἐπαρχείου Σπυρίδωνα Βαρλάμ. Ἦσαν δὲ ταῦτα τὰ βιβλία τῶν Πρεσβειῶν καὶ ἄλλα τῖνα. Καὶ τὸ σπουδαῖον τοῦτο μέρος τοῦ πρώην

¹ Δεμάτιον ἀριθ. 2289. Atteggio Sig. Spiridione Varlamo era Archivistà Locale e addetto alla Revisione de' Notaj. Registro Lettere, 26 Febb. 1818.

² Αὐτόθι. Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ἐπαρχον 7 Μαΐου 1819.

³ Δεμάτιον ἀριθ. 97 Inventarii di Documenti consegnati in Archivio delle differenti Autorità in diverse epoche.

⁴ Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 28 ἀπὸ 29 Σεπτεμβρίου 1825 Πρακτικῷ τοῦ Ἐπαρχοῦ ἡ χρονία τῆς διαταγῆς ταύτης φέρεται 12 Νοεμβρίου 1807. Θεωροῦμεν ὅμως ἀκριβῆ τὴν χρονίαν 12 Σεπτεμβρίου 1807, ἣν μνημονεύει ὁ Κατάλογος, ὡς ἐπίσης τὸ ἀπὸ 5 Δεκεμβρίου 1825 ἔγγραφο τοῦ Ἐπαρχοῦ ὑπ' ἀριθ. 273, διαβιβάζοντος πρὸς τὴν Γερουσίαν τὸν ῥηθέντα Κατάλογον.

Ἀρχαιοφυλακείου τῆς πόλεως, παραδοθὲν τακτικῶς τῇ 4. Νοεμβρίου 1825 ὑπὸ τοῦ πρώην Καγκελλάριου αὐτῆς εἰς τὸν τότε Γραμματέα τοῦ Ἐπαρχείου Σπυρίδωνα Βαρλάμ, συνεπεῖξ τῶν ἐπὶ τούτῳ ἀποφάσεων τῆς Γερουσίας τῇ 8)20 Ἀπριλίου 1826, παρεδόθη παρὰ τοῦ ῥηθέντος Γραμματέως εἰς τὸν Ἀρχαιοφύλακα Ἰωάννην Κασσιμάτην, ὅστις παρὰ πόδα τῆς γενομένης αὐτῷ παραδόσεως διαδήλοι ὅτι πρόκειται νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῶν λοιπῶν, τῶν ἤδη ἐν τῷ Δημοσίῳ Ἀρχαιοφυλακείῳ εὐρισκομένων, ἅτινα ἀνήκον εἰς τὸ πρώην Ἀρχαιοφυλακεῖον τῆς πόλεως, οὕτινος ἐπίσης ὁ ῥηθεὶς Καλογεράς εἶχε πραγματοποιήσει τὴν παράδοσιν. ¹

Ἐντεῦθεν ὅπως δῆποτε προκύπτει θετικῶς ὅτι μέχρι τῆς εἰς τὸ Ἐπαρχεῖον παραδόσεως καὶ ἐν τῷ νῦν Ἀρχαιοφυλακείῳ καταθέσεως ἀπάντων τῶν μνησθέντων ἐγγράφων τοῦ πρώην Ἀρχαιοφυλακείου τῆς πόλεως, πρῶτον μὲν τῶν τόμων τῶν διαφόρων ἀντικειμένων τῆς πόλεως Κερκύρας καὶ τοῦ λεγομένου βιβλίου τοῦ Χρυσοβούλλου, ἔπειτα δὲ τῶν τομίδιων τῶν Πρεσβειῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς συγκαταλογιζομένων, εἰς τὴν δίκτασιν καὶ διατήρησιν αὐτῶν οὐσιωδῶς συνέτεινεν ὁ τελευταῖος Καγκελλάριος τῆς πόλεως Γεώργιος Ἰωάννης Βαπτιστῆς Καλογεράς. Προκύπτει δ' ἐπίσης ἐντεῦθεν τὸ κυριώτατον ὅτι, ἀπὸ τοῦδε τὸ ἐπὶ Βενετοκρατίας Ἀρχαιοφυλακεῖον τῆς πόλεως συνταυτίζεται πληρέστατα μετὰ τοῦ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ, κατὰ φυσικὴν διαδοχὴν πηγάσαντος τοπικοῦ Ἀρχαιοφυλακείου Κερκύρας.

Ζ'.

Τὴν κατάστασιν τοῦ ἐν ἔτει 1818 Τοπικοῦ Ἀρχαιοφυλακείου ὅπερ ὡς εἴπομεν, ἐγκατεστάθη παρὰ τῷ Ἐπαρχεῖῳ, ἐν τῇ οἰκίᾳ Φλαμπουράρη κειμένη κατὰ τὴν ἀγορὰν τῆς πόλεως, καὶ τῶν συνηγμένων ἤδη ἐν αὐτῷ ἐγγράφων ἐκ τῶν διαφόρων προὑπαρχόντων τμημάτων Ἀρχαιοφυλακείων ἰδοῦ πῶς ἐξεικονίζει, τῇ 26 Φεβρουαρίου 1818, γράφων πρὸς τὸν Ἐπαρχον Κερκύρας, ὁ πρῶτος λαβὼν τὸ ὑπόρρημα Τοπικοῦ Ἀρχαιοφύλακος Σπυρίδων Βαρλάμ.

«Ἄπασῶν, λέγει, τῶν πραξολογιῶν ἡ κατάστασις δὲν εἶναι οἷα ἔπρεπε, πλεῖστα δεμάτια χαρτίων ἀπαιτεῖται ἐπειγόντως νὰ τακτοποιηθῶσιν εἰς δε-

¹ Δεμάτιον ἀριθ. 97. Inventarii di Documenti consegnati in Archivio κ.τ.λ. Κατάλογος 20 Αὐγούστου 1825.

Δεμάτιον ἀριθ. 255. Reggenza Pres. Cav. Stamo Calichipulo. Registro 3 Processi Verballi. Πρακτικὸν ἀριθ. 28 τῆς 29 Σεπτ. 1825. Πρακτ. ἀριθ. 65 τῆς 5 Δεκεμβρίου 1825 καὶ ἀριθ. 352 τῆς 30 Μαρτίου 1826.

Δεμάτιον ἀριθ. 256 Reggenza ὡς ἄνω Reggisti Lettere ed Uffizi al Senato ἀριθ. 273 ἔγγραφο 5 Δεκ. 1825.

Δεμάτιον ἀριθ. 258. Reggenza ὡς ἄνω. Lettere ed Uffizi della Reggenza ad autorità diverse. Ἀριθ. 48 ἐπιστολὴ 5 Αὐγούστου 1825 πρὸς τοὺς τότε Ἀστυνόμους.

σμιδας· τὸ οἰκημα δὲ ὅπου ὑπάρχουσιν εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνον ἕνεκα τῶν ὑπ' αὐτὸ ὑπαρχόντων μαγειριῶν ἐν ὑπαίθρῳ (focolai) καὶ τοῦ ἀπὸ τούτων ἀναπεμπομένου καπνοῦ, διὰ τὴν παλαιότητα τοῦ κτιρίου καὶ διὰ τὴν ὀλίγην στερεότητα τῶν θυρῶν καὶ τῶν κλειθρῶν. Εἰς ταῦτα δὲ πάντα προσθετέον τὴν ἔλλειψιν ἐρμαρίων πρὸς ἐναπόθεσιν τῶν ἐγγράφων». Ὑποβάλλει ἐν τέλει τὴν ἀνάγκην ἀλλαγῆς οἰκήματος καὶ ἀποκτήσει ἐρμαρίων, τραπέζων καὶ μελανοδοχείων, προκειμένου περὶ Ἀρχαιοφυλακείου ὄντος ἐν τῇ συστάσει αὐτοῦ, ἔνθα μέλλουσι νὰ συναχθῶσιν ὁμοῦ ἅπαντα τὰ διάφορα τμήματα Ἀρχαιοφυλακείων τῆς πόλεως τῶν ὁσίων γνωστῆ ὑπάρχει εἰς τὴν Γερουσίαν καὶ τὸν Ἐπαρχον, ἡ κατάστασις καὶ ὁ τρόπος καθ' ὃν ἐτηροῦντο τὰ ἔγγραφα ἐκεῖνα ἐξ ὧν κρίνεται ἡ τύχη πολλῶν οἰκογενειῶν. ¹

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1818 μέχρι τοῦ ἔτους 1833 μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ ἀσχολία τοῦ τε μνησθέντος Ἀρχιεποφύλακος, καὶ τοῦ ἐν ἔτει 1823 κατὰ μῆνα Μάρτιον διαδεχθέντος αὐτὸν ἐπιμελοῦς καὶ φιλοπόνου Ἰωάννου Κασσιμάτη. ² Διὰ τὴν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους πληθὺν τῶν εἰς τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον συκομιζομένων παντοίων βιβλίων καὶ ἐγγράφων τῶν προηγουμένων ἐγγυρίων πολιτικῶν Ἀρχῶν καὶ τῶν δικαστηρίων, καὶ μάλιστα διὰ τῆς ἐν αὐτῷ συνενώσεως τῶν βιβλίων καὶ ἐγγράφων τῶν τεθνεώτων Συμβολαιογράφων, ἅτινα ἐπὶ Βενετοκρατίας ἀπετέλουν, ὡς ἀλλαχοῦ ἐρρήθη, ἰδιαιτέρον Ἀρχαιοφυλακεῖον τὴν λεγομένην φυλακὴν (Custodia) τῶν βιβλίων τῶν τεθνεώτων Συμβολαιογράφων. Ὁ Ἀρχιεποφύλαξ Κασσιμάτης εἶχε παραλάβει παρὰ τοῦ προκατόχου του ἐν ἔτει 1823 μὴνι Μαρτίῳ 17303 βιβλία ἀπαρτίζοντα τὰς πραξολογίας 579 Συμβολαιογράφων. Μετὰ ταῦτα δὲ συνεπεῖχ τῆς 35ης πράξεως τῆς Δευτέρας Περιόδου τοῦ Ἰονίου Κοινοβουλίου (14 Μαρτίου 1825) κανονιζούσης τὰ κατὰ τοὺς Συμβολαιογράφους, καθ' ἣν αἱ Πραξολογίαι πάντων τῶν τεθνεώτων Συμβολαιογράφων δὲν ἠδύναντο νὰ μένωσι πλέον παρ' ἰδιώταις, ἀλλὰ νὰ κατατεθῶσιν εἰς ἴδιον Ἀρχαιοφυλακεῖον παρὰ τῷ Τοπικῷ Ἀρχαιοφυλακείῳ ἐκάστης νήσου, παρέλαβεν οὗτος ἑτέρας 42 πραξολογίας, ἧτοι ἑτέρας βιβλία 1370, ὡς ἅπαντα ταῦτα ἀναφέρει πρὸς τὸν Ἐπαρχον εἰς τὸ λεπτομερὲς ὑπόμνημά του ὑπὸ χρονίον 2 Νοεμβρίου 1826. ³ Ἐν τῷ ὑπομνήματι ἐκεῖνῳ μνημονεύεται ἅπαν τὸ τότε περιεχόμενον ἐν τῷ Τοπικῷ Ἀρχαιοφυλακείῳ, εἰς δ' ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ, ἐγένετο κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἡ παράδοσις τῶν εἰς χεῖρας πλείστων, ὡς εἴπομεν, περιωθέντων παντοίων διοικητικῶν καὶ δικαστικῶν Ἀρχαιοφυλακείων τῆς Βενετικῆς ἐποχῆς, ὡς περ

¹ Δεμάτιον ἀριθ. 2291. Atteggio Sig. Spiridione Varlamo era Archivista Locale κ.τ.λ. Registro lettere. Ἐπιστολὴ 26 Φεβρ. 1818.

² Δεμάτιον ἀριθ. 2291. Atteggio Sr. Giovanni Cassimati Archivista Locale addetto anche alla Revisione dei Notaj.

³ Δεμάτιον ἀριθ. 2291 Registro Lettere.

καὶ τῶν Τόμων τῶν διαφόρων ἀντικειμένων τῆς πόλεως καὶ τῶν Προσβειῶν, ὧς εἴρηται. ¹

Πρὶν ἢ προδῶμεν παρακίτερω, ὡς εἰς συμπλήρωσιν τῶν περὶ Ἀρχαιοφυλακείου διατάξεων, θέλωμεν σημειώσῃ ἐνταῦθα τὰ οὐσιωδέστερα τοῦ μέρους τῆς ἅνω μνησθείσης Κοινοβουλευτικῆς Πράξεως, ἀπὸ 14 Μαΐου 1825, ὅπερ ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐν τῷ Τοπικῷ Ἀρχαιοφυλακείῳ ἐναπόθεσιν τῶν Πραξολογιῶν τῶν τεθνεώτων συμβολαιογράφων, καθ' ὅσον τοῦτο ρυθμίζει τὸν εἰς τὸ ἡμέτερον Ἀρχαιοφυλακεῖον προστεθέντα σπουδαῖον ἐκεῖνον κλάδον. ²

Τὰ βιβλία καὶ ἔγγραφα τῶν ἀποβιωσάντων Συμβολαιογράφων περιλαμβάνονται εἰς ἐν ἐπὶ τούτῳ Ἀρχαιοφυλακεῖον προσπρηγμένον εἰς τὸ Τοπικὸν ἐκάστης νήσου, καὶ ἐρπεπιτευμένον εἰς τὸν Τοπικὸν Ἀρχιεποφύλακα ὑποχρεούμενον νὰ φυλάττῃ αὐτὰ ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ τάξει τοποθετημένα εἰς τὰς οἰκείας θέσεις κατὰ χρονολογικὴν τάξιν, εἰς τρόπον ὅστε ν' ἀνευρίσκῃται εὐκόλῳ πάσα πρᾶξις καὶ πάσα εἰδήσις τυχόν ζητουμένη. Ἐπὶ τούτῳ δὲ πρέπει νὰ τηρῶνται δύο γενικοὶ Ἀλφαριθμητικοὶ Πίνακες, ὁ μὲν περιέχων τὰ ὀνόματα τῶν Συμβολαιογράφων, ὁ δὲ τὰ ὀνόματα τῶν ἐν ταῖς παρ' ἐκάστῳ Συμβολαιογράφῳ πράξεσι συμβαλλομένων μερῶν. Ἐντὸς τριμηνίας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ κανονισμοῦ τούτου ὑποχρεοῦνται ἅπαντες οἱ διδάχοι εἴτε κληρονόμοι τῶν ἀποβιωσάντων Συμβολαιογράφων, ἢ πᾶν ἄλλο πρόσωπον ἢ σωματεῖον κατέχον οἰκωδήποτε δικαιώματι Συμβολαιογραφικὰ βιβλία καὶ ἔγγραφα, νὰ προσπαγᾶσιν αὐτὰ εἰς τὸν Ἀρχιεποφύλακα ἐπὶ ἀποδείξει, ἐπὶ ποινῇ καταδωξέως ποινικῆς καὶ κατὰ νόμον τιμωρίας διὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν ἢ ἀποκρυψίν αὐτῶν. Εἰς τὸν Ἀρχιεποφύλακα ἀνατίθεται ἡ ἔκδοσις ἀντιγράφων ἐκ τῶν παρ' αὐτῷ Πραξολογιῶν καθ' ὃν τρόπον γίνεται ὑπὸ τῶν Συμβολαιογράφων διὰ τὰς παρ' αὐτοῖς πράξεις.

Τοιαῦτα εἶναι αἱ τῆς Κοινοβουλευτικῆς ἐκείνης πράξεως κύριαι διατάξεις, αἱ τὰ περὶ Συμβολαιογραφικῶν βιβλίων ρυθμίζουσαι, ὧν τὴν ἐκτέλεσιν κατὰ τὰ ἐνόητα πρῶτος ἀνέλαβεν ὁ τότε Ἀρχιεποφύλαξ Ἰωάννης Κασσιμάτης, ἐν μέσῳ τῶν ἄλλων ἐπιπόνων ἐργασιῶν, διὰ τὴν ἐν τῷ Τοπικῷ Ἀρχαιοφυλακείῳ συνάθροισιν καὶ κατὰτάξιν παντοίων διοικητικῶν καὶ δικαστικῶν ἐγγράφων.

Ἐνῶ δ' Ἀρχιεποφύλαξ Ἰωάννης Κασσιμάτης πρὸς τὴν 17 Δεκεμβρίου 1832 εἶχε προσβληθῆ ἐξ ἀποπληξίας, ἐξ ἧς μὴν Ἰανουαρίου ἐπιόντος ἔτους ἐτελεύτησε καὶ καθ' ὃν χρόνον ἐξετέλει χρεῖν Ἀρχιεποφύλακος δ' ἀπὸ τοῦ ἔτους 1818 ἀρχαῖος τοῦ Ἀρχαιοφυλακείου βοηθὸς Ἀθανάσιος Ἰατράς, ἐγένετο πολὺ ἀκαίρως ἡ τοῦ καταστήματος μετακόμισις εἰς μίαν πτέρυγα τοῦ διὰ τοὺς Ἀρμοστὰς καὶ τὴν γενικὴν Ἰόνιον Κυβέρνησιν νεοδμητότου Παλατιοῦ τῶν Ἀγίων

¹ Δεμάτιον ἀριθ. 97. Μνησθὲν ἀνωτέρω.

² Πράξις 35η 14 Μαΐου 1825 τῆς Δευτέρας Βουλευτικῆς Περιόδου. Τίτλος Γ'. ἄρθρα 77, 78, 79, 80, 81, 82 καὶ 83.

Μιχαήλ και Γεωργίου, τὴν παρὰ τὸν κήπον, ὅπου βλέπομεν τὸ Ἀρχιεπιφυλακτεῖον ἤδη ἐγκατεστημένον τῇ 31 Ἰανουαρίου 1833, ὅτε εἶχε διορισθῆ Ἀρχιεπιφυλάξ ὁ Κόμης Ἀνδρέας Θεοτόκης Ἀνδρουσεύλης, ὃν μετ' ὀλίγον διεδέχθη ὁ Σπυρίδων Παλλαδάς, ὅστις μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ προκατόχου παράδοσιν τοῦ Ἀρχιεπιφυλακτεῖου, ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά του ἀπὸ α. Μαΐου 1833. ¹

(Ἐπίται τὸ τέλος)

N. T. ΒΟΥΓΑΡΗΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

ΔΗΜΩΔΙΣ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΜΥΘΟΙ

VII. ΑΝΕΜΟΣΤΡΟΒΙΛΙΟΣ *

Ἀνεμοστρόβιλος· Ἀνεμογαλοῦδες· ἀνεμικαί. — Κακοποιὰ πνεύματα ἐν ἀνεμοστρόβιλῳ. — Διάβολος ἄνεμος. — Νεράιδες ἐν ἀνεμοστρόβιλῳ — Νεράιδες χορεύουν. — Προσκύνησις καὶ προσαγορεύσεις κατὰ τὴν διόδον ἀνεμοστρόβιλου. — Προσφοραὶ καὶ μελιγμματα. — Συνέπαρμα· ἄνεμος ψυχοπομπός. — Ἀρπυιαί. — Νυμφικὴ πομπὴ ἐναίριος. — Μανικὴ στρατιά.

Ἡ ἐν τῇ ἀτμοσφαιρῇ ταραχὴ, ἣν προκαλοῦσιν ἀντίπνοα πνεύματα, ἀποκαλεῖται διὰ λέξεων τῆς ἰδιώτιδος, αἵτινες ἀπαντῶσι παρὰ βυζαντικοῖς συγγραφεῦσιν ἀνεμοτάραξις ἢ ἀνεμοταραχὴ, συνηθέστατα δὲ, διὰ λέξεως κοινοτάτης, ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος νῦν ἀκουομένης, ἀνεμοζάλη, ἢ παραβλητέα αἰ ἀρχαίαι ζάλη ἢ ζάλος, τὸ ῥῆμα ζάλλω καὶ τὸ ἐπίθετον ζαλόεις. Ἰδιαιτάτα δὲ ἢ τῶν ἀνέμων συστραφῆ, ἢ παρὰ τῶν ἀρχαίων καὶ στρόβιλος (καὶ ποιητικῶς στρόβος ἢ στρόμβος), καλεῖται ἀνεμοστρόβιλος, κατὰ παραφθορὰν δὲ ἀνεμοστρόβιλας, ἀνεμοστρόβιλας, ἀνεμοστρόβιλος, ἀνεμοστρόβιλος, ἀνεμοστρόβουλας, ἀνεμοστρόβουλος, ἀνεμοστρόβουλος.² Ὁ Δουκῆγιος ἐν τῷ Γλωσσάρῳ παρατίθεισιν ἐν μόνον παράδειγμα ἐνὸς τῶν ἀνωτέρω τύπων ἐκ Θεοφυλάκτου τοῦ ἱεροδιακόνου· «φορτοῦνα μεγάλη ἐσηκώθη μετ' ἄνεμον δυνατὸν καὶ ἀνεμοστρόβιλον καὶ ἐσύνηψε τὰ μονόξυλά τους.»

Κοινῶς πιστεύεται, ὅτι ὁ ἀνεμοστρόβιλος προέρχεται ἐκ δαιμονικῆς δυνάμεως, καὶ ὅτι δι' αὐτοῦ κακοποιὰ πνεύματα μεταβαίνουνσιν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον. Ἐν Γορτυνίᾳ, τὰ τε ἐν τούτῳ πνεύματα, καὶ αὐτὸς ὁ ἀνεμοστρόβι-

* Συνέχεια ἴδε προηγούμενον τεύχος.

¹ Δεμάτιον ἀριθ. 2291. Atteggio Sr. Giovanni Cassimati κ.τ.λ. Registro Lettere 2do. Δεμάτιον 2294. Atteggio del Conte Andrea Teotochi Andruzzele Spiridione Pallada erano Archivisti Locali di Corfù. No 1. Lettere. Ὁ διορισμὸς τοῦ Παλλαδά ἐνεκρίθη παρὰ τῆς Γερουσίας τῆς 13ης Μαρτίου 1833.

² Οἱ τρεῖς τελευταῖοι τύποι ἐν Κεραλληνίᾳ. Βλ. Περδ. Πολυδεῦκ. Α', 196.

λος ὀνομάζονται ἀνεμογαλοῦ, πληθ. ἀνεμογαλοῦδες. ¹ Ἐν δὲ Μακεδονίᾳ, ἀνεμικαί. ² Ἐν Κορινθίᾳ, ὅπου τὴν στρογγύλην δίνην ἀνέμου καλοῦσι σαγιάκλα (πινάκλα), νομίζουσιν, ὅτι ἀκούουσιν εὐκρινῶς ἐν τῷ ἀνεμοστρόβιλῳ τὰς φωνὰς καὶ τὴν ταραχὴν, ἣν ποιοῦσιν οἱ δαίμονες· συγκαταλέγουσι δὲ καὶ τὸν ἀνεμοστρόβιλον μεταξὺ τῶν συρμῶν (οἱ συρμοί ³,) ὡς ἀποκαλεῖται ἡ διόδος Στοιχειῶν ἢ φαντασμαμάτων, ἢ τὰ μέρη ὅπου ταῦτα ἐπιφαίνονται, καὶ νομίζουσιν, ὅτι ἡ κατὰρὰ πιάγει (εἰσακούεται), καὶ παραχρῆμα πληροῦται, ἐμφανουμένη καθ' ἣν ὥραν πνέει ἀνεμοστρόβιλος. Κατὰ τινὰ κορινθιακὴν παράδοσιν, μήτηρ κατηρῆτο μίαν φορὰν τὸ παιδίον τῆς· καὶ μίαν κακὴν γειτόνισσιν, ὅτε κατόπιν ἐπέτραξαν μετὰ τὸν ἀνεμοστρόβιλον τὰ ἐξωτικά, τῆς ἐφώνησεν ἀμέτως. «Γειτόνισσιν, γειτόνισσα, ἂν θέλῃς τώρα, νὰ καταρασθῆς τὸ παιδί σου, ποῦ εἶναι συρμοὶ καὶ θὰ πιάσῃ ἢ κατὰρ σου! — Μπα, ποῦ νὰ πέσουν τὰ μάτια σου καλλίτερα, ὅχι θὰ καταρασθῶ ἐγὼ τὸ παιδί μου!» ἀπεκρίθη ἡ μητέρα· καὶ τὰ μάτια τῆς κακῆς γειτόνισσας ἐχύθησαν ἀμέτως ἐκείνην τὴν στιγμήν. ⁴

Ἐνεκα τῆς δοξαστικῆς ταύτης, ὅτι ὁ Διάβολος προξενεὶ τοῦ ἀνεμοστρόβιλου, ἡ λέξις ἀνεμος εἶναι πολλὰκις ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ ταυτοσημῶς τῇ Διάβολος. ⁵ Ἐν Κωμηλίῳ Λευκάδος, ὁ Διάβολος καλεῖται ἀνεμορπή (ῥιπὴ ἀνέμου) καὶ ἄνεμος ⁶ «εἶναι τάνεμου καὶ τοῦ γιοῦ του», λέγουσι παροιμιακῶς ἐν Λευκάδι, ⁷ πρὸς δῆλωσιν πονηροτάτου ἀνθρώπου. Ἡ γνωστοτάτη παροιμία «Ἀνεμομαζώματα, ἀνεμοσκορπίσματα» λέγεται καὶ

⁴ Π. Παπαζαφειροπούλου, Γλωσσάριον ἐν Βύρωνι τ. Β'. σ. 8. Καὶ μεταφορικῶς καλεῖται ἀνεμογαλοῦ, «ἀτακτον καὶ ἀνήσυχον παιδίον, στρεφόμενον συνεχῶς, ὡς ὁ ἄνεμος.» — Ἡ ἔτυμολογία τῆς λέξεως μοι εἶναι ἄγνωστος.

² Χαρὶς Μεγδάνου, ὁ λόγος τοῦ Διογένης, ἢ ἔθιοκοι χαρακτήρες, 1818 σ. 262.

³ Ἡ λέξις, εὐρήται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐπὶ ἀναλόγου σημασίας· «συρμῶν ἀνέμων» (Ἀντίπατρος ὁ Σιδώνιος ἐν Ἀνθολ. Παλ. Ζ', 498, 4) «νιφετῶν συρμούς.» (Ἀντίπατρος αὐτ. Ζ', 8, 4) «χαλαζήνετα συρμόν.» (Λεωνίδας αὐτ. VI, 221, 1), «Προσῆτων ἐξαισίους συρμούς.» ([Πλάτων.] Ἄξιοι. σ. 370 c.) «Τὸ δὲ χειμῶνος ἐπίτασιν λαμβάνοντος ἐπεγεννήθη πνευμάτων μέγεθος μετὰ πολλῆς χαλάζης, ὥστε, τοῦ συρμῶν κατὰ πρόσωπον ὄντος ἀνεμορπῆ καὶ καθίστι τὴν δύνανσιν ἄπασαν.» (Διόδωρ. Σικελ. ΙΔ', 28). Τὸν κατὰ πρόσωπον συρμόν, ὅταν μέγιστα συνοδεύηται ὑπὸ νιφετοῦ ἢ χαλάζης, καλοῦσιν ἐν Θεσσαλίᾳ, Φθιώτιδι, Φωκίᾳ, Ἠαρνασίᾳ, ἴσως ἐκ καὶ ἀλλαγῆς τῆς Ἑλλάδος, τὸ φῖδ (φῖν).

⁴ Παρὰ τοῦ κ. I. Σταματούλη.

⁵ Περδ. τὸ ἀρχαῖον Τυφῶν ἢ Τυφῶς· «ἀνέμου συστραφῆ ἢ πυρός.» (Σχολ. Ἀριστοφ. Ἰππ. 511) ὁ δαιμόνιος ὀφιόπους δαίμων, ὁ κατὰ τῶν θεῶν πολυμήσας, συνεταυτίσθη μετὰ τοῦ ἀνέμου, πρὸ πάντων τοῦ στρόβιλου καὶ ἔφορος τούτου ἐλέγετο. (Σχολ. Ἀριστοφ. Βατρ. 847).

⁶ Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει φιλ. σύλλογος, τ. Η' σ. 456. Ἐν Κεραλληνίᾳ λέγουσιν ἀνεμορπῆ καὶ ἀνεμορρῆ καὶ φράσαι· «συρμῶν ἢ «πήγαινε τὴν ἀνεμορπῆ» (χάσσο ἀφανίσου) «ποῦ τὴν ἀνεμορπῆ ἤθουνε;» Νεοελλ. ἀνάλ. τ. II σ. 164. Περδ. καὶ σ. 412.

⁷ αὐτ. σ. 395. Περδ. τὴν ἀρχαίαν παροιμίαν «Ἀνέμου παιδίον» ἐπὶ τῶν εὐμεταβόλων καὶ κούφων. (Παρομ. Βοδλ. 129. 205 σ. 12. 20 ed. Gaistf. — Διογεν. Α', 122 (Gaistf.). Διογεν. Α', 22, Α', 47, ed. Leutsch τ. II σ. 8 — Γρηγορ. Κυπρ. (Λουγδ.) Α', 54. — Μακρ. Β', 22. Ἀποστολ. Γ, 14. — Σουίδας). Ἐσφαλμένως ἐν πολλοῖς τῶν ἀπογράφων καὶ ἐν τισιν ἐκδόσεσι φέρεται «πεδίον» ἀντὶ παιδίου. — Περδ. Πολυδεῦκ. Α', 196 «εἶποι ἂν αὐτὸν (Ἰππὸν) Ὀμηρος αὔρας ἢ ἀνέμου παιδῶν· τὸν ταχύποδα δηλαδὴ Ἰππὸν.

« Ἀνεμομαζώματα, διαβολοσκορπίσματα » ἢ « Διαβολομαζώματα κτλ. » Ἡ δὲ κατάρα « Νὰ σὲ πάρη ὁ δικάλογος » λέγεται ὑπὸ τινῶν εὐφημότερον « Νὰ σε πάρη ὁ ἄνεμος ! » (μερικοὶ προσθέτουσι « Καὶ νὰ σ' ἄλεση ὁ μύλος ! ») Ἐκ τῶν Λατίνων πατέρων τῆς ἐκκλησιαστικῆς Γρηγόριος ὁ Πῆγας ὁ Δικάλογος ἀποκαλεῖ τὸν δαίμονα ventus urens καὶ aquilo¹, καὶ οἱ Γερμανοὶ ἀνάλογους μεταχειρίζονται λέξεις² καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ ἀνεμοστρόβιλου προξενουμένας ζημίας ἐθεώρουν διαβολικὸν ἔργον, Teufelswerk.³ Καθ' ὅλου δ' εἶπεῖν παρ' ἅπασιν τοῖς εὐρωπαϊκοῖς λαοῖς φέρεται ἡ δοξασία, ὅτι ἐν τῷ ἀνεμοστρόβιλῳ οἰκοῦσι πονηρὰ καὶ κακοποιὰ πνεύματα· κατὰ τὰς παραδόσεις γαλλικῶν τινῶν τόπων, οἱ ἀνεμοστρόβιλοι ἐγκλείουσι δαίμονας ἢ μάγους.⁴ Αἱ γερμανικαὶ δοξασίαι εἰσὶ ποικίλαι καὶ πολυπληθεῖς· ἐν τῷ ἀνεμοστρόβιλῳ περιάγεται κολαζομένη ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος.⁵ Ἐν Κάτω Ῥήνῳ νομίζεται, ὅτι κάθηται ἐν αὐτῷ κακὴ μάγισσα,⁶ ἐν Lechgrain, ὅτι πολλαὶ μάγισσαι.⁷ Ἐν Βεστφαλίᾳ λέγουσι περὶ ἀνεμοστρόβιλου: « da fliegen die Buschungfer. »⁸ Ὅταν ἄνεμος πνέῃ ἐπὶ τῶν σπαρτῶν λέγουσιν ἐν Γερμανίᾳ: « Die Kornmutter geht über die Getreide. »⁹ Κατὰ τὸν Mannhardt, ὁ στρόβιλος, ἡ θύελλα καὶ ἡ καταιγίς, εἰσὶν ἐν τῇ δημῳδῇ μυθολογίᾳ παραστάσεις ἐξωτερικῆς ἐνεργείας τοῦ αὐτοῦ δαιμονίου, ὅπερ ἐν ἡρέμῳ καταστάσει νομίζεται ἐνσεσαρκωμένον ἐν τοῖς δένδροις τῶν δασῶν.¹⁰ Οἱ Λιέσσοι, πνεῦμα τῶν δασῶν κατὰ τὰς προλήψεις τῶν Ῥώσων, ὑποτίθενται ἔστιν ὅτε πνέοντες μετὰ τοῦ ἀνεμοστρόβιλου.¹¹ Ἐτέρας παραπλησίαις δοξασίαις Γερμανῶν, Δανῶν, Σουηδῶν καὶ Βοημῶν, ἀναφέρει ἂ αὐτὸς συγγραφεύς.¹² Οἱ Σουηδοὶ νομίζουσιν, ὅτι ὁ προηγούμενος καταιγίδος ἀνεμοστρόβιλος εἶναι Τρόλλ καταδιωκομένη ὑπὸ τῆς βροντῆς.¹³ ἐν δὲ γερμανικοῖς καὶ σκανδιναυικοῖς μύθοις ἀναφέρεται καταδιώξις τῶν Τρόλλ, τῶν Holzfräulein, τῶν Λευκῶν γυναικῶν κλπ. ὑπὸ τοῦ ἀγρίου κυνηγοῦ, τοῦ Oden κλπ. ἀνάλογος εἶναι ὁ ἑλληνικὸς μῦθος περὶ καταδιώξεως τῶν Ἀρπυιῶν ὑπὸ τῶν πτερωτῶν υἱῶν τοῦ Βορέου.¹⁴ Κατὰ τοὺς σλαβικοὺς μύθους ὁ ἀνεμοστρόβιλος νομίζεται χορὸς τοῦ πονηροῦ πνεύματος· κλείουσι δὲ ἐπιμελῶς ἐν

1 Gregor. Magn., I, 247, 570.

2 Bl. Grimm, D. M. σ. 951—952. Πρβλ. καὶ σ. 262. 599.

3 Schwartz, Naturan. II. 74—75.

4 Bl. Moonnier, Tradit. popul. comparées 1854 σ. 28—30.

5 Zeitschrift f. deutsche myth. u. sittenk. τ. I σ. 102.—Grimm, D. M. σ. 262.

6 Kuhn, Westf. Sagen. II, 93.

7 Leoprechting, Lechrain σ. 15, 101.

8 Montanus, Die deutschen Volksfeste. Iserlohn, 1851. II σ. 403.

9 Mannhardt, Wald-u. Feldkulte, τ. I σ. 611. Τοῦ αὐτοῦ, Korndämonen σ. 2. 49.

10 Mannhardt, Wald-u. Feldk. I. σ. 149.

11 αὐτ. I, 139.

12 αὐτ. I, 149.

13 αὐτ. I, 128.

14 αὐτ. τ. II σ. 95.

ταῖς καλύβαις πάντα τὰ ἀνοίγματα, ἵνα μὴ εἰσδύσῃ τὸ κακόν.¹ κατὰ δὲ τὰς δοξασίας τῶν Βοημῶν, ἐν τῷ ἀνεμοστρόβιλῳ ὑπάρχει ὁ διάβολος ἢ μίξ μάγισσα.² οἱ δὲ Ῥωμοῦνοὶ τῆς Τρανσυλθανίας πιστεύουσιν ὅτι ἐν τῷ ἀνεμοστρόβιλῳ χορεύει τὸ πονηρὸν πνεῦμα.³ Τέλος οἱ χωρικοὶ τῆς ἐν Γαλλίᾳ Βρετανικῆς καὶ Πικαρδικῆς λέγουσιν, ὅταν πνέῃ ἀνεμοστρόβιλος: « ὁ περιπλανώμενος Ἰουδαῖος περᾶ. »⁴

Ἐκ πάντων δὲ τῶν πονηρῶν πνευμάτων κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰς Νερξίδας ἀποδίδωσιν ὁ καθ' ἡμᾶς λαὸς τὴν γένεσιν τοῦ ἀνεμοστρόβιλου. Ἐν Γορτυνίᾳ λέγοντες Ἀνεμομαζούδες καὶ ἀλλαχοῦ Ἀνεμικάς, τὰ ἐν τῷ ἀνεμοστρόβιλῳ δαιμόνιζ, ὡς ἀνωτέρω ἐρήθη, ἐνοοῦσι κυρίως Νερξίδας. Ἡ αὐτὴ καθαρῶς δοξασία διτηρήθη καὶ παρὰ τιτὶ κελτικοῖς λαοῖς· οὕτως οἱ Βρετανοὶ ἐν Γαλλίᾳ νομίζουσιν, ὅτι ὁ ἀνεμοστρόβιλος ἐγκλείει Fées⁵, καὶ οἱ Ἰρλανδοὶ Ἐλφ.⁶ παρὰ δὲ Γερμανοῖς, παραφθοραίσης τῆς ἀρχικῆς ἰδέας, ἀντικαθιστάσι ταύτας μάγισσαι (Hexen), ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω. — Ἐν Ζκύνθῳ, ὁσάκις πνέῃ ἀνεμοστρόβιλος, λέγουσι « χορεύουσι ἢ Ἀνεράδες » τοὺς δὲ κύκλους, οἵτινες χαρᾶσσονται ἐν τῇ κόνῃ ἢ ἐν τῇ ἀμφοῦ ἐκλαμβάνουσιν ὡς ἔχνη τῶν ποδῶν τῶν Ἀνεράδων.⁷ Οἱ παλαιότεροι Γερμανοὶ ἐπίστευον ὁμοίως, ὅτι ἐν τῷ ἀνεμοστρόβιλῳ χορεύει ἡ Ἡρωδιάς.⁸ ἐν Innthal τῆς Τιρολίας ὁ ἀνεμοστρόβιλος καλεῖται Hexentanz (χορὸς μαγισσῶν), διότι ὀρχοῦνται ἐν αὐτῷ αἱ μάγισσαι.⁹ Ἀνωτέρω ἐμνήθημεν ὁμοίων σλαβικῶν καὶ ρουμουνικῶν μύθων· κατὰ τινα δὲ πολωνικὴν δοξασίαν, ὅταν πνέῃ ἀνεμοστρόβιλος, ὀρχεῖται τὸ πονηρὸν πνεῦμα.¹⁰

Ὅπως μὴ ἐξοργισθῶσιν αἱ Νερξίδες, ὀρεῖται ἕκαστος κατὰ τὴν δίοδον ἀνεμοστρόβιλου νὰ πέσῃ πρηνῆς κατὰ γῆς, μέχρις οὗ παρέλθῃ τὸ κακόν. Τὰ πικιδία κωλύουσιν ἐπιμελῶς ἀπὸ τοῦ νὰ ἐξέλθωσιν ἐκ τῆς οἰκίας, ἢ ὁσάκις τοῦτο εἶναι ἀδύνατον καθίζουσι ταῦτα χαμαί. Κατὰ τινα ἡπειρωτικὴν παράδοσιν μίξ μητέρα ἐθέριζε μὲ τὴν κόρην τῆς· τότε ἐσηκώθη ἕνας μεγάλος ἀνεμοστρόβιλος, καὶ ἡ μητέρα ἔσκυψε, ὅτῳ ποῦ πέρασε· ἡ κόρη ὁμῶς δὲν ἤθελε νὰ σκύβῃ. Τὴν ἐπῆραν λοιπὸν αἱ Νερξίδες καὶ τὴν ὑπῆγαν εἰς ἐν βουγόν καὶ τὴν ἐκράτησαν μαζί τοὺς.¹¹—Οἱ Ἰρλανδοὶ πιστεύουσιν ὅτι Ἐλφ με-

1 Hanusch, Slawische Mythologie σ. 185.

2 Grohmann, Sagen aus Böhmen σ. 111.

3 W. Schmidt, des Jahr u. seine Tage σ. 16.

4 P. I. (acroix) Jacob bibliophile, Curiosités de l'histoire des croyances populaires au moyen âge: 1859 σ. 119.

5 Nore, Coutumes etc. des provinces de France. σ. 216—217.—Ἐν Béarn τῆς Γαλλίας πιστεύουσιν ὅτι αἱ Fées διεγείρουσιν ἢ κατευνάζουσι καταιγίδας· (αὐτ. σ. 125).

6 Nore σ. 216—217.—Grimm, Irische Elfenmärchen σ. X, Deutsche Myth. σ. 599.

7 Schmidt, Volksl. σ. 124.

8 Grimm, D. M. σ. 262 σημ.

9 Zingerle, Sitten u. Gebräuche des Tiroler Volks. Innsbruck, 1857.

10 Woycicki παρὰ Grimm, D. M. σ. 599.

11 Baha, Gr. u. alban. Märchen ἀρ. 81 τ. II σ. 80.

τοικοῦσι καὶ δι' ἀνεμοστρόβιλου μεταβαίνουσιν εἰς τὰς νέας αὐτῶν κατοικίας, διὰ τοῦτο προσκλίνουσι πρὸ τοῦ ἀνεμοστρόβιλου οἱ ἀπαντῶντες. ¹ Ἐν τοῖς Βοσγίοις ἔρεσι ὑπάρχουσι μέρη, ὧν ὑπεράνω διέρχεται χορεία μουσικῶν (Mouhi-heuken,) ἣν ἐπικίνδυνον εἶναι νὰ συναντήτῃ τις ὅπως μὴ τὸν κατασπαράξωσιν, ἀφίλει νὰ πῆσῃ πρηνῆς. ² Πρακτικῶς ἐποιοῦν ἐνιαχοῦ τῆς Γερμανίας οἱ χωρικοὶ, ὁσάκις ἐνόμιζον ὅτι ἤκουον κατὰ τὴν νύκτα διερχομένην τὴν ἀγρίαν θήραν (die wilde Jagd) ὄφειλον νὰ κατακλιθῶσι τὸ πρόσωπον πρὸς τὴν γῆν ἐστραμμένον ἔχοντες, ὅπως μὴ κατακαυθῆσιν αὐτοὺς ὁ ἄγριος κυνηγός· ἦν δ' ὁ ἄγριος κυνηγός αὐτός ὁ ὑπάτος τῶν γερμανικῶν μύθων θεός Wuotan, ἡ δὲ καὶ παρὰ τοῖς ἐκχριστιανισθεῖσι γερμανοῖς περιωθεῖσα δεισιδαιμονία ἦν ἕως λείψανον τῆς παλαιᾶς λατρείας τοῦ θεοῦ τούτου· τανῦν ἐν Βοημία, πίπτουσι ἐπίσης πρηνεῖς, ὁσάκις νομίζουσιν, ὅτι ὑπεράνω τοῦ φυλάματος τῶν δασῶν ἀκούουσι τοὺς καλπασμοὺς τῶν ἵππων καὶ τὰς ὕλακας τῶν κυνῶν τῶν φαυταστικῶν θηρευτῶν, καὶ μένουσιν ἐν τῇ αὐτῇ θέσει μέχρι οὗ ἐπέλθῃ ἡσυχία, ἐμφαίνουσα τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς ἀγρίας θήρας. ³

Ἐκτός δὲ τῆς ὑποκλίσεως πρὸ τοῦ ἀνεμοστρόβιλου, συντελεστικωτάτας πρὸς ἀποτροπὴν τῶν ἀπὸ τούτου δεινῶν ἡγοῦνται ἐπιφῶδες τινος, ὅς εὐφῆμφ τῷ στόματι καὶ μικρᾷ φωνῇ ἀπαγγέλλουσιν. ⁴ Ἐν Ἀθήναις καὶ μάλιστα πλησίον τοῦ λόφου τῶν Νυμφῶν, διερχομένου ἀνεμοστρόβιλου, αἱ γραῖαι κύπτουσι χαμαὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, ἐπιφωνοῦσαι. *Μέλι καὶ γάλα* ἔς τὸ δρόμο σας! ⁵ Τούτου ἕνεκα καὶ τὰ ἐξωτικά πολλῶν ἐν Μακεδονίᾳ κατ' εὐφημισμὸν καλοῦνται *Γάλα καὶ μελίτενα*. ⁶ Ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σάμης, ἀπαγγέλλουσι μακροτέρην ἐπιφῶδην, ἐν ᾗ ἀναφέρεται καὶ ἡ σχέσις τῶν Νεράιδων πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, περὶ ἧς ἀλλαγῆς ποιούμεθα λόγον. ⁷ «Χαιράμεναι, καλὸκαρδαί! *Μέλι καὶ γάλα* ἔς τοῦ βασιλεία τὴν τάβλα! Ὁ τὴν ψυχὴν τοῦ βασιλέως τοῦ Ἀλέξανδρου, κακὸ μῆ μου κάμει!» ⁸ Παλλαχοῦ τῆς Μακεδονίας, ἐγειρομένης σφοδρᾶς θυέλλης, ἧς πρόξενος νομίζονται Νεράιδες, ψιθυρίζουσι πρὸς καταστολὴν ταύτης. *Μέλι καὶ γάλα* (τρίς), *κάπ' ἀπ' ἐδῶ πέρασεν ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος* ἢ καὶ *βασιλεῖν* (τρίς). ⁹ Ἐπὶ τῶν Πιερίων ὄρεων ὑπάρχει μέγα σπήλαιον, ἐν ᾧ, ὡς οἱ ποιμένες καὶ οἱ χωρικοὶ τῶν πέριξ δοξάζουσι, κατοικοῦσιν *ἐξωτικάς*· οὐδεὶς τολμᾷ νὰ

¹ Grimm, frische Elfenm. σ. X. — Βλ. καὶ Réste, Histoire des sciences occultes τ. I σ. 463.

² Usages et superstitions dans les Vosges en Magasin pittoresque 1866, σ. 135.

³ Grohmann, Sagen aus Böhmen σ. 77 80.

⁴ Ἐν Κορινθίᾳ πολλῶν διαβαίνοντος τοῦ ἀνεμοστρόβιλου ἐπιφωνοῦσι πτόντες· «Σκατὰ ἔς τὰ γένεια σου!» καταράμενοι καὶ ὑβρίζοντες οὕτω τὸν ἐν τῷ ἀνέμῳ διάβολον.

⁵ Πιττάκης ἐν Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι 1852 σ. 647. — Βλ. καὶ Wachsmuth, das alte Griech. im neuen σ. 31. 56. — Σ. Καρτεσιού, ὁ Κάρπαθιος· κωμῶδια σ. 31.

⁶ Χαρς. Μεγδανού, Λύγως Διογένους σ. 263.

⁷ Βλ. Πολίτου, ὁ περὶ Ποργῶνων μῦθος σ. 8. κε.

⁸ Schmidt, Volksl. σ. 125.

⁹ Ἰω. Μιχαήλ, Μακεδονικά σ. 29.

πλησιάζῃ εἰς αὐτὸ, οὐδὲ νὰ ἀποκόψῃ δένδρον ἐκ τῶν ἐγγύς δασῶν· ὁσάκις δ' αἱ γυναῖκες τῶν παρακειμένων χωρίων βλέπουσιν ἐγειρομένους θυέλλας ἐν ταῖς πέριξ κορυφαῖς, ὅπως ἐξορκίσωσι τὰ φοδερὰ πνεύματα, ἀναφωνοῦσι *Μέλι καὶ γάλα!* ¹ Αἱ ἐπιφῶδες αὗται ὑποδεικνύουσιν, ὅτι ἐν ἐποχῇ παλαιότερᾳ προσέφερον πρᾶγματι ταῖς Νυμφαῖς, αἱ ἀπέδιδον τὴν αἰτίαν τῶν θυελλῶν, προσφορὰς ἐκ μέλιτος καὶ γάλακτος. Ἐν οἰκείῳ τόπῳ θὰ διαλάβωμεν ἐκτενῶς περὶ τῶν συνειθιζομένων ἔτι προσφορῶν περιμύτων καὶ μέλιτος καὶ γάλακτος πρὸς ἐξίλασμον τῶν Νεράιδων ἢ τῶν Μοιρῶν. Ἀλλὰ καὶ ἐν ὁμοίαις περιπτώσεσιν, ἐπὶ ἀνεμοστρόβιλου, ὡς βεβαίως ὁ Θεοτόκης ἐν τῇ περὶ Κερκυρας συγγράμματι τῷ, συνειθίζον οἱ χωρικοὶ, τοῦλάχιστον κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοῦ, πρὸ 60 περίπου ἐτῶν, νὰ προσφέρωσιν εἰς τὰς Νεράιδας *μέλι καὶ γάλα*, ὁσάκις, κατὰ τὴν γνώμην εἰδημόνων γυναικῶν, διήρχοντο διὰ τοῦ μέρους, ἐν ᾧ οἱ προσάγοντες τὴν προσφορὰν εὕρισκοντο, ὅπερ ἄκρῃ ποδὶ μάλις θίγουσιν· ἐνομιζέτο δὲ ὅτι προήγγειλε πάντοτε τὴν δίοδον αὐτῶν αἰφνίδιος στρόβιλος κοινοροῦ, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σφοδρός. ² Καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες συνειθίζον ἐνίοτε νὰ θύωσιν ἄρνα μέλαιναν τῷ Ἰουφῶνι, πρὸς ἀποτροπὴν τῶν καταιγίδων. Τὸ ἔθος τοῦτο ὑπαινίσσεται καὶ ὁ Ἀριστοφάνης, καὶ πλατύτερον ἀναφέρει οἱ Σχολιασταὶ αὐτοῦ. ³ Ἀπαράλλακτον δ' ἔθιμον διατηρεῖται μέχρι τοῦ νῦν ἐν Καρινθίᾳ (Kärnten) καὶ ἐν τισιν ἄλλαις γερμανικαῖς χώραις. Σφοδρῶ ἀνέμου πνέοντος, πρὸ πάντων κατὰ τὰ δωδεκάημερα, πρὸς ἐξίλασμον τοῦ ἀνεμοστρόβιλου, θέτουσι πρὸ τῶν θυρῶν ἐν ἄτρύκαις ὦδων, ἢ ἐν μικροῖς πινακίοις, γάλα ἢ ἄλλα ἐδέσματα· ταῦτα δὲ πολλῶν ἢ οἰκοδέσποινα τίθεισι οὐχὶ πρὸ τῆς θύρας, ἀλλ' ἐπὶ τινος δοκῆς, πρὸς τὴν σκαπὸν ταῦτον προεξεχούσης μικρὸν κατὰ τὴν γωνίαν τῆς στέγης. ⁴

Τὸν μὴ οὕτω τιμῶντα καὶ ἐξορκίζοντα τὸν ἀνεμοστρόβιλον, αἱ Νεράιδες ἢ οἰονδήποτε ἄλλα δαιμόνια ἐν αὐτῷ ἐγμύπτεται, συναρπάζουσι καὶ εἰς ἀπώτατους μεταφέρουσι τόπους. Ἀνωτέρω παρέθεμεν τοιαύτην τινὰ ἡπειρωτικὴν πρᾶξιν, ἐν δὲ τῇ περὶ Νεράιδων κεφαλαίᾳ τῆς Νεοελληνικῆς ἡμῶν μυθολογίας ποιούμεθα ἐκτενέστερον λόγον περὶ τοῦ *συνεπάργματος* γυναικῶν πρὸς τῶν πρᾶξιν ἢ κορασιῶν ἢ παίδων ὑπὸ Νεράιδων. Ἰδίως δὲ ὁ ἀνεμοστρόβιλος, ἢ

¹ Pouqueville, Voyage de la Grèce τ. III σ. 88. — Τὸ σπήλαιον εἶναι ἕως τὸ αὐτὸ καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Heuzey (Le mont Olympe et l'Acarnanie σ. 204) ἀναφερόμενον, ὡς κείμενον ἐπὶ τοῦ ὄρους «Φλάμπερο» δύο ὄρας κάτωθεν τῆς κορυφῆς. Οἱ χωρικοὶ νομίζουσι ὅτι ὁ πλησιάζων εἰς αὐτὸ ἐξίσταται τῶν φρενῶν. Ἴσως ἦν τὸ πάλαι ἱερὸν ταῖς Πιερίαι Μούσαις, ὧν εὐκολοὶ ἢ μεταπτώσις εἰς Νεράιδας, ἀφ' οὗ καὶ αἱ Μούσαις ἦσαν ἐκ τοῦ γένους τῶν Νυμφῶν. (Πρβλ. καὶ Schmidt, Volksl. σ. 125).

² Théoloky, Détails sur Corfou. Corfou, 1826 σ. 123.

³ Σχόλ. Ἀριστοφ. Βατρ. 847. «ἄρ' ἄρνα μέλαιναν· Ὡς ταιαύτης γενομένης θυσίας τῷ Ἰουφῶνι ἐπὶ τῇ λήξει τῆς καταιγίδας. — Τοιαῦτα γὰρ ἔθουσι τῷ Ἰουφῶνι, ὁ πότε στροβιλωδῶδες ἐκινῆθαι ἀνεμος, τῶν γὰρ τοιοῦτων οὗτός ἐστιν ἔφορος· εἰκότως δὲ μέλαιναν καὶ οὐ λευκὴν, ἐπειδὴ καὶ ὁ Ἰουφῶς μέλας.»

⁴ Germania, 1866 τ. XI σ. 75, ἐνθα καὶ πολλοὶ συγγραφεῖς ἀναφέρονται, μαρτυροῦντες περὶ τῆς διαδόσεως τοῦ ἔθιμου ἀπὸ τὴν λοιπὴν Γερμανίαν.

και ὁ ἄνεμος ἀπλῶς ἀρπάζουσι και ἀπώτατα μετακομίζουσι. Ἀνωτέρω παρέθεμεν τὴν κατάρχην «Νά σε πάρη ὁ ἄνεμος!» ἐντονωτέρη ταύτης εἶναι ἢ ἐν Κεφαλληνίᾳ συνειθιζομένη. Ἀνεμορροῦγουλος κ' ἀνεμοκάπνιστος (ἐνθα ὑπονοεῖται «Νά γίνης» ἢ «Νά σ' ἀκούσω ἀνεμορροῦφουλον» κλπ.)¹ Κατὰ τι θηρακικὸν ἀνέκδοτον παραμῦθιον Βασιλοπούλα, φοβουμένη τὸν πατέρα της, ἀναβαίνει εἰς ἡλιωκὸν και περιτριγυρίζει, φωνάζουσα. «Ἄερα μου, ἀνεμοστρόφιλά μου, ἔλα νά με πάρης!» — Ἐρχεται ἕνας ἀνεμοστρόφιλος, σηκώνει τὸ παιδί και τὸ παίρνει, πάει εἰς τὴν Ὀδύσσο... ὁ ἄνεμος ὑπῆε και τῶρ ρηξε εἰς τὴν ἔρημο, εἰς μὲν βασιλικὴ αὐλή.»² Οἱ ἀπροσδοκῆτως βλέποντες τινὰ ἐρωτῶσιν ἐνίοτε αὐτὸν, «Παῖς ἀέρας σ' ἔφερε; — παῖς ἀέρας σ' ἔρρηξε ἐδῶ;» τοιαῦται δὲ φράσεις ἀπαντῶσιν ἐν παλαιαῖς γαλλικοῖς ποιήμασι «quel vent vos quie?» «quel vent vos maine?» «quel vent vos mæe et quel oré?»³ Μετὰ τὴν φράσιν ταύτην πρὸς δὲ δὲ εἰς λαχανοκλέπτης, καταληφθεὶς ἐπ' αὐτοφῶρῳ τὴν νύκτα ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου τοῦ κήπου, και ἐρωτηθεὶς «Πῶς εὐρέθης ἐδῶ;» ἀπεκρίθη «Ἄερας μ' ἔρρηξε. — Καλὰ, και τὰ λάχανα τί θέλουνε, ποῦ εἶναι ξεκαλωμένα; — Ἐπιὰσθηκα ἀπ' αὐτὰ, νὰ μὴ πέσω. — Ἀμμή αὐτὰ, ποῦ εἶναι εἰς τὸ σκκοῦλι, πῶς εὐρέθησαν ἐκεῖ μέσα; — Αὐτὸ δὲ θαμμάζομαι κ' ἐγώ!»⁴

Ἡ δοξασία, ἅτι ὁ ἄνεμος ἀναρπάζει ἔστιν ὅτε ἀνθρώπους δὲν εἶναι βεβαίως ἐντελῶς ἀθάσιμος· οἱ νεώτεροι μετεωρολόγοι ἀναφέρουσιν ἱκανὰ παραδείγματα ἀνθρώπων, οἵτινες ὑπὸ δεινοῦ τυφῶνος καταληφθέντες ἀνυψώθησαν μέχρι δύο μέτρων ὑπὲρ τὸ ἔδαφος, και μετὰ ταχύτητος καταπληκτικῆς μετηνέχθησαν εἰς τόπους πόρρω ἀπέχοντας.⁵ Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν σπανιωτέρων τούτων και παραδοξατέρων φαινομένων, και μόνη ἢ καθημερινὴ παρατήρησις τοῦ ἀνέμου και ἰδίως τοῦ ἀνεμοστρόβιλου, ἀναρπάζοντος και ἐν ἀναρπῇ παρασύροντος μικρὰν κουφότερα πράγματα ἤκει νὰ παρᾶσχη ἀφορμὴν εἰς τὴν διὰ πλάσιν ἱκανῶν μύθων πρὸς τοὺς πρώτους ἀνθρώπους. Οἱ τοιοῦτοι μῦθοι διετυπώθησαν ὀριστικῶς βραδύτερον, ὅποτε ἐμορφώθησαν αἱ περὶ ψυχῆς ἰδέαι, και ἡ οὐσία ταύτης ἦν ἢ αὐτὴ και ἡ τοῦ ἀνέμου, και ὡν ἕνεκα διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων ἀμφότερα ἐδηλοῦντο (πνεῦμα, anima, animas). Ἐντεῦθεν και οἱ ἄνεμοι ὑπελαμβάνοντο ψυχοπομπῶν δυνάμεις⁶ και ἐκ τούτου

ἐξηγεῖται, διὰ τὴν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ μυθολογίᾳ ὁ Ἐρμῆς, ὅστις ἐν ἀρχῇ ἦν πιθωνῶς προσωποποίησις τοῦ ἀνέμου, μετέπεσεν, ἕως πολλῶν πρὸ τοῦ Ὀμήρου, εἰς θεὸν ψυχοπομπόν. Προδήλως δὲ ἡ συνταξίσις τῶν ἀνέμων τὰς ψυχοπομποῖς θεότησι καταφαίνεται ἐν τοῖς περὶ Ἀρπυιδῶν μυθολογίαισι. Αἱ Ἀρπυιαὶ ἦσαν ἄρα και αἱ πτερωταὶ θύελλαι, και δαίμονες τοῦ ταχέως ἐπερχομένου θανάτου.¹ Ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ ὁ Τηλέμαχος και ὁ Εὐχαιος λέγουσιν ὅτι τὸν Ὀδυσσεῖα ἀκλειῶς Ἀρπυιαὶ ἀνηρείψαντο.² Ἄλλαχού τῆς Ὀδυσσεΐδος αἱ Ἀρπυιαὶ ταυτίζονται καθ' ὁλοκληρίαν τὰς θύελλαις· ἡ Πηνελόπη εὐχετῆ νὰναρπάζῃ αὐτὴν θύελλα, ὡς ἀνήρπασε τὰς Πανδαρέου κούρας·

ἢ ἐπειτὰ μ' ἀναρπάξασα θύελλα
οἴχετο προφέρουσα κατ' ἀέρβεντα κέλευθα,
ἐν προχοῆς δὲ βάλοι ἀφορροῦ Ἰακωνοῖα.

Ἔ; ὅτε Πανδαρέου κούρας ἀνέλοντο θύελλαι...
τάφρα δὲ τὰς κούρας Ἀρπυιαὶ ἀνηρείψαντο. 3

Ἐν Ἰλιάδι ἀναφέρεται ἀπλῶς θύελλα ἀνέμου, ἀνευ σχέσεως πρὸς τὰς Ἀρπυιαίς· ἡ Ἐλένη καταρᾶται ἐαυτήν·

Ἔ; μ' ὄφελ' ἤματι τῷ, ὅτε με πρῶτον τέκε μήτηρ
οἴχεσθαι προφέρουσα κακῇ ἀνέμοιο θύελλα
εἰς ὄρος ἢ εἰς κύμα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης. 4

Ταῦτα δ' εἰσὶν ὁμοίωτα τῇ παλλῆκῃς μνημονευθείσῃ δημῶδει κατάρχῃ «Νά σε πάρη ὁ ἄνεμος!», ἢ και ἀνύλογος ὑπάρχει ἀρχαία παροιμία· ἀνέμοις παραδοῦναι» (ventis dare aliquid).⁵ Αἱ Ἀρπυιαὶ ἀπεικονίζοντο παρὰ τῶν ἀρχαίων, ὅτε μὲν ὡς πτηνὰ, ὅτε δὲ ὡς πτερωταὶ γυναικες,⁶ ὡς ἐν τῷ γνωστῷ μνημείῳ τῶν Ἀρπυιδῶν ἐν Λυκίᾳ. Νῦν δ' ἐν Ἡπειρῷ αἱ ἔξουθιαὶ ἢ ἔξουθιαὶ (ἐξωτικαί, Νεράιδες) νομίζονται ἀνέτρια σώματα, ἢ μεταμορφούμενα μαρκαὰ πουλιά.⁷ Ἄξιον σημειώσεως τοῦτο, ἀποδεκτικόν ὅτι αἱ Ἀρπυιαὶ, αἵτινες παρὰ τῶν ἀρχαίων ἐσχετίζοντο παλλαχῶς τὰς Νύμφαις,⁸ συνταυτίζονται μετὰ τὰς Νεράιδας, οὐ μόνον διὰ τῆς ἀναφορᾶς αὐτῶν πρὸς τὰς θύελλας, ἀλλὰ και στενωτέρων, ἐν Ἡπειρῷ, διατηρηθείσης τῆς παραστάσεως αὐτῶν, ὡς ἐν ἰθῶν.

1 Νεοελλ. ἀνάλ. τ. II σ. 161. 412.

2 Ἡ Βουροῦνα και ὁ Τριπόδης. Ἄρ. 18 τῆς ἀνεκδότου συλλογῆς Πεταλά.

3 Περὶ Grimm, D. M. δ' ἐκδ. τ. III σ. 179.

4 Τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο παρεθέλαμεν εἰς τὸ ποίημά μου, Στράτιον Καλοπύχειρον, ὁ κ. Στέφανος Κουμανούδης· ἀλλὰ πολλῶν πρῶτον, περὶ τὰς ἀρχαίας τῆς ἸΔ', ἐκατομταετηρίδος, ἐστιχοφάρησεν αὐτὸ και ὁ βυζαντινὸς Μανουὴλ ὁ Φιλῆς (Man. Philae, Caspina ed. Miller I σ. 213.)

5 Bl. Zucher et Marcollé, Trombes et cyclones. Paris, 1876 σ. 121-122. 60.—Τῶν αὐτῶν, Les météores. 4η ἐκδ. P. 1875 σ. 132 καὶ 135.

6 Bl. Roscher, Hermes der Windgolt. I. p. 1878 σ. 54 καὶ. Περὶ τῆς σχέσεως τοῦ ἀέρος και ψυχῶν βλ. αὐτ.—Ἄλλαχού τῆς ἡμετέρας Νεοελληνικῆς μυθολογίας (ἐν τοῖς κεραλαῖσις περὶ Δημῶδους ψυχολογίας και περὶ Διαβόλου) θὰ διαλάβομεν ἐκτενέστερον περὶ τῆς σχέσεως ταύτης.

1 Bl. Luynes, Mémoire sur les Harpyes in Annali del Institut. di cor. arch. Roma 1845 τ. XVII σ. 4 καὶ.—Gerhard, in Arch. Ztg. τ. I σ. 91.—Preller, Griech. Myth. I σ. 458 (436) II 331 Mannhardt, Wald u. Feldk. τ. II σ. 91 καὶ. Αἱ Ἀρπυιαὶ παρ' Ἀπολλωνίῳ τῷ Ῥοδίῳ (B. 276), ἐρχονται εἰς τὸν Φινέα πύρ' ἄελλα: ἀδευκέες» Πρὸλ. και Vergil, Aen. XII 855. «Illa (Megaira) volat, celerique ad terram turbine fertur.»

2 Od. A, 241. T, 371.—Περὶ τῶν ταυτῶν φράσεων βλ. και Roscher, ἐνθ. ἀν. σ. 39 καὶ 3 Ὀδύσσο. Y, 63 καὶ ε.

4 Ἰλ. Z, 345.—Πρὸλ. Ἀπολλων. Ῥόδ. Δ, 1112 «Ἡ αὐτὴν μα ταχέων ὑπὲρ πόντοιο φέροισιν ἐνθόνδ' εἰς Ἰακωνῶν ἀναρπάξασαι ἄελλα.»

5 Roscher, ἐνθ. ἀν. σ. 39 και τοῖς συγγραφεῖς εἰς οὐδ' παραπέμπει.

6 Bl. O. Jahn, Archaeolog. Beitrage σ. 401 καὶ.

7 Χασιώτης ἐν Χρυσάλλιδι τ. Γ', σ. 9.

8 Πρὸλ. E. Curtius ἐν Gerhard's Denkmaler u. Forschungen 1855 ἀριθ. 73 σελ. 8.—Schmidt, Volk. σ. 126.

Τὰς δοξασίας περί συνεπάρματος ὑπὸ ἀνεμοστροβίλου, ἢ ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῷ δαιμόνων ἀνευρίσκωμεν καὶ παρ' ἄλλοις λαοῖς. Ἐν τῷ Παλατινάτῳ πιστεύεται, ὅτι ὁ ἄνεμος ἀρπάζει ἀνθρώπους καὶ φέρει αὐτοὺς μακρὰν, 200 ὠρῶν ὁδόν. ¹ Ἡ Polednice μεσημβρινὸν δαιμόνιον τῶν Βοημῶν, ἀρπάζει ἐν ἀνεμοστρόβιλῳ λεχῶνας, ἂν ἐξέλθωσι τῶν οἰκιῶν αὐτῶν. ² Κατὰ τι σερβικὸν περὶ κρομμύθων, τρεῖς δράκοντες ἀναρπάζουσιν, ὡς ἀνεμοστρόβιλος, τρεῖς ὠραίας βασιλοπούλας χορευούσας. Ὁ ἦρως ἀδελφός των, ἰππεύων περὶ τῶν ἵππων, λυτρώνει αὐτάς, περὶ τῶν δράκόντων καὶ νικήσας αὐτούς. Οἱ δράκοντες εἶναι ἀνθρωπόμορφοι, ἀλλ' ἐξερεύγονται φλόγας ἀπὸ τοῦ στόματος. ³

Ἐνδιαφέρουσα λίαν φαίνεται ἡμῖν σφακιωτικὴ τις παράδοσις, ἐν ἣ προδήλως ἢ ἐν τοῖς ἔρεσι κατὰ τὴν νύκτα ἐνσκηπτουσα θυέλλα παρίσταται ὡς νυμφικὴ πομπή. «Μία φόλα * μού ἔκαμε νάκλι ** ἕνας ἄνθρωπος, ὅπως ἦσασι παγομένοι δύο ἄνθρωποι ἔς τὰ ὑψηλότερα βουνά, ὅπου κατοικοῦσιν ἀγρίμια» καὶ ἐκεῖ ἀκούσασι τραβάλιον *** πολὺ, καὶ ἐθαρρέψασιν ὅπως νὰ ἦσαν ἄνθρωποι διὰ νὰ φορτώσωσι χίονι, διὰ νὰ τὸ πάγουσι ἔς τὰ Χανιά. Καὶ ἀπ' ἧς ἐσιμώσασι κοντήτερα γρικοῦσι βιόλαις, καὶ λύραις καὶ βρογίσιμα παιγνίδια· διὰ τοῦτο, ἐγνώρισαν καὶ αὐτοὶ, ὅπως δὲν ἦσαν ἄνθρωποι, ἀρὰ ἦσαν δαιμονικὸ συνέδριον· καὶ τοὺς ἑωρῶσι καὶ πέρκουσιν ἀπὸ κοντὸ διάστημα ἀπὸ ἐκεῖ ἀπὸ ἐκείθοντο, μὲ βρογορογῆς † φορέματα· καὶ ἄρροι μὲ ψαρά ἄρογα, ἄρροι μὲ βρογίσιμα, καὶ τοὺς εἰδείξεν ὅπως ἦσασι καὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες, πεζοὶ καὶ καβαλλάραι, πλήθος πρᾶμμα· καὶ οἱ ἄνδρες ἦσασιν ἄπροι ὡς τὰ περιστέρια, καὶ αἱ γυναῖκες παρὰ ὠραίας, ὡς αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου· εἶδασι καὶ ἐβαστοῦσαν ἕνα πρᾶμμα, ὡς καθὼς καὶ βαστοῦνι τὸν ἀποθαμένον νεκρὸν, μετὰ τῶν ἀποφάσιμα, καὶ αὐτοὶ νὰ τοὺς βερέτουσι κἀμμίαν μπικρουτῆ, ἀπ' ἧς ἐμπρός περάσαν· εἶχαν καὶ ἕνα τραγοῦδι ἀκουσμένο καὶ ἐλέγαντι, ὅπως

Νύφη τᾶ νὰ πάρωμε, νύφη κύραν

ἀπὸ τὸ κρημισμένο, νύφη μοναχὴν.

καὶ ἀποφασίσασι καὶ τσοῖ ἐπαίξασι μὲ μπερουθιά· διὰ ταύτως καὶ αὐτοὶ ἐφωλιάσασι, οἱ προσθινοὶ, μὲ φωνή «τί εἶναι;» καὶ οἱ ὀπισθινοὶ ἀποκριθῆκαν, «Τὸν γαμπρό μας ἐσκοτώσασι, τὸν γαμπρό μας ἐσκοτώσασι,» καὶ ἐκλαίγαν, καὶ ἐφωλιάζασι καὶ ἐφύγασι.» ⁴

Παρόμοιαι παραστάσεις τῆς θυέλλης ὡς γάμου ἢ νυμφικῆς πομπῆς ἀπαντῶσιν ἐν τῇ μυθολογίᾳ πολλῶν λαῶν, γερμανικῶν πρὸ πάντων καὶ σλαβι-

κῶν. Ἐν Masuren λέγουσιν ἐπὶ ἀνεμοστρόβιλου, ὅτι «ὁ διάβολος ὀχεῖται πρὸς γάμον.» ¹ Ἐν Βοημίᾳ πιστεύουσιν, ὅτι ἐν τῷ ἀνεμοστρόβιλῳ ἐποχεῖται ἡ νύμφη, ἣν ὁ διάβολος ἀρπάζει ἐκ τῆς γῆς. ² Οἱ Λιέσοι τῶν βωσικῶν μύθων ἀρπάζουσι γυναῖκας καὶ νυμφεύονται ταύτας. Ὅποθεν δὲ ἡ θυροβώδη πομπὴ τοῦ γάμου αὐτῶν διέρχεται, ἐγείρεται σφοδρὰ καταιγίς. Ἄν εἰς τὸν δρόμον τῶν ἐπιπροσθήσῃ χωρίων πολλαὶ οἰκίαι καταστρέφονται, ἂν δάσος παλὰ δένδρα ἐκρίζουται. Ἐν δὲ τῇ διαικήσει Ἀρχαγγέλου, ὁ ἀνεμοστρόβιλος θεωρεῖται χαρὸς τοῦ Λιέσι μετὰ τῆς νύμφης του. ³ Ἐν Γερμανίᾳ τέλος ὁ ἀνεμοστρόβιλος, ὅστις προηγεῖται καταιγίδος, καλεῖται συνήθως «Ἀνέμου νύμφη» (Windsbraut Windsprüt), ἐνίοτε δὲ ἡ «ἀχουμένη γυνή» (Das fahrende Weib). ⁴ Ἰσως δ' οὐχὶ ὅλως ἀτρετος ταῖς τοιαύταις παραστάσεσιν ἐπι καὶ ὁ ἀρχαῖος ἀττικὸς μῦθος περὶ ἀρπαγῆς τῆς Ὀρειθυίας ὑπὸ τοῦ Βορέου.

Ἡ κρητικὴ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι οἱ ἰδόντες τὴν νυμφικὴν τῶν δαιμόνων πομπὴν ἐπυροβολήσαν καὶ ἀπέκτειναν τὸν γαμπρόν. Τοιαῦτα ἐπεισόδια ἀναφέρονται συχνότατα ἐν ταῖς γερμανικαῖς καὶ σλαβικαῖς παραδόσεσι περὶ τῆς νυκτερινῆς ἀγρίας θήρας· ὁ βλέπων ταύτην διερχομένην πυροβολεῖ καὶ φανεύει μίαν μάγισσαν, ⁵ ἢ ἀναρρίπτει μάχαιραν καὶ πίπτει αὐτῇ αἵματοσταγῆς. Κατὰ τὰς βοημικὰς παραδόσεις, ὅταν πυροβολήσῃ τις κατὰ τῆς ἀγρίας θήρας ἀκούεται μεγάλη βοή καὶ ταραχὴ, καὶ καταπίπτει νεκρὰ μία γλαυξ. ⁶ Ἐν γένει δὲ, ἐν τοῖς μύθοις καὶ ταῖς παραδόσεσι πολλῶν λαῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ἀναφέρονται τοξεύματα ἢ πυροβολισμοὶ κατὰ τῶν νεφῶν, ἢ τοῦ οὐρανοῦ ἢ τῶν οὐρανίων σωμάτων. ⁷ ἀλλὰ ταῦτα διέφορον ἔχουσιν ἐκαστοτε ἐννοίαν καὶ ἐκ διαφόρων ἰδεῶν πολλάκις ἀπορρέουσι.

Ἡ περὶ νυμφικῆς πομπῆς παράδοσις δύναται νὰ ἀναχθῇ εἰς τὸν γενικώτερον κύκλον τῶν πολυαριθμῶν, ἀνὰ πᾶσαν σχεδὸν τὴν Εὐρώπην διαδεδομένων παραδόσεων περὶ τῆς *μανικῆς στρατιάς* ἢ περὶ τῆς *ἀγρίας θήρας* (La mesnie furieuse; le grand veneur κλπ. γλλ. — Das wuthende Heer; die wilde Jagd γερμ.). Ἦσαν δ' αἱ παραδόσεις αὐταὶ ἀρχικῶς μυθικαὶ ἕως παραστάσεις τῆς εἰς δάση ἐνσκηπτουσῆς θυέλλης, ἐκπλαῖ ἀναμιγείσασι μετ' ἄλλων μυθολογικῶν στοιχείων. Ἐν Γερμανίᾳ, συνεδέοντο στενωτάτα τῇ λατρείᾳ τοῦ Ὀδίου, ⁸ ἀλλ' οὐ μικρὰν ἔσχον πρὸς αὐτὰς ῥοπήν αἱ χριστιανικαὶ ἰδέαι, διότι νῦν ἀντὶ θεῶν ἢ ἡρώων ἀναφέρονται ἐν ταῖς γερμανικαῖς παραδόσεσιν, ὡς ἀ-

¹ Tüppen, Aberglauben aus Masuren; ἐκδ. 2. σ. 34. Παρὰ Mannhardt, Wald-u. Feldk. τ. II σ. 96.

² Grohmann, Aberglauben aus Böhmen σ. 35. 95.

³ Mannhardt αὐτ. τ. I. σ. 113.

⁴ Grimm, D. Myth. σ. 525—526.

⁵ Mone, Anzeiger τ. IV σ. 309.

⁶ Grohmann, Sagen aus Böhmen σ. 78.

⁷ Βλ. ἐν ἐκτάσει Rochholz, Deutscher Glaube τ. I. σ. 44 κ. ε.

⁸ Simrock, D. Myth. § 71 σ. 191 δ' ἐκδ.

¹ Schönwerth, Aus der Oberpfalz II 112 — Mannhardt, Wald. u. Feldk. II, 93.

² Grohmann, Sagen aus Böhmen σ. 113.

³ Wuk Steph. Karadschitsch, Volksmaerchen der Serben ἀρ. 5.

* Φορά. ** διήγησις· λ. τουρκ. *** θόρυβον· λ. ἰταλ. (travaglio) † Λογαῶν λογῆς· παντοειδῆ· σημειωτέον ὅτι ἐν Σφακίῳ τὸ λ μεταβάλλεται πολλάκις εἰς ρ.

⁴ Pashlyy, Travels in Crete τ. II σ. 232—234 Βλ. καὶ Ἀντωνιάδου, Κρητιδα σ. 19—20.

ποτελοῦντες τὴν μνηκὴν στρατιὰν ἢ ὡς συνθηρευταὶ τοῦ ἀγρίου κυνηγοῦ δι-
 αβόλοι, μάχισσαι, φάσματα, νεκροὶ, ἀβάπτιστα παιδία κλπ. ¹ Ἴσως ὁ πρῶ-
 τος πυρὴν τοῦ μύθου πρέπει νὰναζητηθῆ ἐν τοῖς Βεδικοῖς ὕμνοις περὶ διώ-
 ξεως τῶν πονηρῶν δαιμόνων ὑπὸ τοῦ Ἰνδρα συνοδευομένου ὑπὸ τῆς στρατιᾶς
 τῶν Μικροῦτ (ἀνέμων), ἐν ἧ καὶ πνεύματὰ τεθνεώτων. Βεδικιώτατον ὅμως
 ἔτι οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες εἶχον ὁμοία μυθολογήματα. ² Τούτων κυριώτατα εἰ-
 σὶ τα περὶ Ὠρίωνος διώκοντος τὰς Πλειάδας, ἢ συνθηρευόντος μετὰ τῆς
 Ἀρτέμιδος. ³ Ὁ δὲ καθ' ἑμᾶς λαὸς διηγείττι πολλὰς παραδόσεις ἐμμέσως
 ἢ ἀμέσως σχετιζομένας ταῖς περὶ ἀμνηκῆς στρατιᾶς, ὧν τὰς πλείεστας,
 ἰδίως δὲ τὰς διακλαμβανούσας περὶ ἀγῶνων φαυμάτων, ψυχῶν τεθνεώτων καὶ
 τελωνίων πρὸς ἀλλήλα, θὰ ἐξετάσωμεν ἐκτενέστερον ἐν τῷ περὶ Δημῶδου
 ψυχολογίας κεφαλαίῳ τῆς Νεοελληνικῆς ἡμῶν μυθολογίας. Ἐνταῦθα περιο-
 ριζόμεθα ν' ἀναγρῶμεν λακωνικὴν τινα παραδοσιν, διότι αὕτη ἀναφέρει
 καὶ περιέρχον λεπτομέρειαν καταδεικνύσαν τὴν σχέσιν τοῦ καρκίνου πρὸς τὰ
 τοιαῦτα μυθολογήματα: Ἐν Τρινάτῳ, γέροντις, φυλάττων ἀγρὸν ἀραβοσί-
 του, ἤκουσε περὶ τὸ μεσονύκτιον μέγαν θόρυβον καὶ εἶδε παλλυρὸς ἰππεῖς ὅτε
 ἐπίεσθη, ὅτι δὲν ἦσαν ἄνθρωποι, ἐτρέπη εἰς φυγὴν, ἀλλὰ κατεδίωξεν αὐτὸν
 ἕνας μέγας κάβουρας, ὁ ὅποιος τὸν κατέρησεν εἰς τὸ χωρίον, ἡμίσειαν
 ὥραν ἀπέχον τοῦ ἀγροῦ, καὶ τὸν ἐδάγκασεν, ὅτε ἐπάτησε τὸ κατώφλιον τῆς
 οἰκίας αὐτοῦ ἐκ τοῦ δῆγματος ἠσθένησεν ἐπὶ παλλὰς ἡμέρας ὁ γέρον, προσ-
 βληθεὶς ὑπὸ πυρετοῦ. ⁴ Κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἑλληνικοὺς μύθους ὁ ἀγρὸς θη-
 ρευτῆς Ὠρίων θνήσκει δηληθεὶς ὑπὸ σκορπίου, ⁵ ὡς δ' ὁ τὰ μάλιστα διαδεδα-
 μένος χιτῶν μῦθος ἀναφέρει, ἐδήχθη ὅτε ἀπεπειράθη νὰ βιάσῃ τὴν συγκα-
 νηγὸν Ἀρτέμιδα. ⁶ Ἀλλὰ καὶ ἐν τισὶ γεμνηκαῖς παραδόσεσιν ὑπεμφαίνεται
 σχέσις τοῦ καρκίνου ἢ σκορπίου πρὸς τὴν ἀγρίαν θήραν. ⁷

VIII ΣΙΦΩΝΕΣ

Διάβολος προξενεὶ σίφωνας. — Λάμια. — Δεισιδαίμονες τρόποι πρὸς ἀποτροπὴν
 τῶν σιφῶνων. — Σύννεφα βοφοῦσι νερόν.

Τὸ φαινόμενον τοῦ θαλασίου σίφωνος, ⁸ φοβερώτερον μὲν ἀλλ' ἦτον

¹ Αἰτ. σ. 192—193. — Ἐν γένει περὶ τῶν παραδόσεων τούτων βλ. Simrock § 71—73. — Grimm, D. M. σ. 807—902. — F. Liebrecht, des Gervastus Otia σ. 173—211 (La mesnie furieuse). — Kuhn ἐν Haupt's Zeitschr. f. Deutsch. Alterthum τ. VI σ. 117 κ. ε. — Grohmann, Sagen aus Böhmen σ. 74—86 (Βασιμικαὶ παραδόσεις περὶ ἀγρίας θήρας).
² Βλ. ἐν ἐκτάσει Diltthey, Die Artemis und die wilde Jagd ἐν Rhein. Museum f. Philo-
 logio N. S. 1870 τ. XXV. σ. 321 κ. ε.
³ Πρὸς. Preller, Gr. Myth. I. σ. 367 (351) 371—372 (355).
⁴ Παρὰ τοῦ κ. Πουλίκου Ν. Πουλικάκου, ἐκ Τρινάσου.
⁵ Κατὰ τινα δημῶδη πρόληψιν ὁ καρκίνος ἀφεθεὶς εἰς τὴν θηρὰν μεταβάλλεται εἰς σκορ-
 πῖον· ἐν γένει δ' ἐν πολλοῖς ἀναγνωρῆται ὁ λαὸς σχέσιν τοῦ καρκίνου πρὸς τὸν σκορπίον.
⁶ Βλ. Preller, Gr. Myth. II σ. 371—372 (355) καὶ τοὺς συγγραφεῖς, εἰς οὓς παραπέμπει.
 — Ἴσως ὁ μῦθος εἶναι μεταγενέστερος καὶ ἀστρονομικός, ἐπιναρηθεὶς ἐκ τῆς παρατηρήσεως,
 ὅτι ὁ Σκορπίος ἐπιτέλει, ὅτε ὁ Ὠρίων πλησιάζει εἰς τὴν ὄσιν αὐτοῦ.
⁷ Πρὸς. Simrock, D. Myth. § 73 σ. 201—202.
⁸ Κοινῶς σίφωνας· λέγουσι προσεῖτι «σιφονιάκον» τὴν ὑπὸ σφοδρῶ συνοδευομένην ἀνε-
 μου βίχθαιαν βροχὴν, καὶ «σιφονιάζον», ἢ «σιφονίζον» ἐπὶ ὑγρῶν ὑφαμάτων, ἅτινα ἐξη-
 ραίνονται ὁ ἀνεμος.

γνωστὸν τῶν τυφῶνων ἀποδίδουσιν ἐπίσης εἰς δαιμονικὴν ἐπήθειαν, πι-
 στεύοντες ὅτι ὁ Διάβολος προξενεὶ αὐτό, ¹ ἐνιαχοῦ δὲ, ὅτι αἱ Νεράιδες, καὶ
 ἰδίως ἡ βρακύλισσα αὐτῶν, ἢ «Λάμια τοῦ πελάγου». Ἐν Ἡλιδι ἀναφέρουσιν
 εἰς τὴν Λάμιν τὴν αἰτίαν τῶν σιφῶνων καὶ παντὸς ἀνεμοστραβίου, ὑπο-
 λαμβάνουσι δὲ αὐτὴν δυσμενῆ τοῖς ναυτιλλομένοις καὶ ἐν γένει τρομεράν. ²
 Ὅσακις δὲ πλοῖόν τι κινδυνεύει ἐκ σίφωνος πυροβολοῦσι κατ' αὐτοῦ διὰ τη-
 λεβόλων, ἢ διὰ τῶν πλατυστόμων τρομπολιῶν, ὅπως διαρρηξῶσιν αὐτόν·
 καὶ τοῦτο μὲν εἶναι ὀρθότατον καὶ ἀπεδείχθη πολλῶν λίαν τελεσφόρον. ³
 Ἀλλὰ τὸ πρῶγμα μετέπεσεν εἰς δεισιδαιμονίαν, καὶ πολλοὶ, ἀγνοοῦντες τὸν
 φυσικὸν λόγον αὐτοῦ, διαβλέπουσιν ἐν αὐτῷ μόνον εἶδος ἀπειλῆς κατὰ
 τοῦ ὑπερφυοῦς φαινομένου καὶ ἀντὶ πυροβολισμῶν ἐπίσης συντελεστικῶν
 νομίζουσιν, ὅτι εἶναι, ἂν ἐμπήξωσι τὴν αἰχμὴν μαχαίρας ἐπὶ ἐνὸς τῶν
 ἰσθμῶν τοῦ πλοίου. ⁴ Οἱ δὲ παρὰ τὴν νότιον τοῦ Εὐξείνου ἀκτὴν οἰκοῦντες
 Ἕλληνες, ὅταν ἴδωσι σίφωνα (κοινῶς ζίφον) λαμβάνουσι μάχαιραν καὶ ποι-
 οῦσι τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, λέγοντες· ἀναστήτω ὁ Θεὸς κλπ. ἢ ἀέν
 ἀρχῆ ἦν ὁ λόγος κλπ. καὶ οὕτω νομίζουσιν ὅτι τὸν κόπτουσι. ⁵

Πολλὰχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐξηγοῦσι τὸ φαινόμενον τοῦ σίφωνος, λέγοντες
 ὅτι εἶναι νέφη, κατερχόμενα, ὅπως ἀντλήσωσι τὸ ἀναγκαῖον αὐτοῖς πρὸς
 βροχὴν ὕδατος. — Ἐν Κύπρῳ πιστεύουσιν, ὅτι μετὰ τὴν βροχὴν τὰ σύννεφα
 καταβαίνουν εἰς τὴν ἀκροθαλασσίαν, διὰ νὰ βουφήξουν νερόν· καὶ ἐκεῖ ποῦ
 σταθοῦν καταπίνουσι ὅτι εὐρουν, ἢ ἄνθρωπος εἶναι ἢ ζῖφον, καὶ πέτραις ἀκό-
 μα. Πολλοὶ γράζει ἀκούουσι μάλιστα εἰς ἀπόστασιν πολλῶν ὥρων, τὸν φο-
 βερὸν κρότον, τὸν ὅποιον οὕτω προξενοῦσι. ⁶ Αἱ ἰδέαι ὅμως αὗται προήλθον
 μᾶλλον ἐξ ἀτελοῦς καὶ ἐπιπολαίου παρατηρήσεως τοῦ φαινομένου, καὶ οὐχὶ
 ἐκ δεισιδαιμονίας. ⁷

N. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.

¹ Βλ. καὶ Schmidt, Volksl. I. σ. 178.

² Wachsmuth, das alte Griechenland σ. 30-31.

³ Πρὸς. Fonvielle, Eclairs et tonnerres. Paris, 1874 σ. 77 κ. ε.

⁴ Pégues, Histoire du volcan de Santorin. σ. 543.

⁵ Πανδωρ. τ. II' σ. 505.

⁶ Myriontheus, Die Aqvins. σ. 141.

⁷ Πρὸς. Marcollé et Zucher, Les météores; 4η ἐκδ. σ. 124. «Les trombes font presque toujours entendre un bruit assourdissant, un sifflement étrange, qui augmente ou diminue suivant que le terrain au dessus duquel elles passent est plus ou moins humide.»

Σημείωσις. — Ὁ ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ διαπρεπὴς καθηγητῆς κ. Κωνσταντῖνος Κόντος, παρακληθεὶς ὑφ' ἡμῶν, ἐποίησατο, πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου τῶν ἐν τῇ πα-
 ροῦσῃ πραγματεῖᾳ δημοσιευθέντων χωρίων βυζαντινῶν συγγραφέων, κριτικὰς τινὰς παρα-
 τηρήσεις, αἱ εὐγνωμόνως καταχωρῶμεν ἕδε.

Παρνασσός σ. 589—590 Γραπτέον ἴσως «τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ πνεύματος βιαζομένου (=ἀναγ-
 κάζοντος) κατενεχθὲν ἐπὶ τῆς γῆς. — σ. 590 σ. 20 γρ. «ὀπίστησεν.» — σ. 22—23. Γρα-
 πτέον ἴσως «διαπρέπεται τὰ σώματα, εἴτις φύσει.» — σ. 25 γρ. «ἀλώμενον.» — σ. 29 γρ.
 «μέρη νέμεται.» — σ. 30 γρ. «οἱ λεγόμενοι.» — σ. 31 γρ. «μανοτέραν.» — σ. 591 σ. 2.
 ἀντὶ πεποιθμένος γρ. «πεποιθμένος» (=ποιός τις γεγονώς). — σ. 5 «μηκάζον.» — σ. 18.
 γραπτέον ἴσως «δικαίως κατὰ τοὺς ὄψεις — ἐξολοθρεύεται, φλεγόμενη μὲν κατ' — σ. 592
 σ. 7. γρ. «ἀπέριπτε.»

ΟΙΪΓΑ ΠΕΡΙ ΒΟΥΛΒΕΡ ΛΥΤΤΩΝ
ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ ΤΗΣ ΔΕΣΠΟΙΝΗΣ ΤΗΣ ΛΥΩΝ.

Ὁ Ἐδουάρδος Βούλβερ Λύττων, μυθιστοριογράφος καὶ δραματικὸς Ἀγγλός, ἐγεννήθη ἐν Heydon Hall τὸ 1805. Δεκαπενταετῆς ἐδημοσίευσεν διήγημα ἀνατολικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἰσμαήλ», ἐσπούδαζε δ' ἔτι ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Κανταβριγίας ὅτε ἐβραβεύθη τὸ περὶ «Γλυπτικῆς» ποίημά του. Ἐκτότε ἐπεδόθη εἰς τὸ φιλολογικὸν στάδιον δημοσιεύσας κατὰ τὸ 1826 σύλλογὴν στίχων ὑπὸ τὸν τίτλον «Φυτὰ ἄγρια καὶ ἄνθη τοῦ ἀγροῦ» καὶ βραδύτερον τὰ ποιήματα «Ὁ Neil καὶ Falkland» κατὰ μίμησιν τοῦ Βύρωνος. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐδημοσίευσεν τὸ μυθιστόρημα «Pelham» δι' οὗ πολλὴν ἐκτίμησιν δόξαν ἐν τῷ μυθιστορήματι δὲ τούτῳ, ὅπερ εἶνε τύπος τῆς τότε ὀνομαζομένης φιλολογικῆς τῆς Ἀριστοκρατίας, διακωμωδοῦνται μετὰ πολλῆς εὐφυΐας τὰ ἐλαττώματα καὶ αἱ προλήψεις τῆς Ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας. Κατὰ τὸ 1829 ἐδημοσιεύθη τὸ μυθιστόρημα «Devereux» καὶ τὸ ἐπιὸν ἔτος ὁ «Paul Clifford». Τὸ 1831 ἐξελέγη μέλος τῆς βουλῆς τῶν κοινοτήτων, καὶ τὸ 1852, συμμετέσχε τοῦ ὑπουργείου Δέξβου ὡς ὑπουργὸς τῶν Ἀποικιῶν. Ἡ ῥητορικὴ ἐπιτυχία τοῦ Βούλβερ, δὲν ἀπέτρεψεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν φιλολογικῶν του σπουδῶν. Τὸ 1832 ἐδημοσίευσεν τὸν «Εὐγένειον Ἀράμ», μελέτην ψυχολογικὴν ἐπὶ τινος ἐγκληματίου διαπράξαντος φόνον πρὸς ἀπόκτησιν πλοῦτου καὶ δαπανήσαντος εἶτα αὐτὸν εἰς διάφορα εὐεργετικὰ ἔργα. Τὸ 1834 ἐδημοσιεύθησαν οἱ «Προσκυνηταὶ τοῦ Ῥήνου», καὶ αἱ «Τελευταῖαι ἡμέραι τῆς Πομπηίας», ζωηρὰ εἰκὼν τῆς Ῥωμαϊκῆς κοινωνίας, καὶ τὸ 1835 ὁ «Ῥιένζις ἢ ὁ τελευταῖος δῆμαρχος», ὅπερ θεωρεῖται ὡς τὸ ἀριστούργημά του. Ἀπὸ τοῦ 1837 μέχρι τοῦ 1850 ἐδημοσιεύθησαν τὸ μυθιστόρημά του «Ernest Maltraves. Ὁ ἀυλικὸς Κόλδερων», Alice «ὁ τελευταῖος τῶν Βαρώνων» καὶ οἱ Κόλδερωνες». Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω μυθιστορημάτων ἐδημοσίευσεν καὶ κριτικὰ δοκίμια εἰς διαφόρους ἐποχάς· Τὴν «Ἀγγλίαν καὶ τοὺς Ἀγγλοὺς τοῦ 1833, τὸν «Σπουδαστὴν» τὸ 1835, καὶ σειράν ἱστορικῶν μελετῶν διὰ τῆς «Νέας μηνιαίας ἐπιθεωρήσεως» ἧς ὑπῆρξε διευθυντὴς ἀπὸ τοῦ 1832. Συνέθετο δὲ καὶ σατυρικὰ καὶ κωμικὰ ποιήματα «Τοὺς διδύμους τῆς Σιάνης» τὸ 1831, τὸν «Νέον Τίμονον» τὸ 1846 καὶ τὸ ἐπικὸν ποίημα «Βασιλεὺς Ἀρθούρος τὸ 1848», πλὴν δὲ τούτων καὶ τὰς ἱστορικὰς μελέτας «Ἀρόλδον τὸν τελευταῖον βασιλέα τῶν Σαξόνων», καὶ τὰς «Ἀθήνας κατὰ τὸ 1837. Τέλος δὲ ἐπεχείρησε ὁ Βούλβερ ν' ἀνυψώσῃ τὸ παρηκμαδὸς ἀγγλικὸν θέατρον. Τὸ δράμα αὐτοῦ «Ἡ δούκισσα τῆς Βαλιέρης» ἀπέτυχεν παρασταθὲν τὸ 1837, ἀλλ' ἱκανοποίησαν αὐτὸν ἀρκούντως «Ὁ Ῥισελιέ» καὶ «Ἡ δέσποινα τῆς Λυών». Ἀπέθανεν τὸ 1873.

Ὁ μεταφραστὴς

BULWER LYTTON

Ἡ ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΤΗΣ ΛΥΩΝ

Ἡ

ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΕΝΤΕ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΝ ΕΚ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ

ΥΠΟ

M. N. ΔΑΜΙΡΑΛΗ

ΚΑΙ ΔΙΔΑΧΘΕΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΥ ΘΙΑΣΟΥ

ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΚΗΝΗΣ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΘΕΡΙΝΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΟΡΦΕΩΣ

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

ΒΟΖΙΝΤΙΟΣ πλούσιος εὐγενὴς τῆς Λυών ἀποκρουσθεὶς ἐραστὴς τῆς Παυλίνης.
ΚΑΡΟΛΟΣ φίλος του, ἀπερριμμένος καὶ οὗτος ἐραστὴς τῆς Παυλίνης.
ΔΑΜΑΣ συνταγματάρχης (εἶτα στρατηγὸς τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ) ἐξάδελφος τῆς Κυρίας Δεσαπέλ.
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ τοῦ Χρυσοῦ Λέοντος.
ΓΑΣΠΑΡ.
ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΜΕΛΑΝΟΤΟΣ ἐραστὴς τῆς Παυλίνης
Πρῶτος, δεῦτερος, τρίτος ἀξίωματικός. Ἰππῆται. Εἰς συμβολαιογράφος.
Ο ΚΥΡΙΟΣ ΔΕΣΑΠΕΛ, ἔμπορος ἐν Λυών.
Ἡ ΚΥΡΙΑ ΔΕΣΑΠΕΛ σύζυγός του.
ΠΑΥΛΑΙΝΑ θυγάτηρ των.
ΧΗΡΑ ΜΕΛΑΝΟΤΟΥ, μήτηρ τοῦ Κλαυδίου.
ΓΙΑΝΝΟΥΔΑ, θυγάτηρ τοῦ ξενοδόχου.
ΜΑΡΙΝΑ, ὑπηρετρία τῆς Παυλίνης.

Ἡ σκηνὴ ἐν Λυών καὶ τοῖς περιχώροις κατὰ τὸ 1795—1798.

Η ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΤΗΣ ΛΥΩΝ

ΠΡΑΞΙΣ Δ΄.

ΣΚΗΝΗ Α΄.

Δωμάτιον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Κυρίου Δεσαπέλ ἐν Λυών. Ἡ Παυλίνα ἀναγινώσκει ἐπὶ ἀνακλιντροῦ, ἡ Μαρίνα ἀρπίζει αὐτήν. Ἄνθη καὶ σημειώσεις διάφοροι ἐπὶ τῆς παρὰ τὸ ἀνάκλιτρον τραπέζης. Ἡ κυρία Δεσαπέλ καθήμενη. Ἐκ τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου φαίνεται ὁ κήπος.

Κυρία Δεσαπέλ

Διόρθωσον ὀλίγον τὸ τριαντάφυλλον ἐκεῖνο (ἡ Μαρίνα ἀλλάζει τὴν θέσιν τοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς Παυλίνης βόδου) — Ναι, ἔτσι φαίνονται ὠραιότερα τὰ μαλλιά, τὸ σχῆμα, τὸ ὄλον: Βεβαίωτατα εἶσαι πολὺ εὐμορφὴ κόρη μου — ἀκράλλακτη ἢ μητέρα σου. Δὲν πικραζενόμην ποτὶς διότι γίνεται τόσον λόγος περὶ σοῦ. Νέοι καὶ γέροντες, πλούσιοι καὶ πτωχοὶ, ὅλοι λατρεύουσι τὴν ὠραίαν τῆς Λυών. — Ἔγω ὄντι ἀναγεννώμεθα διὰ τῶν τέκνων μας καὶ μάλιστα ὅταν ἔχωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν μας.

Παυλίνα γελῶσα

Κομοσυνειθίζεις τὴν Πκυλίαν σου ἀγαπητῆ μου μητέρα. (Κατ' ἰδίαν) Ἐπεθύμουν νὰ ἤξευρα ποῖος ἔστειλε τὰ ἄνθη ταῦτα.

Κυρία Δεσαπέλ

Ὅχι κόρη μου! Σὲ ἐπαινῶ διὰ νὰ σοὶ ἐμπνεύσω τὴν πρέπουσαν φιλοδοξίαν. Εἶσαι προωρισμένη διὰ τὴν κλλιτέραν ἀποκατάστασιν. Μάθε κόρη μου ὅτι ἡ ὠραιότης ἐκτιμᾶται ἀναλόγως τῆς ὠφελείας τὴν ὁποῖαν θὰ σοὶ προσενήσῃ — Μαρίνα πῆγαινε νὰ πῆς νὰ ἐτοιμάσουν τὴν ζυμαζαν. (Ἐξέρχεται ἡ Μαρίνα)

Παυλίνα

Ποῖος νὰ μοὶ στέλλῃ καθ' ἡμέραν τὰ ὠραία ταῦτα ἄνθη; Εἶνε εὐδωδέστχτα! (Ἐισέρχεται ὁ ὑπηρέτης)

Ὑπηρέτης

Κυρία, ὁ κύριος Βοζίντιος.

Κυρία Δεσαπέλ

Ἄς εἰσέλθῃ. Εἶμαι βεβαίως Παυλίνα ὅτι καὶ ὁ κύριος οὗτος θὰ κάμῃ καμμίαν πρότασιν. Ὁ πατήρ σου πρέπει νὰ προσλάβῃ ὑπάλληλον διὰ τὸ λογιστικὸν βιβλίον τῶν κατακτήσεων σου. (Ἐισέρχεται ὁ Βοζίντιος)

Βοζίντιος

Χαίρω πολὺ κυρία, ὅτι ἠδυνήθην νὰ εὕρω ἀμφοτέρας! — (Κατ' ἰδίαν) Τί εὐμορφὴ ποῦ εἶνε! — Εἶνε βεβαίως μεγάλη θυσία δι' ἐμὲ νὰ νυμφευθῶ τὴν θυγατέρα τοῦ ἐμπόρου καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι θὰ μοὶ ὀφείλωσιν αἰωνίαν εὐγνωμοσύνην! (Μεγαλοφώνως) Θὰ μοὶ ἐπιτρέψετε κυρία ν' ἀποτείνω τὸν λόγον εἰς τὴν ὠραίαν θυγατέρα σας; (Πλησιάζει πρὸς τὴν Παυλίαν ἣτις ἐγείρεται ἀγερώχως) Ἐτόλμησα δεσποινίς, νὰ σὰς ἐπισκεφθῶ, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι πρὸ πολλοῦ ἐμαντεύσατε τὸν λόγον τῆς ἐπισκέψεώς μου. Χθὲς δὲ τὸ ἑσπέρας ἐπισκίψασα ὅλας τὰς καλλοκάς τῆς πόλεώς μας, κατεκτήσατε ὀλοσχερῶς τὴν καρδίαν μου. Γνωρίζετε ὅτι οὐδεὶς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ εἶνε πλουσιώτερός μου, καὶ ὅτι θὰ ἤμην εὐγενής, ἂν ἡ Ἐπικράσττας δὲν ἀφήρπαζε τοὺς τίτλους μου. Δύναμαι λοιπὸν νὰ πιστεύω ὅτι δὲν θέλετε ἀπορρίψει τὴν πρότασίν μου; Σὰς προσφέρω τὴν χεῖρα καὶ τὴν καρδίαν μου.

Παυλίνα κατ' ἰδίαν

Ἔχει ὄψος ἀνθρώπου χορηγοῦντος χάριν, (Μεγαλοφώνως) Εἶθε πολὺ συγκαταβατικὸς κύριε — ἐπιτρέψατέ μοι νὰ εὐχαριστήσω ὑμᾶς μετὰ σεβασμοῦ καὶ νὰ προσθέσω ὅτι, αἰσθανομένη τὴν θέσιν μου καὶ ἐκτιμῶσα τὴν περιωπὴν ὑμῶν, δὲν δύναμαι νὰ δεχθῶ τὴν πρότασιν σας. (Χαιρετίζουσα αὐτὸν ἀπέρχεται)

Βοζίντιος

Νὰ ἀρνηθῇ! Ἀδύνατον! Βεβαίως δὲν σπουδχιολογεῖτε — Κυρία, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν συνδρομὴν σας. Ζητῶ τὴν χεῖρα τῆς θυγατρὸς σας, καὶ βεβαίω ὑμᾶς, ὅτι θὰ λάβω αὐτὴν ὑπὸ δροῦς ἀνταξίους τῆς ὠραιότητός της καὶ τῆς κοινωνικῆς μου θέσεως. Δύναμαι νὰ ὀμιλήσω μετὰ τοῦ κυρίου Δεσαπέλ;

Κυρία Δεσαπέλ

Ὁ κύριος Δεσαπέλ δὲν ἀναμινύεται ποτὲ εἰς τὰς οἰκιακὰς ὑποθέσεις, — εἶθε πολὺ εὐγενής. Ἄν τούλάχιστον εἶχατε τὸν τίτλον τοῦ μαρκησίου, ἢ ἂν ἡ θυγάτηρ μου ἦτον ἀποφασισμένη νὰ νυμφευθῇ πολίτην, ἴσως τότε ἠθέλομεν σὰς προτιμήσει.

Βοζίντιος

Πολίτην! Ἄλλὰ σήμερον εἶμεθα ὅλοι πολῖται εἰς τὴν Γαλλίαν!

Κυρία Δεσαπέλ

Εἰς τὴν Γαλλίαν ναί, ἀλλ' εἰς ἄλλας εὐρωπαϊκὰς χώρας, οἱ τίτλοι καὶ οἱ εὐγενεῖς διατηροῦνται ἀκόμη. Γνωρίζομεν κάλλιστα τὰς ἀρετὰς ὑμῶν καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι θὰ τύχετε συζύγου ἀνταξίας τῆς θέσεως καὶ τῶν ἀπαιτήσεων σας. Μετὰ χαρᾶς θὰ σὰς βλέπωμεν πάντοτε ὡς φίλον, κύριε Βοζίντιε — Ἐλα Πκυλίνα μου, ἐτοιμάσου, ἡ ζυμαζα θὰ ἔλθῃ μετ' ὀλίγον.

Βοζίντιος

Ἄρκει κυρία! ἀρκεῖ. (Κατ' ἰδίαν) ν' ἀπορρίψῃ τὴν πρότασίν μου! ἡ κόρη τοῦ ἐμπόρου! Νὰ ἀρνηθῇ! Πρὶν δύσῃ ὁ ἥλιος, θὰ τὸ γνωρίζῃ ὅλη ἡ πόλις! — Θὰ κλεισθῶ εἰς τὸ μέγαρόν μου, θὰ ἐπιδοθῶ εἰς τὴν σπουδὴν τῆς φιλοσοφίας, καὶ θὰ γίνω μισογύνης. Νὰ ἀρνηθῶσι! Αὐταὶ πρέπει νὰ εἶνε τρελλαὶ — Κυρίαί, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σὰς χαιρετίσω. (Ἐξέρχεται)

Κυρία Δεσαπέλ

Πόσον τυλμηροί εἶν' αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι! Νομίζω Παυλίνα, ὅτι ἐφυλάξαμεν τὴν ἀξιοπρέπειάν μας. Κάθε κόρη, ὅσον ἀπειρος καὶ ἂν εἶνε, γνωρίζει πῶς πρέπει νὰ δεχθῇ μίαν πρότασιν, ἀπαιτεῖται ὅμως μεγάλη ἐπιτηδειότης διὰ νὰ ἀπορρίψῃ αὐτὴν μετὰ τῆς δεούσης εὐγενείας καὶ ὑπερηφανίας. Τὸ πειράγμα τοῦτο ἐσυνείθισον νὰ κάμνω εἰς τὸ σχολεῖον μετὰ τοῦ χοροδιδασκάλου.

(Εἰσέρχεται ὁ Δάμας.)

Δάμας

Καλ' ἡμέρα ἐξαδέλφη. Ἔτι κάμνεις Παυλίνα; Συνήλθες ἀπὸ τὸν τελευταῖον χρόν; Τόσοι θρίαμβοι πρέπει ἀληθῶς νὰ εἶνε κουραστικοί. Καὶ αὐτὸς ὁ Κάρολος ἐφαίνετο μελαγχολικός καὶ συχνά ἐστέναζε μετὰ τὴν ἀναχώρησίν σου· ἀλλ' ἴσως ἦτο ἀποτέλεσμα τοῦ δείπνου

Παυλίνα

"Ὅχι δὲ, καὶ ὁ Κάρολος!

Κυρία Δεσαπέλ

Ὁ Κάρολος; ἀπορῶ πῶς γίνεται λόγος· οὐδέποτε ἐσκέφθη περὶ αὐτοῦ ἡ θυγάτηρ μου.

Δάμας

Μπά! — διατὶ ὄχι; ὁ πατὴρ τοῦ πῶ ἀφῆκε σημαντικὴν περιουσίαν, ἡ δὲ καταγωγή του εἶνε ἀνωτέρα τῆς ἰδικῆς σας ἐξαδέλφη. Ἄλλ' ἴσως ἐποφθαλμιᾶτε τὸν κ. Βοζίντιον τοῦ ὁποῖου ὁ πατὴρ ἦτο μαρκήσιος πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως.

Παυλίνα

Τὸν κ. Βοζίντιον! Βλέπω ὅτι ὁ ἐξαδέλφος μας ἀγαπᾷ νὰ μᾶς πειράζῃ,

Κυρία Δεσαπέλ

Ἄφησέ τον Παυλίνα — Βλέπω ἐξαδέλφε ὅτι δὲν ἔχεις καμμίαν λεπτότητα, ἀπ' ἐναντίας παρατηρῶ ἔλλειψιν τινὰ ἀβρότητας εἰς ὅλας τὰς ἰδέας σου. Ὁ κ. Βοζίντιος γνωρίζει ἤδη ὅτι δὲν εἶνε κατάλληλος διὰ τὴν θυγατέρα μου.

Δάμας

Μπά! μπά! Σκοπεύετε, φαίνεται, νὰ δώσητε κανένα πρίγκιπα εἰς τὴν θυγατέρα σας,

Κυρία Δεσαπέλ

Μάλιστα, καὶ τί μὲ τοῦτο; — Πολλοὶ ξένοι πρίγκιπες.

Δάμας διακόπτων αὐτὴν

Ξένοι πρίγκιπες! ξένες κουταμέρες! Ἐντροπή εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν νὰ λέγῃς τοιαύτας ἀνοησίας.

Κυρία Δεσαπέλ

Εἶς τοιαύτην ἡλικίαν! Ἡ φράσις αὕτη οὐδέποτε λέγεται εἰς γυναῖκα πρὶν ἢ συμπληρώσῃ τὸ ἐξηκοστὸν ἔνατον ἔτος καὶ ἐννέα μῆνας τοῦ βίου της, καὶ τότε πάλιν ὑπὸ μόνου τοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας. (Εἰσέρχεται ὁ ὑπηρέτης)

Ὑπηρέτης

Ἡ ἄμαζα περιμένει.

Κυρία Δεσαπέλ

Ἐλα Παυλίνα, φόρεσε τὴ καπέλο σου — πράγματι ἔχεις ὕψος ἀριστοκρατικόν — δὲν ὁμοιάζεις ποσῶς τοῦ πατρὸς σου. (Περὶπαθῶς) Ἄ φιλάρεσκος! Ὅταν ἡ κόρη ἀρχίξῃ νὰ πειράζῃ εἶνε σημεῖον ἀλάνθαστον ὅτι βαδίζει εἰς τὰ ἔχνη τῆς μητρὸς της.

Παυλίνα

Ἵγίαινε, ἐξαδέλφε Δάμα, σοὶ εὐχομαὶ καλλιτέραν διάθεσιν (Ἐπιστρέφει καὶ λαμβάνουσα τὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης ἄνθη) Ποῖος νὰ μοὶ ἔστειλε τὰ ἄνθη ταῦτα; (Ἐξέρχονται ἡ Παυλίνα καὶ ἡ κυρία Δεσαπέλ)

Δάμας

Θὰ ἦτο λαμπρὰ κόρη ἂν δὲν τῆς εἶχε γυρίσει τὸ κεφάλι, καὶ φοβοῦμαι ὅτι εἶνε ἀδιόρθωτος τῶρα. Μὰ τὸν Θεὸν εἶμαι πολὺ εὐτυχῆς διότι ἔμεινα ἀγαμος. Ἄς λέγουν ὅσα θέλουν περὶ τῆς ἀφοσιώσεως τῆς γυναικὸς — ἡ πιστοτέρα ἀφοσίωσις ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἶνε γυναικὸς ἀγαπώσεως — τὸν ἑαυτὸν της.

ΣΚΗΝΗ Β΄

Τὸ ἐξωτερικὸν μικροῦ ἐξοχικοῦ ξενοδοχείου — ἐπιγραφή «Ὁ Χρυσὸς Λέων» ὀλίγας λεύγας ἀπέχον τῆς Λυῶν ἧτις φαίνεται πόρρωθεν

Βοζίντιος ὀπισθεν τῶν παρασκηνίων

Ναί, πότισε τὸν ἵππον, θὰ μείνωμεν ἐδῶ ὀλίγον.

(Εἰσέρχονται ὁ Βοζίντιος καὶ ὁ Κάρολος)

Κάρολος

Ναί, φίλτατε Βοζίντιε, ὑπεσχέθην νὰ διέλθω μίαν ἢ δύο ἡμέρας εἰς τὸ μέγαρόν σου — εἶμαι εἰς τὴν διάθεσίν σου — καὶ ἐν τούτοις σὲ βλέπω σκυθρωπὸν καὶ σιωπηρὸν ὡς βωδὸν παρακολουθεῖντα κηδείαν, ἢ ὡς ἀγγλὸν εἰς διασκέδασιν.

Βοζίντιος

Μὴ με παρεξηγήτης, φίλτατε Κάρολε — εἶμαι δυστυχῆς.

Κάρολος

Σὺ δυστυχῆς; — ὁ εὐθυμότερος, ὁ πλουσιώτερος, νέος τῆς Λυῶν;

Βοζίντιος

Ἀκριβῶς, ἔνεκα τούτου, εἶμαι δυστυχῆς. — Γνωρίζεις τὴν Παυλίναν, τὴν μονογενῆ θυγατέρα τοῦ πλουσίου ἐμπόρου Δεσαπέλ;

Κάρολος

Ἄν τὴν γνωρίζω; Καὶ τίς δὲν γνωρίζει τὴν ὡς Ἦραν ὑπερήφανον ταύτην Ἀφροδίταν;

Βοζίντιος

Εἶνε ὄχι μόνον ἀλαζών, ἀλλὰ καὶ πάντη ἀπειρόκαλος. (Ἐγειρόμενος) Γνωρίζεις, Κάρολε; ὅτι ἀπέριψε τὴν πρότασίν μου!

Κάρολος κατ' ἴδιαν

Ὅπως καὶ τὴν ἰδικήν μου. Αὐτὸ τοῦλάχιστον εἶνε παρήγορον. Ὅταν κἀνεὶς φάγη τὴν χειλόπητα, παρηγορεῖται ἀκούων ὅτι καὶ ἄλλοι τὴν ἔπαθαν. (Μεγαλοφώνως) Ἀπέριψε τὴν πρότασίν σου; καὶ διὰ τίνα λόγον;

Βοζίντιος

Δὲν ἤξεύρω, ἴσως διότι εἶμαι ἀπλοῦς πολίτης, τοῦ πατρός μου ἀπωλέσαντος ὡς ἤξεύρεις τὸν τίτλον τοῦ μαρκησίου. Τώρα δὲ, ὅτε δὲν ὑπάρχουν πλέον εὐγενεῖς ἐν Γαλλίᾳ, καὶ εἰμεθα ὅλοι ἴσοι, περιμένει φαίνεται μιλόρδον τινα ἄγγλον. Ἡ κόμητα γερμανόν, ὅστις ἀψηφῶν πάντα κίνδυνον, θὰ σπεύσῃ εἰς Λυὸν διὰ τὴν ζήτησιν τὴν χεῖρα τῆς θυγατρὸς τοῦ εὐτελοῦς τούτου. — Ναι, ἠρνήθη καὶ μετὰ περιφρονήσεως! Μὰ τὸν Θεόν, θὰ τὸ μετανοήσῃ πῦρσσω ἀπὸ ὀργῆν καὶ ἀγανάκτησιν. — Νὰ ἀπορίψῃ τὴν πρότασίν μου!

Κάρολος

Ἡούχασον φίλε μου — Θὰ σοὶ εἶπω μυστικόν τι. Ἀκριβῶς διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἀπέριψε καὶ τὴν ἰδικήν μου.

Βοζίντιος

Τὴν ἰδικήν σου! — τὸ πρᾶγμα εἶνε πολὺ διάφορον! — Ἀλλὰ δός μοι τὴν χεῖρά σου, Κάρολε· πρέπει νὰ εὕρωμεν τὸ μέσον νὰ ἐξευτελίσωμεν αὐτήν. — Μὰ τὸν Θεόν ἐπεθύμουν νὰ τὴν ἐβλεπον σύζυγον γελωτοποιοῦ τινος!

(Εἰσέρχεται ὁ ἰδιοκτῆτης μετὰ τῆς θυγατρὸς του)

Ἰδιοκτῆτης

Δούλος σας, πολίτα Βοζίντιε — δούλος σας κύριε. Ἴσως θὰ προγευματίσετε πρὶν ἀναχωρήσητε· ἔχομεν ἀρκετὰ φαγητά.

Βοζίντιος

Δὲν ἔχω ὄρεξιν.

Κάρολος

Οὐτ' ἐγὼ· ἐντούτοις δὲν εἶνε καλὸν νὰ ὀδοπορῇ τις μὲ κενὸν στόμαχον. Τί ἔχετε; (Ἐξετάζει τὸν κατάλογον τῶν φαγητῶν)

Φωναὶ ἔξωθεν

Ζήτησ' ὁ πρίγκιψ! Ζήτησ' ὁ πρίγκιψ!

Βοζίντιος

Ὁ πρίγκιψ! Ποῖος πρίγκιψ; ἐνόμιζον ὅτι δὲν ὑπάρχουν πλέον πρίγκιπες εἰς τὴν Γαλλίαν.

Ἰδιοκτῆτης

Ἄ, ἄ, τὰ παιδιὰ τὸν ὀνομάζουν πάντοτε πρίγκιπα. Ἐκέρδισε τὸ βραβεῖον εἰς τὴν σκοποβολήν, καὶ τὸν συνοδεύουν ἐν θριάμβῳ εἰς τὴν οἰκίαν.

Βοζίντιος

Καὶ ποῖος εἶνε αὐτὸς ὁ κύριος;

Ἰδιοκτῆτης

Ποῖος ἄλλος παρὰ τὸ καύχημα τοῦ χωρίου; ὁ Κλαύδιος Μελνότος; Βεβαίως θὰ ἠκούσατε περὶ αὐτοῦ;

Κάρολος ἐπιστρέφων τὸν κατάλογον

Δὲν εἶχα ποτὲ τὴν τιμὴν. — Σοῦπα, λαγῶς, σάλτσα, κοτόπουλο ψιτῶ, καὶ τίποτε ἄλλο.

Βοζίντιος

Ὁ υἱὸς τοῦ γέροντος κηπουροῦ Μελνότου;

Ἰδιοκτῆτης

Αὐτὸς, μάλιστα, ἓνα ἀξιοθαύμαστο παιδί.

Βοζίντιος

Διατί ἀξιοθαύμαστο; Μήπως διαφέρουν τὰ λάχανά σου ἀπὸ τῶν ἄλλων

Ἰδιοκτῆτης

Ἄ, αὐτὸς δὲν ἐργάζεται πλέον εἰς τὸ περιβόλι. Αὐτὸς εἶνε πνέμα.

Κάρολος

Τί εἶνε;

Ἰδιοκτῆτης

Πνέμα μονάχο! Ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος εἰμπορεῖ νὰ κάμῃ ὅ,τι θέλει, ἐκτὸς ὠρελίμων πρκαγμάτων· αὐτὸ σημαίνει πνέμα.

Βοζίντιος

Διήγειρες τὴν περιέργειάν μου· ἐξακλόουθει.

Ἰδιοκτῆτης

Τέσσαρα ἔτη ἀπέρασάν ἀφότου ἀπέθανεν ὁ γέρο Μελνότος ὁ ὁποῖος ἔφησεν ἀρκετὴν περιουσίαν εἰς τὸ παιδί του. Παρατηρήσαμεν τότε ὅλοι μεγάλην μεταβολὴν εἰς τὸν Κλαύδιον· ἤρχισε νὰ σπουδάζῃ Λατινικὰ, ἐπῆρε ἓνα καθηγητὴν τῆς Λυὸν ὁ ὁποῖος εἶχε τόσα πολλὰ εἰς τὸ κεφάλι του ὥστε ἐφόρετε μιὰ μεγάλη περούκα διὰ νὰ τὰ χωρῆσῃ. Ἐπῆρε δάσκαλον τῆς ξυφασίας, τοῦ χοροῦ καὶ τῆς μουσικῆς, ἐπειτα ἔμαθε καὶ ζωγραφικὴν. Τέλος ἔλεγαν, ὅτι ὁ νέος Κλαύδιος θὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ Παρίσι νὰ ἀποκατασταθῇ ὡς ζωγράφος. Στὰς ἀρχὰς τὰ παιδιὰ ἐγελοῦσαν μαζὶ του, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶνε πολὺ χεροδύναμος τὰ ἔμαθε πῶς πρέπει νὰ φέρονται, καὶ τώρα ὀρκίζονται ὅλα εἰς τὸ ὄνομά του. Ὅλα τὰ κορίτσια τοῦ χωρίου τρελλαίνονται γι' αὐτόν.

Βοζίντιος

Βεβαίως ὁ νέος οὗτος ἔχει μέλλον! — Καὶ διατί τὸν ὀνομάζουν πρίγκιπα;

Ἰδιοκτῆτης

Πρῶτον μὲν διότι εἶνε πάντοτε ἀρχηγὸς τῶν, δεῦτερον διότι εἶνε ὑπερῆ-

φανος, και φορεῖ πάντοτε κενούργια φορέματα, και τρίτον διατί ἔχει ἀέρα πρίγκιπος.

Βοζίντιος

Και ποῖος, ὑποθέτεις, νὰ ἐγύρισε τὸ κεφάλι τοῦ τρελλοῦ τούτου; Ἴσως ἢ Ἐπανάστασις;

Ἰδιοκτήτης

Ναι—ἡ ἐπανάστασις ἐκείνη ἢ ὅπακα μᾶς κάμνει ὄλους ἄνω κάτω, ἢ ἐπανάστασις τοῦ ἔρωτος.

Βοζίντιος

Πολὺ ῥωμαντικός νέος πρέπει νὰ εἶνε! — Και ποῖαν νοστιμεύεται;

Ἰδιοκτήτης

Ἄ! — Αὐτὸ εἶνε μυστικὸ, κύριοι.

Βοζίντιος

Βεβαιότατα!

Ἰδιοκτήτης

Ἦκουσα ἀπὸ τὴν μητέρα του, καλὴ γυναῖκα! ὅτι νοστιμεύεται, τίποτε ἕλιγώτερον, ἀπὸ τὴν ὠραίαν τῆς Λυών, τὴν Παυλίαν Δεσαπέλ.

Βοζίντιος και Κάρολος

Χὰ χά! — Λαμπρά!

Ἰδιοκτήτης

Μὴ γελᾶτε, εἶνε ἀλήθεια ὅπως σὰς βλέπω και με βλέπετε.

Βοζίντιος

Και τί τοῦ λέγει ἡ Ὁραία τῆς Λυών;

Ἰδιοκτήτης

Ὡ, οὔτε κατεδέχθη νὰ τὸν κυττάξῃ ποτὲ, μολονότι ὅταν ἦτο παιδί εἰργάζετο εἰς τὸ περιβόλι τοῦ πατρὸς τῆς.

Βοζίντιος

Εἶσαι βέβαιος;

Ἰδιοκτήτης

Ἡ μητέρα του λέγει, ὅτι ἡ Παυλίνα δὲν τὸν εἶδε ποτὲ κατὰ πρόσωπον.

Βοζίντιος σύρων τὸν Κάρολον κατ' ἴδιαν

Εὔρον τὸν τρόπον τῆς ἐκδικήσεως. — Ἰδοῦ, πρίγκιψ, διὰ τὴν ὑπερήφανον Παυλίαν. Μὲ ἔννοεῖς;

Κάρολος

Νὰ μὲ πάρῃ ὁ διάβολος ἂν ἔννοω τίποτε.

Βοζίντιος

Εἶνε ἀπλούστατον ἀνόητε! — Δὲν συμφωνεῖς, νὰ κάμωμεν τὸν κομψευμένον τοῦτον γελωτοποιὸν νὰ περάσῃ ὡς πρίγκιψ; — νὰ τὸ θανατώσωμεν γρή-

ματα, φορέματα, και ὅ,τι ἄλλο χρειάζεται; Νὰ τὸν κάμωμεν νὰ ζητήσῃ και νὰ νυμφευθῇ τὴν Παυλίαν. Δὲν θὰ ἦτο λαμπρόν;

Κάρολος

Ἄ! Οὐκ ἔστιν ἀλήθως! Ἄλλα πῶς θὰ ὑποστῶμεν τὰς ἀναγκαίας δαπάνας τῆς Α. Ὑψηλότητος;

Βοζίντιος

Μπᾶ! Χάριν τῆς ἐκδικήσεως πρέπει νὰ θυσιάσωμεν και περισσότερα τῶν χιλίων λουδοβικίων ὡς πρὸς τὰς μικρὰς δὲ δαπάνας τῆς Α. Ὑψηλότητος ὁ ὑπέρτης μου εἶνε πιστότατος και δύναται νὰ φροντίσῃ περὶ αὐτῶν. Ἄς σπεύσωμεν λοιπὸν νὰ ἴδωμεν αὐτόν, ἂν πράγματι εἶνε ὅπως μᾶς τὸν παρέστησαν.

Κάρολος

Εὐχαρίστως ἄλλα τὸ γεῦμα;

Βοζίντιος

Ἔχεις πάντοτε τὸν νοῦν σου εἰς τὸ γεῦμα! — Ἄκουσε, (ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ἰδιοκτήτην) Πόσον ἀπέχει ἡ καλύβη τοῦ νέου Μελνότου; Ἐπεθύμουν νὰ ἔβλεπον τὸν ἀξιοθαύμαστον τοῦτον νέον.

Ἰδιοκτήτης

Πάρτε κατ' εὐθείαν τὸν μικρὸν δρόμον, στρέψατε ἔπειτα εἰς τὸν μεγάλον, και θὰ ἴδῃτε τὴν καλύβην τῆς μητρὸς του.

Βοζίντιος

Ἀλήθεια; κατοικεῖ λοιπὸν μετὰ τῆς μητρὸς του; (Κατ' ἴδιαν) Δὲν πρέπει νὰ ἐμπιστευθῶμεν εἰς τὴν ἐχεμυθίαν τῆς γράϊας καλλίτερα νὰ στείλωμεν νὰ τὸν ζητήσωμεν. Πηγαίνω μῆσα νὰ τοῦ γράψω δύο λέξεις. — Ἐλα Κάρολε.

Κάρολος

Ναι, — Βοζίντιος Κάρολος και Σα, ἐργασταίχρηαι πριγκίπων χονδρικῶς και λιανικῶς. Εὐγενέστατον εἶδος ἐμπορίου. — Ἄλλα διατί τόσοσ σαβαρός;

Βοζίντιος

Σὺ σκέπτεσαι μόνον περὶ τοῦ ἀστείου, ἀλλ' ἐγὼ περὶ τῆς ἐκδικήσεως!

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς καλύβης τοῦ Μελνότου. Ἄνθη τοποθετημένα, ἐδῶ και ἐκεῖ κηθάρα ἐπὶ δουίνης τραπέζης, χαρτοφυλάκιον. Εἰκὼν ἐπὶ οὐκρίβαντος κεκαλυμμένη διὰ παραπετάσματος. Διάφορα ἔφη ἐπὶ ταῦ μαρμαροῦ τῆς Βασιᾶς. Τάσας πρὸς φιλόκαλον διευθέτησιν τῶν χονδροειδῶν ἐπίπλων κλίμαξ πρὸς τὰ δεξιὰ ἀγούσα εἰς τὴν ἄνω ὄραφην.

Φωναὶ ἔξωθεν

Ζήτη ὁ Κλαύδιος Μελνότος! Ζήτη ὁ πρίγκιψ!

Ἡ χήρα Μελρότου

Ἄκουσε! εἶνε τὸ ἀγαπητὸ μου παιδί· — εἶμαι βεβαία ὅτι ἐκέρδισε τὸ βραβεῖον καὶ τώρα πρέπει νὰ τοὺς περιποιηθῶμεν ὅλους.

Κλαύδιος ἀνοίγων τὴν θύραν

Ἦως! Δὲν ἔρχεσθε μέσα; Καλὰ, καλὰ, τότε θὰ διασκεδάσωμεν ἄλλοτε, ὑγιαίνετε, ὑγιαίνετε.

Φωναὶ

Ζήτη ὁ πρίγκιψ Κλαύδιος! Οὐρα!

(Εἰσέρχεται ὁ Κλαύδιος κρατῶν ὄπλον.)

Κλαύδιος

Χαῖρε, ἀγαπητὴ μητέρα, πρέπει νὰ μὲ συγχαρῆς, δὲν ἔχασα οὔτε μίαν βολήν. Δὲν εἶνε ὠρατὸν τὸ ὄπλον;

Χήρα

Χάμ! Καὶ ποῖα εἶνε ἡ ἀξία του Κλαύδιος;

Κλαύδιος

Ἄξια! Ποῖαν ἀξίαν ἔχει ἡ ταινία διὰ τὸν στρατῶτην; Ἀξίζει τὰ πάντα, ἢ δόξα εἶνε ἀνεκτίμητος.

Χήρα

Ἄφησε τὴν δόξαν εἰς τοὺς μεγάλους παιδί μου. Πληρόναι πολὺ ἀκριβῶς ὅποιος κτίζει σπίτιν ἐστὶν ἄμμοι! Ἦως, θὰ τελειώσουν αὐτὰ τέλος πάντων; Τί σὲ ὠφελοῦν τὰ Λατινικά, τὰ τραγοῦδια, ἡ κισσάρα, ἡ ξιφασκία, ὁ χορὸς καὶ ἡ ζωγραφικὴ; Ὅλα εἶνε πολὺ καλὰ ἀλλὰ τί ἐκέρδισες ἀπ' αὐτά;

Κλαύδιος

Πλοῦτον! πλοῦτον μητέρα. Πλοῦτον πνεύματος—πλοῦτον τῆς καρδίας—ὕψηλὰς ἰδέας—ὠρατὰ ὄνειρα—ἐλπίδες φήμης, καὶ τὴν φιλοδοξίαν νὰ καταστῶ ἀξίος τοῦ ἔρωτος τῆς Παυλίνης.

Χήρα

Ταλαίπωρε Κλαύδιε! Δὲν θὰ σκεφθῆ ποτὲ περὶ σοῦ ἡ νέα αὐτή.

Κλαύδιος

Σκέπτονται ποτὲ περὶ ἡμῶν τὰ ἄστρα; Καὶ ὅμως ἂν ὁ φυλακισμένος ἴδῃ τὸ φῶς αὐτῶν ἐντὸς τῆς φυλακῆς του, δύνασαι ποτὲ νὰ τὸν διατάξῃς νὰ στρέψῃ τὸ πρόσωπον ἀπὸ τὴν λάμπιν αὐτῶν; Ταιουτατρόπως κ' ἐγὼ ἀπὸ τὴν μικρὰν καύτην καὶ πενιχρὰν καλύβην ὑψῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν Παυλίαν καὶ λημονῶ τὰ δεσμά μου. (Βαδίζει πρὸς τὴν εἰκόνα καὶ σφύρει τὸ παραπέτασμα) Ἴδὲ τὴν εἰκόνα τῆς—τὴν ἐζωγράψισα ἐκ μνήμης. Ὡ πόσον τὴν ἀδικεῖ ὁ χάρτης! (Λαμβάνει τὸν χρωστῆρα καὶ εἶτα βίπτει αὐτὸν κατὰ γῆς) Δὲν θὰ γίνω ποτὲ ζωγράφος! Μίαν μόνην δύναμαι νὰ ζωγραφίσω, καὶ αὕτη εἶνε ὑπερτέρα πάσης τέχνης. Καλλίτερα νὰ ἐγενόμην στρατιῶτης—ἔχει ἀνάγκην στρατιωτῶν ἡ Γαλλία! — Ἀλλὰ ν' ἀφήσω τὸν ἀέρα τὸν ὅποιον ἀναπνεύει ἡ Παυλίνα! — Τί ὄρα εἶνε; — τόσον ἀργά; Ὅσον εἶπα ἔνα

μυστικὸν μητέρα. Γνωρίζεις ὅτι κατὰ τὰς τελευταίας ἐξ ἑβδομάδας ἔστειλον τακτικῶς καθ' ἑκάστην εἰς τὴν Παυλίαν τὰ σπανιώτερα ἄνθη; — Τὰ ἄνθη ταῦτα τὰ φορεῖ, τὰ εἶδα ἐπὶ τοῦ στήθου της. Καὶ τότε, ὦ τότε μοὶ ἐφάνη, ὅτι ἢ ἢ εὐκαιμένη ἀνέδιδεν ἠδυτάτην εὐωδίαν. Τώρα ἔγινα τολμηρότερος· ἐξέφρασα τὴν λατρείαν μου εἰς στίχους τοὺς ὁποίους τῇ ἔστειλα, καὶ τοὺς ὑπέγραψα διὰ τοῦ ὀνόματός μου. Ὁ ἀπεσταλμένος μου ἔπρεπε νὰ εἶν' ἐδῶ αὐτὴν τὴν ὥραν. Τῷ εἶπα νὰ περιμένῃ ἀπάντησιν.

Χήρα

Καὶ ποῖαν ἀπάντησιν περιμένεις νὰ λάβῃς Κλαύδιε;

Κλαύδιος

Ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἔστειλεν εἰς τὸν πτωχὸν τροβαδοῦρον ἢ βασιλίσσῃ τῆς Ναβάρρας. «Ἄφες με νὰ ἴδω τὸ Μαντεῖον ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἀγγέλλει » εἰς τὰ ἔθνη τὴν ὀριότητά μου!» Ὅσον με δεχθῆ. Ὅσον ἀκούσω τὴν φωνήν της — Ὅσον συναντήσω τὸ βλέμμα της — Ὅσον ἀναγνώσω ἐπὶ τῶν παρειῶν της τὰς γλυκεῖας ἐκαίνας σκέψεις αἰτίνας ἐκφορίζονται διὰ τοῦ ἐρυθρήματος. Τότε —τότε, ὦ τότε—ἴσως λησμονήσῃ ὅτι εἶμαι υἱὸς χωρικοῦ!

Χήρα

Νομίζεις ὅτι θὰ καταδεχθῆ ποτὲ νὰ σὲ ἀκούσῃ;

Κλαύδιος

Προβλέπω τὰ πάντα. Ὅσον με εἶπη ὅτι ἡ ἀξία εἶνε ἡ ἀληθῆς εὐγένεια. Ὡς ἐνθύμημα θὰ μοὶ δώσῃ μικρὸν τι δῶρον, ἄνθος, ἢ χειρίδα! — Ὡ παραφορά! Ὅσον καταταχθῶ εἰς τὸν στρατὸν τῆς δημοκρατίας. — Ὅσον προαχθῶ. Τὸ ὄνομά μου δὲν θὰ προαχθῆ πλέον τὸ ἐρυθρὸν ἐπὶ τῶν παρειῶν τῆς Καλλονῆς. Ἐπανελθὼν θὰ ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ τῇ εἶπω. «Ἴδὲ, ὅτι ὁ ἔρωσ ὄχι μόνον δὲν ταπεινώνει τὸν υπερήφανον, ἀλλ' ἀνυψοῖ καὶ τὸν ταπεινόν!» Ὡ πόσον ἡ καρδία μου πάλλει! Ὡ πόσον ἐνδοξοὶ τοῦ μέλλοντος προφήται εἶνε ἡ ἐλπίς καὶ ἡ νεότης!

(Ἀκούεται κρότος εἰς τὴν θύραν)

Χήρα

Ὅριστε.

Κλαύδιος

Καλῶς ἤλθες Γασπάρ. Ποῦ εἶνε ἡ ἐπιστολή; Διατί δὲν ἀπαντᾷς; (Ὁ Γασπάρ τῷ ἐγγχειρίζει γράμμα) Αὐτή; Αὐτή εἶνε ἡ ἰδική μου, ἐκεῖνη τὴν ὁποίαν σοὶ ἔδωκα. Διατί δὲν τὴν ἀφῆκες;

Γασπάρ

Ναί, τὴν ἀφῆκα.

Κλαύδιος

Μοὶ ἐπέστρεψαν τοὺς στίχους μου. Τίποτε ἄλλο!

Γασπάρ

Ὅσον υπερηφανευθῆς βεβαίως μανθάνων ποίας τιμῆς ἠξιώθη ὁ ἀπεσταλμένος

νος σου. Πρὸς χάριν σου, Κλαύδιε, υπέφερα ὅ,τι οὐδεὶς Γάλλος ἤθελεν ὑπαμείνῃ ἄνευ κατασχύνης.

Κλαύδιος

Καταισχύνῃς Γασπάρ! Καταισχύνῃς!

Γασπάρ

Ἐνεχείρισα τὴν ἐπιστολὴν σου εἰς τὸν θυρωρὸν, καὶ ἀπὸ ὑπηρέτου εἰς ὑπὴρῆτην ἔφθασεν εἰς τὰς χεῖρας ἐκείνης εἰς τὴν ὁποίαν ἐστέλλετο.

Κλαύδιος

Τὴν ἔλαβε; Εἶται βέβαιος; Αἶ, ἔπειτα;

Γασπάρ

Τὴν ἔλαβε, ἀλλὰ μοι ἐπιστρέφη μετὰ ραβδισμῶν. Ἀκούεις φίλτατε Κλαύδιε; Μετὰ ραβδισμῶν. Μὰ τί διάβολο, δούλοι εἴμεθα ἀκόμη ἡμεῖς οἱ δυστυχεῖς, χωρικοὶ καὶ μᾶς μεταχειρίζονται ὡς κτήνη;

Κλαύδιος

Ῥαβδισμούς; ὄχι, Γασπάρ, ἀδύνατον!

Γασπάρ

Ἄν δὲν ἤσθηνόμην τὸ αἶσχος τοῦ νὰ φέρω αὐτὰ, ἤθελον σοὶ δείξει καὶ τὰ σημεῖα. Ὁ ὑπηρέτης ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ἔριψε τὴν ἐπιστολὴν σου εἰς τὴν λάσπην εἶπεν ὅτι, ἡ κυρία καὶ ἡ μήτηρ τῆς το ἐθεώρησαν μεγάλην προσβολήν. Τὶ περιεῖχεν ἡ ἐπιστολή σου Κλαύδιε;

Κλαύδιος (Παρατηρῶν τὴν ἐπιστολὴν)

Ἐπιστολὴν τοιαύτην ἠδύνατο νὰ στείλῃ καὶ δούλος εἰς μίαν αὐτοκράτειραν. Οὐδεμία ἀπρεπὴς λέξις ἐν αὐτῇ.

Γασπάρ

Εἶπον ὅτι καὶ σὺ θὰ πάθῃς τὰ αὐτὰ ἂν ποτὲ περάσῃς ἀπὸ τὸν δρόμον ἐκεῖνον. Θὰ ἀνεχθῶμεν τὴν προσβολὴν ταύτην Κλαύδιε;

Κλαύδιος (Θλίβων τὴν χεῖρα τοῦ Γασπάρ)

Συγχώρησόν μοι. Τὸ σφάλμα εἶνε ἰδικόν μου, ἐγὼ εἶμαι ὁ αἴτιος τῆς προσβολῆς ταύτης. Δὲν θὰ τὸ λησμονήσω. Θὰ ἐκδικηθῶ τὴν ἀσπλαγγνον καὶ ἀλαζόναν ταύτην. Θὰ σὲ ἰκανοποιήσω Γασπάρ.

Γασπάρ

Ἐταράχθῃς Κλαύδιε· μὴ σκέπτεσαι περὶ ἐμοῦ. Χάριν σου εἶμαι πρόθυμος νὰ ὑποστῶ πάντα κίνδυνον. Ἄλλὰ ραβδισμούς! Δὲν με ἐρεθίζει τὸ κτύπημα Κλαύδιε, ἡ κατασχύνῃ.

Κλαύδιος

Εἰπέ μοι καθαρὰ, διὰ τί προσεβλήθησαν! Καὶ ποῖα ἡ προσβολή;

Γασπάρ

Δὲν ἔγραψες εἰς τὴν Παυλίαν Δεσαπέλ, τὴν θυγατέρα τοῦ πλουσίου ἐμπόρου;

Κλαύδιος

Ναί.

Γασπάρ

Δὲν εἶσαι χωρικός, υἱὸς κηπουροῦ; — Ἴδου ἡ προσβολή. Ποτὲ, ποτὲ μὴ λησμονήσῃς Κλαύδιε, τὴν εἰς πολίτην γάλλον γενομένην ταύτην προσβολήν (Ἐξέρχεται)

Χήρα

Πιστεύω ὅτι ἰατροῦθῃς τώρα Κλαύδιε.

Κλαύδιος (Ἐσχιζὼν τὴν ἐπιστολὴν)

Οὕτω θὰ ξεσχίσω καὶ τὴν εἰκόνα τῆς — Θὰ σταματήσω αὐτὴν εἰς τὸν δρόμον — Θὰ τὴν ὑβρίσω — Θὰ ραπίσω εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ φαύλου ὑπηρέτας τῆς — Ναί, ναί. — (Στρέφεται πρὸς τὴν χήραν) Εἰπέ μοι εἴμαι ἀσμορφος — κυρτός — εἰδεχθής;

Χήρα

Σύ!

Κλαύδιος

Εἴμαι ἀνανδρος — κλέπτης, ψεύστης;

Χήρα

Σύ!

Κλαύδιος

Κτήνος, βλάξ, κοῦφος, μύταιος;

Χήρα

Ὅχι, ὄχι.

Κλαύδιος

Τί εἶμαι λοιπόν — Χειρότερος ὄλων τούτων;

Εἴμαι ἀπλοῦς χωρικός! Τί κοινὸν μεταξὺ χωρικοῦ καὶ ἔρωτος...; Μάταιαι ἐπαναστάσεις, διὰ τί ἐπιδαφιλεύετα ὄλην σας τὴν θρηωδιάν ἐπὶ τῶν μεγάλων; Ὡ εἶθε ὄλοι ἡμεῖς οἱ ἐργάται καὶ χειρόνακτες ν' ἀπαλειφθῶμεν ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς, διὰ νὰ μάθωσιν οἱ ἀλαζόνες τί θὰ ἦτο ὁ κόσμος, ἄνευ ἡμῶν! (Ἐισέρχεται ὁ ὑπηρέτης ἐκ τοῦ ξενοδοχείου)

ὑπηρέτης

Ἐνα γράμμα διὰ τὸν πολίτην Μελνότον.

Κλαύδιος

Γράμμα! Ἴσως εἶνε ἰδικόν τῆς — ποῦ σὲ ἔστειλε;

ὑπηρέτης

Ὁ κύριος — Με συγχωρεῖτε, ὁ πολίτης Βοζίντιος ὁ ὅποιος θὰ γευματίσῃ εἰς τὸν «Χρυσὸν Λέοντα».

Κλαύδιος

Βοζίντιος! (ἀναγινώσκει)

«Νέε, Γνωρίζω τὸ μυστικόν σου—ἐράσαι νεάνιδος τάξεως ἀνωτέρας τῆς ἰδικῆς σου·
 « ἂν φανῆς γενναίος, εὐφυῆς καὶ ἐχέμυθος, θὰ κατορθώσω τὴν πραγμάτων, τοῦ δνει-
 « ρου σου· ὁ μόνος ἄρος ὃν σοὶ ζητῶ εἶνε νὰ ἀκολουθήσῃς καρτερικῶς τὸ σχέδιόν σου.
 « Ἄπαιτῶ νὰ ὀρκισθῆς ἐπισήμως ὅτι θὰ νυμφευθῆς ἐκείνην ἣν περιπαθῶς ἀγαπᾶς, καὶ
 « ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων θὰ ὀδηγήσῃς αὐτὴν εἰς τὸν οἶκόν σου. Δὲν ἀστεί-
 « ζομαι— Ἄν θέλῃς πλειοτέρας πληροφορίας μὴ χάσῃς αὐτὲ λεπτόν· ἀκολούθησον
 « τὸν κομιστὴν τοῦ παρόντος ὅστις θὰ σὲ ὀδηγήσῃ εἰς τὸν φίλον καὶ πάτρωνά σου
 « Ἀδόλφον Βοζίντιον.»

Κλαύδιος

Εἶνε δυνατόν; Μήπως τὰ πάθη μας εἶνε μάγισσαι στέλλουσαι ἡμῖν ἀ-
 γαθὰ ἢ κακοποιὰ πνεύματα; Θὰ ὑπάγω ἀμέσως.

Χήρα

Τί εἶνε Κλαύδιε;

Κλαύδιος

«Νὰ νυμφευθῆς ἐκείνην ἣν περιπαθῶς ἀγαπᾶς, νὰ ὀδηγήσῃς αὐτὴν εἰς
 « τὸν οἶκόν σου» — Ἔρωσ καὶ ἐκδίκησις! Τίς τῶν δύο εἶνε ἰσχυρότερος;
 (Παρατρεῖ τὴν εἰκόνα.) Μοὶ μειδιάς γλυκεία μορφή... πόσον μωρὸς εἶμαι· ἀγα-
 πῶ λοιπὸν αὐτὴν ἀκόμη; Ὅχι, τὴν ὀπτασίαν μόνον τοῦ μυθιστορήματός μου
 ἐλάτρευσα, διότι εἰς τὴν πραγματικότητά ἀπέδωκα περιφρόνησιν ἀντὶ περι-
 φρονήσεως. Ὑγίαινε μήτερ. Θὰ ἐπανέλθω ταχέως. Ὁ νοῦς μου ζαλιζέται—
 Ἡ γῆ στρέφεται (Παρατρεῖ καὶ πάλιν τὴν εἰκόνα) Ὅχι, δὲν εἶνε ἐμπαιγ-
 μός· δὲν ὀνειρεύομαι.

ΠΡΑΞΙΣ Β΄.

ΣΚΗΝΗ Α΄.

Ὁ κήπος τοῦ Κου Δεσαπέλ ἐν Λυών— Ὁ οἶκος φαίνεται εἰς τὸ βάθος
 τῆς σκηνῆς. (Εἰσέρχονται ὁ Βοζίντιος καὶ ὁ Κάρολος.)

Βοζίντιος

• Λοιπὸν, πῶς σοὶ φαίνεται τὸ σχέδιόν μου; Δὲν ἐπέτυχε θαυμασιῶς; Ἄφ'
 ἤς στιγμῆς ἐπαρουσίασα τὴν Α. Ὑψηλότητα, τὸν πρίγκιπα τοῦ Κόμου εἰς
 τὴν κομποροήμονα μητέρα, καὶ τὴν ὑπεροπτικὴν θυγατέρα, τὰ πάντα ἐτε-
 λείωσαν· ἤλθεν· εἶδε· κατέκτησε. — Μολονότι δὲ ὀλίγον παρήλθον ἡμέραι
 ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς του, οὐχ' ἤττον τῷ ὑπεσχέθησαν ἤδη καὶ τὴν χεῖρα τῆς
 Παυλίνας.

Κάρολος

Εὐτυχῶς ἀνήγγειλες εἰς αὐτοὺς ὅτι ὁ πρίγκιψ περιηγῆται incognito, διότι
 ἄλλως, δαπανῶν τόσον ἀφειδῶς τὰ χρήματά μας, διὰ νὰ κρατήσῃ φαίνε-
 ται τὴν θέσιν του, διέτρεχε τὸν κίνδυνον νὰ ἀνακαλυφθῇ ὑπὸ τοῦ Διευθυντη-
 ρίου, (τὸ ὅποιον δὲν ἀγαπᾶ πολὺ τοὺς πρίγκιπας.)

Βοζίντιος

Εἶνε τῷ ὄντι πολὺ παράδοξος, καὶ φοβοῦμαι ὅτι τὸ κάμνει ἐπίτηδες ὁ
 πανουργός. — Μόλα ταῦτα, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι περιποιεῖ τιμὴν εἰς
 τοὺς ὑπηκόους του, καὶ ὅτι κάμνει τὸ μέρος του πολὺ καλὰ, κρατῶν ἐπι-
 χαριτῶς τὴν ἀδαμάντινην ταμβακοθήκην μου καὶ φιλοκάλως φέρων τὰ νέα
 του ἐνδύματα.

Κάρολος

Καὶ τὸν ἀδαμάντινον δακτύλιόν μου. Ἄλλὰ, φρονεῖς, ὅτι θὰ ἐπιμείνῃ μέ-
 χρι τέλους; νομίζω ὅτι βλέπω ἤδη συμπτώματα ὑποχωρήσεως· δὲν θὰ δυ-
 νηθῇ νὰ κρατήσῃ τὴν θέσιν του ἂν ἡ συνείδησις ἀρχίσῃ νὰ τὸν τύπη.

Βοζίντιος

Τὸν δεσμεύει ὁ ὄρκος του! δὲν δύναται νὰ ὑποχωρήσῃ χωρὶς νὰ παραβῇ
 αὐτόν, καὶ οἱ μικροὶ οὗτοι ἄνθρωποι εἶνε πολὺ δυσειδαίμονες! Ἄλλὰ καὶ
 τώρα τρέμω μὴ ἀνακαλυφθῇ· φοβοῦμαι ὅτι ὁ ἄξεστος ἐκεῖνος συνταγματάρ-
 χης, ὁ ἐξάδελφος τῆς Κυρίας Δεσαπέλ, ἤρχισε νὰ τὸν ὑποπτεύῃ· πρέπει νὰ
 σπεύσωμεν νὰ τελειώσωμεν τὴν κωμωδίαν· ἔχω κατὰ νοῦν ἕνα σχέδιον διὰ
 τοῦ ὁποίου ὅλα τελειοῦν σήμερον.

Κάρολος

Σήμερον! Δυστυχῆς Παυλίνα· ταχέως θὰ διαλυθῇ τὸ ὄνειρόν της.

Βοζίντιος

Ὁ γάμος θὰ τελεσθῇ σήμερον· ἀπόψε δὲ κατὰ τὸν ὄρκον του, θὰ φέρῃ
 τὴν νύμφην εἰς τὸν «Χρυσὸν Λέοντα,» καὶ τότε πομπή, θεραπεία καὶ τί-
 τλοι, ἐξαφανίζονται διὰ μιᾶς· ἡ δὲ Αὐτῆς Ὑψηλότης, ἡ πριγκίπισσα θὰ
 ἴδῃ ὅτι ἠρνήθη τὸν υἱὸν τοῦ μαρκησίου διὰ νὰ συζευχθῇ τὸν υἱὸν τοῦ κη-
 πουροῦ! — Ὡ, ἄλλοτε μὲν προσφιλῆς, νῦν δὲ μισητὴ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ λησμο-
 νηθεῖσα Παυλίνα! Μέχρι τρυγός θὰ πῆς τὸ ποτήριον! — Θὰ μάθῃς τί ση-
 μαίνει ἐξευτελισμός!

(Εἰσέρχονται ἐκ τῆς οἰκίας ὁ Κλαύδιος ὡς πρίγκιψ τοῦ Κόμου ὀδηγῶν τὴν Παυλίαν.
 Ἡ κυρία Δεσαπέλ κρατοῦσα βιβλίον, καὶ ὁ συνταγματάρχης Δάμας. Ὁ Βοζίντιος
 καὶ ὁ Κάρολος χαίρειναι μετὰ σεβασμοῦ· ἡ Παυλίνα περιπατεῖ κατ' ἴδιον μετὰ
 τοῦ Κλαυδίου.)

Κυρία Δεσαπέλ

Καλημέρα κύριοι· τῇ ἀληθείᾳ ἐγέλασα τόσον πολὺ ὥστε δὲν ἀντέχω
 πλέον· εἶνε τόσον διασκεδαστικὸς ὁ φίλτατος πρίγκιψ. Ἔχει τόσον πνεῦμα!
 Φαίνεται ἀμέσως ὅτι διήλθε τὸν βίον του εἰς τὰς αὐλάς.

Δάμας

Καὶ τοῦ διάβολο ἐμαθες σὺ περὶ αὐτῶν ἐξαδέλφη; Σεῖς ἡ γυναῖκες κρί-
 νετε περὶ τῶν ἀνθρώπων ὡς καὶ περὶ τῶν βιβλίων— δὲν φροντίζετε ποτὲ
 περὶ τοῦ περιεχομένου, ἀρκεῖ νὰ ἦνε καλοδεμένο.

Κυρία Δεσαπέλ

Εἶσαι πολὺ χυδαῖος ἐξάδελφε, ὅπως διόλου χονδρός! Νομίζει τις ὅτι δὲν
 κατάγεται ἐκ τῆς οἰκογενείας μας. Μετὰ τοῦ; γάμους τῆς Παυλίνας θὰ δια-

κόψω πᾶσαν σχέσιν μετὰ σοῦ. Δὲν δύναμαι νὰ προστατεύω συγγενῇ ὁ ὁποῖος ἤμπορεῖ νὰ δυσφημίση τὸν μέλλοντα γαμβρὸν μου, πρίγκιπα τοῦ Κόμου.

Κλαύδιος προχωρῶν

Εἶνε ὡραιότατος ὁ κήπος κυρία, ποῖος τὸν ἐσχεδιάσαε;

Κυρία Δεσαπέλ

Ὁ κηπουρὸς μας Μελνότος ἐξοχώτατε, ἕνας τίμιος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἤξευρε τὴν θέσιν του. Δὲν δύναμαι ὅμως νὰ εἶπω τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ του — εἶνε ἕνας αὐθάδης νέος ὁ ὁποῖος — Χά! χά! ἔγραψεν ἐσχάτως κάτι ἐλεεινοῦς στίχους εἰς τὴν θυγατέρα μου.

Παυλίνα

Πόσον ἠθέλατε γελάσει ἂν τοὺς ἐβλέπετε πρίγκιψ! σεῖς ὁ ὁποῖος γράφετε τόσο ὡραίους στίχους!

Κλαύδιος

Πρέπει νὰ εἶνε ἀναιδέστατος ὁ Μελνότος οὗτος!

Δάμας

Εἶνε εὐμορφος;

Κυρία Δεσαπέλ

Δὲν εἶδα ποτέ μου τοιοῦτον κάθαρχμα, ἄσχημος καὶ πρόστυχος γελωτοποιὸς ἂν ἐνθυμοῦμαι καλῶς.

Δάμας

Καὶ ὅμως ὁ θυρωρὸς ἔλεγεν ὅτι ὁμοιάζει πολὺ μὲ τὴν Α. Ὑψηλότητα.

Κλαύδιος λαμβάνων ταμβάκον

Εἴθε πολὺ ὑποχρεωτικὸς.

Κυρία Δεσαπέλ

Πρὸς Θεοῦ ἐξάδελφε!... Ἐντροπή! Τοῦ πρίγκιπος ὁμοιάζει!

Παυλίνα

Τοῦ πρίγκιπος! τοῦ ὡραίου μας πρίγκιπος! Δὲν θὰ σοὶ ὁμιλήσω ποτέ πλέον ἐξάδελφε Δάμα.

Κλαύδιος κατ' ἴδιαν

Μὰ τὸν Θεόν, πολὺ εὐμορφάνει ἢ εὐγένεια! Δὲν ἐθαυμάσθη ποτέ ἡ ὡραιότης μου ἐφόσον ἤμην χωρικός. Φαντάζομαι τί θὰ ἤμην ὡς αὐτοκράτωρ ἀφοῦ εἶμαι τόσο ὡραῖος ὡς πρίγκιψ! (Μεγαλοφώνως) Κύριε Βοζίντιε, ἂν ἀγαπᾶτε (τῷ προσφέρει ταμβάκον)

Βοζίντιος

Εὐχαριστῶ ὑψηλότατε, δὲν ἔχω τοιαῦτα ἐλαττώματα.

Κλαύδιος

Ἄν ἦτο ἐλάττωμα βεβαιῶς θὰ τὸ εἶχατε κύριε Βοζίντιε.

Κυρία Δεσαπέλ

Ἄ πόσον αὐστηρὸς! καὶ πόσον εὐφυής!

Βοζίντιος κατ' ἴδιαν

Μπα τὸν αὐθαδέστατον!

Κυρία Δεσαπέλ

Τί λαμπρὰ ταμβακοθήκη!

Παυλίνα

Τί ὡραῖον δακτυλίδιον!

Κλαύδιος

Σὰς ἀρέσκει ἡ ταμβακοθήκη, — Μικρὸν πρᾶγμα — Ἐνδιαφέρον ἴσως ἕνεκα τῆς ἀναμνήσεως — Εἶνε δῶρον τοῦ Λουδοβίκου 14^{ου} εἰς τὴν προμήτορά μου Μεγάλην μου τιμὴν θὰ τὸ θεωρήσω ἂν δεχθῆτε αὐτήν, Κυρία.

Βοζίντιος (σύρων αὐτὸν ἐκ τοῦ φορέματος)

Πῶς! Τί διάβολο! τὴν ταμβακοθήκην μου — ἐτρελλάθης; Κοστίζει πεντακόσια λουδοβίκεια.

Κλαύδιος (Μὴ προσέχων εἰς τὸν Βοζίντιον, στρέφεται πρὸς τὴν Παυλίαν)

Σοὶ ἀρέσκει, τὸ δακτυλίδιον; Νέαν ἀληθῶς ἀπέκτησε λάμπιν ἀφότου ἔλαμψεν ἐπ' αὐτοῦ τὸ βλέμμα σου (Θέτει αὐτὸ ἐπὶ τοῦ δακτύλου τῆς) Ἀπὸ τοῦδε δὲ γλυκεῖα γόησσα θὰ εἶμαι ὁ Δοῦλος τοῦ δακτυλιδίου.

Κάρολος σύρων αὐτὸν

Στάσου, στάσου, — Τί κάμνεις; Τὴν κληρονομίαν τῆς θείας μου — Διαμάντι πρώτης ποιότητος. Θὰ σὲ κρεμάσουν ὡς ἀπατεῶνα.

Κλαύδιος προσποιούμενος ὅτι δὲν ἀκούει

Εἶνε τῷ ὄντι πολὺ περίεργον τὸ δακτυλίδιον τοῦτο· εἶνε αὐτὸ ἐκεῖνο διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ πάππος μου, Δόγης τῆς Βενετίας, ἐνυμφεύθη τὴν Ἀδριατικὴν. (Ἡ Κα Δεσαπέλ καὶ ἡ Παυλίνα ἐξετάζουσι τὸ δακτυλίδιον)

Κλαύδιος πρὸς τὸν Βοζίντιον καὶ Κάρολον

Ἐντροπή κύριοι! Οἱ πρίγκιπες πρέπει νὰ εἶνε γενναῖοι (Στρέφεται πρὸς τὸν Δάμαν ὅστις τὸν παρατηρεῖ μετὰ προσοχῆς) Οἱ καλοὶ οὔτοι φίλοι ἐνδιαφέρονται τόσο πολὺ περὶ ἐμοῦ, ὥστε φροντίζουσι περὶ τῆς περιουσίας μου ὡς καὶ περὶ τῆς ἰδικῆς των.

Βοζίντιος Κάρολος τεταραγμένοι

Ἄ! ἄ! Εὐφύεστατον!

(Φαίνονται δὲ ἐπιπλήττοντες χαμηλοφώνως καὶ διὰ χειρονομιῶν τὸν Κλαύδιον)

Δάμας

Τί εἶν' αὐτὰ τὰ ψιψί; Μὰ τὸν Θεὸν κάτι τρέχει ἐδῶ· νὰ μὲ πάρῃ ὁ διάβολος ἂν εἶνε Ἴταλός. Θὰ ἰδῆτε. Servitore umilissimo Eccellenza.

Κλαύδιος

Τί λέγει ὁ κύριος;

Δάμας

Godò di vedervi in buona salute.

Κλαύδιος

Πῶς; πῶς;

Δάμας

Fa bel tempo—che si dice di nuono?

Κλαύδιος

"Ε, λοιπόν τί εἶν' αὐτὰ τὰ ἀλαμπουρνέζικα κύριε;

Δάμας

"Ω! Ω! Εἶνε ἰταλικά ὕψηλότατε! Ὁ πρίγκιψ τοῦ Κόμου νὰ μὴ ἐννοῇ τὴν γλώσσαν του!

Κλαύδιος

"Ὅχι, ὅπως τὴν προφέρετε· οἶς βεβαίῳ ὅτι κανεὶς δὲν θὰ σὰς ἐννοήσῃ.

Κυρία Δεσαπέλ

"Α, ἐξάδελφε Δάμα, ποτὲ νὰ μὴ ἀναμιγνύεσαι εἰς ὅ,τι δὲν ἤξεύρεις.

Παυλίνα

Λοιπὸν καὶ ἰταλικά ἐξάδελφε Δάμα, δὲν τὸ ἤξευρα (Σκώπτει αὐτὸν διὰ χειρονομίας.)

Βολίντιος πρὸς τὸν Κάρολον

Εἶνε πολὺ εὐφυῆς ὁ διάβολος!

Κάρολος

Ναί, ἀλλὰ μὲ τὸ δακτυλίδιον μου. Κακόχρονον νᾶχη καὶ αὐτὸς καὶ ἡ εὐφυΐα του.

Δάμας

Νὰ μὲ περιπαίξῃ! — Νὰ περιπαίξῃ συνταγματάρχην τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ! Χωρὶς ἄλλο εἶνε ἀγύρτης. Θὰ ἰδῶ ἂν ἤξεύρῃ νὰ μονομαχῇ τόσον καλὰ ὅσον ἐννοεῖ καὶ τὰ ἰταλικά (πλησιάζει πρὸς αὐτόν) Κύριε εἶσαι ἀγύρτης! — Καταλαμβάνεις τί σημάζει τοῦτο!

Κλαύδιος

"Ὅχι, κύριε, δὲν ἐννοῶ ποτὲ ὕβρεις ἐνώπιον κυριῶν, ἀλλὰ θὰ χαρῶ πολὺ ἂν μετ' ὀλίγον δυνηθῶ νὰ λάβω—ἢ νὰ δώσω κανένα μάθημα.

Δάμας

Μένε ἤσυχος· θὰ εὕρω τὴν εὐκαιρίαν νὰ σὲ ἐκνοποιήσω.

Κυρία Δεσαπέλ

Ποῦ πηγαίνει ἐξάδελφε;

Δάμας

Νὰ διορθώσω τὰ ἰταλικά μου (Ἐξέρχεται.)

Βολίντιος πρὸς τὸν Κάρολον

Πρέπει νὰ τὸν καθησυχάσωμεν, διότι ἤρχισε νὰ τὸν ὑποπτεύῃ.

Κάρολος

Ναί — Ἀλλὰ τὸ δακτυλίδιον μου!

Βολίντιος

Καὶ ἡ ταμβακοθήκη μου! Πολὺ βαρεὶς φόρτος ἐπέβαλεν ἡ Α. Ὑψηλότης εἰς τοὺς ὑπηκόους της· πρέπει νὰ παύσωμεν πᾶσαν χορηγίαν καὶ νὰ ἐκθρονίσωμεν τὸν πρίγκιπα.

*Κάρολος*Τὸν πρίγκιπα! Αὐτὸς ἔπρεπε νὰ εἶνε διάδοχος τοῦ Κροίσου.
(Ἐξέρχονται ὁ Βολίντιος καὶ ὁ Κάρολος)*Κυρία Δεσαπέλ*

Θὰ λάβω τὸ θάρρος νὰ παρακαλέσω τὴν Α. Ὑψηλότητά νὰ συγχωρήσῃ τὴν ἀνυπόφορον βαναυσότητα τοῦ ἐξαδέλφου μου.

Παυλίνα

"Ω, ναί! Συγχωρήσατε τὸν τρόπον του χάριν τῆς καρδίας του.

Κλαύδιος

Καὶ χάριν τῆς ἐξαδέλφης του — "Α, κυρία, αὕτη εἶνε ἡ μόνη παρηγορία τῶν εὐγενῶν, — εἴμεθα τόσο βέβαιοι περὶ τῆς κοινωνικῆς μας θέσεως, ὥστε δὲν δεχόμεθα εὐκόλως προσβολάς. Ἄλλως τε δὲ ὁ Κύριος Δάμας ἀπέκτησαν ἤδη τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιεικείας τῶν φίλων, φανεὶς αἰείποτε ἀκαμπτος πρὸς τοὺς ἐχθρούς.

Παυλίνα

Εἶνε πράγματι ἄνδρετος ὅσον καὶ ἀπότομος. Ἐν διαστήματι δύο ἐτῶν προήχθη εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ συνταγματάρχου ἀπὸ ἀπλοῦ στρατιώτου.

Κλαύδιος

Ἐντὸς δύο ἐτῶν! Δύο ἐτῶν;

Κυρία Δεσαπέλ κατ' ἰδίαν

Δὲν μ' ἀρέσει νὰ μένουں τὰ κορίτσια μόνα μὲ τοὺς μνηστῆράς των, ἀλλὰ μὲ τὸν πρίγκιπα ἢ αὐστηρότης αὕτη θὰ ἐθεωρεῖτο ἄτοπος (ἀναχωρεῖ)

Κλαύδιος

Πρέπει νὰ ὑπερηφανεύεσθε διὰ τὴν συγγενείαν σας μετ' ἄνδρος ὀφείλοντος τὴν θέσιν του εἰς τὴν προσωπικὴν του ἀξίαν, — ὅχι εἰς τὴν καταγωγὴν του.

Παυλίνα

Ναί, ἀλλὰ...

Κλαύδιος

Ἀλλὰ τί, Παυλίνα!

Παυλίνα

Ἐπάρχει τι ἐνδοξον εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ τίτλου. Ὁ ἔχων προγόνους θεωρεῖται ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ παρελθόντος.

Κλαύδιος

Ναι, ἀλλ' ὡς πολλοὶ ἄλλοι εἶνε βωδὸς καὶ ἄριστος ἀντιπρόσωπος. "Α, Παυλίνα! "Οχι, εἰς τὸ παρελθὸν ἀλλ' εἰς τὸ μέλλον ἀποβλέπει ἡ ἀληθὴς εὐγένεια, κληρονομοῦσα τὴν δοξάν αὐτῆς καὶ εὐκλειαν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς.

Παυλίνα

Ἐπειδὴ γνωρίζεις ὅτι στεροῦμαι προγόνων εὐκλεῶν λέγεις ταῦτα πρὸς χάριν μου· ἀλλὰ, σὺ, πρίγκιψ πρέπει νὰ καυχᾶσαι διὰ τὴν ἐπιφανῆ καταγωγὴν σου.

Κλαύδιος

"Οχι, ὄχι! Οὐδέποτε θὰ ἠναιχόμην καὶ ὁ εὐγενέστερος ἂν ἦμην τῶν πρίγκιπων νὰ γίνω ὑπότροφος νεκρῶν. Τιμῶ τὸ γένος καὶ τὴν προγονικὴν εὐκλειάν ὅταν ταῦτα χρησιμεύσιν ὡς τίτλοι προαγωγῆς καὶ εὐγενεῶς ἀμίλλης, ἀλλ' ὄχι ὡς πιστοποιητικὰ κτηνώδους ἀργίας. Τιμῶ καὶ σέβομαι τὰς δάφνας αἱ ὁποῖαι καλύπτουσι τοὺς τάφους τῶν πατέρων μας· — ζηλωτῆς δὲ τῆς τύχης αὐτῶν ἐπιθυμῶ ὅπως καὶ τὰ ὅσα μου ταφῶσιν ὑπὸ τὸ ὑπ' ἑμοῦ φυτευθὲν ἀειθαλὲς ἐκεῖνο δένδρον! "Ω φιλάττη! ἂν ἠδύνασο νὰ ἴδῃς διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μου!

Παυλίνα

Δὲν δύναμαι νὰ περιστείλω τὴν ὑπερηφάνειάν μου ὅταν στρέψω τὸ βλέμμα πρὸς σέ καὶ σκεφθῶ ὅτι με ἀγαπᾶς. Εἶπέ μου πάλιν, φίλτατε πρίγκιψ, περὶ τοῦ παρὰ τὴν λίμνην τοῦ Κόμου μεγάρου σου, μοὶ εἶνε τόσον εὐχάριστον ν' ἀκούω περὶ τοῦ πλοῦτου καὶ τοῦ μεγαλείου σου, ἀφ' οὗ ὠρκίσθης ὅτι ὅλα θὰ εἶνε ἔργμα ἄνευ τῆς Παυλίνας· περιέγραφε δὲ ταῦτα με λεπτὴν εἰρωνείαν καὶ εὐγενῆ οὕτως εἶπεν περιφρόνησιν, ὡσάν νὰ σέ ἔκαμε ἡ συνήθεια νὰ καταφρανῆς τὸ μεγαλεῖον.

Κλαύδιος

Ἴδου φιλάττη τίνι τρόπῳ θὰ ζωγραφίσω τὸν οἶκον εἰς τὸν ὁποῖον θὰ σέ ὠδήγουν ἂν αἱ εὐχαὶ τοῦ ἔρωτος ἤθελόν ποτε ἐκπληρῶθῃ. "Ακουσον.

«Μακρὰν τοῦ θορυβώδους κόσμου ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοιλάδος ἐκείνης ἦν περιβάλλουσιν οἱ λόφοι τῶν Ἄλπεων καὶ παρὰ τὰς ὄχθας τῆς μαγευτικῆς καὶ καταφύτου λίμνης τοῦ Κόμου ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀντανάκλαται αἴθριος καὶ ἀνέφελός οὐρανός — οὕτω δὲ ἀνέφελον σοὶ εὐχομαι τὴν τύχην.

Παυλίνα

Ἄγαπητέ μοι πρίγκιψ!

Κλαύδιος

Ἐκεῖ λοιπὸν μακρὰν ὄλου τοῦ κόσμου ἐν μέσῳ χλοερῶν δασῶν θὰ ἀνεγείρω ἀνάκτορον λευκὸν ὑψοῦμενον ἐν μέσῳ θέρους αἰωνίου. Ἐκεῖ ἐντὸς λαμπρῶν ἀνθῶνων πτηνὰ μυρία ἐναρμονίως κελαιοῦντα θὰ προφέρουν τὸ ὄνομά σου! Καθήμενοι δὲ μόνον ὑπὸ πυκνὰς σκιὰς θ' ἀπορῶμεν δικαίως πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ποτὲ δυστυχία ἐπὶ τῆς γῆς, ἐφόσον ἡ νεότης ἀκμάζει, ἐρῶσον ὁ ἔρωσ ὑφίσταται. Θὰ ἐκλέγωμεν τοὺς φίλους μας μεταξὺ τῶν ἐραστῶν, ἀλλ' ἡμεῖς πάντοτε θὰ ἔχωμεν ἐν τῷ ἔρωτι τὰ πωρεῖα· βιβλία μόνον ὅσα ἔρωτος ἀφηγοῦνται θ' ἀναγινώσκωμεν, καὶ θὰ μειδιῶμεν, βλέποντες ὅτι τὸ

ὄν ἐκφράζει ἀτελῶς τὴν ποίησιν ἐκείνην τῶν καρδιῶν ἡμῶν, ἡ δύναμις τοῦ λόγου. "Οταν ἡ νύξ ἐπέλθῃ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σιγηλοῦ οὐρανοῦ θὰ βλέπωμεν τὰ ἄστρα, καὶ ἐκεῖ μεταξὺ πάντων θὰ προσπαθῶμεν νὰ μαντεύσωμεν ποῦ ἡ τύχη θέλει τάξει τὴν μέλλουσαν ἡμῶν κατοικίαν, ὅταν ποτὲ καταστῇ ἀθάνατος ὁ ἔρωσ ἡμῶν. Ἐκ τῶν ἀλαβαστρίνων λαμπτήρων φῶς εὐώδες θὰ διαχέηται, πυκνὴ δὲ καὶ βαρεῖα θὰ ἦν ἡ ἀτμόσφαιρα ἀπὸ τῶν ἀρωμάτων τῶν ποστοκαλλεῶν, καὶ γλυκεῖς θ' ἀντηχῶσιν οἱ φθόγγοι τοῦ αὐλοῦ, καὶ θ' ἀντηχῆ μακρὰν γλυκὴς ὁ ψίθυρος τοῦ βύκκος ἀνὰ μέσον τῶν βόδων ἀνὰ μέσον τῶν ἀνθρώπων! — Σοὶ ἀρέσκει ἡ εἰκὼν;

Παυλίνα

"Ω, ὡς ἡ μέλισσα ἐπὶ τοῦ ἀνθοῦ οὕτω καὶ ἐγὼ προσκολλῶμαι ἐπὶ τοῦ μέλιτος τῆς μελιρρότου σου γλώσσης. "Ω πόσον εἶμαι εὐτυχής! Ἴσως εἶνε παρὰ φέρους ὁ ἔρωσ μου, ἀλλὰ τίς δὲν θὰ σέ ἠγάπα ὡς ἡ Παυλίνα;

Κλαύδιος μετὰ πικρίας

("Α, ὑποκρίτρια!) Τὴν πρίγκιπα ἀγαπᾶς, ὄχι τὸν ἄνδρα· ἐὰν ἀντὶ πολυτελείας καὶ πλοῦτου καὶ τιμῶν, ἐζωγραφίζον πενίαν, κόπους, καὶ φροντίδας, δὲν θὰ εὕρισκες μέλι ἐπὶ τῆς γλώσσης μου· ὁ ἔρωσ οὗτος δὲν εἶνε ἔρωσ, Παυλίνα!

Παυλίνα

Μὲ ἀδικεῖς, σκληρὴ πρίγκιψ! Εἶνε ἀληθὲς ὅτι κατ' ἀρχάς, κολακιστῶν τὴν ὑπερηφάνειάν μου ἠδυνήθης νὰ με κατακτήσης· ἀλλὰ τώρα, — "Ω! πιστευσάν με, — καὶ τὴν ἰσχύν σου ἔβλεπον ἂν ἔχανεσ, καὶ ὁ υἱὸς ἀδόμη ἂν ἦσο...

Κλαύδιος

Τοῦ πτωχοῦ ἐκείνου κηπουροῦ ὁ ὁποῖος ἐτόλμησε νὰ ὑψώσῃ πρὸς σέ τοὺς ὀφθαλμούς;

Παυλίνα

Ναι, καὶ αὐτὸς ἀκόμη. Νομίζω μάλιστα ὅτι θὰ μοὶ ἦσο προσφιλέστερος, διότι θὰ προσεπάθουν ν' ἀποδείξω πόσον εὐλικρινὴς εἶνε τῆς γυναικὸς ὁ ἔρωσ! Ὁμοιάζομεν πρὸς τὰ ἔντομα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα συλλαμβάνονται ὑπὸ τῆς ἀσθενοῦς λάμπρας τῆς φλογός. Ἄλλ' ὅταν ἄπαξ αἱ πτέρυγες ἡμῶν καθῶσι, οὐδ' ὁ φεινότερος ἀστὴρ δύναται πλέον νὰ μᾶς ἐλκύσῃ καὶ μέχρι θανάτου προσκολλώμεθα εἰς τὴν ὀλεθρίαν πυρᾶν!

Κλαύδιος

"Ἀγγελε! (Κατ' ἴδιαν.) "Ω! συνείδησις! συνείδησις! "Οχι τοιαύτην διαγωγὴν, ἀδύνατον! — Ὁ ἔρωσ τῆς κατέστη δι' ἐμὰ ὀδυνηρότερος τοῦ μίσους τῆς. Θὰ εὕρω ἀμέσως τὸν Βοζίντιον. Καὶ — "Α! Ἴδου αὐτὸς (Μεγαλοφώνως) "Ἄφες με διὰ μίαν στιγμὴν φιλάττη μου. Πρέπει νὰ ὁμιλήσω μετὰ τῶν κυρίων τούτων — Θὰ ἔλθω — Θὰ ἔλθω ἀμέσως.

Παυλίνα

Μὴ βραδύνης πολὺ. (Ἐξέρχεται.)

(Εἰσέρχονται ὁ Βοζίντιος καὶ ὁ Κάρολος)

Κλαύδιος

Ἄπαλλάξετέ με ἀπὸ τὸν ὄρκον μου — Δὲν θέλω νὰ τὴν νυμφευθῶ.

Βοζίντιος

Τότε εἶσαι ἐπίορκος.

Κλαύδιος

Ὅχι, δὲν εἶχον τὰς αἰσθήσεις μου ὅταν ὠρκίσθην νὰ τὴν νυμφευθῶ! Ἡ περιφρόνησίς της, τὸ πάθος μου, ἡ ὀργή μου, μὲ εἶχον καταστήσει τυφλὸν πρὸς ὅλα καὶ ἀναίσθητον! Ἀπόδατέ μοι τὴν πενίαν καὶ τὴν τιμὴν μου!

Βοζίντιος

Εἶνε πολὺ ἀργὰ, πρέπει νὰ τὴν συζευχθῆς καὶ σήμερον μάλιστα. Ἐπενόησα ἓνα μῦθον ὁ ὅποιος θὰ διαδοθῆ παντοῦ. Ὁ Δάμας οὗτος σὲ ὑποπτεύει, — Ὅθ' ἔβη εἰς ἐνέργειαν τὴν ἀτυνομίαν. — Ὅθ' ἀνακαλυφθῆς — Ἡ Παυλίνα θὰ σε περιφρονήσῃ, θὰ σε ἀποστραφῆ — Σὺ δὲ θὰ φυλακισθῆς ὡς ἀπατεῶν.

Κλαύδιος

Μισαρέ!

Βοζίντιος

Κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκδικήσεώς της (καὶ γνωρίζεις μέχρι τίνος σημείου δύναται νὰ φθάσῃ), καὶ τῆς κατασχύνης τῶν γονέων της, θὰ ἐνδώσῃ νὰ νυμφευθῆ τὸν πρῶτον παρουσιαζόμενον ἐνώπιόν της — Ἴσως δὲ καὶ τὸν ταπεινὸν δαυλὸν σας.

Κλαύδιος

Σέ! Ποτέ θὰ ἦτο φοβερώτερον — Διότι εἶσαι ἀνηλεής! Ὅθ' τὴν νυμφευθῶ — Ὅθ' κερτήσω τὸν ὄρκον μου. Τελείωσε λοιπὸν τὸ μισαρὸν σχέδιον τὸ ὅποιον μηχανάσαι. Τελείωσε διότι ἄλλως ἢ θὰ σὲ φονεύσω ἢ θὰ φονευθῶ.

Κάρολος

Τί τίγρις! Πολὺ ἄγριος πρίγκιψ' αὐτὸς ἔπρεπε νὰ ἦνε Σατραπῆς.

Βοζίντιος

Ἄρκει — Ἐτοιμάσθητε, πρέπει νὰ σπεύσωμεν (Ἐξέρχεται ὁ Βοζίντιος καὶ ὁ Κάρολος.) (Εἰσέρχεται ὁ Δάμας κρατῶν δύο ξίφη.)

Δάμας

Λοιπὸν, κύριε, δὲν ἔχεις τώρα τὴν πρόφασιν τῶν κυριῶν. Σοὶ ἔφερα ἐν ζεύγος λεξικῶν διὰ νὰ ἴδω ἂν ἡ Ὑψηλότης σου θὰ δυνηθῆ νὰ εὕρῃ τὴν σημασίαν τῆς Λατινικῆς λέξεως *bilbo*.

Κλαύδιος

Ἄφες με ἤτυχον κύριε δὲν ἔχω διαθέσιν δι' ἀστεϊότητος.

Δάμας

Βλέπω ὅτι κάτι καταλαμβάνεις ἀπὸ γραμματικὴν κλίνεις εὐκόλως τὸ οὐσιαστικὸν ὄνομα «σπαθί!» ἀλλὰ δὲν ἄρκει τοῦτο, πρέπει νὰ λάβῃς καὶ κανένα τεχνολογικὸν μάθημα.

Κλαύδιος

Εἶσαι μωρός.

Δάμας

Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ υἱοὶ ὁμοιάζουσι τὴν μητέρα των, ἐκεῖνος δὲ ὁ ὅποιος μὲ ὀνομάζει μωρὸν ὑβρίζει τὴν μητέρα μου· δὲν ὑπάρχει ἄλλη διέξοδος, — ἢ θὰ μονομαχήσῃς, ἦ.

Κλαύδιος

Ἄρκει, ἄρκει! Λάβε θέσιν.

(Μονομαχοῦν, ὁ Δάμας ἀφοπλίζεται. Ὁ Κλαύδιος λαμβάνει τὸ ξίφος του καὶ τοῦ τὸ ἐπιστρέφει λέγων)

Δικαίᾳ τιμωρία διὰ γενναῖον στρατιώτην στεροῦντα τὴν πατρίδα τοῦ ἀποκλειστικοῦ δικαιώματός της ἐπὶ τῆς ἀνδρίας καὶ τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

Δάμας

Μονομαχεῖς λαμπρὰ κύριε· πρέπει νὰ εἶσαι ἔντιμος ἄνθρωπος. Δὲν μὲ μέλει ποσῶς ἂν εἶσαι πρίγκιψ' ἀλλ' ὅστις κρατεῖ τὸ ξίφος ὡς σὺ πρέπει νὰ εἶναι εὐγενής.

Κλαύδιος κατ' ἴδιον

Εὐγενής! Ναι, ἦμην εὐγενής πρὶν γίνω συνωμότης· διότι οἱ τίμιοι εἶνε οἱ εὐγενεῖς τῆς φύσεως! Μὲ εἶπαν, συνταγματάρχα, ὅτι προήχθης εἰς τὸν βαθμὸν τοῦτον ἀπὸ ἀπλοῦ στρατιώτου.

Δάμας

Ναι.

Κλαύδιος

Ἐν διαστήματι δύο ἐτῶν.

Δάμας

Ἀληθές, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶνε θαῦμα διὰ τὸν σημερινὸν στρατὸν μας. Ὁ ἀρχαιότερος τῶν ἐν ὑπηρεσίᾳ στρατηγῶν εἶνε τριάκοντα δύο ἐτῶν, ἔχομεν δὲ τινὰς εἴκοσι δύο μόνον ἐτῶν!

Κλαύδιος

Εἴκοσι δύο ἐτῶν!

Δάμας

Ναι, σήμερον εἰς τὸν Γαλλικὸν στρατὸν ἡ προαγωγή δὲν εἶνε πλέον ζήτημα χρημάτων. Εἴμεθα ὅλοι ἥρωες διότι ὅλοι δυνάμεθα νὰ γίνωμεν στρατηγοί. Ἐλπίζοντες ὅλοι εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς δάφνης δὲν φοβούμεθα τὸν θάνατον.

Κλαύδιος

Στρατηγὸς εἴκοσι δύο ἐτῶν! (στρέφεται πρὸς τὸν Δάμαν) Δύναμαι συνταγματάρχα νὰ σοὶ ζητήσω μίαν χάριν;

Δάμας

Εἴμαι προθυμότερος νὰ σὲ ὑπηρετήσω. Εἶνε παράδοξον πόσον ἀγαπῶ ἐκεῖνον μετὰ τοῦ ὁποίου μονομαχῶ. (κρύπτει τὰ ξίφη)

(Εἰσέρχονται ἡ Κυρία Δεσαπέλ καὶ ὁ Βοζίντιος)

Κυρία Δεσαπέλ

Τί ἀκούω πρίγκιψ! Ὅθ' ἀνχωρήσῃς; Ὅθ' μὰς ἀφήσῃς!

Κλαύδιος

Ἐγώ!

Βοζίντιος

Ναί, πρίγκιψ' ἀνάγνωσον τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἣν πρὸ ὀλίγου ἔλαβον ἐκ Παρισίων παρὰ τινος φίλου μου, μέλους τοῦ Διευθυντηρίου· σὲ ὑποπτεύουσιν ὡς συνωμότην κατὰ τῆς Δημοκρατίας· δυσπιστοῦσι πολὺ εἰς τοὺς πρίγκιπας, ἡ δὲ οἰκογένειά σου ἐργάζεται ὑπὲρ τῶν Αὐστριακῶν. Γνωρίζει ὁ φίλος μου ὅτι εἰσήγαγον τὴν Ὑψηλότητά σου εἰς Λυὼν καὶ μοι γράφει ὅτι πρέπει νὰ ἐγκαταλείψῃς τὴν πόλιν αὐθωρεῖ, διότι κινδυνεύεις νὰ συλληφθῆς, — νὰ φυλακισθῆς καὶ ἕως νὰ κατατομηθῆς. Μὴ χάσῃς στιγμὴν πρίγκιψ. Σπεύσον εἰς Μασσαλίαν ὁπόθεν δύνασαι νὰ μεταβῆς εἰς Λιβόρνον.

Κυρία Δεσαπέλ

Καὶ τί θὰ γίνῃ ἡ Παυλίνα; Δὲν θὰ γίνῃ τέλος πάντων μήτηρ πριγκιπίσσης;
(Εἰσέρχεται ἡ Παυλίνα καὶ ὁ Κύριος Δεσαπέλ)

Παυλίνα ῥιπτομένη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Κλαυδίου

Θὰ μὰ ἀφήσῃς! Θὰ ἀφήσῃς τὴν Παυλίαν!

Βοζίντιος

Οὐτε στιγμὴν δὲν πρέπει νὰ χάνῃ.

Κύριος Δεσαπέλ

Θὰ ὑπάγω νὰ ἐρωτήσω τὰς ἀρχάς.

Βοζίντιος

Τότε τετέλεσται, διότι ἔταν αἱ ἀρχαὶ μάθωσιν ὅτι εἶνε ὑποπτος· θὰ διατάξωσι τὴν σύλληψίν του.

Κυρία Δεσαπέλ

Ὡστε δὲν θὰ γίνῃ μήτηρ πριγκιπίσσης!

Βοζίντιος

Διατί ὄχι; Ἴδου τί πρέπει νὰ κάμωμεν· νὰ ζητήσωμεν ἕνα ἱερέα — νὰ γίνῃ ἀμέσως ὁ γάμος, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ πρίγκιψ νὰ ὀδηγήσῃ τὴν κόμην εἰς τὸν οἶκόν του.

Κλαύδιος

Ἄδύνατον. (κατ' ἴδιον) Αἰσχρό.

Κυρία Δεσαπέλ

Ἦώς νὰ χάσω τὸ παιδί μου;

Βοζίντιος

Ἄλλὰ θὰ κερδίσῃς τὸν πρίγκιπα.

Κυρία Δεσαπέλ

Ἐχετε δίκαιον κύριε Βοζίντιε, εἶθε πολὺ καλὸς· δὲν πρέπει νὰ εἴμεθα ἐγωῖσται, βλέπετε ὅτι κινδυνεύει ἡ εὐτυχία τῆς θυγατρὸς μου. Θὰ ἀναχωρήσῃ λοιπὸν μὲ ἀμαξίαν μὲ ἐξ ἄλογα.

Παυλίνα

Ἐδῶ εἶσαι ἀκόμη φίλτατέ μου. — Δὲν δύναμαι νὰ χωρισθῶ ἀπὸ σοῦ. — Ἡ καρδία μου θὰ συντριβῇ.

Κλαύδιος

Συναιεῖς εἰς τὸν ἐσπευσμένον τοῦτον γάμον μεθ' ἑνὸς ἐξορίστου, ἑνὸς πρόσφυγος;

Παυλίνα

Καὶ τίς ἄλλος ἐκτὸς τῆς Παυλίνας ὀφείλει νὰ συμμετάσχῃ τῶν κινδύνων σου;

Κλαύδιος

Ἐποῖα παραζάλη! εἶθε ἡ γῆ νὰ μὲ κατέπιε.

Κύριος Δεσαπέλ

Πολὺ καλὰ, πολὺ καλὰ! Λοιπὸν τὸ συμβόλαιον — Καὶ τὴν προῖκα τῆς θυγατρὸς μου.

Κλαύδιος

Προῖκα — Δὲν εἶμι τόσον ποταπός· οὔτε λεπτόν.

Βοζίντιος πρὸς τὴν Κυρίαν

Πολὺ εὐγενής· ἀληθῶς ὁ σύζυγός σας εἶνε πᾶρα πολὺ ἐμπορικὸν πνεῦμα. Κύριε Δεσαπέλ, ἠκούσατε τὴν Ὑψηλότητά του· δυνάμεθα καὶ δι' ἐπιτροπείας νὰ συντάξωμεν τὸ συμβόλαιον ὅπως συνηθίζεται εἰς τὴν ἀνωτέραν τάξιν.

Κύριος Δεσαπέλ

Ἄλλὰ...

Κυρία Δεσαπέλ

Σιώπα μὴν ἐκτίθεσαι.

Βοζίντιος

Θὰ φέρω ἀμέσως τὸν ἱερέα· ἐτοιμάσθητε, ἡ ἀμαξία θὰ περιμένῃ πρὶν ἢ τελειώσῃ ἡ τελετὴ τοῦ γάμου.

Κυρία Δεσαπέλ

Ἄμαξά μὲ ἐξ ἄλογα. Εἶθε πολὺ καλὸς νὰ μὴ μνησικακῆτε διὰ τὴν ἀρνησίαν τῆς Παυλίνας· ἀλλὰ βλέπετε, πρίγκιψ. . . .

Βοζίντιος

Καὶ τοιοῦτος πρίγκιψ! Σὰς βεβαιῶ κυρία ὅτι δὲν μνησικακῶ διὰ τὴν εὐτυχίαν τόσον ἐπιφανοῦς ἀντεραστοῦ. (Κατ' ἴδιον) Τώρα θὰ τοὺς ἀκολουθήσω εἰς τὸ χωρίον, θὰ ἀπολαύσω τὸν θρίαμβόν μου, καὶ αὖριον κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς κατασχύνης καὶ τῆς λύπης, θὰ προτιμήσῃς, ὦ ὑπερήφανος κόρη, τὸν βραχίονά μου ἀπὸ τὸν τοῦ υἱοῦ τοῦ κηπουροῦ. (Ἐξέρχεται)

Κυρία Δεσαπέλ

Δύσατε κύριε Δεσαπέλ τὸν βραχίονα εἰς τὴν μέλλουσαν πριγκιπίσσαν.

Κύριος Δεσαπέλ

Δὲν μὲ ἀρέσουν τόσον βιαστικαὶ ἐπιχειρήσεις. Δὲν ἔχει τοιαύτην συνήθειαν τὸ κατὰσταμα Δεσαπέλ καὶ Σα.

Κυρία Δεσαπέλ

Μήπως νομίζεις ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὸ κατὰσταμά σου; (τὸν σπρώχνει πρὸς τὴν Παυλίαν.)

Κλαύδιος

Στάσου, στάσου Πικυλίνα — μίαν λέξιν. Δὲν ἔχεις κανένα δισταγμὸν, κανένα φόβον; ὁμίλησον, δὲν εἶνε ἀργά.

Παυλίνα

Σὲ ἀγαπῶ, φίλτατε πρίγκιψ, καὶ θὰ συμμετάσχω τῆς τύχης σου, ταῦ θριάμβου καὶ τοῦ κινδύνου, τῆς χαρᾶς καὶ τῆς λύπης.

Δάμας

Τῆ ἀληθείᾳ εἶσαι εὐτυχῆς πρίγκιψ ἀγαπώμενος τοιοῦτοτρόπως. Μὲ ὅλας τὰς ἀδυναμίας τῆς εἶνε πολὺ καλὴ κόρη — κατὰστασον αὐτὴν εὐτυχῆ τόσον, ὡς νὰ μὴ ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ πριγκίπισσα (τύπτων αὐτὸν ἐλαφρῶς ἐπὶ τοῦ ὤμου). Σοὶ εὐχομαι, φίλε μου, πᾶσαν εὐτυχίαν — νέα — τρυφερά — ὠραία — μὰ τὸν Θεὸν σὲ ζηλεύω.

Κλαύδιος ὅστις ἐφαίνετο βεδουσιμένος εἰς σκέψεις.

Ἄλθῃς; πολὺ εὐκόλως κρίνομεν περὶ τῶν ἄλλων. αὐτὸ ἀγαπήτης, νὰ συζητήσῃς καὶ νὰ ὀδηγήσῃς αὐτὴν εἰς τὸν οἶκόν σου! Ἴδου ὁ ὄρκος ὅστις μὲ δεσμεύει — Καὶ ἔπειτα, τί ἔπειτα; Μακρὰν — Ὅπως τὰ παιδία εἰς τὰ σκότος, οὕτω καὶ ἐγὼ δὲν θέλω νὰ στρέψω τὰ βλέμματά μου ὀπίσθεν, δὲν τολμῶ νὰ ἀτενίσω τὰς πέριξ συσσωρευομένας σκιὰς. Μὲ ζηλεύεις. Σὲ εὐχαριστῶ. Τὴν χαρὰν μου δύνασαι νὰ ἀναγκάσῃς ἐπὶ τοῦ μετώπου μου — Σὲ εὐχαριστῶ, κύριε ἂν ὁμίλου αἱ καρδίαι θὰ ἤκουες τί θὰ ἀπεκρίνετο ἰδικῆ μου ὅταν μοῦ λέγεις ὅτι μὲ ζηλεύεις!

ΠΡΑΞΕΙΣ Γ'.

ΣΚΗΝΗ Α'.

(Τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ χρυσοῦ Λέοντος. Λυκαυγὲς. Ἡ σελήνη ἀνατέλλει κατὰ τὴν εἰσόδον τῆς σκηνῆς ταύτης. — Εἰσέρχεται ὁ ἰδιοκτῆτης μετὰ τῆς θυγατρὸς του ἐκ τοῦ ξενοδοχείου.)

Ἰδιοκτῆτης

Χά. Χά. Χά. Ὁ Κλαύδιος νὰ γίνῃ πρίγκιψ, καὶ νὰ ἐκδικηθῇ! Δὲν τὸ χωρεῖ ὁ νοῦς μου: Ἡ ζυγαρὰ του ἔσπασεν εἰς τὴν πόρτα τοῦ ξενοδοχείου μου Χά. Χά!

Γιαννοῦλα

Καὶ εἶδες τί ἀέρα ποῦ εἶχεν ἡ γυναικίκα του! Αὐτὸ εἶνε τὸ καλλίτερον δωμάτιόν σας, κύριε; μὲ ἠρώτησε μὲ πολλὴν ὑπερηφάνειαν».

Ἰδιοκτῆτης

Καλὰ πήγαινε τώρα πρὸς φροντίσῃς διὰ τὸ δεξιόν: πρέπει νὰ δειπνήσῃσιν εἰ ὑπηρετῆται πρὶν νὰ ἐπιστρέψουν οἱ κύριαι. (ἐξέρχονται.)

(Εἰσέρχεται ὁ Βοζίντιος καὶ ὁ Κάρολος.)

Βοζίντιος

Ἐτοποθετήθη τέλος πάντων ὁ πρίγκιψ — μετ' ὀλίγον θὰ φθάσῃ εἰς τὸ τέμας τῆς πορείας του. — Εἰς τὸ παρὰ τὰς ὑπαιρέας τῶν Ἀλπεων ὠραίων μέγαρόν του! Χά. Χά.

Κάρολος

Τῆ ἀληθείᾳ λυποῦμαι τὴν δυστυχῆ Παυλίαν, μάλιστα ἂν δειπνήσῃ εἰς τὸν Χρυσὸν Λέοντα δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ τὸ ἐλεεινὸν ἐκεῖνο φηγητόν.

(Εἰσέρχεται ὁ Κλαύδιος ἐκ τοῦ ξενοδοχείου.)

Βοζίντιος

Τὰ σέβη μου πρίγκιψ! ἐβασίλευσατε λίαν ἀξιοπρεπῶς: συμμερίζομαι τὴν λύπην σας ἐπὶ τῆ παρκιτήσει ὑμῶν: φοβοῦμαι δὲ ὅτι οἱ θεράποντες τῆς ὑμετέρας ὑψηλότητος δὲν εἶνε πολὺ πιστοὶ, καὶ ὅτι θὰ σὰς ἐγκαταλείψωσι κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς πτώσεως — τοιαύτη ἡ τύχη τῶν ἰσχυρῶν. Εὐχαρίστωις ὅμως θὰ σὰς ἀφήσωμεν τὰ νέα ταῦτα ἐνδύματά σας καὶ τὴν ἀδαμαντίνην ταμβακοθήκην, ἣν Λουδοβίκος ὁ δέκατος τέταρτος ἐδωρήσατο εἰς τὴν προμήτορά σας.

Κάρολος

Καὶ τὸν δακτύλιον διὰ τοῦ ὀπαίου ὁ προπάτωρ ὑμῶν δόγης τῆς Βενετίας ἐνυμφεύθη τὴν Ἀδριατικὴν.

Κλαύδιος

Θὰ ὁμολογήσητε, κύριοι, ὅτι ἐτήρησα τὸν ὄρκον μου.

Βοζίντιος

Μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας!

Κλαύδιος

Ὅστε τώρα δὲν ἔχετε τίποτε μετ' ἐμοῦ: κατὰ συνέπειαν δύνασθε νὰ ἀπέλθῃτε.

Βοζίντιος

Πῶς! Οὐτιδανέ!

Κλαύδιος

Ὡς βλέπετε ἡ ὑποχρέωσις ἐτελείωσε: εἴμεθα νικηταὶ ὑπερήφανοι, ὡς νικῆσαντες ἀθῶαν κόρην — ἐλθέσαντες τὴν τιμὴν τῆς — ποτίσαντες αὐτὴν μετὰ πικρίας — καὶ καταστρέψαντες ἐν τῷ ἑαρί των τὰ ἄνθη τῆς νεότητός της. Ἴδου ὁ θρίαμβός σας — καὶ ἡ κατασχύνη μου! (Στρεφόμενος πρὸς τὸν Βοζίντιον) Ἀπόλαυσον τοῦ θριάμβου σου, ἀλλ' ἄχι ἐνώπιόν μου: ἐγὼ ἐπρόδωκα αὐτὴν

— ἐγὼ θὰ τὴν προστατεύσω! Μὴ τολμήτης νὰ τὴν πλησιάσης — οὔτε λέξιν ὑβριστικὴν, ἢ βλέμμα περιφρονητικόν, — ἀλλ' οὔτε μίαν χλευαστικὴν κίνησιν τῶν χειλέων, διότι μὰ τὸν Θεὸν ἢ σὲ διδάξω τὴν λέξιν ἐκείνην ἢν τόσον βαθέως ἐνεχάραζες εἰς τὴν καρδίαν μου — τὴν μετάνοιαν!

Βοζίντιος

Εἶνε ἐμφαντικώτατος ὁ πρίγκιψ.

Κλαύδιος

"Ἄφες πλέον τὸν τίτλον τοῦ πρίγκιπος· πρότερον, διότι ἡ τύψις τοῦ συνειδήτοσ με ἔκαμεν ἄλλον ἐξ ἄλλου· φύγετ' ἀπ' ἐμπρός μου, φύγετε διότι κινδυνεύετε!

Κάρολος. Κατ' ἰδίαν.

Πηγαίνομεν, πηγαίνομεν, δὲν εἶνε φρόνιμον νὰ μείνωμεν, διότι δὲν ἀστειύεται.

Βοζίντιος

Γνωρίζω τὸν πρὸς τοὺς πρίγκιπας ὀφειλόμενον σεβασμὸν. Χαίρε πρίγκιψ! Ἐχετε καμμίαν διαταγὴν διὰ τὴν Λυών; ἀλλὰ ὑπεσχέθητε νὰ σὰς δώσω 200 λουδοβίκεια κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου σας. Λάβετέ τα.

Κλαύδιος. Ῥίπτων κατὰ γῆς τὸ θυλάκιον.

Σὲ ἐκανοποίησα, δὲν ἐπωλήθη. Λάβε τὸ ἀργύριόν σου Ἰούδα. Λάβε το. — Ἐ καλὸν εἶνε νὰ μάθης νὰ κλίνης τὸν αὐχένα.

Βοζίντιος

Θὰ ζητήσης ποτὲ συγγνώμην διὰ τοῦτο (Κατ' ἰδίαν πρὸς τὸν Κάρολον) ἐλθῆ εἰς τὸ μέγαρόν μου. — Θὰ ἐπανέλθω αὔριον διὰ νὰ μάθω πῶς διάγει ἡ Πικυλίνα μετὰ τῆς ὑψηλότητός σου.

Κλαύδιος

Ἀκόμη εἶσαι ἐδῶ;

Βοζίντιος

Εἶμεθα τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος πιστότατοι, ὑποκλινέσταται.

Κάρολος.

Καὶ ταπεινότατοι θεράποντες. Χά. Χά.

(Ἐξέρχεται ὁ Βοζίντιος μετὰ τοῦ Καρόλου.)

Κλαύδιος

Εὐτυχῶς δὲν ἔφερα ὄπλον, ἀλλως ἤθελον τοὺς φονεῦσαι· ὦ ἄθλιε Κλαύδιε! Τί νὰ εἶπω; ποῦ νὰ διευθυνθῶ; Πικυτοῦ εἰρωνεία — καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ χωρικοὶ (ἀκούονται γέλωτες ἐκ τοῦ ξενοδοχείου.) Μήπως ἀνεκάλυψαν τίποτε κατὰ τὴν σύντομον ταύτην ἀπουσίαν τῆς! Θὰ τὴν ἴδω ἀμέσως.

Πρέπει ἀμέσως νὰ φύγωμεν ἀπ' ἐδῶ. Ἐστειλα ἤδη εἰς τὴν μητέρα μου ἄθρονον τῆς ἐμπιστοσύνης μου. Δύναμαι νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς τὴν κατοικίαν τῆς μητρός μου. Ἐκεῖ τοῦλάχιστον οὐδεὶς θὰ ὀνειδίσῃ τὴν συμφορὰν τῆς,

ἢ νὰ χωρῇ ἐπὶ τῆς καταισχύνης τῆς. Ἐκεῖ δύναται μόνη νὰ μάθῃ ὅποιον φαῦλον ὠρτίσθη νὰ ἀγαπᾷ.

(Καθ' ἣν στιγμὴν διευθύνεται πρὸς τὴν θύραν συναντᾷ τὴν Παυλίαν ἐξερχομένην τοῦ ξενοδοχείου.)

Παυλίνα

"Α! εἰς ποῖον μέρος ἐβρισκόμεθα, φίλτατέ μου! Οὐδέποτε εἶδον τόσο ἀγροίκους ἀνθρώπους, παρατηροῦσιν ἀσκαρδαμικτὴ καὶ ὑποκλείουσι τοὺς ὀφθαλμούς. Νομίζω ὅτι μόνη ἡ παρούσα πρίγκιπος, ἂν καὶ ταξιδεύομεν incognito τοὺς ἐτάραξε. Τί κρῖμα νὰ σπάσῃ ἡ ἄμαξα εἰς τιοῦτον μέρος. Δὲν εἶσαι καλὰ, ὁ ἰδρῶς βέβει ἐκ τοῦ μετώπου — αἱ χεῖρές σου πυρέσσουσιν.

Κλαύδιος

Εἶνε σπασμὸς παρὰδικός· ὁ ἀήρ...

Παυλίνα

Μήπως ὁ γλυκὺς ἀήρ τῆς γενεθλίου χώρας. — Πόσον ὠχρὸς εἶνε! Βεβαίως δὲν εἶσαι καλὰ. Ποῦ εἶνε οἱ ὑπηρεταὶ μας; Νὰ τοὺς κράξω;

Κλαύδιος

Στάσου! Εἶμαι... εἶμαι καλὰ.

Παυλίνα

Ναὶ! Ναὶ τὸ γνωρίζω. Νομίζεις, φίλτατέ μου πρίγκιψ, ὅτι οἱ μαῦροι τοῦχοι αἰ βάναστοι ὀμιλίαι, τὰ πλίνθινα πατώματα καὶ τὸ ἄθλιόν φαγητόν ἐτάραξαν τὴν Πικυλίαν. Ἴσως· ἀλλὰ εἶσαι πλησίον μου, καὶ λησμονῶ τὰ πάντα.

(Εἰσέρχεται ὁ ἰδιοκτήτης καὶ οἱ ὑπηρεταὶ γελῶντες ἀπισθεὺς αὐτοῦ καὶ παρατηροῦντες ἄνωθεν τῶν ὤμων του.)

Ἰδιοκτήτης

Κύριε — ὑψηλότατε — ἐπιθυμεῖ ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης νὰ ἐκλέξῃ.

Κλαύδιος

Φύγ' ἀπ' ἐδῶ. (Ὁ ἰδιοκτήτης ἐξέρχεται γελῶν.)

Παυλίνα

Πῶς κατέρθρωσαν νὰ μάθουν τὸν τίτλον σου; εἶνε τόσο μάλιστα αὐτοὶ οἱ ὑπηρεταὶ! ἀλλὰ μὴ ταράττεσαι, ἀγαπητέ μου πρίγκιψ. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ ἴδωμεν τὸ πλησίον τῆς ἀργυρᾶς ἐκείνης λίμνης ἀνάκτορόν σου. Καὶ — Ἐἴσωτε, ἐδαπάνητες πλέον τὴν πλοῦτον ὄλων τῶν μειδιαμάτων σου, ἢ ὑπακρίνεσαι τὸν φιλάργυρον;

Κλαύδιος

Καὶ εἰς τὴν ἔρημον αὐτὴν οἱ ἀρθαλμοὶ σου θὰ προκαλῶσι τὸ μειδίαμα, ὠραία μου Παυλίνα. Ἄς ἀφήσωμεν τοὺς ἀγροίκους τούτους· ἐδῶ πλησίον ὑπάρχει μικρὰ καλύβη ὅπου διέταξα νὰ μὰς εἰτοιμάσωσι νυκτερινὸν κατάλυμα. Ἀπλῆ μὲν καὶ ὀλιγὴ χωρικὴ καλύβη, κατοικουμένη ὅμως ἀπὸ εἰλικρινεῖς καὶ ἀφελεῖς χωρικοὺς, καὶ ὅπου ὁ ἐρχομὸς μας δὲν θὰ γίνῃ ἀντικείμενον σκωμμάτων καὶ λοιδοριῶν τῶν βαναύσων ἐκείνων, τῶν ὁποίων ἡ γλῶσσα ἐπιφέρει θανατηφόρον τραῦμα εἰς τὸν ἀληθῆ ἔρωτα! Θεῖα νύξ! Ὁ ζωογόνος

ἄηρ καὶ ἡ λαμπρὰ σελήνη μᾶς προσκαλοῦσι. Ἐὰν ἡμπορέσης νὰ περιπατήσης ;
Ἐλθέ φιλιτάτη. — Γνωρίζω κατὰ σπιθαμὴν ὅλον τὸν δρόμον.

Παυλίνα

Πῶς σύ ! ἐνόμιζον, ὅτι εἶσαι ξένος εἰς τὰ μέρη ταῦτα ; Ἄ ! ἀπιστε, ἴσως
καμμία εὐμορφὴ χωρική σὲ παρέσυρε. — Ἐὰν εἶσαι τώρα πιστός ;

Κλαύδιος

Ἔχε πεποιθήσιν εἰς ἐμέ.

Παυλίνα

Εἶνε τόσοι ἄστατοι οἱ πρίγκιπες ;

Κλαύδιος

Ἐλθέ φιλιτάτη, ἐλθέ.

Παυλίνα

Νὰ φωνάξω τοὺς ὑπηρέτας νὰ ἀνέλθωσι πῶτα ;

Κλαύδιος

Ἄντι λαμπάδων θὰ ἔχωμεν τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, δὲν εἶνε μακρὰν.

Παυλίνα

Ἡ νυκτερινὴ αὔρα μὲ παγώνει.

Κλαύδιος

Ἄφες μὲ νὰ σὲ σκεπάσω διὰ τοῦ ἐπανωφορίου μου — δὲν εἶνε ψύχος.

Παυλίνα

Ποτέ, ὑπὸ τὸ μειδιάματά σου.

Κλαύδιος Κατ' ἰδίαν

Ἦ Οὐρανὲ συγχώρησόν μοι !

ΣΚΗΝΗ Β'.

Ἡ καλύδῃ τοῦ Μελνότου. — Ἡ χήρᾳ διευθετοῦσα μετὰ σπουδῆς τὰ τοῦ οἴκου.
Τράπεζα ἐστρωμένη πρὸς δεξιόν.

Χήρα

Ἔτσι νομίζω εἶνε πολὺ καλὰ. Μοῦ ἔστειλεν ἓνα γραμματάκι τόσῳ κακο-
γραμμέμον, ὥστε μὲ πολὺν κόπον κατώρθωσα νὰ τὸ διαβάσω, μοῦ γράφει
πῶς θὰ ἔλθῃ ἀμέσως. Πρέπει νὰ τὸν ἡγάπησῃ πολὺ διὰ νὰ λησμονήσῃ τὴν
καταγωγὴν του, διότι, μολονότι ἐπαρουσιάσθη εἰς αὐτὴν μὲ ψευδὲς ὄνομα,
εἶνε τόσοι τίμιος ὥστε θὰ τῆς ἐφανερώσῃ τὸ τέχνασμα. Μόλα ταῦτα δὲν μοῦ
φαίνεται πολὺ παράδοξον. Ὁ υἱός μου δὲν εἶνε πρίγκιψ, ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ εἶνε,
τὸ ὅποιον εἶνε σχεδὸν τὸ ἴδιον. (Κρότος εἰς τὴν θύραν.)

(Εἰσέρχεται ὁ Κλαύδιος καὶ ἡ Παυλίνα.)

Καλῶς ἦλθες παιδί μου, καλῶς ἦλθες Κλαυδιέ μου !

Παυλίνα

Καλὴ ἡ γράψις. — Πραγματικῶς — Ποῖς εἶνε πρίγκιψ ; Σὲ γνωρίζει ἡ γράψις ;

Ἦ ! ἐνοῶ θὰ τῆ προτέφερεις καμμίαν ἐκδούλευσιν. — Ἄλλῃ ἀπόδειξις τῆς
εὐγενοῦς σου καρδίας. — Δὲν εἶνε ἀληθές ;

Κλαύδιος

Ναί, τῆς εὐγενοῦς μου καρδίας.

Παυλίνα

Γνωρίζεις, λοιπὸν τὸν πρίγκιπα ;

Χήρα

Ἄν τὸν γνωρίζω κυρία ; Ἄ, ἀρχίζω νὰ φοβοῦμαι ὅτι ἡ κυρία δὲν τὸν γνω-
ρίζει.

Παυλίνα

Δὲν σοῦ φαίνεται τρελλή ; Εἶνε δυνατόν νὰ μείνωμεν ἐδῶ πρίγκιψ ; Βλέ-
πω κάτι τι ἄγριον εἰς αὐτήν.

Κλαύδιος

Ἐγὼ κυρία ! ὄχι δὲν δύναμαι νὰ τὸ εἶπω τρέμουν τὰ γόνατά μου, πόσον
ἀνανδρὸς εἶνε ὁ ἀπολέσας τὴν τιμὴν του ! Ὁμίλησον εἰς αὐτήν, εἰπέ αὐτῇ
ὅτι — ὦ Θεὲ νὰ εἶχον ἀποθάνει.

Παυλίνα

Πόσον τεταραγμένος εἶναι ! . . . Τὸ παράδοξον τοῦτο μέρος' αὐτὴ ἡ γυ-
ναῖκα. Τί σημαίνουν ταῦτα ; ἀρχίζω νὰ ὑποπτεύω — Ποῖα εἶσαι κυρὰ ; ποῖα
εἶσαι ; Δὲν ὀμιλεῖς ; ἔχασες τὴν φωνὴν σου ;

Χήρα

Μήπως τὴν ἐξηπάτησες Κλαυδιέ ; ὦ, αἴσχος ! ἐνόμιζα πῶς θὰ τῆς ἐφ-
νέρωνες τὰ πάντα, πρὶν τελεσθῇ ὁ γάμος.

Παυλίνα

Τὰ πάντα ! Τί ! — Τὸ αἶμα παγώνει εἰς τὰς φλέβας μου !

Χήρα

Δυστυχισμένη κόρη ! Νὰ τολμήσω νὰ τὸ εἶπω Κλαυδιέ ; (ὁ Κλαύδιος κἀ-
μνει σημεῖον συναίνεσεως) Δὲν γνωρίζεις λοιπὸν κυρία ὅτι ὁ νέος οὗτος καταγε-
ται ἀπὸ πτωχοῦ ἀλλὰ τιμίους γονεῖς ; Δὲν γνωρίζεις ὅτι ὁ σύζυγός σου εἶνε
ὁ υἱός μου ὁ Κλαύδιος Μελνότος ;

Παυλίνα

Ὁ υἱός σου ! σιῶπα — σιῶπα ! Μὴ με ὀμιλεῖς, ἀστειεύεται, δὲν εἶνε ἀλη-
θές ; εἶμαι βεβαία, ἀλλ' ὀμίλησον — μίαν λέξιν — ἐν βλέμμα — ἐν μει-
διάμα. Δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω. — ἐγὼ ἡ ὅποια σὲ ἡγάπων τόσοι — ὄχι
δὲν θὰ σὲ ἀδικήσω ἐκφέρουσα ὑβριστικὴν λέξιν — ὀμίλησον !

Κλαύδιος

Ἄφες μας — λυπήσου αὐτήν, λυπήσου με — ἄφες μας.

Χήρα

Ὁ Κλαυδιέ, ἐπέπρωτο νὰ ζήσω διὰ νὰ ἴδω τὴν καταισχύνην τοῦ υἱοῦ
μου, διὰ τὸν ὅποιον ἤμην τόσοι ὑπερήφανος ! (εἰσέρχεται διὰ τῆς κλιμακῆς)

Paulina

"Ο υιός της — ο υιός της!

Κλαύδιος

"Ακουσόν με τώρα κυρία.

Paulina

Νά σε ακούσω! . . . Ναι, όμιλησον — ο υιός της! Έχουσιν οι δαίμονες γο-
νείς; όμιλησον! Διά να επιβάλης σιωπήν εις την κατάραν μου — όμιλησον!

Κλαύδιος

"Όχι, καταράσθητι, ύβριστικώτερα θά ήτο δι' έμέ ή συγχώρησις από τας
άράς σου.

Paulina γελώσα άγριως

"Αυτό είνε τόν άνακτορόν σου όπου, εκ των άλκαβατρίνων λαμπτήρων φώς
εύωδες θά διακρήται, πυκνή δέ και βαρεία θά είν' ή άτμόσφαιρα από των
άρωμάτων των πορτοκαλλεών, γλυκείς δέ θ' άντηγώσιν οι φλόγγοι του αύ-
λου, και θ' άντηγώ μακράν γλυκύς ο ψίθυρος του ρύακος ανά μέσον των ρό-
δων, ανά μέσον των άνθέων!" Σου άρέσκει ή εικών; Αύτός είνε ο νυμφών
μου, συ δε ό σύζυγός μου; Ω! μωρά,. . . Ω! άθλία,. . . Ω! βλαξί! . . . τώρα
έννοώ τά πάντα. — Περιγελως και σκώμμα όλης της Λυών'είν έντελώς αναί-
σθητος ή καρδιά σου προς την άνθρωπίνην αγαθότητα; "Αν όχι, φόνυσόν με,
και σώσον από την παραφοράν την σύζυγόν σου. . . . "Όχι, δέν είνε δυνατόν
είμαι υπό την επενέργειαν φοβερού όνειρου. . . . Θά εξυπνήσω ταχέως. . .
(έγγιζουσα αυτόν) "Έχεις σάρκα; είσαι άνθρωπος; . . . ή αι σικί τας όποιάς
βλέπομεν καθ' ύπνον; . . . Είνε πραγματικό, τι; !!! Τί σοί έκαμα; εις τί
έπταιτα και με συνέτριψές κατ' αυτόν τόν τρόπον; . . .

Κλαύδιος

"Ενεκα της ύπερηφανείας κατέπεσαν και άγγελοι από την θέσιν των πρό
σου Παυλίνα' ένεκα της ύπερηφανείας του μόνου τούτου ελαττώματος της
εύγενούς σου φύσεως, σε έπηρέαसन ό κακός δαίμων δηκτικού έρωτος και εκ-
δικητικής καρδιάς από της παιδικής μου ήλικίας ή δικαιοσύνη μου έστρέφετο
πρός σε' άπαρτήρητος, σε έβλεπον μεταξύ των άνθέων της πτωχής άνθο-
πώλιδος. Πνοή άνθους, χαράς, δρόσου, καθώς ή άνοιξις αυτή ήτο έμψυχόν τι
φέρων την μορφήν σου! Δέ είδον και ή καρδιά έμπαθούς άνδρός εισήλθεν εις
τό στήθος παραφύρωσ όνειροπόλου παιδός. . . . Και από της στιγμής εκείνης
έγινα . . . και θά είμαι μέχρι τέλους της ζωής μου — ο λάτρης σου! Λοι-
πόν ο έρωσ αύτος ο μάταιος, ο παράφορος, ό ένοχος, άν θέλης, κατέστη πηγή
φιλοδοξίας και χρυσών ελπίδων άνεπόλου εν τη μνήμη τας παρά την έστίαν
διηγήσεις των γερόντων — πώς φέρ' ειπείν βασιλέων κόρακι κατήλθον της
ύψηλής των σφίρας, και πώς ο έρωσ καθώς ο θάνατος εξισώνει τους πάν-
τας εις ίσην θέτων μοίραν τόν ποιμένα και τόν άνακτα. Τοιουτοτρόπως έ-
σχεδιάζον τόν οίκόν μου εις την λαμπράν σφαίραν γοητευτικού μέλλοντος.
'Απέθανεν ο πατήρ μου, εγώ δε υιός χωρικού έγενόμην κύριος έμαυτού. Προ-
σεπάθησα τότε να έλευθερωθώ εκ της φυλακής της άσημου θεσεώς μου, και
διά των άδαμάντων εκείνων τους όποιούς τό έρευνητικόν πνεύμα άντλει εκ
των πηγών της γνώσεως, να πληρώσω τά λύτρα εις τους διδύμους εκείνους
δεσμοφύλακας της ευτόλου καρδιάς — ήτοι εις την άσημον κατάρω

γην και την σιδηράν τύχην. Η ώραία σου μορφή κατοπτριζόμενη εν τη
ψυχή μου περιεβάλλετο τή χρώματα της δόξης, και με παρώτρυνεν εις τά
δυσηρη έκείνα έργα. δια των όποιων ο άνήρ ανάδεικνυται ύπερτερος των
άλλων. Χάριν σου πολλάς διήλθον νύκτας σπουδάζων των σοφών συγγραμ-
μάτων τά αινίγματα. Χάριν σου προσεπάθησα να προσλάβω εκ των Μουσών
και Χαρίτων τας ιδιότητας εκείνας αι όποια προσθετουσιν εις τόν ειλικρινή
έρωτα θέλητηρα ιδανικά. Περι σου έσκεπτόμην, και τό πάθος με έδίδαξε
την ποιητιν, περι σου και ένεφύσησα ζωήν εις τόν χάρτην του ζωγράφου.
'Η τέχνη κατέστη σκιά του γλυκερού φωτός των διωκόντων με όφθαλμών
σου. Οι άνθρωποι με ένόμιζον μάταιον, — τρελλόν. — Δέν έδίδα προσοχήν. . .
έξηκολούθουν έργαζόμενος, ελπίζων — διότι δέν μοι ήτο τερπνόν, άν ουχι
να σε άπολαύσω, αλλά να κατασταθώ μάλλον άξιος δια σε;

Paulina

Μήπως έχει μαγικήν δύναμιν με την όποιαν εξορκίζει τό μίσος;

Κλαύδιος

Τέλος εν στιγμής παραφοράς έτόλμησα να εκφράσω εις άσματα τά πλημ-
μυρούντα την καρδίαν μου αισθήματα, και να σοί τά πέμψω — φόρον τοιού-
τον κυρία, όποιον σπανίως καταφρονεί ή καλλονή, όποθενδήποτε και άν προ-
έρχεται — Το όνομα δε έκείνο — τό συνιδέομενον μετα της πυρεσούσης καρ-
διάς ή όποια έπόθει διακαώς να δείξη εις τό είδωλόν της όποις λαμπρά έργα
κατώρθωσε, — ναι, του λάτρου σου. — έκείνου τό όνομα τό περιεφρόνησις
άντι να τό θεωρήτης θριαμβόν σου! — από της στιγμής εκείνης — δε τό
πάθος μεταβλλόμενον εις όργην όμοιάζει μάλλον προς μίσος — δε ή περι-
φρόνησις μετέβαλεν εις χάος την ψυχήν μου — από της στιγμής εκείνης ευ-
ρεν εν έμοι ο πειρασμός κατάλληλον όργανον εκδικήσεως! έπάτησες τόν όφιν
— αύτος δε έτήκωσε την κεφαλήν και σε έκέντησε!

Paulina

Δέν έχει κύριε κέντρα ο έρως. — Και τί είνε ή περιφρόνησις πτωχής και
άσθενοϋς κόρης παραβλλομένης προς τό μέγχ άδικημα της αισχράς ταύτης
εκδικήσεως; Ω πόσον ήγάπων τόν άνθρωπόν τούτον! Ένα είλωτα . . . ένα
δούλον!

Κλαύδιος

Στάσου κυρία! όχι, όχι δούλον! είνε έλεύθερος ο άπελπισμός! Δέν θά σοί
είπω τας οδύνας — τους άγώνας — την άγωνίαν — την τύψιν της συνει-
δήσεως! όχι, άς άφήσωμεν αυτά! ειπέ μοι τίνι τρόπω δύναμαι να σε έξι-
λεώσω, Παυλίνα (Πλησιάζει προς αυτήν και έτοιμάζεται να λάβη την χει-
ρά της).

Paulina

Μη με έγγίξης. Γνωρίζω την τύχην μου. Κατά τόν νόμον είσαι τύραννος
μου. Και εγώ — Ω Θεέ! . . . συζυγισ γωμοϋ! Θά έργασθώ — Θά κοπιάσω
— Θά κίωω ό,τι θέλεις — Αλλά μη με έγγίξης. "Ας με εξαγάγη τό άδι-
κημα τούτο.

Κλαύδιος

Μη με φοβεΐσαι. Δέν με γνωρίζεις κυρία' εις τόν βωμόν έπαυσε ή εκδί-

κησὶς μου — Διελύθη ὁ φρενὲρός μου ὄρκος! ἀπὸ τοῦδε κατέστης ἱερὰ, ἱερώ-
τερα καὶ τῶν εἰκόνων τῶν ἀγίων, εἶμαι σύζυγός σου. — Ἄλλὰ, μὴ φρίττης
— Καταθέτω εἰς τοὺς πόδας σου τὰ συζυγικά μου δικαιώματα.

Κατὰ τὸν Γαλλικὸν νόμον, γάμος ἀσβεστῆς, δεσμός δόλιος, εἶνε ἄκυρος. Κοι-
μήσου ἤσυχος. Αὐριον δὲ ἀγνήν παρθένον ὡς κατὰ τὴν πρῶτην ἐκείνην καθ'
ἣν ῥαδιόχρουν σὲ ὠδήγουν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, αἱ πατρικαὶ ἀγκάλαι θὰ σὲ δεχθῶ-
σιν εἰς τὸν οἶκόν σου. Ὁ νόμος θὰ σοὶ ἀποδώσῃ δικαιοσύνην καὶ συνάμα τὸ
δικαίωμα τοῦ νὰ καταστήσῃς ἄλλον εὐτυχῆ διὰ τοῦ ζῶτός σου.

Ὅταν δὲ εὐδαιμονοῦσα λησμονήσῃς ἐκεῖνον ὅστις σὲ ἠγάπα — καὶ σὲ
ἠδίκησε τόσο, ἐνθυμοῦ τούλχιςτον ὅτι ὁ οὐρανὸς ἐχάρισεν εἰς τὴν χωρικὴν
ἐκείνην φύσιν, δόσιν τινὰ εὐγενείας. Ἐ μητέρα! (εἰσέρχεται ἡ χήρα)

Ὅδηγσον τὴν κυρίαν, δὲν εἶνε σύζυγός μου. Τὴν ξενίζουεν — Εἶνε ἡ
σεβαστὴ μας ξένη, μητέρα εἰς τὸ μικρὸν δωμάτιον ὅπου τῆς ἀρετῆς ὁ ὕπνος
δὲν ἐταράχθη ὑπ' οὐδενὸς ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ πατρός μου! Τώρα κυρία,
τώρα νομίζω ὅτι με πιστεύεις. Πήγαίνε μητέρα.

Χήρα

Δὲν εἶνε σύζυγός σου; !!

Κλαύδιος

Σιώπα, σιώπα πρὸς Θεοῦ. Μὴ ὀμιλεῖς. Πήγαίνε (ἡ χήρα ἀναβαίνει τὴν
κλίμακα, ἡ Παυλίνα ἀκολουθεῖ κλαίουσα στρέφεται δὲ ἵνα παρατηρήσῃ ὅπισθεν)

Κλαύδιος πίπτων κατὰ γῆς

Ὡ ἄγγελοι, φυλάξατε καὶ εὐλογησατέ την.

ΠΡΑΞΙΣ Δ'.

ΣΚΗΝΗ Α'.

(Ἡ αὐτὴ καλύθη. — Ὁ Κλαύδιος κάθηται ἐνώπιον τραπέζης γράφων. Χαράγματα)

Κλαύδιος

Σοῦτ, Σοῦτ! — κοιμᾶται τέλος πάντων! Θεῖα χάριτι θὰ λησμονήσῃ δι'
ὀλίγον ὅτι ὑπάρχω. Ἐπαύσαν οἱ στεναγμοὶ τῆς ἐκείνοι, οἱ ὅποιοι ἐσπάραττον
τὴν καρδίαν μου καθ' ὅλην τὴν πένθιμον καὶ μακρὰν ταύτην νύκτα — Ἄκρα
γαλήνη — βαθεῖα σιγή! Ἐὰν ὑπάγω τώρα νὰ στείλω τὴν ἐπιστολήν ταύτην
εἰς τὸν πατέρα τῆς Παυλίνας. Ὅταν ἔλθῃ θὰ τῷ ἐγγχειρίσω ἔγγραφον τὴν
συγκαταθέσιν μου περὶ τοῦ διαζυγίου τῆς Παυλίνας, καὶ τότε δέχθητι, ὦ
Γαλλία πατρὶς μου καὶ τὸν υἱὸν τοῦ γεωργοῦ μεταξὺ τῶν προμάχων ὑπερα-
πιστῶν σου. Δὲν εἶνε τόσο ἀλαζών ἡ Γαλλία, ὥστε νὰ ἀρνηθῇ τὸ αἷμα
τῆν καρδίαν καὶ τὸν βραχίονα τοῦ πτωχοῦ. (Εἰσέρχεται ἡ Χήρα.)

Χήρα

Ἐφέρθης κακὰ υἱέ μου, καὶ θὰ τιμωρηθῆς διὰ τὸ σφάλμα σου· ἀλλ' ἡ
μήτηρ σου δὲν θὰ σὲ ἐπιπλήξῃ κατὰ τὴν στιγμήν τῆς μετανοίας.

Κλαύδιος

Ὁ γέγονε, γέγονε. Εἶνε εὐρὸ τὸ μέλλον εἰς τὸν ἔχοντα τὴν ἀρετὴν τῆς
μετανοίας καὶ τὸ θάρρος τῆς ἐξιλεώσεως. Ἐὰν ὑπερηφανευθῆς καὶ πάλιν διὰ
τὸν υἱὸν σου, ἐν τούτοις μὴ λησμονεῖς ὅτι ἡ ἀτυχῆς αὕτη κυρία προσεβλήθη
καιρίως. Χάριν τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς τιμῆς τοῦ υἱοῦ σου ἔσο ὑπομονητικὴ
μετ' αὐτῆς. Πληροῦται αὐτὴν ἀν κλαίῃ. — Σιώπα ἀν μεμψιμοιῇ. Ἐὰν στείλω
ταχυδρόμον εἰς τὸν πατέρα τῆς· ὑγίαινε θὰ ἐπανέλθω ταχέως.

Χήρα

Αὕτη εἶνε ἡ μόνη διέξοδος. — Ἐπλανήθης ἀλλὰ δὲν διεφθάρης. Ἡ καρ-
δίξ σου εἶνε ἀκόμη εὐγενής· δικτηρεῖς ἀκόμη τὸ εὐγενές ἐκεῖνο φρόνημά σου
ὅτε μέσθαι εἰς τὰ φιλόδοξα σχέδιά σου δὲν ἠσχύνεσο διὰ τὴν πτωχὴν σου
μητέρα.

Κλαύδιος

Νὰ αἰσχύνωμαι διὰ σέ! Ὅχι, ὁ λόγος διὰ τὸν ὅποτον ὑποφέρω, ζῶ, ἐλ-
πίζω, εἶνε ὅτι δὲν θέλω νὰ ἀποθάνω πρὶν ἢ ἐξαγοράσω τὴν εὐγενῆ κληρο-
νομίαν τὴν ὀπίκην ἔχασα — τὴν κληρονομίαν τὴν ὀπίκην παρὰ σοῦ καὶ τοῦ
μακαρίτου πατρός μου παρελάβα ἀκηλίδωτον· συνείδησιν δηλαδὴ ὑπερήφα-
νον καὶ ὄνομα ἐντιμον. Ἐὰν τὰ ἀποκτήσω καὶ τὰ δύο. Ὑγίαινε (Ἐξέρχεται.)

Χήρα

Ἄγαπητέ μου Κλαύδιε! πόσον ἡ καρδίξ μου πάλλει.

(Ἡ Παυλίνα παρατηρεῖ ἄνωθεν καὶ μετὰ τινα παῦσιν καταβαίνει.)

Παυλίνα

Δὲν εἶνε ἐδῶ! Δὲν δοκιμάζω τούλχιςτον αὐτὴν τὴν πικρίαν· εἶνε ἀρκετὰ
συνετὸς ὡς πρὸς τοῦτο· ἐν τούτοις ὁ τόπος φαίνεται ἐρημότερος ἄνευ αὐτοῦ
— Ὡ εἶθε νὰ ἠδυνάμην νὰ τὸν μισήσω — τὸν υἱὸν τοῦ κηπουροῦ! — κα.
ὅμως πόσον εὐγενής εἶνε. — Ὅχι — ὄχι — ὄχι, δὲν εἶμαι ποταπὴ ὥστὶ
νὰ τὸν συγχωρήσω.

Χήρα

Καλημέρα κυρία! Ἐὰν ἀνέβαινα εἰς τὸ δωμάτιόν σου ἀν ἤξευρα ὅτι εἶχες
σηκώθη.

Παυλίνα

Δὲν πειράζει κυρὰ, ἡ σύζυγος τοῦ υἱοῦ σου πρέπει νὰ ὑπηρετῆται μόνη.

Χήρα

Ἡ σύζυγος τοῦ υἱοῦ μου — μὴ σὲ ταράττει ἡ σκέψις αὕτη κυρία — με
εἶπεν ὅτι θὰ λάβῃς τὸ διαζύγιόν σου· καὶ ἐλπίζω ὅτι θὰ τὸν ἴδω φιδρόν
καὶ μειδιῶντα πάλιν. Ὑπάρχουν εἰς τὸ χωρίον νέκι καὶ εὐμορφοὶ κόρακι αἱ
ὅποια ἠμποροῦν ἀκόμη νὰ τὸν πληροῦσιν.

Παυλίνα

Δὲν ἀμφιβόλλω — εἶνε χαρίεσσαί — καὶ ἀφοῦ δοθῇ τὸ διαζύγιον — θὰ
νυμφευθῇ καὶ πάλιν. Εἶμαι βεβαία. (Κλαίει.)

Χήρα

Ἦμποροῦσε νὰ νυμφευθῆ τὴν πλουσιωτέραν κόρην τῆς ἐπαρχίας ἂν ἤθελε· ἀλλὰ εἶχε γυρίσει τὸ κεφάλι του, τοῦ δυστυχισμένου! Μόνον διὰ σέ ἐσκέπτετο. (Κλαίει.)

Παυλίνα

Μὴ κλαίης μητέρα.

Χήρα

Ἄ, ἐφέρθη πολὺ κακὰ, τὸ γνωρίζω, ἀλλ' εἶνε τόσον ἰσχυρὸς ὁ ἔρωσ εἰς τοὺς νέους. Μὴ κλαίεις κυρία.

Παυλίνα

Τί ἔλεγες λοιπὸν — ἐξακολούθει.

Χήρα

Ἦ δὲν δύναμαι νὰ τὸν συγχωρήσω κυρία — δὲν ἦτο ἔστ' σωστά του.

Παυλίνα

Ἄλλὰ πάντοτε — πάντοτε (ὀλολύζουσα) μὲ ἠγάπα — ἠγάπα λοιπὸν;

Χήρα

Τίποτε ἄλλο δὲν εἶχεν εἰς τὸν νοῦν του. Κύτταξ' ἐδῶ — ἔμαθε νὰ ζωγραφίξῃ διὰ νὰ κάμῃ τὴν εἰκόνα σου (ἀποκαλύπτει τὴν εἰκόνα). Ἐώρα ὅμως ἐτελείωσαν ὅλα — πιστεύω πῶς ἐθεράπευσες τὴν τρέλλαν του. — . . . ἀλλὰ δὲν ἐπρογευμάτισες ἀκόμη ἀγαπητὴ μου κυρία!

Παυλίνα

Δὲν δύναμαι νὰ πάρω τίποτε· μὴ ταράττεσαι!

Χήρα

Σὲ βεβαιῶ κυρία, ὅτι ὀλίγος καφὲς θὰ σέ ὠφελήσῃ· ἔχομεν ὠρατὸ γάλα καὶ καλὰ αὐγά. Θὰ φέρω τὸ φλυτζάνι τοῦ Κλαυδίου μου — εἶνε καθαρὸ φαρφοῦρι — τὸ ἠγόρασε πρὸ τριῶν ἐτῶν μὲ τὰ χρήματα τὰ ὅποια ἐφύλαττε, ἐπειδὴ ἦτο γραμμένο ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὸ ὄνομα «Παυλίνα».

Παυλίνα

Πρὸ τριῶν ἐτῶν! Δυστυχῆ Κλαύδιε! Σὲ εὐχαριστῶ, νομίζω ὅτι θὰ πάρω ὀλίγον καφέ. — Ἦ ἂν ἦτο τοῦλάχιστον πτωχὸς εὐγενῆς, καὶ ἔμπορος ἀκόμη· ἀλλὰ υἱὸς κηπουροῦ — Καὶ τί σπίτι! Ἦ ὄχι εἶνε φοβερόν!

(Κάθηνται εἰς τὴν τράπεζαν ὁ Βοζίντιος ἀνοίγων τὰς κιγκλίδας παρατηρεῖ ἐντός)

Βοζίντιος

Ἰδοὺ κατὰλληλος εὐκαιρία! εἶδα τὸν Κλαύδιον εἰς τὸν δρόμον (κλείει τὰς κιγκλίδας καὶ κτυπᾷ εἰς τὴν θύραν).

Παυλίνα σκιρτῶσα

Μήπως εἶνε ὁ πατὴρ μου; Μήπως ἔστειλε νὰ τὸν ζητήσῃ; Ἦ ὄχι δὲν πιστεύω νὰ ἔχῃ τὴν βίαν νὰ μὲ ξεφορτωθῇ.

Χήρα

Δὲν ἔχει καιρὸν νὰ ἔλθῃ ὁ πατὴρ σου· ἴσως εἶνε κανένας γείτονας.

Παυλίνα

Μὴ δεχθῆς κανένα. (Ἡ χήρα ἀνοίγει τὴν θύραν, ὁ Βοζίντιος εὐθὺς αὐτὴν εἰσέρχεται) Ἄ Θεέ μου! ὁ μισκρὸς Βοζίντιος! Εἶνε φοβερόν ἀληθῶς!

Βοζίντιος

Καλὴ ἡμέρα κυρία! Ὁ υἱὸς σου, χήρα, σὲ παρακαλεῖ νὰ λάβῃς τὸν κόπον νὰ τὸν ἀνταμώσῃς εἰς τὸ χωρίον — ἐπιθυμεῖ νὰ σέ ὁμιλήσῃ δι' ἰδικὰς σὰς ὑποθέσεις· θὰ τὸν εὕρῃς εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἢ εἰς τὸ παντοπωλεῖον, ἢ εἰς τὸ ἀρτοποιεῖον, ἢ εἰς κανένα ἄλλον φίλον τῆς οἰκογενείας σὰς — τρέξε γρήγορα.

Παυλίνα

Μὴ μὲ ἀρήσῃς μητέρα! μὴ μὲ ἀφήσῃς.

Βοζίντιος μετὰ σεβασμοῦ

Μὴ φοβῆσαι κυρία. Εἶμαι φίλος — Εἶμαι δούλός σου.

Παυλίνα

Δὲν σὲ φοβοῦμαι, κύριε, καὶ εἰς αὐτὸν ἀκόμη τὸν οἶκον! Πήγαινε, κυρία, ἂν σὲ ζητῇ ὁ υἱὸς σου· δὲν θὰ παρακούσω τὰς διαταγὰς του ἐφόσον τοῦλάχιστον δικαιούται νὰ εἰσακούηται.

Χήρα

Δὲν καταλαμβάνω τί τρέχει· θὰ ἐπιστρέψω ὅμως γρήγορα.

Παυλίνα

Μαντεύω, κύριε, τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς σου — ἐπιθυμεῖς νὰ ἴδῃς τεταπεινωμένην ἐκείνην ἢ ὅποια σὲ περιεφρόνησεν. Ἔγω. Ἀπεφάσισα νὰ ὑποφέρω τὰ πάντα — καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν παρουσίαν σου!

Βοζίντιος

Μὲ ἀδικεῖς, κυρία — Παυλίνα, μὲ ἀδικεῖς! Ἐρχομαι νὰ σοὶ προσφέρω τὴν περιουσίαν μου! Θὰ ἀπεγοητεύθῃς ἤδη ἀπὸ τὸν ἀπατεῶνα ἐκείνον· τοῖχοι τοιοῦτοι εἶνε ἀνάξιοι ν' ἀγιασοῦσι διὰ τῆς ὠραιότητός σου! Θὰ ἐναγκαλισθῶσι δὲ τὴν ἀγγελικὴν ταύτην μορφήν βραχιῶνες χαμερποῦς χωρικοῦ; Ἐλθέ μετ' ἐμοῦ ἀγαπητὴ, ὠραία Παυλίνα — ἡ ἀμαξία μου περιμένει εἰς τὴν θύραν — Θὰ σὲ ὀδηγήσω εἰς οἶκον ἀντάξιόν σου. Πλούτη, πολυτέλεια, κοινωνικὴ θέσις ὅλα εἶνε εἰς τὴν διάθεσίν σου. Λησμονῶ τὴν περιφρόνησιν — Ἐνθυμοῦμαι μόνον τὸ κάλλος σου καὶ τὸν ἀκατάσχετον ἔρωτά μου.

Παυλίνα

Ἐξέλθε, κύριε, ἀπὸ τὸν οἶκον τοῦτον — Εἶνε πεινιχρὸς· ἀλλ' ἡ συζυγικὴ στέγη ὅσον μικρὰ καὶ ἂν εἶνε, εἶνε, ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ναὸς τῆς τιμῆς τῆς συζύγου! Μάθε ὅτι θὰ προετίμων ν' ἀπολάνω τῆς πείνης — καὶ μετ' ἐκείνου, ὁ ὅποιος μὲ ἐπρόδωκε, παρὰ νὰ δεχθῶ τὴν νόμιμον χεῖρά σου, καὶ ἂν ἦτο ἀκόμη ὁ πρίγκιψ ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου ἔφερε τὸ ὄνομα! Φύγε.

Βοζίντιος

Ἦ ὡς, δὲν κατέπεσεν ἀκόμη ἡ ὑπερηφάνειά σου;

Παυλίνα

Ἡ υπερηφάνεια, κύριε, εἰς τὴν εὐτυχίαν καθίσταται ἀρετὴ εἰς τὴν συμφοράν.

Βοζίντιος

Παρατήρησον τὸ πάτωμα, τοὺς γυμνοὺς τοίχους, τὴν πενίαν, τὴν γυμνότητα τοῦ οἴκου τούτου, καὶ παράβαλε ταῦτα πρὸς τὴν πολυτέλειαν, τὴν μεγαλοπρέπειαν, καὶ τὰ πλούτη τὰ ὅποια ὁ πλουσιώτερος ἔμπορος τῆς Λυῶν προσφέρει εἰς τὴν ὀρειότεραν κυρίαν τῆς πόλεως. Ἄκουσον με.

Παυλίνα

Ἔο διατὶ νὰ σὲ ἀφήσω πατέρα μου! Διατὶ νὰ μείνω μόνη ἀνευ φίλων; Κύριε, βλέπεις ἐνώπιόν σου ἀθλίαν γυναῖκα, ὑβρισθεῖσαν, καὶ προσβληθεῖσαν! Σεβάσθητι τὴν ἀγωνίαν μου.

(Ὁ Κλαύδιος ἀνοίγει σιωπηρῶς τὴν θύραν καὶ ἵσταται πρὸ τοῦ κατωφλίου)

Βοζίντιος

Ὅχι, ἀφες μᾶλλον νὰ σὲ παρηγορήσω. Ἄφες με νὰ ἀποπειρώσω τὴν ἐκ τῶν χειλέων ἐκείνων ἐξερχομένην ἀρωματώδη πνοὴν ἢ ὅποια οὐδέποτε ἔπρεπε νὰ χάνεται ἐπὶ τοῦ ἀγροῖκου συζύγου σου.

Παυλίνα

Βοήθεια! Κλαύδιε! Κλαύδιε! Δὲν θὰ μὲ βοηθήσῃ κανεὶς!

Βοζίντιος

Ἡσύχασον. (τῆ δεικνύει πιστόλιον) Βλέπεις ὅτι δὲν ἔρχομαι ἀπροσδοκῆστος. Θὰ τοὺς περιφρονήσω ὅλους — τὸν σύζυγόν σου καὶ ὅλην τὴν γενεάν του πρὸς χάριν σου. Οὕτω λοιπὸν σὲ ἀσπάζομαι.

Κλαύδιος βίπτων αὐτὸν εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τῆς σκηνῆς.

Παυλίνα — ἰδὲ — ἐσώθης.

Βοζίντιος στρέφων τὸ πιστόλιον πρὸς τὸν Κλαύδιον.

Τολμᾶς, αἰσχρὲ, νὰ προσβάλλῃς τοιουτοτρόπως ἄνδρα ὡς ἐμέ;

Παυλίνα

Ἄφες τὸν σύζυγόν μου, τὸν σύζυγόν μου! Βοζίντιε — Κλαύδιε — ὄχι, ὄχι. (λυποθυμεῖ).

Κλαύδιος

Δὲν αἰσχύνεσαι, ἄθλιε, ἀπατεῶν! Νὰ προσπαθῆς νὰ ἐκφοβίσῃς γυναῖκα! Ἄνδρε! — τρέμεις, — παρέδδης τοὺς νόμους — γνωρίζεις ὅτι τὰ ὄπλα σου εἶνε ἀκίνδυνα, — τὸ θάρρος σου εἶνε θάρρος ἀγύρτου, οὐχὶ ἀνδρείου. Μὴ φοβῆσαι Παυλίνα, δὲν εἶνε κίνδυνος.

Βοζίντιος

Ἐπεθύμουν νὰ ἦσουν εὐγενῆς, διότι τώρα εἶσαι κατώτερός μου — Χαίρετε, σὰς εὐχομαι εὐτυχὴ τὴν σελήνην τοῦ μέλιτος (κατ' ἰδίαν) δὲν θ' ἀποθάνω πρὶν ἐκδικηθῶ.

Κλαύδιος

Τὴν θλίβω εἰς τὰς ἀγκάλας μου — ὁ τελευταῖος ἐναγκαλισμός! Πατὴρ ἄ, ποτὲ πλέον δὲν θὰ στηριχθῆ ἡ ἀγαπητὴ αὐτὴ κεφαλή ἐπὶ τῆς καρδίας ἧτις ἐπρόδωκεν ἀντὶ νὰ προστατεύσῃ αὐτήν! Σιωπὴ — σιωπὴ! Ἐν φίλημα — δυστυχῆς! Δὲν μοὶ τὸ ἀπαγορεύει τώρα περιφρόνησις ἐπὶ τῶν ὠχρῶν ἐκείνων χειλέων! Ἐν φίλημα — οὕτω τελειώνει πᾶσα ἀνάμνησις τοῦ ἐγκλήματός μου! Εἶνε ἡ σφραγὶς ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς ἐλπίδος παρὰ τὸν ὅποιον ὡς ἐκπεσὼν καὶ θρηνητῶν ἄγγελος κἀθηται αἰώνιως ἡ θλιβερὰ ἀνάμνησις — ἀναπνέει — κινεῖται — ἔξυπνεῖ διὰ νὰ περιφρονήσῃ, νὰ μισήσῃ, ὄχι ὅμως καὶ νὰ φοβισθῇ ὑπὸ τὴν ἀφῆν τοῦ βδελυροῦ ἔρωτός μου. (τοποθετεῖ αὐτὴν ἐπὶ καθίσματος) Αὐτοῦ — Τώρα εἴμεθα ξένοι!

Παυλίνα

Ὅλα παρήλθον — ἄκρα ἡσυχία — Πῶς, ὅλα εἶνε ὄνειρον; Εἶσαι καλὰ, δὲν ἔπαθες τίποτε — Δὲν σὲ ἀγαπῶ ἀλλὰ — εἶμαι γυνή. Καὶ — καὶ δὲν ἐχρῆθαι αἶμα;

Κλαύδιος

Ὅχι, κυρία, ὄχι. Τὸ ἐγκλήματά μου δὲν μοὶ παρέσχε τὴν εὐτυχίαν νὰ κινδυνεύσω ὑπὲρ σοῦ. (εἰσέρχεται ἡ χήρα).

Χήρα

Ἐπῆγα παντοῦ, παιδί μου, εἰς ἀναζήτησίν σου· διατὶ ἔστειλες νὰ μὲ ζητήσῃς;

Κλαύδιος

Ἐγὼ δὲν σὲ ἐζήτησα.

Χήρα

Ὅχι! Μάθε λοιπὸν, ὅτι ὁ ταχυδρόμος σου ἐπέστρεψε.

Κλαύδιος

Τόσον ἐνωρίς; Ἀδύνατον.

Χήρα

Ναι, ἀπήνησεν εἰς τὸν δρόμον τοὺς γονεῖς τῆς κυρίας οἱ ὅποιοι ἐπήγαιναν εἰς τὴν ἐξοχὴν. Εἶπεν ὅτι ὁ κύριος Δεσαπέλ ἐθύμωσε τρομερὰ ὅταν ἐδιάβασε τὸ γράμμα σου. Θὰ ἔλθουν ἀμέσως καὶ ποῶς ἤξεύρει τί θὰ πάθῃς παιδί μου. ὦ! ἀρχίζω νὰ τρέμω! ἄ! κυρία μὴ τοὺς ἀφήσῃς νὰ τὸν κτυπήσουν — ἂν ἤξευρες πόσον σὲ ἠγάπα.

Παυλίνα

Νὰ τὸν κτυπήσουν! ὄχι, κυρία, μὴ φοβεῖσαι. — Ὁ πατήρ μου! Πῶς θὰ τὸν ἴδω; πῶς θὰ ἐπιστρέψω εἰς Λυῶν; ὁ περίγελοις ὅλης τῆς πόλεως! Σκληρὲ, σκληρὲ Κλαύδιε. (ἴαν τεταραγμένη) Ἐφῆρθης προδοτικῶς, κύριε.

Κλαύδιος

Τὸ γνωρίζω κυρία.

Παυλίνα κατ' ἰδίαν

(Ἄν τούλάχιστον ἐζήτηι συγχώρησιν!) — Οὐδέποτε κύριε, θὰ σὲ συγχωρήσω.

Κλαύδιος

Οὐδέποτε ἐτόλμησα νὰ τὸ ἐλπίσω.

Παυλίνα

Ἄλλὰ τώρα εἶσαι σύζυγός μου, καὶ ὠρκίσθην νὰ — νὰ σὲ ἀγαπῶ.

Κλαύδιος

Ἀπατηθεῖσα ἐπραξες τοῦτο. Ἡ θρησκεία καὶ ὁ νόμος θὰ σὲ ἀπαλλάξωσι τοῦ ὄρκου σου.

Παυλίνα

Θὰ μὲ τρελλάνη! Ἄν δὲν ἦτο τόσον ὑπερήφανος — ἂν μὲ παρεκκλίει νὰ μείνω — σιωπῇ — σιωπῇ. Ἀκούω τοὺς τροχοὺς τῆς ἀμάξης. Κύριε — Κλαύδιε, ἔρχονται· δὲν ἔχεις τίποτε νὰ προσθέσης τώρα ὅτε εἶνε ἀκόμη καιρός; Ταχέως — Ὁμίλησαν.

Κλαύδιος

Ἔχω μόνον νὰ σὲ συγχαρῶ διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν σου. Ἴδου οἱ γονεῖς σου. (Εἰσέρχονται ὁ Κύριος καὶ ἡ Κυρία Δεσαπέλ μετὰ τοῦ συνταγματάρχου Δάμα)

Κύριος Δεσαπέλ

Παιδί μου! παιδί μου!

Κυρία Δεσαπέλ

Ἀγαπητή μου Παυλίνα! — Τί ρυπαρὰ καλύβη! Δός μοι γρατὰ ἕνω κἀθισμα — Ὅχι λιποθυμήσω — Χωρὶς ἄλλο — Τί θὰ εἴπῃ ὁ κόσμος; Εἶσαι τρελλὴ κόρη μου. Δὲν γνωρίζεις τί ὑποφέρει ἡ μητρικὴ καρδιά.

Δάμας

Χὰ χὰ! εὐγενέστατε πρέγκιψ. Λυποῦμαι βλέπων εἰς τοιαύτην κατάστασιν ἀνδρὰ τῆς τάξεώς σου. Φοβοῦμαι ὅτι ἡ Ὑψηλότης σου θὰ σταλῇ εἰς τὰς φυλακὰς.

Κλαύδιος

Σκῶπτε, κύριε, σκῶπτε· ἐγὼ ἐφέρθη ἐπιεικῶς πρὸς σὲ καθ' ἣν στιγμὴν ἦσο ἀπλος — Εἶμαι κ' ἐγὼ εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον τώρα. Ὁ μὴ δυνάμενος ν' ἀπολογηθῇ διὰ τὸ ἔγκλημά του εἶνε ὄντως ἀπροστάτευτος.

Δάμας

Ἔχει τι τὸ εὐγενές ὁ πανοῦργος.

Κύριος Δεσαπέλ

Ποῦ εἶνε ὁ ἀπατεών; — Εἶσαι τόσον ἀναίσχυντος, προδότα; Τολμᾷς νὰ παρουσιασθῆς ἐνώπιον τοῦ πατρὸς τῆς κόρης ταύτης;

Κλαύδιος

Ῥάπισόν με, ἂν θέλῃς — Εἶσαι πατήρ της.

Παυλίνα

Ὅχι, ὄχι, πρὸς χάριν μου· οἰονδήποτε καὶ ἂν εἶνε τὸ ἔγκλημά του ἐφέρθη εὐγενῶς πρὸς ἐξιλέωσίν του.

Κυρία Δεσαπέλ

Εὐγενῶς; Ἐτρελλάθης, κόρη μου; Δὲν σὲ ὑποφέρω πλέον — νὰ δυσφημήσῃ τὴν οἰκογένειάν σου! — Εὐγενῶς! Ἄ ἀποτρόπαιε, οὐτιδανέ, ἤλιθιε, ἄσχημε!

Δάμας

Ἄσχημος! Ἄλλὰ χθὲς ἀκόμη ἦτον ὠραίος!

Παυλίνα

Αὕτη εἶνε ἡ καλύβη του, κυρία, οὗτος δὲ σύζυγός μου. Σεβάσθητε τὴν θυγατέρα σου, ἢ αὐτὴν μόνον κατηγόρησον.

Κυρία Δεσαπέλ

Σὺ — Σὺ — Ἄ θὰ πνιγῶ.

Κύριος Δεσαπέλ

Εἶνε ἄσκοπον κύριε, νὰ ἐπιπλήξῃ τις ἀνθρώπον τῆς συνειδήσεώς σου — παραιτεῖται πάσης ἀξιώσεως ἐπὶ τῆς κόρης ταύτης;

Κλαύδιος

Ναί. (τῷ ἐχειρῖζει ἔγγραφον) Ἴδου ἡ συγκατάθεσίς μου διὰ τὸ διαζύγιον, — ἡ πλήρης ἐξομολόγησίς μου περὶ τοῦ δόλου ὅστις ἀκυροῖ τὸν γάμον. Ἡ θυγάτηρ σου ἠδικήθη αἰσχρῶς — Ἴδὲ ὁμολογῶ κύριε· ἀλλὰ θὰ σοὶ ὁμολογήσῃ ἡ ἰδίᾳ, ὅτι, ἀφ' ἧς στιγμῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν καλύβην ταύτην, ἀνέλαβον τὴν πρώτην μου θέσιν, καὶ ἐσεβάσθη τὴν ἰδικὴν της. Σοὶ τὴν παραδίδω ἀγνήν καὶ ἄσπιλον ὡς ἦτο χθὲς καθ' ἣν στιγμὴν ἠυλόγησες αὐτήν. Τὸ κατ' ἐμὲ θὰ σὰς ἀπαλλάξω τῆς παρουσίας μου διὰ παντός. Ἀπόπεμπτος καὶ ἐγκληματίας, θὰ φύγω μακρὰν, εἰς ξένην γῆν, ὅπου θὰ δυνηθῶ νὰ θρηνηθῶ τὸ ἀμάκρητά μου, καὶ νὰ δεηθῶ ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας τῆς θυγατρὸς σου. Ἐγιαίνετε, υγιαίνετε ὅλοι, διὰ παντός!

Χήρα

Κλαύδιε, Κλαύδιε ποῦ ἀφίνεις τὴν γρατὰν μητέρα σου; Δὲν σὲ ἄφινε ἐκείνη εἰς τὴν λύπην σου — ὄχι, οὔτε εἰς τὴν ἐνοχὴν σου. Δὲν ὑπάρχει διαζύγιον δυνάμενον νὰ χωρίσῃ τὴν μητέρα ἀπὸ τὸν υἱὸν της.

Παυλίνα

Ἡ δυστυχὴς αὕτη χήρα μὴ διδάσκει τὸ καθήκον μου. Ὅχι, μητέρα — ὄχι, διότι τώρα εἶσαι καὶ ἰδική μου μητέρα — Οὐδεὶς νόμος, ἀνθρώπινος ἢ θεῖος δύναται νὰ χωρίσῃ τὴν σύζυγον ἀπὸ τῶν θλίψεων τοῦ συζύγου. Κλαύδιε — Κλαύδιε — τὰ πάντα ἐλησμόνησα — τὰ πάντα ἐσυγχώρησα — Εἶμαι διὰ παντός ἰδική σου!

Κυρία Δεσαπέλ

Τί ἀκούω; ἢ ἔλα μαζί μου, ἢ μὴ παρουσιασθῆς ποτὲ ἐνώπιόν μου.

Κύριος Δεσαπέλ

Ἡμεῖς οὐδέποτε σὲ ἐκακομεταχειρίσθημεν, καὶ μᾶς ἐγκαταλείπετε χάριν αὐτοῦ;

Παυλίνα επιστρέφουσα πρὸς τὸν πατέρα της.

"Ὁ ὄχι—ἀλλὰ, θὰ τὸν συγχωρήσετε· θὰ ζήτωμεν μαζί—θὰ ἦνε υἱὸς σας.

Κύριος Δεσαπέλ

Ποτέ! Νὰ ἀκολουθήσης αὐτὸν καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃς τοὺς γονεῖς σου! Ὁ εἰκὸς τοῦ θὰ ἦνε ἰδικὸς σου, — ἡ περιουσία τοῦ ἰδική σου — καὶ ἡ τύχη τοῦ τύχη σου. Δὲν θὰ πλουτίσῃ ἄξιμον ἄνδρα ὁ πλούτος τὸν ὅποιον δι' ἐντίμου ἐργασίας ἀπέκτησα.

Παυλίνα

"Ἦθελες σύζυγον ζῶσαν ἐν τρυφῇ καὶ πολυτελείᾳ ἐνῶ ὁ σύζυγός της κοπιᾷ καὶ ἐργάζεται; Μαζί σου, Κλαύδιε, μαζί σου· δὲν δύνασαι μὲν νὰ μοι δώσης πλούτη καὶ τιμὰς, — ἀλλὰ δύνασαι νὰ μοι προσφέρῃς εἰλικρινῆ καρδίαν. Θὰ ἐργασθῶ, θὰ ὑπομείνω, θὰ σὲ ἀνακουφίσω, καὶ ποτὲ, ποτὲ τὰ χεῖλη ταῦτα θὰ σ' ἐπιπλήξωσι διὰ τὰ παρελθόν.

Δάμας

Μὰ τὸν Θεὸν θὰ μὲ πᾶρη τὸ παρόνοιο!

Κλαύδιος

Αὕτη εἶνε ἡ σκληροτέρα μου δοκιμασία. Ὅποιαν εὐγενῆ καρδίαν ἠδίκησα. — Μὴ φοβοῦ κύριε· δὲν ἀπεσκληρύνθη ἐπὶ τοσοῦτω. Δὲν θὰ τῇ ἀρπάσω ἔρωτὰ ἀγιώτερον τοῦ ἰδικοῦ μου. Παυλίνα! — "Ἄγγελε ἀγάπης καὶ ἐλέους! Ἡ ἀνάμνησίς σου θὰ μὲ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ἀρετὴν. Δυνατὸν ὁ σύζυγός σου—ὅσον ὠραίας καὶ εὐγενοῦς ὑπάρξεως, νὰ εἶνε εὐτελοῦς καταγωγῆς (οὐδὲν τὸ ἔνοχον εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς θείας προνοίας!)—πρέπει ὅμως νὰ εἶνε τοιοῦτος, ὥστε νὰ δύνηται νὰ σὲ ἀτενίσῃ χωρὶς νὰ ἐρυθριᾷ—νὰ μὴν αἰσθάνηται τύψιν συνειδότος διὰ τὸν ἔρωτά σου, καὶ ὅστις περιπτώσσων σε διὰ τῶν βραχιόνων του νὰ λέγῃ — αἰδὲ δὲν ὑπάρχει δόλος! — Δὲν εἶμαι τοιοῦτος ἐγώ!

Δάμας (Κατ' ἴδιον πρὸς τὸν Κλαύδιον.)

Εἶσαι εὐγενὴς ἐν ταῦτοις, καὶ θὰ ἐγίνεσο λαμπρὸς στρατιώτης. Κατατάχθητι εἰς τὸ σύνταγμα μου. — Ἐλαβον ἐπιστολὴν τοῦ διευθυντηρίου — ὁ νέος μας στρατηγὸς ἀναλαμβάνει τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατοῦ τῆς Ἰταλίας— Διετάχθη νὰ τὸν συναντήσω εἰς Μασσαλίαν — ἀναχωρῶ σήμερον· ἂν θέλῃς, ἐλθέ μετ' ἐμοῦ.

Κλαύδιος

Τὴν χάριν ταύτην ἤθελον σὲ ζητήσαι ἂν ἐτόλμων. Κατάταξόν με εἰς τὰς μάλλον ἐπικινδύνους θέσεις. — Ἐκεῖ ὅπου ἡ Γαλλία ἀπαιτεῖ τὰς μεγαλυτέρας θυσίας.

Δάμας

"Ἔσο βέβαιος ὅτι δὲν θὰ φεισθῶ τῆς ζωῆς σου.

Κλαύδιος

"Υγίανε μῆτερ! Τὴν εὐχὴν σου! Θὰ σὲ ἴδω καὶ πάλιν, θὰ ἐπιστρέψω καλλιτέρες πρίγκιπός, ἀνὴρ ὅστις διὰ τῶν εὐγενῶν κατορθωμάτων του θὰ ἔχη τὸ δικαίωμα νὰ ὑψηλοφρονῇ. Σὺ δέ! σύ! ἡ τόσον παραφόρως λατρευθεῖσα

καὶ τόσον ἐνόχως προδοθεῖσα — δὲν ἀπωλέσθησαν εἰσέτι τὰ πάντα! — διότι ἡ ἀνάμνησίς σου τοῦλάχιστον θὰ ἦνε κτήμα μου μέχρι θανάτου! — "Ἄν ζήσω, τὸ ἄνομα ἐκείνου τὸν ὅποιον ποτὲ ἠγάπησας δὲν θὰ μείνῃ κληιδωμένον. "Ἄν δὲ πέσω ἐν τῷ μέσῳ τῆς σφαγῆς καὶ τοῦ ἀλλαλαγμοῦ τῆς μάχης, τοῦ τελευταίου μου στεναγμοῦ θὰ συμμετάσχῃ ὁ ἔρως καὶ ὁ θάνατος! Πλειότερα, πλειότερα ἐπεθύμουν νὰ σοὶ εἶπω! — Νὰ δεηθῶ — νὰ εὐλογῆσω! Ἄλλ' ὄχι — ὅταν καταστῶ ὀλιγώτερον ἀνάξιος, θὰ τὰ προσφέρω εἰς τοὺς οὐρανοὺς! — Δὲν δύναμι νὰ ἐμπιστευθῶ (στρέφει πρὸς τὸν Δεσαπέλ) Συγγνώμην, κύριε. — Εἶνε ὁ τελευταῖος ἀποχαιρετισμὸς μου—ὕγιανε (ἐξέρχεται.)

Δάμας

Πηγαίνω μαζί του. Ἡ Γαλλία θὰ μὲ εὐγνωμονῇ διὰ ταῦτα (ἐξέρχεται.)

Παυλίνα (Ἀφίνουσα τοὺς βραχιόνας τοῦ πατρός της.)

Κλαύδιε! — Κλαύδιε! — σύζυγέ μου.

Κύριος Δεσαπέλ

"Ἔχεις τὸν πατέρα σου ἀκόμη.

ΠΡΑΞΕΙΣ Ε.

ΣΚΗΝΗ Α'.

Πλατεία. — Εἰσέρχεται πρῶτος, δεῦτερος καὶ τρίτος ἀξιωματικός.

Πρῶτος Ἀξιωματικός

"Ἰδοὺ τέλος πάντων ἐφθάζαμεν εἰς Λυὼν, μετὰ τοῦ ἀνδρείου καὶ γηραιοῦ Δάμα, εἰς τὴν γενέθλιον χώραν του.

Β'. Ἀξιωματικός

Προήχθη κατὰ ἓνα βαθμὸν ἀπὸ τῆς τελευταίας ἐκ Λυὼν ἀναχωρήσεως. Αἱ πατριώτισσάι του πρέπει νὰ καυχῶνται διὰ τὸν ῥωμαλέον στρατηγὸν Δάμαν.

Γ'. Ἀξιωματικός

Εἶνε ταχεῖα ἡ προαγωγή εἰς τὸν γαλλικὸν στρατόν. Ὁ μυστηριώδης ἐκεῖνος Μοριέ, — ὁ ἦρος τῆς Λοδῆ καὶ εὐνοούμενος τοῦ ἀρχιστρατήγου, προήχθη εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ συνταγματάρχου ἐν διαστήματι δύο καὶ ἡμίσεος ἐτῶν. (Εἰσέρχεται ὁ Δάμας ὡς στρατηγός.)

Δάμας

Καλημέρα σας κύριοι. Ἐλπίζω ὅτι θὰ διασκεδάσετε κατὰ τὴν βραχεῖαν ἐν Λυὼν διαμονήν μας. Εἶνε λαμπρὰ πόλις, εὐρίσκω μεγάλην πρόοδον, ἀφ' ὅτου ἀνεχώρησα. Ἀληθῶς αἰσθάνεται τις εὐχαρίστησιν γηράσκων ὅταν τὰ

παρερχόμενα ἔτη ἐπιφέρουσι τὴν εὐημερίαν τῆς πατρίδος μας. Μήπως εἶδατε τὸν Μοριέ;

A'. Ἀξιωματικὸς

"Οχι" πρὸ ὀλίγου ὠμιλοῦμεν περὶ αὐτοῦ.

B'. Ἀξιωματικὸς

Μὲ συγχωρεῖτε, στρατηγέ, δύνασθε νὰ μᾶς εἴπητε τίς πράγματι εἶνε ὁ Μοριέ οὗτος;

Δάμας

Τίς εἶνε! — δικτί; Συνταγματάρχης εἰς τὸν γαλλικὸν στρατόν.

Γ'. Ἀξιωματικὸς

Ναι, ἀλλὰ τί ἦτο πρὶν;

Δάμας

Κανένα παιδάκι ὑποθέτω μὲ μακρὰ φορέματα.

A'. Ἀξιωματικὸς

Χὰ, χὰ. Πάντοτε ἀστεῖος ὁ στρατηγός.

B'. Ἀξιωματικὸς (πρὸς τὸν Γ').

Φαίνεται ὅτι θυμῶναι ὁ στρατηγός, ὅταν τὸν ἐρωτῶσι περὶ αὐτοῦ. — "Ἐχετε καμμίαν διαταγὴν στρατηγέ.

Δάμας

Οὐδεμίαν. Ὑγίαινε. (Ἐξέρχονται ὁ Β' καὶ ὁ Γ'. ἀξιωματικὸς.) Οἱ σύντροφοί μας εἶνε πολὺ περίεργοι. Ὁ δυστυχὴς Μοριέ εἶνε τὸ ἀντικείμενον τῆς περιεργείας των.

A'. Ἀξιωματικὸς

Ἐνδιαφέροντος μᾶλλον στρατηγέ. Ἡ διαρκὴς μελαγχολία, ὁ μονήρης βίος του, τὸ ἀτρόμητον θάρρος του, ἡ καταπληκτικὴ προαγωγή του ἐν τῷ στρατῷ — ἡ πρὸς αὐτὸν φιλικία σας, ἡ εὐνοια τοῦ ἀρχιστρατηγού — ταῦτα πάντα συντείνουσιν εἰς τὸ νὰ καταστήσωσιν αὐτὸν ἀντικείμενον γενικῆς ὀμιλίας καὶ θαυμασμοῦ. Ἀλλὰ ποῦ εἶνε στρατηγέ. Δὲν τὸν εἶδον σήμερον.

Δάμας

Θὰ σοὶ εἴπω ἓνα μυστικὸν λοχαγέ. Ὁ νέος μου φίλος ἦλθε μαζί μου εἰς Λυὼν, ἐλπίζων νὰ ἴδῃ ἓνα θαῦμα.

A'. Ἀξιωματικὸς

"Ἐνα θαῦμα!

Δάμας

Ναι θαῦμα! ἦτοι γυναῖκα πιστήν.

A'. Ἀξιωματικὸς

"Ὡ ὑπόθεσις ἐρωτικὴ!

Δάμας

Ἀκριβῶς. Ἄμα εἰσελθὼν εἰς τὴν πόλιν, μὲ ἀπεχαιρέτισεν, ἐπήδησεν ἐκ

τοῦ ἵππου καὶ στοιχηματίζω ὅτι τώρα ἐρωτᾷ πάντα γνωρίζοντα τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ἐὰν ἡ κυρία ἐκείνη ἐμμένει ἀκόμη πιστὴ εἰς τὸν ἐρωτὰ τῆς!

A'. Ἀξιωματικὸς

Τῷ εὐχομαι ἐπιτυχίαν! — καὶ δὲν ἔχω καμμίαν ἀμφισβολίαν περὶ τοῦτου. — Ὁ ἀνδρεῖος συνταγματάρχης Μοριέ, ὁ ἥρωας τῆς Λοδῆ δύναται νὰ ἐκλέξῃ τὴν σύζυγόν του ἐκ τῶν μᾶλλον ὑπερῆφάνων οἰκογενειῶν τῆς Γαλλίας.

Δάμας

"Ἄν ἡ ὑπερήφανεia εἶναι συστατικόν, ἡ κυρία ἐκείνη καὶ ἡ κόρη τῆς ἔχουν ἀρκετήν." Ἀκουσον, λοχαγέ, ἂν κατὰ τύχην συναντήσῃ τὸν Μοριέ, εἰπὲ αὐτῷ ὅτι θὰ μὲ εὕρῃ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον.

A'. Ἀξιωματικὸς

Προθύμως στρατηγέ. (ἔξέρχεται)

Δάμας

Τώρα πρέπει νὰ ἴδω τοὺς Δεσαπέλ διὰ νὰ ἀναγγείλω τὰ τῆς ἐπισκέψεώς μου εἰς τὸν νέον μου συνταγματάρχην, ἄ! — ὁ κύριος Βοζίντιος (εἰσέρχεται ὁ Βοζίντιος) Καλ' ἡμέρα κύριε Βοζίντιε, πῶς ἔχεις;

Βοζίντιος (κατ' ἰδίαν)

Ὁ Δάμας! ἀτυχία! — ἂν ἡ ἐκστρατεία τῆς Ἰταλίας ἐπλήρωσε τὰ θαλάκιά του θὰ ματαιώσῃ τὸν σκοπὸν μου κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἐπιτυχίας. (Μεγαλοφώνως) Προσκυνῶ στρατηγέ, — αὐτὸς εἶνε νομίζω ὁ νέος βαθμὸς σου! Πότε ἐφθασες;

Δάμας

Μόλις πρὸ μιᾶς ὥρας. "Ἐ, λοιπὸν πῶς ἔχει ἡ οἰκογένεια Δεσαπέλ. Σὲ ἐσυγχώρησαν διὰ τὴν ὑπόθεσιν ἐκείνην τοῦ νέου Μελνότου; Εἶχες νομίζω τὴν οὐρανὸν σου εἰς τὸ τέχνασμα ἐκεῖνο, — ἔ;

Βοζίντιος

"Οχι τόσο, ὅσον νομίζεις! Μὲ εἶχον ἀπατήσει, ἀλλὰ τώρα ἐδιορθώθησαν ὅλα. Τί ἀπέγεινεν αὐτός; Δὲν πιστεύω νὰ κατετάχῃ εἰς τὸν στρατόν δὲν ὑπάρχει τοιοῦτον ὄνομα εἰς τὰ βιβλία.

Δάμας

Δὲν γνωρίζω τίποτε περὶ τοῦ Μελνότου! ὅπως εἶπες ποτὲ δὲν ἤκουσα τὸ ὄνομά του εἰς τὸν στρατόν.

Βοζίντιος

"Ἐ! δὲν ἐνυμφεύθης στρατηγέ;

Δάμας

"Ἐχω ὕψος ἐγγάμου; — "Οχι χάριτι θεῖα! ἡ τέχνη μου εἶνε νὰ κάμνω χήρας, ὄχι συζύγους.

Βοζίντιος

Πρέπει νὰ ἤύρατε πολλὰ λάφυρα εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἡ Παυλίνα εἶνε κληρονόμος σου, δὲν εἶν' ἀληθές;

Δάμας

Λάφυρα! Όχι ἐγώ! Κληρονόμος τίνος παύματός; Δύο ὁδοποιρικῶν σάκκων, ἑνὸς ἐπανωφορίου, τεσσάρων ἵππων, τριῶν ζιφῶν καὶ δύο ζευγῶν πιστολιῶν! Αὐμπρά περιουσία διὰ κόρη.

Βοζίντιος κατ' ἴδιον

Δὲν ὑπάρχει κίνδυνος. (μεγαλοφώνως) Χά! χά! Αὐτὴ εἶνε πραγματικῶς ὄλη σου ἡ περιουσία στρατηγέ; Ἐνόμιζον ὅτι ἡ Ἰταλία θὰ ἦτο δεύτερον Μεξικὸν διὰ τὸν στρατόν.

Δάμας

Αὐτὸ εἶνε παιγνίδι. Ἐγὼ δὲν ἤμην ἀπὸ τοὺς τυχηρούς. Ὁ φίλος μου Μυριέ οἰκονόμησεν ἀρετῶς. Ὁ ἀρχιστράτηγος ἐφρόντισε περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς εἶνε ὀλιγαρκῆς καὶ πολὺ οἰκονόμος. — ὄχι ὅπως οἱ ἄλλοι στρατιῶται οἱ ὅποιοι ἐσκορποῦσαν τὰ χρήματά μας, τόσον ἀσυλλόγιστα ὡς νὰ ἦτο γαλλικὸν αἶμα.

Βοζίντιος

Καλὰ, δὲν μὲ μέλλει! Μὲ τὴν Παυλίαν δὲν ἔχω ἀνάγκην περιουσίας. Ξεούρεις στρατηγέ, ὅτι ἡ ὠραία ἐξαδέλφη σου συγκατετέθη ἐπὶ τέλους νὰ ἀνταμείψῃ τὴν μακρὰν καὶ ἐνθερμὸν ἀφοσίωσίν μου;

Δάμας

Σέ! — Τί δαῖβλο! αὐτὴ εἶναι ἤδη πανδρευμένη! Δὲν ὑπάρχει διαζύγιον;

Βοζίντιος

Ναί, ἀλλὰ σήμερον θὰ ληρθῶσιν ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέτρα, — σήμερον θὰ ὑπογράψῃ τὸ συμβόλαιον δυνάμει τοῦ ὁποίου θὰ γίνῃ σύζυγός μου ἐντὸς μιᾶς ἑβδομάδος ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀκυρώσεως τοῦ πρώτου αὐτῆς γάμου.

Δάμας

Αὐτὰ εἰν' ἀληθῶς θαύματα! Τίποτε ὀλιγώτερον! δὲν ἔχω καμμίαν ἐμπιστοσύνην! — ὄχι.

Βοζίντιος

Χαῖρε στρατηγέ.

(Καθ' ἣν στιγμὴν ἐξέρχεται ὁ Βοζίντιος εἰσέρχεται ὁ κύριος Δεσαπέλ.)

Κύριος Δεσαπέλ

"ὦ φίλτατε, Βοζίντιε. Ἄς ὑπάγωμεν ἀμέσως εἰς τὸν συμβολαιογράφον.

Δάμας πρὸς τὸν Δεσαπέλ

Τί κἀμνεὶς ἐξαδέλφε;

Κύριος Δεσαπέλ

Καλῶς ἦλθες, Δάμα. Ἐλα εἰς τὸ σπίτι σὲ παρακαλῶ, ἡ σύζυγός μου θὰ χερεῖ πολὺ νὰ σὲ ἴδῃ.

Δάμας

Ἡ σύζυγός σου — τὴν εὐχαριστῶ διὰ τὴν καλωσύνην τῆς! Ἄλλὰ (λαμ-

βάνων αὐτὸν κατ' ἴδιον) Τί ἀκούω; Ἀλήθεια συγκατετέθη ἡ θυγάτηρ σου νὰ λάβῃ διαζύγιον; καὶ ὅτι θὰ νυμφευθῇ τὸν κύριον Βοζίντιον;

Κύριος Δεσαπέλ

Βεβαίως! τί κἀκὸν εὐρίσκεις εἰς τοῦτο; Νέος εὐγενεὺς καταγωγῆς, πλούσιος καὶ ἐντιμος. Δὲν εἴμεθα τόσον ὑπερήφανοι, ὅπως ἄλλοτε, καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ σύζυγός μου ἤρχισε νὰ βαρύνεται τοὺς πρίγκιπας καὶ τοὺς εὐγενεῖς!

Δάμας

Ἄλλ' ἡ Παυλίνα ἠγάπη περιπαθῶς τὸν νέον ἐκεῖνον.

Κύριος Δεσαπέλ λαμβάνων ταμβάκον

Τοῦτο πρὸ δύο καὶ ἡμίσεος ἐτῶν.

Δάμας

Ἀκριβῶς. Κακόμοιρε Μελνότε.

Κύριος Δεσαπέλ

"Ἄς μὴ γίνεταί λόγος περὶ τοῦ ἀπατεῶνος ἐκεῖνου. Ἐλπίζω ὅτι θὰ ἀπέθανεν ἢ θ' ἀνεχώρησεν ἐκ Γαλλίας. Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ἂν ἦτο κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, ἔπρεπε νὰ χερῆ βλέπων ὅτι, διὰ τοῦ ἐντίμου τούτου καὶ καταλλήλου γάμου θὰ δυνηθῇ ἡ θυγάτηρ μου νὰ λησμονήσῃ τὰ δεινὰ τῆς καὶ τὸ ἐγκλημά του.

Δάμας

"Ἄν ἐτελίωσαν ὅλα δὲν ἔχω νὰ εἶπω τίποτε· ὁ Κύριος Βοζίντιος μὲ εἶπεν ὅτι τὸ συμβόλαιον θὰ ὑπογραφῆ σήμερον.

Κύριος Δεσαπέλ

Εἰς τὴν μίαν ἀκριβῶς. Θέλεις νὰ παρασταθῆς ὡς μάρτυς;

Δάμας

Ἐγώ! — Όχι. Δηλαδὴ — ναί, βέβαια! — Εἰς τὴν μίαν θὰ ἔλθω εἰς τὸ σπίτι.

Κύριος Δεσαπέλ

Λοιπὸν, καλὴν ἐντάμωσιν — ἔλθε Βοζίντιε.

(Ἐξέρχεται ὁ Βοζίντιος καὶ ὁ Κύριος Δεσαπέλ.)

Δάμας

"Ὅστις ἐμπιστεύεται τὴν καρδίαν του εἰς γυναῖκα εἶνε χαμαιλέον βαυκαλιζόμενος μὲ κενὰς ἐλπίδας. Ἡ ζωὴ του εἶνε μετέωρος — ἀκμάζει ἢ φθίνει, ἄλλοτε μὲν τρεφόμενος ὑπὸ τῆς ἐλπίδος, ἄλλοτε δὲ καταβύθρωσκόμενος ὑπὸ τῆς ζηλοτυπίας καὶ ὠχρῶν ὑπὸ ἀπελπισίας — ὡς αὐρὰ μεταβάλλεται ἀπὸ βορρᾶ εἰς νότον, — ἀπὸ ψύχους εἰς θάλλος. "ὦ γυνή! γυνή! Ὀλίγων μόνον ἀμαρτημάτων σου ἔπρεπε νὰ φέρῃς τὴν εὐθύνην! Εἰς τοσαύτας παραφορὰς ὑπέπεσεν ἕνεκα σοῦ ὁ ἄνθρωπος, ὥστε ἀπαιτοῦνται ὅλων τῶν ἀγγέλων τὰ δάκρυα διὰ νὰ ἐξαλείψωσι τὴν ἀνμνήσιν τῶν. (Εἰσέρχεται ὁ Κλαύδιος ὠχρὸς καὶ τεταραγμένος)

Δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ σοὶ τὸ εἶπω! ἤκουσας. Τὸ ἀπελπιστικώτερον.

Κλαύδιος

Ναί.

Δάμας

Ἐσύχασον ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι ὤραιαι!

Κλαύδιος

"Ἄλλαι! ὁ κόσμος ὅλος κατέπεσεν εἰς τοὺς πόδας μου! αὕτη ἦτο ὁ ἰδικός μου κόσμος· ἐπλήρου τὸ σύμπαν, ἐμειδία κατὰ τὴν ἀνατολήν — περιεπάτει ἐπὶ τῆς γῆς μας — κατέχευε τὴν καρδίαν μου — ἦτο ἡ γλυκεῖα ἐλπίς τοῦ βίου μου — τὸ παρελθὸν τῆ ἀνῆκε, τὸ δὲ μέλλον, τὸ μέλλον ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ὠνειροπόλουν, περιέβαλλεν ἡ μορφή της. Ἀπώλεσθη ἡ ἐλπίς παρήλθον ἡ ἀνῆκνῃς. Ἄπιστος εἶνε ἡ Παυλίνα! Ἀπὸ τοῦδε τὸ σύμπαν εἶνε ἔρημον.

Δάμας

Ἐλπίζε ἀκόμη!

Κλαύδιος

Ἐλπίζω ναί — μίκα μόνη ἀπέμεινε ἐλπίς — τοῦ στρατιώτου ὁ τάφος! Ἡ δόξα ἀπέθανε μετὰ τοῦ θανάτου· ἐν τῇ καρδίᾳ μου τὴν θέσιν τῆς Παυλίνας κατέχει τώρα ὁ θάνατος! (μετὰ παύσιν) Ἄλλὰ μήπως με ἠπάτησαν! ἐπίστευσα τὴν διαδοθεῖσαν φήμην· ἡ φήμη εἶνε ἀπατηλή· ἔσπευσα πολὺ; ποῖον εἶδες Δάμα;

Δάμας

Τὸν πατέρα της καὶ τὸν ἀντεραστὴν σου· ὀπλίτου νὰ ἀκούσης τὴν ἀλήθειαν.

Κλαύδιος

Οὐδέποτε θὰ μάθῃ πόσον περιπαθῶς τὴν ἡγάπων. Ἡ εὐσπλαγγχος ἐκεῖνη νῦξ ἡ διὰ χρυσῶν ὀνείρων παρηγοροῦσα τὴν ἡμέραν συνεδέθη ἀπὸ τοῦδε μετὰ τῆς συμφορᾶς! Χαίρετε χρυσαὶ ἐλπίδες καὶ τὸν κόσμον ἄς καλύψῃ τώρα νῦξ παντοτεινή! ὦ! νὰ ἀφυπνισθῇ τις ἐκ τῆς ἀπατηλῆς λήθης, νὰ ἴδῃ τὸν ἥλιον καὶ νὰ μάθῃ ὅτι αὕτη ἀνήκει εἰς ἄλλον!

Δάμας

Ἔσο ἀνὴρ!

Κλαύδιος

Ἐἴμαι! Ὁ πόνοσ συμφορᾶς ὡς ἡ ἰδική μου μάς λέγει ὅτι εἴμεθα ἀνθρωποι!

Δάμας

Ἦτο ἀναξία σοῦ ἡ ἄπιστος.

Κλαύδιος

Σιώπα! Λέξιν ἐναντίον της. Διὰ ποῖον λόγον νὰ τηρήσῃ πίστιν, ἐπὶ τόσον χρόνον κατὰ τὸν ὅποιον διετέλει εἰς παντελῆ ἀγνοίαν περὶ ἐμοῦ; διὰ ποῖον λόγον νὰ ἀφιερῶσῃ τὴν ἀγνὴν καὶ παρθενικὴν της καρδίαν εἰς ἐκεῖνον ὅστις ἐπρόδωκεν αὐτήν; ὦ ὄχι. Δέν εἶνε ἀξία μομφῆς! Θὰ μοὶ ἦτο ὀδυνηρότερον νὰ θεωρήσω αὐτὴν ἀναξίαν, παρὰ νὰ ἦμαι, ὅτι εἴμαι! Σήμερον — σήμερον! Τὴν τόσον ἀνυπομόνως περιμενομένην ταύτην ἡμέραν ἐξέλεξεν

ἡ ψυχὴ μου ἐκ τοῦ χρόνου ὅλου ὡς εὐδαίμονα καὶ εὐτυχῆ! Σήμερον! Ἄν ἡδυνάμην νὰ τὴν ἴδω, ἀγνώριστος, μίαν φορὰν ἀκόμη, ἀλλὰ ν' ἀκούσω τῆς φωνῆς της — διότι ἡ ἡχώ τῆς μουσικῆς της θὰ μετριάσῃ τὴν φρίκην τῆς καταστροφῆς ἐν τῇ σιωπῇ.

Δάμας

Αὐτὸ εἶνε εὐκολον! Ἐλα μαζί μου εἰς τὸ σπίτι· ἡ στολή σου — ὁ μύσταξ τὸν ὅποιον ὁ χρόνος καὶ οἱ κόποι μετέβαλον εἰς φαῖον — τὸ δῆγμα τὸ ὅποιον φέρεις — ἡ πεποιθήσις ὅτι ἀνεχώρησες, ταῦτα πάντα θ' ἀποδιώξωσιν πᾶσαν ὑποψίαν — Μείνε ἀγνωστος — Ἐλα, ἔλα, πιθανὸν νὰ ὑπάρχῃ ἀκόμη ἐλπίς. Ἡ Παυλίνα εἶνε ἀκόμη τόσον νέα. Ἴσως οἱ γονεῖς της ἀπατηθέντες ἀπὸ τὸν ψευδῆ ἐκεῖνον ἔρωτα, τὴν ἠνάγκασαν νὰ ἔλθῃ εἰς δεῦτερον γάμον.

Κλαύδιος

Ὅχι, μὴ με δίδῃς ἐλπίδας. Δέν θὰ δυνηθῶ νὰ ὑποφέρω καὶ δευτέραν πτώσιν ἐκ τοιούτου οὐρανοῦ! Μία ἀκτίς ἡλίου δύναται νὰ θραύσῃ τὸν πάγον καὶ τότε τετέλεσται! Ἐλλεῖπει, ὦ Δάμα, τὸ θάρρος ἀπὸ τὸν ἀνδρα. Ὁ οὐτιδανότερος δοῦλος ὁ ἀνάνδρως φεύγων τὸν κίνδυνον δύναται τώρα νὰ με περιφρονήσῃ. Ὅταν τὸ πρῶτον ἔχασα αὐτὴν, Δάμα, τὸ ὑπέφερα, δέν εἶνε ἀληθές; Εἶχον, ἀκόμη ἐλπίδας. — Ἄλλὰ τώρα ἐγὼ — ἐγὼ — (βήγνυται εἰς ἀγωνίαν λύπης.)

Δάμας

Ἦως, σύντροφε, ὅλαι ὁμοῦ αἱ γυναῖκες ὄσαι διὰ τοῦ μειδιμάκτος τῶν κατέστρεψαν εὐγενεῖς καρδίας εἶνε ἀνάξιαί τοιούτων δακρύων.

Κλαύδιος

Παρήλθον ὅλα — Λησμονήσέ τα — Εἴμαι ἔτοιμος. Δέν ὑπάρχει ἐν τῷ βίῳ μεγαλιτέρα ὀδύνη. Τὸ νέφος διεσπάρχη εἰς θεαλλώδη βροχὴν, καὶ μόνος ἐγὼ μετὰ τοῦ οὐρανοῦ ἵσταμαι ἐν τῷ μέσῳ τῆς καταστροφῆς.

Δάμας

Καὶ αὐτὸ τὸ πρόσωπόν του ἠλλοιώθη· καρδίκα πονοῦσα ἐπιφέρει ταχεῖαν ἀλλοίωσιν! — Ἐλθέ, Κλαυδίε, θάρρος, θὰ τὴν ἴδῃς καὶ πάλιν.

Κλαύδιος

Θὰ τὴν ἴδω! καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἀπλὴν φράσιν περιέχεται πάθος τὸ ὅποιον μεταβάλλει εἰς χάος τὴν δύναμιν ὅλην τοῦ λογικοῦ.

Δάμας

Ὁ καιρὸς παρέρχεται. Ἐλθέ, ἐλθέ, διὰ νὰ μὴ φθῶσωμεν πολὺ ἀργά.

Κλαύδιος

Δύο λέξεις φοβεραὶ. «Πολὺ ἀργά». Ἐμπρὸς ἐν βλέμμα ἀκόμη, καὶ τότε...

Δάμας

Τὴν λησμονεῖς.

Κλαύδιος

Τὴν λησμονῶ! Ναί, — διότι ὁ θάνατος ἐπιφέρει τὴν λήθην (ἐξέρχεται)

ΣΚΗΝΗ Β΄.

(Δωμάτιον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κ. Δεσαπέλ. Ἡ Παυλίνα κἀθεται περὶ λυτός.)

Παυλίνα

Ἰδοὺ λοιπὸν τὸ ζήτημα. Ἡ πρέπει νὰ προδώσω τὸν ἔρωτά μου, ἢ νὰ θυσιάσω τὸν πατέρα μου! ὦ Κλυδίδιέ μου, ἔραστά μου καὶ σύζυγε! . . . ἐπέπωτο λοιπὸν νὰ ζήσω καὶ νὰ σοὶ εὐχηθῶ τυχὴν περισσότερον εὐδαιμόνιαν ἀπὸ τὴν πίστιν τῆς ἀφροσιωμένης ταύτης καρδίας, πίστιν μέχρι τοῦδε ἀκλόνητον, τῶρα δὲ θραυομένην;

Κύριος Δεσαπέλ

Ἀγαπητὴ μοι κόρη, τί νὰ εὐχαριστήσω; τί νὰ εὐλογήσω; Ἐσώσας — δὲν θέλω νὰ εἶπω τὴν περιουσίαν μου — ἡδυνάμην μὲ θάρρος νὰ ὑποφέρω πᾶσαν καταστροφὴν — ἀλλὰ τὸν μᾶλλον ὑπερήφανον ἐκεῖνον πλοῦτον τὸν ὅποιον οἱ ἔμποροι ἐκτιμῶσι τόσον, — τὸ ὄνομα, τὴν ὑπόληψιν, τὴν διὰ πολλῶν ἀγῶνων ἀποκτηθεῖσαν ταύτην τιμὴν τοῦ ἐπιμόχθου βίου. Αὐτὰ ἔσωσες κόρη μου!

Παυλίνα

Αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη ἀπολειπομένη ἐλπίς; δὲν ὑπάρχει ἄλλη;

Κύριος Δεσαπέλ

Οὐδεμίαν, ἂν παρέλθῃ ἡ σημερινὴ ἡμέρα ἄνευ τοῦ ποσοῦ τοῦ ὅποιον προσφέρει ὁ Βοζίντιος διὰ νὰ λάβῃ τὴν χεῖρά σου τετέλεσται, — αὐριον καταστρεφόμεθα! Ὅλοι δὲ ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους θὰ παρασύρῃ ἡ καταστροφὴ θὰ καταρῶνται τὸν χρεωκόπον ἔμπορον, καὶ τὸ σῆμας τῶν δανειστῶν τοὺς ὁποίους ἄλλοτε εὐεργετήσαμεν θὰ φωνάζῃ περιφρονητικῶς «Πόσον κατέπεσαν ἢ ὀφρὺς του.» Κἀτὼ ὁ χρεωκόπος. Μᾶς ἔσωσες τέκνον μου, μᾶς ἔσωσες.

Παυλίνα

Καὶ ἐχάθην.

Κύριος Δεσαπέλ

Ὅχι, — φιλτάτη μου, ἐλπίζω ὅτι ὁ ἔρωσ τοῦ Βοζίντιου. . . .

Παυλίνα

Ὁ ἔρωσ σου! Μὴν ὀμνῶς περὶ ἔρωτος. Δὲν εἶνε ἐγωῖστικὸς ὁ ἔρωσ! Ὁ ἔρωσ, θυσιάζει τὰ πάντα χάριν τῆς εὐτυχίας τοῦ ἐρωμένου! Δὲν αἰσθάνεται ἔρωτα. Ὁ ἔρωσ σου, πάτερ, — εἶνε μῖσος — ἐλπίς σου ἢ ἐκδίκησις! Τὰ δάκρυά μου, ἢ ἀγωνία μου καὶ ἢ τύψις τοῦ συνειδότος διὰ τὴν ἀπάτην, εἶνε ἢ χαρὰ τὴν ὁποίαν ἀποσπᾷ ἐκ τῆς ἀπέλπιδος θέσεώς μας.

Κύριος Δεσαπέλ

Ἄν οὕτω νομίζῃς, ἀπόρριψον αὐτόν! Προτιμότερον τὸ αἶσχος καὶ ἡ καταστροφὴ ἀπὸ τὴν δυστυχίαν σου μὴ σκέπτεσαι πλέον περὶ τούτου. Ὁ βίος μου παρήλθε σχεδὸν — ἄλλως τε εἰς τί χρησιμεύει ὅταν ἀπολεσθῇ ἡ εὐτυχία; Ὅσα ἀκυρώσωμεν τὸ συμβόλαιον, καὶ ἂν αὐριον τὸ ἀσθενές τοῦτο σῶμα

ὀδηγηθῇ εἰς τὰς φυλακάς, θὰ παρηγοροῦμαι σκέπτομενος ὅτι ἔσωσα τὴν θυγατέρα μου, καὶ ἀτάραχος θὰ περιμένω τὴν σῴτειραν ἐκείνην ὥραν, ἥτις ἐξίσσῃ τοὺς πάντας τοποθετοῦσα τὸν ἐπαίτην παρὰ τῷ βασιλεῖ.

Παυλίνα

Ὅχι — ὄχι — συγχώρησόν μοι! Τὸν σεβαστὸν καὶ ἀγαπητὸν μου πατέρα, τοῦ ὁποῦ τὰ χεῖλη οὐδέποτε ἐπρόφεραν τραχεῖαν λέξιν! Δὲν εἶμαι ἀγνώμων. Εἶμαι κ' ἐγὼ ἄνθρωπος! Σιωπῆ! Ἐτοιμάσατέ τὰ τοῦ γάμου — Βλέπετε ὅτι εἶμαι ἐτοιμὴ — μὴ κλαίεις πάτερ — ἡσύχασον — ἀλλὰ μὴν ὀμιλῆς πλέον περὶ ἔρωτος.

Κύριος Δεσαπέλ

Ὑπερικήσον τὴν ἀγωνίαν ταύτην κόρη μου. Εἶνε νέος πλούσιος εὐγενής. Ὅσα καταλάβῃς τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν κυριῶν τῆς Λυῶν. Ὅταν δὲ ὁ πατήρ σου δὲν θὰ δύναται πλέον νὰ σε προφυλάττῃ, ἡ νεότης σου θὰ ἔχη προστατὴν ἰσχυρόν.

Παυλίνα

Τοὺς πόδας μου θὰ ζεύξω εἰς τὸ ἄστρον — Ὅσα ὑποστῶ τὴν φοβερὰν δοκιμασίαν. (Κατ' ἰδίαν.) Βοήθησόν με πολυέλαιε Θεέ, καὶ φώτισόν διὰ τοῦ φωτός εὐτυχεστέρων ἀστρῶν τὰ βήματα τοῦ ἀπόντος πλάνητος — ἀπωλέσθη διὰ παντός δι' ἐμέ!

(Εἰσέρχονται ἡ κυρία Δεσαπέλ, ὁ Βοζίντιος, ὁ Κάρλος καὶ ὁ συμβολαιογράφος.)

Κυρία Δεσαπέλ

Διατί Παυλίνα εἶται ἀκόμη ἀσυγύριστή; ἔπρεπε νὰ εἶσαι εὐθυμοτέρα κατὰ τὴν εὐτυχῆ ταύτην στιγμήν. Εἶνε ἀληθές ὅτι ἄλλοτε εἶχα μὲν μεγαλειτέρας ιδέας, ἀλλὰ βλέπετε τέλος πάντων, ὅτι ὁ πατήρ τοῦ κυρίου Βοζίντιου ἦτο μαρκήσιος, καὶ τοῦτο εἶνε ἀρκετὴ ἱκανοποίησις. Κατάγωγῃ, καὶ κληρονομία! — ἔχει καὶ τὰ δύο αὐτὰ προσόντα ὁ κύριος Βοζίντιος. Νέα καλῆς ἀνατροφῆς ὀφείλει δύο μόνον νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ συζύγου: πρῶτον ἂν εἶνε εὐγενοῦς κατάγωγῆς, καὶ δεύτερον ἂν θὰ ὠφελήθῃ μετὰ τὸν θάνατόν του. Ὅλαι αἱ ἄλλαι λεπτομέρειαι διορθώνονται μεταξὺ τῶν γονέων.

Βοζίντιος πλησιάζων νεύει τῇ κυρίᾳ Δεσαπέλ νὰ παραμερήσῃ.

Ἄ Παυλίνα ἐλπίζω ὅτι συνήσες τέλος πάντων νὰ μὲ κατηστήσῃς εὐτυχῆ.

Παυλίνα

Ἐπέκυψα εἰς τὴν μοῖραν.

Βοζίντιος

Εἶνε τραχεῖα ἢ λέξις μοῖρα, ἀγαπητὴ κυρία.

Παυλίνα κατ' ἰδίαν.

Ὅσα συγινῆται καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος — δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἔχη λιθίνην καρδίαν (μεγαλοφώνως) Ἐσο δίκαιος — Ἐσο γενναῖος κύριε! Ἀρκέσθητι εἰς εὐγενῆ θράικμον — εἰς τὴν ἐκδίκησιν! Σῶσον τὸν πατέρα καὶ φείσθητι τοῦ τέκνου.

Βοζίντιος κατ' ἴδιαν.

Χαρὰ — χαρὰ ὅμοια πρὸς τὸ μῦθος καὶ τὸ πάθος μου! Ἡ ὑπερήφανος Παυλίνα κατέστη ἐπὶ τέλους ἰκέτις μου. (Μεγαλοφώνως.) Ζητεῖς παρ' ἐμοῦ ἐκείνο τὸ ὅποιον δὲν ἔχω τὴν ἀρετὴν νὰ χαρίσω — ἀρετὴν ὅποιαν μόνον ὁ υἱὸς τοῦ κηπουροῦ ἔχει! Δὲν δύναμαι νὰ παραιτηθῶ τῶν ἐλπίδων μου κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκπληρώσεώς των! Ἐπιμένω εἰς τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συμβολαίου — ἢ τὴν χεῖρά σου, ἢ ὁ πατήρ σου καταστρέφεται.

Παυλίνα

Λοιπόν, δὲν ὑπάρχει ἄλλη διέξοδος. — Εἶμαι ἐτοιμὴ, κύριε.

(Τὸ ὀρολόγιον σημαίνει μίαν — Εἰσέρχονται ὁ Δάμας καὶ ὁ Κλαύδιος)

Δάμας

Προσκυνῶ, ἐξαδέλφη. Ἐπίτρεψόν με νὰ σοὶ παρουσιάσω τὸν συνταγματάρχη Μοριέ.

Κυρία Δεσαπέλ ποιῶσα βαθεῖαν ὑπόκλισιν

Πῶς, τὸν ὀνομαστὸν ἥρωα; Μεγάλῃ τῶντι τιμῇ δι' ἡμᾶς.

(Ὁ Κλαύδιος χαιρετίζων μένει εἰς τὸ βῆθος τῆς σκηνῆς)

Δάμας πρὸς τὴν Παυλίαν

Σὲ συγχαίρω, ἀγαπητὴ ἐξαδέλφη. Πῶς, διατὶ μελαγχολικὴ; Σὺ ἔπρεπε νὰ εἶσαι εὐτυχιστάτη, ἀφοῦ πρόκειται νὰ διαζευχθῆς τὸν πτωχὸν Μελνόντι διὰ νὰ συζευχθῆς τὸν πλούσιον τοῦτον εὐγενῆ.

Παυλίνα

Εὐτυχιστάτη!

Δάμας

Ἦ! πόσον ὠχρὰ εἶσαι! — Δυστυχὴς Παυλίνα! Σιωπὴ! — ἐμπιστευθήτω εἰς ἐμέ! Μήπως σὲ ἀναγκάζουσι νὰ πράξῃς τοῦτο;

Παυλίνα

Ἦχι.

Δάμας

Συγκατετέθης λοιπόν;

Παυλίνα

Συγκατετέθην — ναί.

Δάμας

Τότε εἶσαι — Δὲν θέλω νὰ εἶπω τί εἶσαι.

Παυλίνα

Νομίζεις, ὅτι πταίω — ἔστω — καὶ ὅμως ἀν ἐγνώριζες τί συνέβη.

Δάμας

Ἐδῶ ὑποκρύπτεται μυστήριον — ὁμίλησον, Παυλίνα, ἀποκάλυψον τὰ πάντα.

Παυλίνα αἰφνιδίως

Ἦ, ἔως δυνήθῃς νὰ με σώσης! εἶσαι συγγενὴς μας — φίλος μας. Ὁ

πατήρ μου κινδυνεύει νὰ χρεωκοπήτῃ, σήμερον ἔχει ἀνάγκη ἀρετῶν χρημάτων πρὸς πληρωμὴν χρεῶν τὰ ὅποια δὲν δύναται ν' ἀναβάλῃ τὰ χρήματά θὰ τὰ καταβάλῃ ὁ Βοζίντιος, ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦ νὰ λάβῃ τὴν χεῖρά μου εἰς ἀντάλλαγμα. Σῶσον με, ἀν δύνασαι σῶσον με, καὶ θὰ ἀνταμειθῆς εἰς τοὺς οὐρανοὺς!

Δάμας κατ' ἴδιαν

Ἄνακαλῶ τὸν λόγον μου! — Δὲν εἶνε τόσο κακαὶ αἱ γυναῖκες! (μεγαλοφώνως) Λυποῦμαι πολὺ, δὲν δύναμαι, παιδί μου, νὰ σὲ βοηθήσω — εἶμαι πολὺ πτωχός.

Παυλίνα

Ἄπωλέσθη καὶ ἡ τελευταία μου ἐλπίς.

Δάμας

Στάσου — βλέπεις τὸν φίλον μου Μοριέ; ὁ Κλαύδιος εἶνε στενός τοῦ φίλος — ἐπολέμησαν μαζί — ἐκοιμήθησαν εἰς τὴν αὐτὴν σκηνὴν — Δὲν ἔχεις καμμίαν παραγγελίαν νὰ τῷ κάμῃς; καμμίαν λέξιν παρηγορητικὴν;

Παυλίνα

Ἰνῶρίζει τὸν Κλαύδιον! Ὅ τὸν ἴδῃ — ὅ τὸ εἶπη τὸν τελευταῖόν μου ἀποχαιρετισμόν. (πλησιάζει πρὸς τὸν Κλαύδιον) Τὸ ὕφος τοῦ εἶνε σοβαρὸν — με ἀποφεύγει — με περιφρονεῖ! — Κύριε, μίαν λέξιν σὰς παρακαλῶ.

Κλαύδιος

Ἡ φωνὴ τῆς πάλιν! Ὡ πόσον τὰ παρελθόντα ἐπανέρχονται εἰς τὴν μνήμην μου!

Δάμας πρὸς τὴν κυρίαν

Μὴ τοὺς διακόπτης. Ὅ τῆς εἶπη τί πανοῦργος εἶνε ἐκεῖνος ὁ Κλαύδιος σὲ βεβαίῳ ὅτι τὸν γνωρίζεις; πολὺ καλὰ.

Κυρία Δεσαπέλ

Εἶσαι πολὺ προσεκτικὸς, ἐξαδέλφε Δάμα.

(Ὁ Δάμας πλησιάζει τὸν Δεσαπέλ καὶ συνομιλεῖ μετ' αὐτοῦ κατ' ἴδιαν διὰ σχημάτων — Ὁ Δεσαπέλ τῷ δεικνύει ἔγγραφον τὸ ὅποιον ἐξετάζει).

Παυλίνα

Τρεῖς φοραὶς ἀπεφάσισα νὰ ὁμιλήσω· ἀλλὰ δὲν ἔχω τὸ θάρρος. Εἶνε ἀληθὲς κύριε, ὅτι ἐγνωρίσατε — ὅτι εἶσθε μάλιστα φίλος τοῦ Κλαυδίου;

Κλαύδιος

Ναί κυρία — Ἐγὼ καὶ ἡ συμφορὰ τὸν γνωρίζομεν.

Παυλίνα

Ὅ τὸν ἴδῃτε, θὰ θελήσητε νὰ τῷ εἶπητε, — ἀλλὰ — λέξιν πρὸς λέξιν ἔλα ὅσα θὰ τῷ στείλῃ διὰ τελευταίαν φορὰν ἢ καρδία ἐκείνη, ἣτις συντρέβεται χωριζομένη ἀπ' αὐτοῦ;

Κλαύδιος

Μὲ εἶπεν ὅτι ἔχετε τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέξητε οἰονδήποτε θελήσητε σύ-

ζυγον' παραιτείται παντός δικαιώματος και αὐτῆς ἀκόμη τῆς μεμφιμοιρίας ἐπὶ τῆ καταδίῃ του. — Ὁμιλήσατε!

Παυλίνα

Εἶπατε εἰς τὸν Κλαύδιον ὅτι ἐπὶ ἔτη ἐσκεπτόμην περὶ αὐτοῦ — ὅτι νυχθημερὸν κλαίουσα, ἐδεόμην τοῦ Ὑψίστου νὰ τὸν προφυλάττῃ εἰς τὰς περιπλανήσεις του. Ὅτι θὰ προετίμων νὰ συμμετάσχω τῶν δεινῶν του ὄλων, και ἀπόπερπτος, νὰ πλανῶμαι μετ' αὐτοῦ, νὰ ἐργάζωμαι ὑπὲρ αὐτοῦ, νὰ ἐπαίτῳ μαζί του νὰ ζῶ ἐκ τοῦ φωτός τοῦ γλυκοῦ του μειδιάματος, παρὰ νὰ φέρω τὸ στέμμα τὸ ὁποῖον ἀπώλεσαν οἱ Βουρβόνοι.

Κλαύδιος κατ' ἰδίαν

Μήπως ἐτρελλάθην; Και προφέρει ἡ τρέλλα τόσον γλυκειάς λέξεις εἰς τὸ οὐς ὄνειροπώλου; (Μεγαλοφώνως) Τὸν ἀγαπᾶτε λοιπὸν τόσον και ἐν τούτοις τὸν ἐγκαταλείπετε.

Παυλίνα

Εἶπατε εἰς τὸν Κλαύδιον, ὅτι ἂν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ τοὺς ἀγῶνας, — τοὺς πειρασμούς τῆς καρδίας μου, και αὐτὸς ὁ ἔρωσ του ἤθελε συγχωρήσει τὴν λιποταξίαν ταύτην! Ἴδέτε τὸν γέροντα ἐκεῖνον, — εἶνε ὁ πατήρ μου. Εὐρίσκειται ἐπὶ τοῦ χεῖλους τῆς ἀθύσου! — Προσκαλεῖ τὸ τέκνον του νὰ τὸν σώσῃ! Νὰ ἐγκαταλείψω ἐκεῖνον εἰς τὸν ὁποῖον χρεωστῶ τὴν ζωὴν; Νὰ ἀποσύρω τὴν χεῖρά μου και νὰ τὸν ἴδω καταστρεφόμενον. Ἀναγγεῖλατε ταῦτα εἰς τὸν Κλαύδιον και προσθέσατε ὅτι θὰ συναντηθῶμεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς!

Κλαύδιος

Κυρία — Ἐγὼ — Ἐγὼ — ποῖον εἶνε τὸ αἰνίγμα; ποῖον τὸ εἶδος τῆς θυσίας;

Παυλίνα δεικνύουσα τὸν Δάμαν

Ἐρωτήσατε αὐτόν.

Βοζίντιος ἐκ τῆς τραπέζης

Τὰ ἐγγραφα εἶνε ἔτοιμα — λείπει μόνον ἡ ὑπογραφή σου και ἡ σφραγίς.

Κλαύδιος

Στάσου, κυρία — μίαν λέξιν ἀκόμη. Ἄν κατωρθόνητο νὰ συμβιβασθῇ τὰ καθήκον μετὰ τῆς πρὸς τὸν ἐραστήν σας πίστεως, θὰ ἐδέχεσο τὴν χεῖρα τοῦ ἀγενοῦς ἐκεῖνου χωρικοῦ;

Παυλίνα

Ἄν ἐδεχόμην; Προτιμότερος ὁ θάνατος μετ' ἐκεῖνου τὸν ὁποῖον ἀγαπῶ, ἀπὸ ὄλην τὴν μεγαλοπρεπειαν τοῦ κόσμου — ἡ ὁποία δὲν εἶνε ἄλλο ἢ ἄνηθ καλύπτοντα τὸ θῦμα! — (Στρέφουσα) — Εἶμαι ἔτοιμη (ὁ Κλαύδιος τρέχει πρὸς τὸν Δάμαν.)

Δάμας

Ἴδου — Ἴδου ὄλον τὸ ποσόν.

Βοζίντιος δεικνύων γραμμάτια εἰς τὸν Δεσαπέλ

Ὅλα ταῦτα εἶνε ἰδικά σου ἄμα ὑπογράφη. Ὁθ διατηρήσης ἀκόμη τὸν μεγάλον Ἐμπορικὸν Οἶκον τῆς Αὐῶν.

(Καθ' ἣν στιγμήν ὁ συμβολαιογράφος δίδει τὸ συμβόλαιον εἰς τὴν Παυλίαν ὁ Κλαύδιος ἀρπάζει και ξεσχίζει αὐτό.)

Βοζίντιος

Ἐτρελλάθης;

Κύριος Δεσαπέλ

Πῶς, κύριε! Τί σημαίνει ἡ προσβολὴ αὐτή;

Κλαύδιος

Σιώπα, γέρον! Τὸ δικαίωμα μου, εἶνε ἀρχαιότερον — τὸ διεκδικῶ ἐνώπιον Θεοῦ και ἀνθρώπων! πληρὸν περισσότερον τοῦ χαμερποῦς ἐκεῖνου μεταπράτου διὰ τὸν ἀνεκτίμητον ἀδάμαντά σου, (τῷ ἐγγείρει χαρτοφυλάκιον)

Ἴδου τὸ ποσὸν διπλάσιον! Λάβε το ὑπερηφάνως. Μέχρι τοῦ τελευταίου ἀβολοῦ ἠγόρασθη διὰ τοῦ αἵματος τοῦ στρατιώτου και ἐξηγιάσθη ἐν τῷ ἱερῷ ὑπὲρ τῶν ἐθνῶν ἀγῶνι.

Βοζίντιος

Ὡ κάλασις, ὦ λύσσα!

Παυλίνα

Ἡ φωνή του! Εἶσαι.

Κλαύδιος

Ὁ σύζυγός σου! (ἡ Παυλίνα ὀρᾷ εἰς τὰς ἀγκάλας του) Στρέψον πρὸς με τὸ βλέμμα σου Παυλίνα! διότι ἀνάμαι τώρα ν' ἀτενίσω τοὺς ὀφθαλμούς σου. Ἀπέπληνα τὸν βύπον τοῦ ὀνόματός μου. Ἐξηγόρασα τὴν τιμὴν μου. Δύναμαι νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν μαρτυρίαν τῆς Γαλλίας, πρὸς ἐπικύρωσιν τῆς θείας συγχωρησεάς σου! Ὡ χαρὰ! ὦ πάραφορὰ! Σὲ εἶδον ἐν τῷ μέσῳ τῶν νυκτερινῶν φυλακῶν, και προεῖπον τὴν στιγμήν ταύτην! Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θορύβου τῶν μηχανῶν ἤκουον τὴν καρδίαν σου πάλλαισαν ἐπὶ τῆς ἰδικῆς μου!

Βοζίντιος

Περιπαίχθεις, ἀπατηθεις και ἠττηθεις κατὰ τὴν στιγμήν τῆς νίκης! Ἐπικατάρται νὰ εἴσθε και οἱ δύο! Εἴθε νὰ φυτρώσουν ἀκανθαὶ ἐπὶ τῆς νυμφικῆς σας κλίνης, και ὁ ἔρωσ σας νὰ μεταβληθῇ εἰς ἀδιάλλακτον και μαῦρον μῖτος, ὡς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κατατρώγει τὴν καρδίαν μου!

Δάμας

Ἄφες τὰς βλασφημίας και ἄκουσε, Βοζίντιε, τὴν ἀραδικὴν ταύτην παροιμίαν:

«Ὁποῖος ἄλλου λάκκον σκάφτει

» τὸ κορμὶ του μέσσα θάφτει.»

Βοζίντιος

Ἡ εὐτυχία των με τρελλαίνει! Δὲν ἔχω ἰσχὺν, δὲν ἐξεδικήθην!

(Πρὸς τὴν Κυρίαν) Σᾶς εὐχομαι πᾶν ἀγαθόν! Χά! Χά! τὸν υἱὸν τοῦ κηπουροῦ! (ἐξέρχεται.)

Άμας πρὸς τὸν Κάρολον.

Ὁ φίλος σας φαίνεται σκοπεύει νὰ κρεμασθῆ νομίζω ὅτι πρέπει νὰ τὸν συνοδεύσετε.

Κάρολος

Εἶσθε πολὺ ὑποχρεωτικὸς, κύριε, (ἐξέρχεται).

Παυλίνα

Ἐσώθης πατέρα μου — καί, ἀπὸ τὸν σύζυγόν μου! ὅποια εὐτυχία!

Κλαύδιος

Καί ὅμως κλαίεις ἀκόμη, Παυλίνα!

Παυλίνα

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ στήθους σου τὰ δάκρυα ταῦτα εἶνε ἱερά.

Κύρια Δεσαπέλ

Εὐγενῶς ἀπέκτησας τιμὴν, καὶ εὐγενῆς ὑπῆρξεν ὁ ἔρωσ σου! Λάβε τὴν χεῖρά της. Ζήτη εὐτυχεῖς!

Κυρία Δεσαπέλ

Πολὺ παράξενον μοῦ φαίνεται! Ποῖος εἶνε λοιπὸν ὁ συνταγματάρχης Μοριέ;

Κλαύδιος

Ὁ δοῦλός σας. Εἶχον ἀποφασίσει ν' ἀλλάξω τὸ πατρικόν μου ὄνομα ἕως ὅτου δυνηθῶ νὰ φέρω αὐτὸ ἀκηλίδωτον! Ἐφθασεν ἡ ὥρα ὁ οὐρανὸς ἐβοήθησε τὴν ἀγνὴν συνείδησιν. Ἦσσαν δὲ ἱερά ἦτον ἡ φήμη ἐκείνη ἣτις, ἐξελείφουσα τὸ ἔγκλημα ἔφερον ἐγγύτερόν σου τὸν στρατιώτην καθῶσον οὗτος προήγατο ἀπὸ βαθμοῦ εἰς βαθμόν.

Κυρία Δεσαπέλ

Συνταγματάρχης καὶ ἦρωσ, εἶνε κάτι τι.

Κλαύδιος

Ἄ, ὁ ἦρωσ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μᾶς ὤθει εἰς τὸ ἀμάρτημα, ἂν εἶνε ἀληθῆς ἐργάζεσθαι καὶ πρὸς ἐξιλέωσιν αὐτοῦ. Ὁ δὲ ζητῶν μετάνοιαν διὰ τὸ παρελθόν, ὀφείλει νὰ θωπεύῃ εἰς τὸ μέλλον τὸν Ἄγγελον τῆς Ἀρετῆς.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

ΠΕΙΡΑΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

Α'. Ἀνάγλυφον ἀναθηματικόν.

Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἤδη μηνὸς ἐπὶ τῆς τοῦ Πειραιῶς χερσονήσου ἦτις Ἀκτὴ συνήθως ἀκούει, καὶ πρὸς τὴν ΝΑ αὐτῆς ὄψιν τὴν πρὸς τὸν ἀναπεπταμένον πόντον ἀποβλέπουσαν ἐπὶ τῆς θέσεως ἣτις Σταυρὸς κοινῶς ἀποκαλεῖται, ἐργάτης λατομείου τινὸς τῶν ἐκεῖ ἀνεῦρε μέρος ἀναγλύφου ἐκ τῶν μικρῶν ἀναθηματικῶν τῶν ἐν σηκομόρφῳ ἐγγλυφῇ τὴν παρὰστασιν τὴν εἰκονιζομένην φερόντων. Λευκοῦ μαρμάρου τὸ ἀνάγλυφον, ὕψος μὲν ἔχει 0,21, πλάτος 0,27 καὶ πάχος 0,03, ὥστε εἶχε περίγραμμα ὀρθογωνίου περίπου παραλληλογράμμου. Δυστυχῶς δὲν διεσώθη ὀλόκληρον ἕνεκα παλαιότερας βλάβης, ὑφ' ἧς ἀπεκόπησαν ἡ ἄνω δεξιὰ καὶ ἡ κάτω ἀριστερὰ γωνία μετὰ πολλοῦ μέρους τῆς παραστάσεως καὶ τῆς ὑπὸ ταύτην ἐπιγραφῆς. Ὅπως δ' ἔχει νῦν δεικνύει μικρὸν γέισον μετ' ἀκροκεράμων ἐξεχουσῶν ἀπὸ διαστήματος εἰς διάστημα· μετὰ τὸ ἀπλοῦν τοῦτο γέισον, ἐπιστύλιον ἐπακολουθεῖ στηριζόμενον κατὰ τὰ ἄκρα ἐπὶ δύο παραστάδων, αἵτινες μετὰ τοῦ ἐπιστυλίου ἀπετέλουν τὸ πλαίσιον ἐν ᾧ ἡ εἰκὼν, τερματιζόμενον κάτω ὑπὸ τῆς ἐξεχούσης ταινίας ἐφ' ἧς ἡ ἐπιγραφή.

Ἐν τῷ οὕτως ἀπαρτιζομένῳ πλαισίῳ πρὸς ἀριστερὰν τῷ ὄρῳντι νεανίας ἐστραμμένος πρὸς τὰ δεξιὰ, κάμπτει τὸν πῆχυν μετὰ τεταμένης τῆς ἀκρᾶς χειρὸς εἰς ἔνδειξιν εὐχῆς, διὰ δὲ τῆς ταπεινότερου ταύτης ἀριστερᾶς φαίνεται συνέχων τὸ ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου κατερχόμενον καὶ ἐκ τῶν ὀπισθεν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἐπιρριπτόμενον ἱμάτιον ὅπερ ἀφίνει γυμνὴν ὀλόκληρον τὴν δεξιὰν μετὰ τοῦ ὁμολόγου μέρους τοῦ στήθους. Μετὰ τῆς ἀποκοπίσεως ἀριστερᾶς κάτω γωνίας ἐξέλιπον καὶ τὰ ἀπὸ μέσου που τοῦ κομοῦ καὶ ἐξῆς πρὸς τὰ κάτω μέρη.

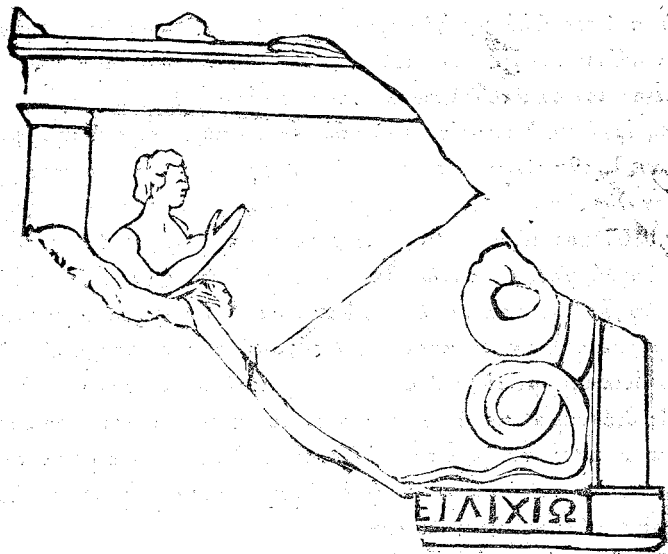
Ἀντικρὸ τῆς νεανικῆς ταύτης μορφῆς καὶ πρὸς δεξιὰν τῷ ὄρῳντι, οὐ μικροῦ δ' ἐν μέσῳ καταλειπομένου διαστήματος, φαίνεται πρὸς τῷ σωζομένῳ μέρει τῆς δεξιᾶς παραστάδος ὄφρις ὑπερμεγέθης, περιορισσόμενος εἰς δύο ἰσχυρὰς σπείρας, τὴν μείζω ὑπὲρ τὴν ἐλάσσω, τὴν αὐρὰν ἐν ἐλαφροτάτοις ἐλιγμοῖς καταπίπτουσαν ἔχων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς παραστάσεως. Τοῦ ὄφους τούτου τὰ ἄνω ἐλλείπουσι, δὲν φαίνεται δὲ καὶ πῶς ἐξεγηγερμένος οὕτως ἐστηρίζετο καὶ ὅποιαν ἢ κεφαλὴ διεύθυνσιν εἶχε.

Ἐπὶ τῆς κυρίας ἐπιφανείας τῆς βάσεως ἀναγινώσκονται περισωθέντα τῆς λοιπῆς βλάβης τὰ γράμματα: ΕΙΛΙΧΙΩΙ,

ἄπερ ἄνευ ἀμφιβολίας τινός συμπληροῦνται δι' ἐνός Μ ἐν ἀρχῇ. Ὅποια ὅμως ἢ μειλιχία θεότης ἤτις πρέπει νὰ τεθῆ πρὸ τούτων ὄλως ἀδηλον.

Ἐκτός τῆς βλάβης τῆς παλαιᾶς, ἣν ἔπαθε τὸ ἀνάγλυφον, καὶ κατὰ τὴν ἀνεύρεσιν ἐχωρίσθη κατὰ τὰ μέσον πλαγίως εἰς δύο ὑπὸ τῆς ἀξίνης τοῦ εὐρόντος ἐργάτου Ἀνδρέου Νικολάου.

Ἔχει δὲ τὸ ἄλιν αὐτοῦ κατὰ τὸ ἐξῆς του σχῆμα :

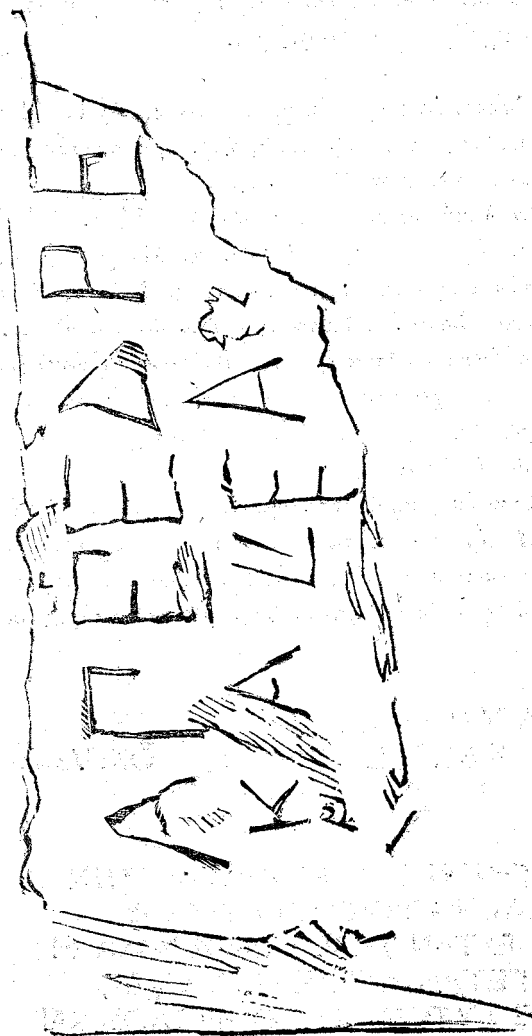

Β*. Ἐπιγραφή ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς Μουνιχίας.

Κατὰ τὴν χερσόνησον τῆς Μουνιχίας καὶ τὴν πλευρὰν τὴν πρὸς τὸ ΝΑ ἐξέχουσαν, ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκονται παλαιαὶ λατομίαι, ἐν τινι τῶν ἀνοιγμάτων πρὸς Α ἀποβλέποντα, ὑπεδείχθη μοι ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Γεννάδη ἐπιγραφή μεγάλης γράμμασιν ἐπὶ τοῦ λίθου ἐγκεχαραγμένη, πλὴν λίαν δυσανάγνωστος καὶ ἐκ τῆς θέσεως, καὶ ἐκ τῆς ἀλλοιώσεως τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων καὶ ἐκ τῆς ἀποτριβῆς τοῦ βράχου πρὸς τὸ φαινόμενον τέρμα αὐτῆς.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἢ λίαν περίεργος παρουσιάζει ἀναμφισβητήτως ἑπτὰ γράμματα ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ καὶ πέντε μετὰ ἔχουσι τινός ἑκτου ἐν τῷ δευτέρῳ, μεθ' ὃ εἶνε ἀπεσπασμένος ἐν ἐλαφρῷ στρώματι πλὴν ἀποτόμως ὁ βράχος. Ἄνωθεν εἶνε τεχνικῶς περιωρισμένη ὡς καὶ πρὸς τὰ ἀριστερά. Ὁ πρῶτος στίχος ἔχει πλάτος ἐνός περίπου μέτρου, τῶν δὲ γραμμάτων τὸ ὕψος 0,15—0,16. Ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ δυσδιάκριτον τὸ τρίτον συγχερόμενον

τὰ κάτω μετὰ τοῦ κάτωθεν αὐτοῦ ἐπίσης δυσαναγνώστου τρίτου γράμματος τοῦ δευτέρου στίχου. Ταύτην ὡς ἔχει πιστῶς ἀποδοθεῖσαν παρτίθημι εἰς ἐξέτασιν καὶ μελέτην.

Ἀκριβῶς ἀντικρὺ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ἔκειτο τὸ σηκόμορφον ἐκεῖνο ἀνοιγμα, περὶ οὗ ἄλλοτε ἔγραψα, καὶ ὅπερ νῦν ἐν συντρίμμασι κείμενον χαμαὶ, εἰς φόβους ἐμβάλλει καὶ περὶ τῆς ἐπιγραφῆς, ἣτις δέον διὰ τοῦτο νὰ δικσωθῆ ἢ ἐπὶ τόπου προφυλασσομένη, ὅπερ δυσχερές ἢ ἀποκοπτομένη κατὰ κλίμακα ἀπὸ τοῦ βράχου, εἰς ὃ μεγάλην εὐκόλιν παρέχει ἡ θέσις ἐφ' ἣς κεῖται.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΛΩΡΥΜΩΝ ΤΗΣ ΚΑΡΙΑΣ

Ὁ ἐν Σύμῃ εὐπαιδευτος κ. Δημοσθένης Χαβιαρᾶς ἀντεπιστέλλον τοῦ Συλλόγου μέλος ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ Περιαιδικοῦ τὴν κατωτέρω σημειώσιν ἣν προθύμως καταχωρίζομεν.

«Σπεύδω νὰ ἀνακοινώσω ὑμῖν ἐπιγραφὰς τινὰς, ἀρτίως ἀνακαλυφθείσας εἰς τὸ παρχλίον κτήμα, τὸ ἐν τῷ μυχῷ, ἥτις πρὸς δυσμὰς, τοῦ ἐσωτερικοῦ λιμένος τῶν ἀρχαίων Λωρύμων τῆς Καρίας.

«Ὁ λιμὴν τῶν Λωρύμων καλεῖται τανῦν Ἀπλοθήκη. Τινὲς θεωροῦσιν ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο παρέφθαρται ἐκ τοῦ ἀπλοθήκη. Δὲν γνωρίζω δὲ ἂν ἡ εἰκασία αὕτη ἔχη τὴν ἀρχὴν ἐκ παραδόσεώς τινος. Ἄλλως ὁ λιμὴν λέγεται καὶ porto cavaliero, διότι ἦτο λιμὴν τῶν ἰπποτῶν τῆς Ρόδου.

«Τὰ Λώρυμα σώζουσι πλεῖστα ἐρείπια. Ἡμίσειαν δὲ ὄραν μακρὰν τοῦ λιμένος πρὸς δυσμὰς ὑπάρχει χωρίον ἀσήμαντον, καλούμενον Καράμακκα, ἐκ τριάκοντα μόλις οἰκιῶν, ἀποικία Συμαίων. Ἄλλο χωρίον μέχρι ἀπαστάσεως τεσσάρων ὥρῶν δὲν ὑπάρχει.

«Αἱ τρεῖς πρῶται ἐπιγραφαὶ μετακομισθεῖσαι κεῖνται νῦν ἐν τῷ ἐνταῦθα Ἀναγνωστηρίῳ *Αἰγίλη*, καὶ τούτων ἐγγλεῖα πανομοιότυπα. Τὴν τετάρτην ἀντέγραψα αὐτὸς ἐπιτοπίως. Εὗρηται δὲ ἐπὶ βάθρου ἐκ πέτρας, μένοντος ἐν ὑμῖς, θέλω δὲ φραντίσει ν' ἀποστείλω ὑμῖν καὶ ταύτης πανομοιότυπον.

α'
ΚΑΣΥΑΙ Δ
ΧΑΙ[P]Ε

β'
ΑΕΙΤ
ΟΙΕΓ'

γ'
Τῶ ΚΟΙΝΟΝ ΤΩΝ ΕΡΑΝΙΣΤΑΝ ΤΩΝ
ΑΔΩΝΙΑ ΙΟΝΤΩΝ ΕΤΙΜΑΣΕ
ΕΣΤΑΝ ΤΕΛΕΙΩΝΟΣ ΚΑΣΑΡΗ
ΕΥΕΡΓΕΤΑΝ ΑΤΕΛΕΙΑΙ ΓΑΣΑΙ ΕΙ
ΜΕΝ ΔΕ ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ ΑΣΥΜΒΟΛΟΝ ΚΑΙ
ΣΤΕΦΑΝΟΥΣΘΑΙ ΘΑΛΛΟΥ ΣΤΕΦΑΝΩ
ΚΑΘ ΕΚΑΣΤΑ ΑΔΩΝΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΚΑΡΥΣΣΕΣΘΑΙ

δ'
σοφῶν σωτεῖραι
Αθανάδωρος
εποίησε

«Ἐν τέλει ὀφείλω νὰ σημειώσω ὅτι τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς τῆς Γ' ἐπιγραφῆς οὐσῆς βεβλαμμένης, τῶν μὲν ἄλλων στίχων αἱ ἀρχαὶ εὐχερῶς παρατηροῦνται ἐν τῷ πρωτατόπῳ ἔχουσαι ἄπως ἀντεγράφησαν ἄνωθι· μόνου δὲ τοῦ φέροντος τὸ ὄνομα τοῦ τιμωμένου ἢ ἀρχὴ ἀποβαίνει ἐντελῶς δυσανάγνωστος. Τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ ψηφίσματος τυγχάνει εὐανάγνωστον καὶ δὴ καὶ ἡ λέξις ΚΑΣΑΡΗ.

Ἐν Σύμῃ τῇ 26 Σεπτεμβρίου 1880

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΧΑΒΙΑΡΑΣ.

ΕΙΔΗΞΕΙΣ

Ἐπανελήφθησαν ἐν Ὀλυμπίᾳ αἱ ἀνασκαφαὶ αἰτινες ὡς καὶ ἐν προηγουμένῳ τεύχει ἐμνημονεύσαμεν θέλουσι διαρκέσει μόνον μέχρι τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου.

— Ὁ ἐνταῦθα ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐταῖρος τῆς Γερμανικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς κύριος Ἀρθαῦρος Μιλχαίφερ κατέλιπε τὰς Ἀθήνας ἀπελθὼν εἰς Βερολίνον ὅπου διωρίσθη βοηθὸς τοῦ ἀρχαιολογικοῦ τμήματος τοῦ βασιλικοῦ μουσείου τοῦ διευθυνομένου ὑπὸ τοῦ κυρίου Ἐρνέστου Κουρτίου. Ἡ ἀναχώρησις τοῦ τοσοῦτον τὰς Ἀθήνας ἀγαπήσαντος Γερμανοῦ λογιῶ ἀφήσει λύπην ἐν γένει μὲν ἰδίᾳ δ' εἰς τὸν Παρρασσὸν εἰς ὃν πολλὰκις προσήνεγκεν εὐγενῆ τὴν αὐτοῦ συνεργασίαν.

— Ἡ αὐτοκρατορικὴ ἀρχαιολογικὴ ἐπιτροπὴ τῆς Ρωσίας ἐδημοσίευσεν τελευταῖον ἐν ὀγκῶδει τόμῳ μετὰ πινάκων τὴν λογοδοσίαν αὐτῆς τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1877 πραχθέντων. Ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ τόμου τούτου δημοσιεύονται αἱ ἐργασίαι τῆς ἐπιτροπῆς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, περιορισθεῖσαι ἰδίως εἰς ἀνασκαφὰς διαφόρων περὶ τὸ Κέρτζ (τὸ ἀρχαῖον Παντικιάπαιον) μερῶν. Ἐπεταὶ δὲ παρκέρτημα ἐν ᾧ δημοσιεύονται διάφοροι διατριβαὶ περὶ τῶν γενομένων εὐρημάτων τέχνης ὑπὸ τοῦ κ. Λουδ. Στέφφνι. Ἐπὶ τῶν ἔργων τούτων τῆς τέχνης ὧν πολλὰ προσομοιᾶζουσι πρὸς τὰ Μυκηναῖα καὶ ἐπὶ τῶν ἀνευρεθεισῶν ἰδίως ἐπιγραφῶν θέλομεν προσεχῶς ποιῆσαι ἐκτενέστερον λόγον τόσῳ μᾶλλον προθύμως ὅσῳ ἡ Αὐτοκρατορικὴ Ἀρχαιολογικὴ Ῥωσικὴ ἐπιτροπὴ μετὰ πολλῆς εὐγενείας οὐ παύεται ἀποστέλλουσα τὰς δημοσιεύσεις αὐτῆς τῷ ἡμετέρῳ Συλλόγῳ.

— Ἀπεβίωσεν ὁ Ἰταλὸς ἀρχαιολόγος Ἐννιος Κουϊρόνος Βισκόντης υἱὸς τοῦ μεγάλου Βισκόντη, ἔφορος τῶν ἐν Ῥώμῃ ἀνασκαφῶν.

— Ἀπεβίωσεν ὁμοίως ἐν Παρισίῳ ὁ F. de Saulcy γνωστὸς ἀρχαιολόγος καὶ νομισματολόγος Γάλλος μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιγραφῶν καὶ Γραμμάτων διαδεχθεὶς ἐν τῇ ἑδρᾷ αὐτοῦ τὸν περίπτωτον Μιοννέ. Ὁ Saulcy πολλὰ συνέγραψε νομισματικὰ καὶ ἀρχαιολογικὰ ἔργα, δι' ἡμᾶς δὲ τοὺς Ἕλληνας πλείστην ἀξίαν ἔχει τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ περὶ τῆς νομισματικῆς τῶν Σταυροφόρων καὶ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ Φράγκων κατακτητῶν, ἣν πρῶτος ἐυσυστηματοποίησε καὶ κατέταξε μεθοδικῶς. Τὸ τελευταῖον αὐτοῦ σύγγραμμα ἦν ἡ «Νομισματικὴ τῆς Ἀγίας Γῆς».

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ.

Ἡ τακτικὴ μνηαία συνεδρία συνεκροτήθη τῇ 27 τοῦ λήξαντος μηνός. Τὰ ἀναγκνώματα καὶ δημόσια μαθήματα ἀρχάνται ἐντός τοῦ Νοεμβρίου.

Ἀντιπρόεδρος τοῦ Συλλόγου ἐξελέχθη ἀντὶ τοῦ κ. Βλ. Σκορδέλη διορισθέντος διευθυντοῦ τοῦ ἐν Τριπόλει διδασκαλείου ὁ κ. Α. Προβιλέγιος.

Ἀπεστάλησαν αἱ ἐκθέσεις περὶ τῶν ἐργασιῶν πασῶν τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Σχολῶν τῶν ἀπόρων παιδίων.

Ἐφοροὶ τῆς ἐν Ζακύνθῳ Σχολῆς τῶν ἀπόρων παιδίων ἐξελέχθη ὁ κ. Δ. Σωμερίτης, γραμματεὺς ὁ κ. Γ. Νέγκας καὶ ταμίας ὁ κ. Φ. Καρρέρ. Τῆς ἐν Πάτρας ἔφορος ὁ κ. Κ. Γκολφινόπουλος, γραμματεὺς ὁ κ. Γ. Τζίνης καὶ ταμίας ὁ κ. Α. Μαργαρίτης, τῆς δ' ἐν Σύρῳ ἔφορος μὲν ὁ ἀρχιμανδρίτης κ. Μεθόδιος Παπαναστασάπουλος, γραμματεὺς ὁ κ. Μ. Ναύτης καὶ ταμίας ὁ κ. Ν. Παπαδάμ· τῶν ἄλλων Σχολῶν ἔμειναν αἱ αὐταὶ καὶ μέχρι τοῦδε ἀρχαί.

Διευθυντὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Ὑπνωτηρίου τῆς Σχολῆς τῶν ἀπόρων παιδίων ἐξελέχθη ὁ ἐκ τῶν κοσμητόρων κ. Μ. Κατσόμπαλης, ὁστις καὶ προσήνεγκεν εἰς τὸ Ὑπνωτήριον ὡραίαν εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἀργυροῦν κανδήλιον.

Κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα ὁ ἀριθμὸς τῶν μὲν ἐν τῇ Σχολῇ τῶν ἀπόρων παιδίων Ἀθηῶν φοιτῶντων παιδίων ἀνῆλθεν εἰς 244 τῶν δὲ ἐν τῇ Πρακτικῇ δημοτικῇ Σχολῇ τοῦ Συλλόγου εἰς 41.

Ὁ κ. Κ. Δ. Διγενῆς εἰσηγητὴς τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἐξ αὐτοῦ τε καὶ τῶν κκ. Μ. Σαπουντζάκη καὶ Ε. Βύγενειάδου ὑπέβαλε τῷ Συλλόγῳ τὴν ἐκθεσιν τῆς ἐξελέξεως τῆς παρελθούσης ἐφορείας, ἐξ ἧς ἐξάγεται ἡ ἀρίστη κατάστασις ἐν γένει μὲν τοῦ Συλλόγου ἰδίᾳ δὲ τῶν ταμείων τῆς Σχολῆς καὶ τοῦ Συλλόγου. Ὁ Σύλλογος ἐξέφρασεν ἐπὶ τῇ καλῇ ταύτῃ καταστάσει τὰ εὐχαριστήρια αὐτοῦ.

Ὁ Σύλλογος ἐξέφρασε τὰ συλλυπητήρια αὐτοῦ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ διαπρεποῦς πολίτου **Θρασυδούλου Ζαῆμη** καὶ ἐψηφίσατο ὅπως τὰ μέλη παρακοινοῦσιν τὴν κηδείαν του.

Ἐξελέχθησαν τακτικὰ ἐνεργὰ μέλη οἱ κκ. Ἄ. Λιακόπουλος, Ν. Λουριώτης, Δαμιανὸς Βορές, Ἄ. Μαρινόπουλος, Μ. Δαμηράλης καὶ Α. Μηλιαράκης. Ἐπίτιμα οἱ κκ. Ἰδομ. Βιτώρης ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Ἰ. Τέλυρος ἐν Πέστῃ, Ἰάκινθος Πατζιότῃ καὶ Ι. Παουλούτζῃ ἐν Ῥώμῃ, Θ. Μαλάρσος ἐν Παρισίοις, ἀντεπιστέλλοντα δὲ οἱ κκ. Ἐμμ. Ἰωαννίδης ἐν Ἀμοργῷ, Γ. Τζίνης ἐν Πάτρας καὶ Ἰάκ. Χ. Δραγάτης ἐν Πειραιεῖ.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

Ἀθωνικὰ εὐρήματα. — Ὁ εἰς τὸ ἅγιον Ὅρος ἀποσταλὴς ὑπὸ τῆς Βουλῆς ὑφηγητὴς κ. Σ. Π. Ἀζόμπρος ἐπανελθὼν ἐκεῖθεν ἐδημοσίευσεν ἐκθεσιν περὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ, ἐξ ἧς ἀναγράφομεν ἐνταῦθα τὰ κυριώτερα τῶν εὐρημάτων αὐτοῦ, δι' ὧν πολλαχῶς θὰ πλουτισθῇ ἢ τε κλασικὴ καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ καὶ νεωτέρα ἡμῶν Φιλολογία, θὰ διαλευκανθῇ δ' ἐν πολλοῖς ἡ μεσοχρόνιος τοῦ ἔθνους ἱστορία. Τὰ εὐρήματα ταῦτα εἰσὶ τὰ ἐξῆς·

1) Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου λόγος ἀνέκδοτος *Πρὸς Παρθένιον* παραινετικὸς ἐκ χειρογράφου κώδικος ἐπὶ περγαμηνῆς γεγραμμένου κατὰ τὸν 1^{ον} αἰῶνα.

2) Διάφοροι συλλογαὶ ἀνέκδοτοι ἀρχαίων παροιμιῶν ἐκ διαφόρων χαρτῶν χειρογράφων τοῦ 1^{ου}, 15^{ου} καὶ 16^{ου} αἰῶνος, ἡ νέας ἀθησαυρίστους παροιμίας περιέχουσαι ἢ κατὰ νέον τρόπον ἐρμηνεύουσαι παροιμίας ἤδη γνωστάς. Αἱ συλλογαὶ αὗται εἶνε συμπλήρωμα ἀξιόλογον τῆς σπουδαίας διτῆς συλλογῆς τῶν *Paroemiographi Graeci*, τῶν ἐκδομένων ἐν Γοτίγγῃ τῷ 1851 ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ἐρνέστου ν. Leutsch.

3) «Συναγωγὴ περὶ ζῶν ἱστορίας χερσαίων θαλαττίων καὶ πτηνῶν πονηθεῖσα παρὰ βασιλέως κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ ἐκ διαφόρων βιβλίων ἐρανισθεῖσα» ἐκ βομβυκίνου κώδικος τοῦ 17^{ου} αἰῶνος. Τὸ εὔρημα τοῦτο εἶνε σπουδαιότατον, ἀναγόμενον εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἀξίων λόγου ἀπανθισμάτων ἐκ τῶν ἀρχαίων κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα ἔτι περισωζομένων συγγραφέων, ἅτινα συνετάχθησαν κατὰ διαταγὴν τοῦ μεγαλεπήδου αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου. Ἡ Συναγωγὴ αὕτη, δυστυχῶς μένουσα κολοβὴ ἐν τῷ ἀγιορειτικῷ κώδικι, ἀπηνθίσθη ἐκ τῶν ζωολογικῶν καὶ ἄλλων συγγραφῶν τοῦ Ἀριστοτέλους, Αἰλιανοῦ, Ἀγαθαρχίδου, Καλλίου, Κτησίου, Ἀριστοφάνους, Εὐδήμου, Τιμοθέου, Ἀπίωνος, Νυμφοδώρου καὶ ἄλλων.

4) Γραμματικὴ πραγματεία ἐπιγραφομένη «Σολοικοφανῆ τινα φαινόμενα κατὰ τὰς διαλέκτους» ἐξ ἧς πολλοὺς διαλεκτικούς ἰδιωτισμοὺς μαθάνομεν.

5) Δεκατρία δημοτικὰ ἄσματα μετὰ τῆς μελωδίας αὐτῶν γεγραμμένης διὰ τῶν σημείων τῆς βυζαντιακῆς παρασημαντικῆς. Τὸ εὔρημα τοῦτο εἶνε ἀξιον πολλοῦ λόγου ἐν ᾧ χρόνῳ καταβάλλονται μέγιστα φροντίδες πρὸς ἐξερεύνησιν τοῦ τεχνικοῦ συστήματος τῆς βυζαντιακῆς μουσικῆς καὶ ζωποίησιν τῆς παρ' ἡμῖν δημώδους μελωδίας. Γνωστὰ δὲ εἶνε αἱ περὶ ταῦτα μελέται τοῦ ἐν Παρισίοις κ. Bourgault Ducoudray καὶ τοῦ ἡμετέρου κ. Ἰω. Τζέτζη καθηγητοῦ.

6) Διάφορα ποιήματα τοῦ κατὰ τὸν 15' αἰῶνα ἀκμάσαντος καὶ μέχρι τοῦδε μόνον ἐκ τοῦ ὀνόματος γνωστοῦ λογίου Γεωργίου τοῦ Αἰτωλοῦ, κυριώτατα δὲ συλλογὴ ἑκατὸν τεσσαράκοντα καὶ τριῶν αἰσωπειῶν μύθων τοῦ αὐτοῦ, γεγραμμένων εἰς πολιτικούς στίχους ὁμοιοκαταληκτικούς, λίαν δὲ περιέργων.

7) «Μανουὴλ τοῦ μεγάλου ῥήτορος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας διήγησις περὶ τῆς σεβασμίας εἰκόνης τῆς δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς ἐν Ἀσγορίῳ καὶ τῶν ὑπ' αὐτῆς γεγονότων θαυμάτων κατὰ διαφόρους καιρούς» ἐξ ἧς πολλὰ μανθάνομεν περὶ τῆς σχέσεως τῶν Βυζαντινῶν πρὸς τοὺς οἰκοῦντας τὴν Ἑφῶν Ἰσθμίαν καὶ περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Ἰσθμίας καὶ τῆς τῶν Περσῶν ἐπὶ Γαζοῦπ-Χάν.

8) «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ θαυματουργοῦ Νίκωνος τοῦ Μετανοεῖτε τοῦ ἐξ Ἀρμενίας καὶ ἐν τῇ περιφήμῳ Λακεδαιμονίᾳ τελειωθέντος». Ὁ βίος τοῦ ὀσίου Νίκωνος, ἀθλήσαντος ἐν Λακεδαιμονίᾳ κατὰ τὸν 15' αἰῶνα, εἶνε μία τῶν ἐπιφανεστάτων πηγῶν τῆς μεσαιωνικῆς ἡμῶν ἱστορίας, ἧς πολλὴν ἐποιήσαντο χρῆσιν οἱ μεσαιωνολόγοι, εἰσηγησαμένου τοῦ Horf. Ἀλλ' ὡς πηγὴ τῶν σπουδαίων ἐκ τοῦ βίου τοῦ ὀσίου Νίκωνος ἀντλήθεισῶν εἰδήσεων δὲν ἐχρησίμευσε τὸ πρωτότυπον, ἀλλ' ἡ τῷ 1729 ὑπὸ Martène καὶ Durand ἐκδοθεῖσα λατινικὴ μετάφρασις τοῦ βίου (Veterum scriptorum amplissima collectio. Tom. VI. σ. 850. κ. ἐ.), ἧτις πολλαχῶς εἶνε διεφθαρμένη, μάλιστα δὲ περὶ τὰ κύρια ὀνόματα. Ὡστε τακτέον μεταξὺ τῶν ἀνεκδότων τὸ πρωτότυπον τοῦ διὰ τὴν μεσαιωνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν σπουδαιότητος βίου τούτου.

9) «Ἀρσενίου ἀρχιεπισκόπου Κερκύρας ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Θερίνον τὸν μάρτυρα» ὑπερ ἀνεκδοτὸν ὃν ἀντεγράφη οὐ μόνον ὡς ἔργον γλαφυρὸν ἐπιφανοῦς ἱεράρχου, ἀλλὰ μάλιστα ὡς περιέχον ἱστορικὰς εἰδήσεις περὶ Κερκύρας καὶ Ἠπείρου.

10) «Μάρκου μοναχοῦ Σερρῶν ζήτησις περὶ βουλκολάκων πῶς καὶ διὰ τί οὐ δέχεται ἡ ἀγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία ὅτι ὑπ' αὐτῶν γίνονται τὰ θανατικὰ καὶ ὑπολαμβάνομεν ἡμεῖς ὅτι ὑπ' αὐτῶν ἐσθιόμεθα» ἐκ χειρογράφου τοῦ 15' αἰῶνος, εὐπαρησιαστος καὶ πεφωτισμένη κρίσις κατὰ τῶν περὶ βουλκολάκων κοινῶν προλήψεων, ἀξία προσοχῆς καὶ μελέτης, ὅταν ἀναλογισθῶμεν μάλιστα τοὺς χρόνους καθ' οὓς ἐγράφη.

11) «Ἱστορία μερικὴ τῆς Ἰνδίας» ἄξιον λόγου ἀπόσπασμα γεωγραφικῆς συγγραφῆς, ἀντιγραφὴν μὲν ἐκ χειρογράφου τοῦ 15' αἰῶνος, ἀλλὰ προφανῶς μεταγεγραμμένον ἐκ κώδικος παλαιοῦ.

12) Συλλογὴ αἰνιγμάτων βυζαντιακῶν ἐμμέτρων Ἰωάννου τοῦ Εὐγενικοῦ Ἰσαὰκ τοῦ Ἀργυροῦ, Μιχαὴλ τοῦ Ψελλοῦ, Βασιλείου τοῦ Μεγαλομούτου καὶ ἄλλων Βυζαντινῶν.

13) Διάφοροι συλλογαὶ δημῶδων παροιμιῶν μετὰ ἐρμηνειῶν θεολογικῶν ἐν χειρογράφοις τοῦ 15' καὶ 16' αἰῶνος.

14) Δύο περιεργόταται σημειώσεις περιέχουσαι μέθοδον «τοῦ εὐρεῖν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀπὸ σκιάς τοῦ ἡλίου». Τούτων ἡ ἑτέρα εἶνε ἀναγεγραμμένη ἐν κώδικι τῆς περγαμνῆς τοῦ 16' αἰῶνος, ἐν ᾧ εὐρηται καὶ ἀπεικόνισις τοῦ βυζαντιανοῦ ὠρολογίου ἢ ὠροποδίου, ἧτις ἐπεξηγεῖ δύο σωζόμενα ἐκ λίθου τοιαῦτα ὠρολόγια (meridiana), ὧν τὸ μὲν ἀπόκειται ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας τῷ ἐν τῷ Βαρθολομαίῳ, τὸ δ' ἕτερον ἐν τῷ μουσεῖῳ Θεῶν. Ἡ μελέτη τούτων πάντων θὰ διευκολύνῃ σπουδαίως τὰς περὶ ὠρολογίων παρὰ Βυζαντινοῖς ἐρευνας.

15) Μία ἐπιστολὴ τοῦ Φωτίου.

16) Διάφορα μικρὰ χρονικὰ ἀναφερόμενα κυρίως εἰς τοὺς περὶ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως χρόνους, ἀργυρόβουλλα καὶ χρυσόβουλλα, ἱστορικαὶ, βιβλιογραφικαὶ, γεωγραφικαὶ σημειώσεις αἰσώπειοι μῦθοι, ἐν πεζῷ μέτρῳ, καὶ χωλιαῖοι κατὰ τοὺς τοῦ Βαθρίου, δημῶδεις μῦθοι καὶ λόγοι, ποιήματα, ἐπιστολαί, ἔγγραφα ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἀθωνικῶν μονῶν καὶ πρᾶντοῦ αἰῶνος ἄλλαι βραχεῖαι πραγματεῖαι φιλολογικῆς ἢ ἱστορικοῦ περιεχομένου.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς ἐρέυνης τῶν χειρογράφων ὁ κ. Λάμπρος παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τὸν δοκιμώτατον καλλιτέχνην κ. Gillieron κατέγραψε καὶ περὶ τὴν μελέτην τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Κατάρθωσε δὲ διὰ τοῦ τεχνίτου τούτου νὰ ετοιμάσῃ ἀντίγραφα ἐπιτυχέστατα τῶν ἀξιολογωτέρων τοιχογραφιῶν τοῦ Πανσελήνου ἐκ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἐν Κερυαῖς Πρωτάτου ἐν χρώμασιν ἢ διὰ μόνης τῆς μολυβδίδος καὶ ἀντιγραφὰς τῶν ἀξιολογωτέρων ἱστοριῶν (miniatures) ἐν χειρογράφοις, ὅσα ὑπῆρχον ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῶν μονῶν. Ἀπεικονίσθησαν δὲ ἡ ἐρωτογραφηθῆσαν καὶ ἄλλα τινὰ ἔργα τέχνης καὶ σκεῦη ἱερὰ καὶ κατωρθῶθη ἡ φωτογράφησις διαφόρων σελίδων ἐκ χειρογράφων, αἵτινες ἦσαν ἀξίαι λόγου.

**

*

Πέννακες τοῦ Ἑλληνισμοῦ. — Ὡς γνωστὸν ὁ Σύλλογος πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἀνέλαβε τῇ φιλοτίμῳ δαπάνῃ τοῦ ἀρωγοῦ τῆς ἐθνικῆς παιδείας κ. Στεφάνου Ζαφειροπούλου τὴν ἐκδοσιν ἐφορικῶν πινακῶν οὓς συνέταξεν ὁ ἐν Βερολίῳ πολὺς πινακογράφος Β. Κίπερτ. Ἐκ τῶν πινακῶν τούτων ἐπεξεργασθέντων ἐν τῷ γνωστῷ καταστήματι τοῦ κ. Διτερῆου Ῥάμπερ ἐκομίσθησαν ἤδη οἱ δύο ὧν ὁ μὲν α' εἶνε πίναξ τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τὴν ε' π. Χ. ἑκατονταετηρίδα, ὁ δὲ β' τοῦ Μακεδονικοῦ Ἑλληνισμοῦ ἤτοι τῶν χωρῶν ὅσαι ἐξελληνίσθησαν διὰ τε τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ.

Ὁ α' πίναξ περιλαμβάνει τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις καὶ ἀποικίας τὰς τε

Ἰωνικὰς, τὰς Δωρικὰς καὶ τὰς Αἰολικὰς καὶ μικτὰς ἐκ διαφόρων φυλῶν· ἔτι δὲ τὰς Φοινικικὰς πόλεις καὶ ἀποικίας καὶ τὰς χώρας τὰς ὑπηκόους τοῦ μεγάλου Βασιλέως. Εἰκονίζεται δ' ἐν τῷ χάρτῃ διὰ γραμμῆς ἰδιαιτέρας ἡ ὁδὸς τῆς ἀναβάσεως τῶν κυρίων ὑπὸ τὸν νεώτερον Κύρον καὶ τῆς καταβάσεως αὐτῶν ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα, καὶ ἡ ἀπὸ Ἐφέσου εἰς Σοῦσα βασιλικὴ ὁδὸς καθ' Ἡρόδοτον. Ἡ κλίμαξ τοῦ πίνακος εἶνε 1: 2,500,000. Ἐν ἰδιαιτέρᾳ δὲ γωνίᾳ αὐτοῦ εἰκονίζεται καὶ ὁ τῆς Δυτικῆς Αἰθιοπίας αἰγιαλὸς κατὰ τὸν τῶν Φοινίκων περίπλου.

Ὁ β' δὲ πίναξ περιέχει ἐκτὸς τῆς πορείας τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν ἐθνῶν ὅσα ὑπήκουον ἄλλοτε τῶν πρώτων Περσῶν βασιλέων ἐγένοντο αὐτόνομα ἐπὶ τῆς ἐκστρατείας τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου τὸ βασιλεῖον τῆς Μακεδονίας καὶ τὰς χώρας τὰς Θρακικὰς τὰς ὑπηκόους τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ κατόπιν τοῦ Λυσιμάχου, τὸν κατακερματισμὸν τὸν ἐπιγενομένον τοῦ βασιλείου αὐτοῦ μετὰ τὸν θάνατόν του. Οὕτω περιέχει ὁ πίναξ τὸ βασιλεῖον τῶν Σελευκιδῶν ἥτοι τῆς Συρίας, τὸ Ἑλληνικὸν βασιλεῖον ἐν Βακτριανῇ ἀποσπασθὲν ἀπὸ τοῦ τῶν Σελευκιδῶν περὶ τὸ 250 ἔτος π. Χ. καὶ τὰς Ἰνδικὰς χώρας τὰς κυριευθείσας ἀπὸ τοῦ 140 π. Χ. ὑπὸ Μεγάνδρου καὶ ἄλλων Βακτριανῶν βασιλέων, τὸ βασιλεῖον τῶν Ἀρσακιδῶν τῆς Παρθυαίας ἀπὸ τοῦ 250, τὸ βασιλεῖον τῶν Ἀχαιμενιδῶν τῆς Ἀτροπατηνῆς Μηδίας, τὸ βασιλεῖον τῆς Μεγάλης Ἀρμενίας, ἰδρυθὲν καὶ αὐξηθὲν ὑπὸ Ἀρταξίδου ἀπὸ τοῦ 180 π. Χ., ἅτινα ὡς γνωστὸν ἦσαν πρότερον σατραπεῖαι ὑπήκοοι τῶν Σελευκιδῶν· ἔτι δὲ τὸ βασιλεῖον τῶν Πτολεμαίων ἥτοι τῆς Αἰγύπτου, τὸ βασιλεῖον τῶν Ἀτταλιδῶν, ἥτοι τῆς Περγάμου, καὶ τὰς πολιτείας τὰς Ἑλληνικὰς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον αὐτονόμους. Ἡ κλίμαξ τοῦ πίνακος εἶνε 1:3,000,000 ἐν δὲ παραρτήματι καθ' ἡμίσειαν τοῦ μεγάλου πίνακος κλίμακα ὑπάρχει συνοπτικὴ παράστασις τῶν ἀποικιῶν ὅσας ἴδρυσαν οἱ Πτολεμαῖοι περὶ τὸν Ἀραβικὸν κόλπον.

Ἀμφότεροι οἱ πίνακες ἔχουσιν ἀναλογίαν μυριαμέτρων καὶ χιλιομέτρων, μιλίων ναυτικῶν καὶ σταδίων Ὀλυμπιακῶν, ὁ δὲ β' καὶ τοὺς Περσικοὺς παρασάγγας.

Ἐν τῇ περὶ Ἀρτιγόνης τοῦ Σοφοκλέους διατριβῇ τοῦ κ. Ν. Πετρῆ γυμνασιάρχου ἐν Κορίνθῳ τῇ καταχωρηθείσῃ ἐν τῷ τεύχει τοῦ Μαΐου ἀνάγνωθι ἐν σελ. 337 στ. 12 καὶ σελ. 344 στ. 21: ἀνά μέσον—339, 13: ἐξ ὄτου 18: ἐκθεῖς—342, 13: ὤρελε 28: ταχέος 33: ἔτεσιν—345, 40: προκαλεῖται.